

EDEBİYAT

- Duygu, düşünce, hayal, gözlem ve olayların sözle veya yazıyla etkili bir şekilde anlatılması sanatına edebiyat denir.
- Edebiyat aynı zamanda söz konusu sanat dalında üretilen eserlerin yapı, biçim ve içerik özelliklerinin; ortaya çıkış koşullarının, yazarların eser ve okur karşısındaki, okurun eser karşısındaki tavrının; edebiyat alanının diğer sanat ve bilim dalları ile ilişkilerinin belirli yöntemlerle incelenip araştırıldığı bilim dalının adıdır.
- “Edebiyat” kelimesi köken bakımından, Arapça “edeb” kelimesinden gelmektedir.
- “İyi huy, ahlâk” anlamlarına gelen “edeb” kelimesinin Arapçadan dilimize geçişi çok eskilere dayanır.
- Hâlbuki kavram olarak “edebiyat”, Tanzimat Dönemi’nde Fransızcadaki “litterature”ün karşılığı olarak aynı kökten (edeb) türetilmiştir.
- Dolayısıyla Tanzimat yıllarına kadar dilimizde manzum edebî metinler için “şiiir”; mensur edebî metinler için de “inşâ” kelimeleri kullanılmıştır.
- Edebiyat sözcüğünü bugünkü anlamıyla ilk kez Tanzimat Dönemi’nde Şinasi kullanmıştır.

**EDEBİYATIN TARİH VE DİN İLE İLİŞKİSİ
DİN-EDEBİYAT İLİŞKİSİ**

- Din, farklı disiplinler açısından ele alınıp tanımı yapılan bir kavramdır. Kelimenin etimolojik kökeni ve tariflerinin yanında; kaynağı, tasnifi, bireyi ve toplumu etkileyen ilkeleri ve esasları itibarıyla de tanımlanmıştır.
- Bununla birlikte edebiyat açısından dinin tarifini yapmak güçtür. Çünkü din, bir yönüyle edebiyatın kaynağıdır; diğer yönüyle de tanınmasında, yayılmasında ve kültürel değerlerini oluşturmasında edebî eserin dil, ifade ve formlarından yararlanan bir sosyal kurumdur.
- Edebiyat, dile bağlı bir sanattır. Bir kavram olarak dilimizde Tanzimat sonrasında kullanılmaya başlayan edebiyat, insana ait bir duyguyu, düşünceyi, hayalî,

yorumları, tutumları, gözlemleri dilin imkânlarıyla en güzel şekilde anlatma sanatıdır.

- Diğer bir ifadeyle edebiyat, duygu, düşünce veya hayallerin heyecan, hayranlık ve estetik zevk uyandıracak şekilde ifade edilmesidir.
- Dile bağlı bir sanat olan edebiyat, başlangıçta dinî törenlerde ortaya çıkmıştır.
- Başlangıçta din adamları, aynı zamanda ilk sanatkarlardır.
- Dinî ayini idare eden şaman, bu görevinin yanında, şifacı, büyücü, musikişinas, rakkas ve şairdir.
- Toplumun en önemli aktörü olan şaman, söylediği şiirlerle sözlü kültüre, sanata ve edebiyata hayat vermiştir.
- Bu dönemde kam, oyun, baksı ve ozan gibi isimlerle anılan şair, toplumsal hadiseleri destan şeklinde şiire dönüştürmenin yanında, ölenlerin arkasından sâgu, lirik duyguları ifade eden koşuk ve hikmete ilişkin sâvlar söylemiştir.
- İslamlaşma öncesi bu edebî eserlerde, içinde bulunan dinin değerlerini, inanç esaslarını, ilkelerini ve beslediği duyguyu bulmak mümkündür.
- Zamanla din dışı konulara doğru kayan edebiyat sanatının, dinî duygu ve tecrübeye olan ilgisi hiçbir zaman bitmemiştir. Din dili, edebiyat ve şiir dilini beslemiştir.
- Edebiyat da dinî düşünce, inanç ve değerlerin tanıtılması, anlaşılması ve öğretilmesi için imkânlar sunmuştur.

www.baska.com.tr

TÜRK İSLAM EDEBİYATI

- Türk tarihi içerisinde en önemli hadiselerden birisi İslamlaşmadır. İslamlaşma, millet olarak yaşanan toplumsal ve kültürel değişimi ifade eder. Bu değişimle birlikte Türkler, yeni bir kültür coğrafyasının içine girmişlerdir.
- Türk İslam edebiyatı, İslam öncesi gelişen millî edebî formların yanında, içine girilen İslam kültür coğrafyasının estetik değerleri, güzellik ve varlık anlayışı, bilgi telakkisi, dil zenginliği ve musikisinden yararlanılarak ortaya çıkarılan edebiyattır.
- Türk toplumunun yaşadığı en önemli değişimlerden birisi İslamiyet’le tanışmasıdır. İslamiyet, sosyal ve kültürel yapıyı değiştirerek dönüştürmüştür.
- Bu değişim, sanat ve edebiyatta da görülmüştür. Edebiyat açısından İslamlaşma, sanat anlayışının, formların, malzemenin ve dilin değişmesidir. Daha sonraki dönemlerde Tanzimat’la birlikte Batı kültürüyle yakın temasa geçilmiştir.

EDEBİYAT-TARİH İLİŞKİSİ

- Tarih bilimi veya tarihçi, genelde insanlığın, özelden toplumların geçmişte karşı karşıya kaldığı önemli olayları ayrıntısına girmeden konu edinir.
- Edebiyat ise daha çok tarihin anlatmadığı sıradan kişi ve olaylarla, bunların bıraktığı izlerin ayrıntılarıyla ilgilenir.
- Tarihî şahsiyetlerin tarihte üstlendikleri rolün dışında yaşantılarına ait örneklerin belli bir olay örgüsü içinde anlatımı edebiyat biliminin, edebiyatçıların, roman ve hikâye sanatının işleri arasında yer alır.
- Edebî eserin tarih öğretmek gibi bir işlevi olmasa da tarih ilmini anlama ve sevdirmeye yolunda etkin bir rolü vardır.
- Tarihçinin yazdıklarıyla sunulan bir tarihî olay veya şahsiyet, edebiyat ve edebî mahsuller vasıtasıyla ilgi alanı hâline getirilebilir.
- Tarih, pek çok savaştan sebep ve sonuçlarıyla birlikte söz ederken; edebiyat, bu savaşların toplum hayatında yarattığı acıları örnek olaylardan kesitler kurgulayıp canlandırarak ele alır.
- Ancak okuyucu, hayatın gerçeği ile sanatın gerçeği arasındaki farkı göz ardı etmeden bu iki disiplinin olumlu ilişkisinden yararlanabilir.
- Gayesi güzellik duygusu uyandırmak olan bilhassa kurmacaya dayalı sanat eseri, aynı zamanda konu edindiği alanı okuyucuya sevdirmesinde, dolayısıyla okuyucunun bu alanda bilgi sahibi olmasının önünü açmasında büyük rol oynar.
- Örneğin pek çok tarih kitabının, Cengiz Aytmatov'un *Toprak Ana* adlı romanı kadar savaşların insan hayatında neden olduğu dramı, toplumlara yaşattığı kötülüğü ve parçalanmasına yol açtığı ailelerin acılarını bu derece etkili anlatmadığı söylenebilir.
- Başta tarihî roman ve hikâye olmak üzere şiir, tiyatro, biyografi, otobiyografi, monografi ve portre gibi edebiyat ürünleri, tarihe olan ilgiyi artırmada vazgeçilmez materyallerdir.
- Dil ve edebiyat gibi genellikle kültür kavramına giren her şey, tarih boyunca bir miras olarak kuşaktan kuşağa aktarılır.
- Bir milletin geçmişteki varlığı, yani bugüne ulaşan hatırası da pek çok yönüyle kendi edebiyatına mal olmuş tarihidir.

Edebiyatın Dönemlere Ayrılmasında Kullanılan Ölçütler

- 1. Dil Anlayışı:** Dil, değişkenlik gösteren ve devamlı kendisini yenileyen bir araçtır. Bir toplumda değişiklik gösteren sosyal, kültürel, dini ve siyasi olaylar dili de etkiler ve dilin de değişimine sebep olur. Dil, edebiyatın temelini oluşturan ögedir. Dolayısı ile dilde olan bir değişiklik doğrudan edebiyatı da etkilemektedir.

Şu anda resmî dilimiz olan Türkçe geçmişten bu yana çeşitli dönemsel değişimlere uğramıştır. Bu durum da edebiyatımızın farklı dönemlere göre sınıflandırılmasına neden olmuştur.

- 2. Dil Coğrafyası:** Türkler, göçebe bir yaşam sürdürmüşler ve çeşitli coğrafyalarda yaşamışlardır. Bu yüzden farklı kültürler ile etkileşim içerisinde bulunmuşlardır. Kendi içlerinde ayrı devletler kurmuşlar ve Türkçeyi Doğu, Batı ve Kuzey Türkçesi olarak üç gruba ayırmışlardır. Dillerinin de değişime uğraması bu yüzdendir.
- 3. Kültürel Farklılaşma:** Türklerin kültürleri tarih boyunca devamlı değişiklik göstermiştir. Hem göçebe kültür hem de Batı kültürü içerisinde yaşamışlardır. Türklerin göçebe yaşam tarzından yerleşik hayata geçmeleri her açıdan pek çok değişikliğe yol açmıştır. Bu değişiklikler dilin ve edebiyatın değişmesine de neden olmuştur.
- 4. Dinî Hayat:** İslamiyet'ten önceki Türkler birçok farklı dine inanmaktaydı. İslamiyet'in gelmesi ile sadece dinî inanışları ve yaşam biçimleri değil aynı zamanda dil ve edebiyat anlayışları da değişmiştir. İslamiyet'e geçildikten sonra edebiyatımızda Kur'an, tasavvuf ve peygamberlerin tarihi gibi konular yer almaya başlamıştır.

TÜRK EDEBİYATININ TARİHİ DÖNEMLERİ**İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI (?-XI. yüzyıl)**

- Sözlü Edebiyat
- Yazılı Edebiyat

İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (XI-XIX. yüzyıl)

- Divan Edebiyatı
- Halk Edebiyatı
 - Anonim Halk Edebiyatı
 - Âşık Tarzı Halk Edebiyatı
 - Dinî-Tasavvufi (Tekke) Halk Edebiyatı

BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (1860-...)

- Tanzimat Dönemi Edebiyatı (1860-1896)
- Servetifünun Dönemi Edebiyatı (Edebiyat-ı Cedide) (1896-1901)
- Fecriati Topluluğu (1909-1912)
- Millî Edebiyat Dönemi (1911-1923)
- Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (1923-...)

1. Edebî eserler yazıldığı dönemlerin bilimlerinden, kültür ve sanat anlayışından etkilenir. Edebiyat dili bu etkiyle oluşan bir dildir. İslam, ilim, kültür ve sanat ortamının içinde doğan Türk İslam edebiyatı; tefsir, hadis, tasavvuf gibi temel dinî ilimlerin yanında kimya, simya ve musiki gibi ilimlerden de yararlanmışır. Bu alanları tanımlayan, anlatan ve çözümleyen bazı temel eserler, aynı zamanda birer edebî eserdir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) İslamiyet sonrası Türk edebiyatında sözlü dönemin etkisi vardır.
B) Türk edebiyatı esas gelişmesini İslamiyet'ten sonra göstermiştir.
C) Edebiyatın diğer bilimlerle ilişkisi bulunmaktadır.
D) Dile bağlı bir sanat olan edebiyat, başlangıçta dinî törenlerde ortaya çıkmıştır.
E) Edebiyat dinî ve tarihî kahramanları kurmaca içerisinde verir.
2. Edebiyat duygu, düşünce ve hayallerin dil malzemesi vasıtasıyla ifade edildiği yazılı ve sözlü ürünlerin tamamını kapsar. Bu kapsamda var olan bilginin, duygu ve düşüncenin ifade ediliş tarzı bir sanattır. Geçmişe ilgilendiren bir sanat eserini oluşturmanın ve değerlendirmenin yolu hiç şüphesiz geçmişe iyi bilmekten geçer. Yazarlarının olaylar hakkında üst düzeyde bilgi sahibi olmalarının gerekliliği de buradan doğar. Bu bağlamda söz konusu eserlerin ilgili olduğu, dönem ve ortamların sosyal, siyasal ve kültürel özellikleriyle bağlantılı olarak incelenmesi gerekir.

Bu parça edebiyatın aşağıdaki bilim dallarından hangisiyle ilişkisini gösterir?

- A) Tarih B) Coğrafya C) Felsefe
D) Sosyoloji E) Psikoloji
3. **Edebî eserlerle tarihî metinlerin karşılaştırıldığı aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?**
- A) Edebî eserler kurmacadır, tarihî metinler gerçeğe dayanır.
B) Edebî metinler tek anlamlıdır, tarihî metinler çok anlamlıdır.
C) Edebî metinlerde kelimelerin mecaz anlamlarından sıkça faydalanılırken tarihî metinlerde kelimeler gerçek ve terim anlamıyla kullanılır.
D) Edebî metinlerde etkileyicilik, tarihî metinlerde ise öğreticilik ve yararlılık esastır.
E) Edebî metinler okuru etkilemeyi amaçlarken tarihî metinlerde bilgiler doğru bir şekilde yaşanmış mı ona bakılır.

4.

İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı	İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı	Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı
Sözlü Edebiyat	Halk Edebiyatı	----
	----	Cumhuriyet Dönemi
----	Anonim Halk Edebiyatı	Tanzimat Dönemi Edebiyatı

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Divan Edebiyatı – Fecriati Edebiyatı – Âşık tarzı halk Edebiyatı
B) Yazılı Edebiyat – Âşık tarzı halk Edebiyatı – Servetifünun Edebiyatı
C) Yazılı Edebiyat – Millî Edebiyat – Dinî-Tasavvufi Halk Edebiyatı
D) Divan Edebiyatı – Servetifünun Edebiyatı – Âşık tarzı halk Edebiyatı
E) Yazılı Edebiyat – Dinî-Tasavvufi Halk Edebiyatı – Âşık tarzı halk Edebiyatı
5. I. Türklerin, aldıkları eğitime, sahip oldukları dünya anlayışlarına ve yaşam tarzlarına göre dil anlayışlarında farklılık görülmüştür.
II. Türkler farklı medeniyetlerin etkisiyle kullandıkları kelimelerde değişikliğe gitmişler. Arap, Fars, Fransız edebiyatından çeşitli dönemlerde kelimeler almışlardır.
III. Türkler Gök Tanrı inancından sonra İslamiyet'in etkisiyle yüksek bir edebiyat vücuda getirmişlerdir.
IV. Türkler farklı bölgelerde yaşamışlar, her gittikleri ülkeden kelimeler almışlar, farklı medeniyetlerin etkisiyle birçok değişim geçirmişler ve bunu eserlerine yansıtmışlardır.
- Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış cümlelerden biriyle ilişkilendirilemez?**
- A) Dini hayat B) Kültürel farklılaşma
C) Dil anlayışı D) Sanat anlayışı
E) Dil coğrafyası

6. Türklerin kitleler hâlinde İslam'a girmesi, Talas Meydan Muharebesi adıyla bilinen savaştan sonra olmuştur. Talas Muharebesi, 751 yılında bugünkü Kırgızistan sınırları civarında, Abbasiler ve müttefiki olan Karluklar ile Çinlilere karşı yapılan bir muharebedir. Türkler bu savaşta Müslümanlığı yakından tanıma fırsatı bulmuştur. Bu sebeple Talas Muharebesi, çoğu tarih kaynağında Türklerin Müslümanlığı kabul etmesi konusunda başlangıç noktası olarak kabul edilir.

Bu parça edebiyatın dönemlere ayrılmasında kullanılan aşağıdaki ölçütlerden hangisiyle ilişkilendirilebilir?

- A) Dinî hayat
B) Kültürel farklılaşma
C) Dil anlayışı
D) Sanat anlayışı
E) Dil coğrafyası
7. I. Bir milletin tarih boyunca elde ettiği maddi ve manevi değerlerin tümüdür.
II. Belirli bir insan topluluğunun belirli bir coğrafyada ve belirli bir zaman içinde ortaya koyduğu değerler bütünüdür.
III. Binlerce yıl devam eden gelişmeler sonunda ortaya çıkan ve tüm insanlığın eseri olan evrensel birimlerdir.

Numaralanmış cümlelerde tanımı verilen kavramlar aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Medeniyet	Kültür	Uygarlık
B)	Kültür	Medeniyet	Uygarlık
C)	Medeniyet	Uygarlık	Kültür
D)	Kültür	Uygarlık	Medeniyet
E)	Uygarlık	Medeniyet	Kültür

8. (I) Tarihte yaşanan olaylar edebî eserlere doğrudan veya dolaylı olarak etki eder. (II) Bir yazarın hangi dönemde yaşadığını, hangi eserleri yazdığını veya hangi edebî topluluk içinde yer aldığını tarih sayesinde öğreniriz. (III) Milletlerin tarihini bilmek için edebiyat eserlerini de bilmek gerekir. (IV) Edebiyat eserleri, tarihin bir çeşit aynasıdır. (V) Herhangi bir dönemde yazılmış bir edebî eseri inceleyebilmek için o dönemdeki tarihî olayları bilmek eseri incelemede kolaylıklar sağlar.

Bu parçada anlatılmak istenen numaralanmış cümlelerin hangisinde verilmiştir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

9.

Terim	Açıklama
I. Edebiyat	Toplumları etkileyen hareketlerden meydana gelen, olayları yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalıdır.
II. Edebî eser	Duygu, düşünce ve hayallerin estetik zevk uyandıracak şekilde dile getirilmesi sonucu ortaya çıkan metinlerdir.
III. Tarih	Duygu düşünce ve hayalleri dil aracılığı ile etkili ve güzel bir şekilde anlatan güzel sanatların bir dalıdır.
IV. Edebiyat tarihi	Edebî eserleri ve bu eserleri ortaya koyan sanatçıları, devirleri ile inceleyen bilim dalıdır.
V. Din	

Tablodaki numaralanmış terimler ve açıklamalar eşleştirildiğinde terimlerden hangisi dışarıda kalır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

10. Bir ulusun bilinen ilk ürünlerinden başlayarak bütün edebî eserlerini, bunların yazarlarını, edebî türleri ve edebiyat dönemlerini inceleyen ve yorumlayan bilim dalına edebiyat tarihi adı verilir. Edebiyat tarihi alanında çalışan sanatçılara da edebiyat tarihçisi denir.

Aşağıdakilerden hangisi edebiyat tarihi alanında çalışma yapan yazarlardan biri değildir?

- A) Mehmet Fuat Köprülü
B) Ahmet Hamdi Tanpınar
C) Necip Fazıl Kısakürek
D) Vasfi Mahir Kocatürk
E) Nihat Sami Banarlı

1. Edebiyatın niteliğini belirleyen bir başka etkenin yazarın ait olduğu milletin dünyaya bakışını, varlık algısını temellendiren medeniyet dairesi olduğu açıktır. Din ve medeniyet değiştirmeleri sadece edebiyatın değil, aynı zamanda bir ulusun sahip olduğu bütün maddî ve kültürel kurum ve kavramların tamamen veya belli ölçülerde değişmesine yol açar. Bir milletin tarihindeki önemli olaylarının edebiyata yansiyarak onu yönlendirdiği de dikkatten uzak tutulmaması gereken olgulardandır. Ayrıca coğrafya değiştirmeleri de yeni topluluklarla karşılıklı iletişim içerisine girilmesi dolayısıyla edebî değişmeyi belirleyen etkenlerdendir.

Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyatın her toplulukta farklılık arz ettiği
B) Edebiyatın niteliğindeki değişmeyi hangi faktörlerin etkilediği
C) Din değiştiren milletlerde edebiyatın da değişikliğe uğradığı
D) Türk edebiyatındaki en önemli değişimin coğrafya değişikliği ile olduğu
E) Edebiyattaki değişimin tarihî bir süreç olduğu

2. I. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı
II. İslamiyet etkisinde gelişen Türk edebiyatı
III. Dinî-tasavvufî halk edebiyatı
IV. Tanzimat Dönemi Edebiyatı

Türk edebiyatının numaralanmış dönemleri aşağıdakilerin hangisiyle ilişkilendirilir?

- A) Dinî hayat - kültürel farklılaşma
B) Dil anlayışı - sanat anlayışı
C) Dil coğrafyası - dinî hayat
D) Kültürel farklılaşma- dil coğrafyası
E) Dil anlayışı - dinî hayat
3. Edebî değişimlerin nedenleri arasında dikkati en çok çeken bir kavram da nesil kavramıdır. Biyolojik olarak yaklaşık aynı yıllarda doğan yazarların yetişme şartları, edebiyat içi ve dışı etkenlerin etkisiyle benzer bir duyarlılık taşıyabilecekleri genel kabul gören varsayımlar arasındadır. Sonuç olarak denebilir ki diğer sosyal olaylarda olduğu gibi edebiyatta da değişim aşağı yukarı aynı yaşlarda bir grup genç insan tarafından gerçekleştirilir.

Bu parçaya göre edebî değişimlerin nedenleri arasında en çok dikkat çeken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Dinî hayat
B) Kültürel farklılaşma
C) Dil anlayışı
D) Sanat anlayışı
E) Dil coğrafyası

4. (I) En genel çerçevede edebiyatın oluşmasını ve değişmesini belirleyen etkenin öncelikle insani iletişim ihtiyacı olduğu açıktır. (II) İnsan duygu ve düşüncelerini başka insanlarla paylaşmak, onları etkilemek ister. (III) Edebiyatın sanat yönü tam da bu noktada ortaya çıkar. (IV) Bu iletişim ihtiyacı çok defa bütün insanlarda ortak olan aşk, yalnızlık, ölüm korkusu vb. duyguların aktarımında günlük dilin kalıplarını yeterli bulmaz. (V) Çünkü bu duygular insanlarda ortak olduğu hâlde, duyulmasında ve ifade edilmesinde bireyin algısı belirleyici olur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede, edebiyattaki değişimin sebebi belirtilmiştir.
B) II. cümlede, insanda başkalarını etkileme fikrinin bulunduğu belirtilmiştir.
C) III. cümlede, kendisinden önceki cümlenin sebebi verilmiştir.
D) IV. cümlede, bazı duyguların aktarımında günlük dilin yetersizliği vurgulanmıştır.
E) V. cümlede, duyguların hissedilmesinde insanlar arasında farklılık olduğu dile getirilmiştir.

5. Türk diliyle yazılmış eserlerin oluşturduğu edebiyata ---- denir. Türk milletinin tarih sahnesine çıkışından zamanımıza kadar geçen süre boyunca yaşadığı çok geniş bir coğrafya içerisindeki bölgelerde, farklı kültür ve medeniyet topluluklarıyla ilişkileri ile çeşitlenmiş ve yüzyıllar boyu zenginleşerek bugüne gelmiştir. Bu zaman ve coğrafya içerisinde ortaya konan eserleri ve bu eserlerde ifadesini bulan millî zevk ve düşünceyi içeren zengin bir edebiyatın adıdır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Millî Edebiyat
B) Türk edebiyatı
C) Halk edebiyatı
D) Divan edebiyatı
E) Âşık tarzı halk edebiyatı

6. Türk edebiyat tarihinin kurucusu Fuat Köprülü edebiyat tarihini medeniyet tarihinin bir kolu olarak kabul eder. Bu görüşten yola çıkarak geniş bir coğrafya ve uzun bir tarih içerisinde oluşan Türk edebiyatını, Türklerin medeniyet çevrelerine girişlerine göre sınıflandırmıştır.

Buna göre Türk edebiyatı üç ana döneme ayrılır:

- I. İslâmiyet öncesi Türk edebiyatı
- II. İslâmî Dönem Türk edebiyatı
- III. Tanzimat Dönemi Edebiyatı

Numaralanmış dönemlerden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

7. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi edebiyat-din ilişkisine örnek gösterilemez?**

- A) Atabetü'l Hakayık, ayet ve hadislere dayanarak iyilikten, ahlaktan, cömertlikten ve dindar olmanın faziletlerinden söz eder.
- B) Ahmet Yesevi, Karahanlı Türkçesi ile söylediği şiirlerinde Yesevîlik tarikatının temel ilkeleri, dervişlik yolu, cennet, cehennem, Hz. Muhammet'in hayatı ve mucizeleri gibi konuları işlemiştir.
- C) Taptuk Emre'nin dergâhında uzun süre hizmet eden Yunus Emre, şeyhi Taptuk Emre'nin düşüncelerini yaymak için Anadolu'yu bir derviş olarak dolaşmıştır.
- D) Âşık tarzı halk edebiyatında doğal güzellikler, ayrılık, özlem, yiğitlik, kıskançlık, ölüm, gurbet, sosyal olay, aşk gibi konular işlenmiştir.
- E) 1069-1071 yıllarında Balasagunlu Yusuf Has Hacib tarafından yazılan Kutadgu Bilig İslami Dönem'in bilinen ilk eseridir.

8. Edebiyattaki değişimler en genel toplumsal dönüşümlerden güçlü sanatçıların bireysel etkilerine kadar uzanan, edebiyat içi ve dışı pek çok etkene dayanmaktadır. Bu etkenler bazen son derece karmaşık bir ağ oluşturduğu gibi genellikle edebiyat tarihindeki oluşumların da toplum hayatını yönlendirdiği görülür. Kısacası etkileşim içerisinde ki edebiyat ve hayat birbirini belirleyip durmaktadır.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarihin dönemlere ayrılmasında edebiyatın önemli bir etkisinin olduğu
- B) Edebiyattaki değişimlerin çok farklı nedenlerinin olduğu
- C) Edebiyat ve hayatın etkileşim içerisinde olduğu
- D) Edebiyatın gerçek yaşamı olduğu gibi aktarması gerektiği
- E) Edebiyatın yaşamdan beslense bile kurmacaya dayanması gerektiği

9. Her dönem kendi içerisinde alt dönemlere ve sınıflandırmalara ihtiyaç duyar. Türklerin İslâmiyet'ten önceki edebiyatları da en eski devirlerden 10. yüzyıla kadar geçen süreyi kapsar. Bu dönemin alt dallarını ---- ve ---- oluşturur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) divan edebiyatı – halk edebiyatı
- B) sözlü edebiyat – yazılı edebiyat
- C) âşık Edebiyatı – anonim halk edebiyat
- D) Tanzimat Edebiyat – Servetifünun Edebiyat
- E) Fecriati Edebiyatı – Milli Edebiyat

10. Bir milletin edebiyatı genel bir çerçeve içinde tarihî süreç, coğrafya, kültür değişimleri, din, dil, zevk ve sosyal hayat gibi bakış açıları kullanılarak incelenip sınıflandırılır. Türk milletinin edebiyatı da başlangıçtan bugüne kadarki seyri içerisinde bir bütün olarak ele alınır. Bununla birlikte uzun bir tarihe sahip olan Türk edebiyatını daha ayrıntılı ve dikkatli incelemek için devirlere ayırmak ihtiyacı doğmuştur.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı içerisinde yer almaz?

- A) Tanzimat Dönemi Edebiyatı
- B) Servetifünun Dönemi Edebiyatı
- C) Dinî-tasavvufî halk edebiyatı
- D) Millî Edebiyat Dönemi
- E) Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

1. Şu kopan fırtına Türk Ordusu'dur ya Rabbi!
Senin uğrunda ölen ordu budur ya Rabbi!
Ta ki yükselsin ezanlarla müeyyed namın
Galip et çünkü bu son ordusudur İslam'ın
- Yahya Kemal Beyatlı'ya ait olan bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**
- A) Türk ordusu ile ilgili iyi dilekler dile getirilmiştir.
B) Edebiyat - din ilişkisine örnek gösterilebilir.
C) Kahramanlık konusunu işleyen bir şiirdir.
D) Türk tarihinin en önemli olayı konu edinmiştir.
E) Redif ve uyak gibi ses unsurlarından yararlanılmıştır.

2. I. Gönülünle oturdum da hüznümlendim o yerde,
Sen neredesin ey sevgili, yaz günleri nerde?
Dağlar ağarırken konuşurduk tepelerde
Sen nerde, o fecrin ağaran dağları nerde?
- II. Akrebin kısılcacında yoğurmuş bizi kader;
Aldırma, böyle gelmiş, bu dünya böyle gider!
Bana kefendir yatak, sana tabuttur havuz;
Sen kıvrıl, ben gideyim, son Peygamber kılavuz!
- III. Lakin az sonra leziz uyku bir encama varır,
Hilkatin gördüğü rüya biter, etraf ağarır,
Som gümüşten sular üstünde giderken ileri
Ta uzaklarda şafak bir bir açar perdeleri.

Numaralanmış dörtlüklerden hangileri edebiyat - din ilişkisine örnek gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III
3. Edebiyat tarihi, edebî eser ve hadiseleri tarihî, coğrafi, içtimaî, psikolojik ve estetik hadiselerin aydınlığında görüp gösterebildiği ölçüde edebiyat tarihidir.
- Aşağıdakilerden hangisi bu cümlede sözü edilen alanda yazılmış bir eser değildir?**
- A) *Resimli Türk Edebiyatı Tarihi*
B) *Türk Edebiyat Tarihi*
C) *19. Asır Türk Edebiyatı Tarihi*
D) *Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi*
E) *Türkçülüğün Esasları*

4. **Aşağıdaki cümlelerden hangisi edebiyat-din ilişkisi çerçevesinde değerlendirilemez?**
- A) Edebiyat; dinî düşünce, inanç ve değerlerin tanıtılması, anlaşılması ve öğretilmesi için imkânlar sunmuştur.
B) Edebiyat sanatının, dinî duygu ve tecrübeye olan ilgisi hiçbir zaman bitmemiştir, din dili, edebiyat ve şiir dilini beslemiştir.
C) Edebî eserlerde, içinde bulunan dinin değerlerini, inanç esaslarını, ilkelerini ve beslediği duyguyu bulmak mümkündür
D) Dile bağlı bir sanat olan edebiyat, başlangıçta dinî törenlerde ortaya çıkmıştır.
E) Toplumun en önemli aktörü olan sanatçı, söylediği şiirlerle sözlü kültüre, sanata ve edebiyata hayat vermiştir.

5. Yeryüzünde büyük sanat ve edebiyat hareketleri yaratmış milletler içinde edebiyat tarihinin incelemesi, geniş zaman isteyen ve zor olan, Türk edebiyatı tarihidir. Ufak bir dikkatle görülür ki birçok milletin edebiyatları, genellikle tek bir vatanda ve son beş altı asır içinde meydana gelmiştir. Eski edebiyatlardan Yunan, Latin, Arap ve İran edebiyatları da ekseriya aynı vatanlarda eser vermiş yahut büyük edebî faaliyetleri belirli bir zaman içinde yaşayıp son bulmuş edebiyatlardır.

Bu parçada anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Edebiyat ve tarih arasında her dönemde bir ilişkinin olduğu
B) Türk edebiyat tarihini incelemenin diğer milletlerin edebiyatına göre daha zor olduğu
C) Türk edebiyatında diğer milletlerin edebiyatına göre daha çok ürünün bulunduğu
D) Her milletin edebiyatının kendine özgü özellikler taşıdığı
E) Her milletin edebiyatının tek coğrafyada oluştuğu

6. Türk Edebiyatı, tarihi sosyal değişmeye göre üç aşamada ele alınıp incelenmektedir. Bunlar:

1. İslâm Öncesi Türk Edebiyatı
2. İslâm Kültürü Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı
3. Batı Kültürü Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı

Bu üç dönem, sanat anlayışı, formları, malzemesi, kaynakları ve dili itibarıyla birbirinden farklı özelliklere sahiptir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi farklı döneme ait bir eserdir?

- A) Bilge Kağan Yazıtı
- B) Kutadgu Bilig
- C) Divanü Lügat-it Türk
- D) Atebetü'l Hakayık
- E) Divan-ı Hikmet

7. I. Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?
Mermerlerin nabzında hâlâ çarpar mı tekbir?
Bulur mu deli rüzgâr o sedayı: Allah bir!
- II. Hani, o bırakıp giderken seni
Bu öksüz tavrını takmayacaktın
Alnına koyarken veda buseni
Yüzüme bu türlü bakmayacaktın
- III. Ben de güzel bir şiir yazayım artık,
okudukça kıskanıyorum öteki kalfaları,
şarapları bol, ilham perileri oturaklı,
biliyorlar geceler kaç saat sürer
günler kaç fersah. El vermiş ustaları.

Yukarıdaki numaralanmış şiirlerin hangilerinde dinî etkiden söz edilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I ve III

8. XX. yüzyıl yazar ve edebiyat tarihçilerindedir. Edebiyat dünyasına şiirle giren ----, edebiyat fakültesine geçtikten sonra Türk edebiyatı ve Türk edebiyatı tarihi alanında çalışmalarını hızlandırdı. Türk edebiyatı tarihinin çeşitli devir ve şahıslarını modern tarih yöntemlerini kullanarak ve belgelere dayanarak ilk defa o, aydınlığa çıkardı. Yaptığı sistemli çalışmalar sayesinde Avrupa'da birçok üniversitenin bilim kurullarına üye seçilen ilk Türk bilgini oldu. En önemli eseri Türk Edebiyat Tarihi'dir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Mehmet Fuat Köprülü
- B) Ahmet Hamdi Tanpınar
- C) Necip Fazıl Kısakürek
- D) Vasfi Mahir Kocatürk
- E) Nihat Sami Banarlı

9. İslamlaşmayla birlikte edebiyat ve din ilişkisi daha zengin bir mahiyet kazanmıştır. Nitekim Türkler, İslamlaşma sürecinde tabii bir kültür değişimi yaşamış, yeni bir estetik anlayış içerisinde kendilerini bulmuşlardır. Bu estetik anlayış, dünya görüşünde, yaratılış telakkisinde hayat ve varlık tasavvurunda kendini göstermiştir. Bütün bunlar, içine girilen yeni dil havzası içerisinde yeni edebî eserlerin hayat bulmasını sağlamıştır.

Bu parçada anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türklerin İslamiyet'ten önce yazılı eser ortaya koymadığı
- B) Türklerin İslamiyet'e girdikten sonra edebiyat anlayışlarında değişiklik olduğu
- C) Türklerin İslamiyet'e girdikten sonra daha nitelikli eserler yazdığı
- D) Dinin edebiyat üzerinde tartışılmaz bir etkisinin olduğu
- E) Türklerde İslamiyet'ten önce dinî içerikli eserlerin olmadığı

10. **Aşağıdakilerden hangisi Türk edebiyatını dönemlere ayrılmasında kullanılan ölçütlerden biri değildir?**

- A) Dinî hayat
- B) Kültürel farklılaşma
- C) Dil anlayışı
- D) Tarihî hadiseler
- E) Dil coğrafyası

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ**A. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı**

- Milattan önce tam olarak bilinmeyen bir dönemden, Türklerin 10. yüzyılda Müslüman oldukları döneme kadarki edebiyatın adıdır.
- Bu dönemde başka milletlerle ticari, siyasi vb. ilişkiler az olduğu için arı; göçebe yaşamın koşulları ve yaşam kültüründen dolayı yalın (sade) bir Türkçe kullanılmıştır.
- Eserlerde aşk, özlem, ölüm, doğa güzelliği, yiğitlik ve millî duygular işlenmiştir. Şiirlerde hece ölçüsü, dörtlük nazım birimi, yarım uyak, aliterasyon ve cinaslar kullanılmıştır.
- Anonim karakter gösterir, şiirler kopuz denen saz eşliğinde söylenmiştir. Şairlere kam, şaman, ozan, baksı, oyun gibi isimler verilmiştir. Şairler aynı zamanda müzisyen, hekim, büyücü ve din adamıdır.
- Şiirler genellikle sığır, şölen ve yağ törenlerinde söylenmiştir. Bu törenler dinî karakter taşır.
- Dönemin sözlü edebiyat ürünleri koşuk, sagu, sav ve destanlardır.
- En önemli yazılı edebiyat ürünleri 8. yüzyılda diktirilen Orhun Yazıtları'dır. Orhun Yazıtları sırasıyla Tonyukuk, Kültigin ve Bilge Kağan adına diktirilmiştir. Uygur metinleri de edebi değeri olan yazılı eserleridir.

B. İslamiyet Etkisindeki Türk Edebiyatı**1. Halk Edebiyatı**

- İslamiyet öncesi Türk edebiyatı geleneğini sürdüren sözlü edebiyattır.
- Anonim, âşık ve tekke edebiyatı olmak üzere üç bölüme ayrılır.
- Anonimde söyleyen belli değildir; âşık edebiyatında şairler şiirlerini saz eşliğinde söylemiş, son dörtlükte mahlaslarını kullanmışlardır.
- Şiirlerde hece ölçüsü, nazım birimi olarak dörtlük ve genelde yarım uyak kullanılmıştır. Âşık ve tekke edebiyatında aruz ölçüsünü kullanan şairler olmuştur.

- Halkın günlük yaşamından alınan somut konular, halkın günlük yaşamda kullandığı dille anlatılmıştır.
- Doğaçlama (irticalen) söyleyiş önemli yer tutmuş ve sanat, yaşamın bir parçası olarak kabul edilmiştir.
- Mâni, ağıt, destan, koşma, semai, ilahi en çok kullanılan nazım biçimi ve türleridir.

2. Divan Edebiyatı

- Türklerin İslamiyet'i kabul etmesinden sonra gelişen edebiyattır. Genelde İran ve Arap edebiyatı etkisinde kalmıştır.
- Şiirler, divan adı verilen kitaplarda toplandığı için divan edebiyatı denmiş nazım, nesirden çok gelişmiştir.
- Yazılı bir edebiyattır ve yüksek kesime hitap etmiştir.
- Genelde soyut konular işlenmiş; kişisel ve toplumsal sevinçlere, acılara çok az yer verilmiştir.
- İşlenen konudan çok konunun işlenişine önem verilmiş, göz için kafiye anlayışı egemen olmuştur.
- Eserler yabancı sözcük ve yabancı dil kurallarının çok kullanıldığı Osmanlıca olarak adlandırılan ağır bir dille yazılmıştır.
- Ölçü olarak aruz, nazım birimi olarak genellikle beyit kullanılmıştır.
- Şiirlerde tasavvufia ilgili terimler çok kullanılmış, şairler kendileri için mahlas adı verilen lakaplar kullanmışlardır.
- Noktalama işaretlerinin olmadığı, hüner gösterme amacıyla yazılan nesirlerde uzun cümleler kullanılmıştır.

C. Batı Etkisindeki Türk Edebiyatı**1. Tanzimat Edebiyatı****I. Dönem Tanzimat Edebiyatı**

- Klasisizm ve daha çok romantizmin etkisinde kalan bu dönem sanatçıları aynı zamanda devlet adamıdır.
- Eserlerde Fransız İhtilali'nin etkisiyle hürriyet, adalet, eşitlik gibi kavramları işlemişlerdir.
- Batı edebiyatındaki roman, tiyatro, eleştiri, anı, modern öykü, makale gibi türleri Türk edebiyatına kazandırmışlardır.
- Şiirde yeni içerikleri eski nazım biçimleriyle anlatmışlardır.
- Şiirde parça güzelliği yerine bütün güzelliğine önem vermiş, hece ölçüsünü de kullanmışlardır.
- Konuların genellikle günlük hayattan veya tarihten alındığı romanlarda kişiler tek yönlü ele alınmış, iyiler ödüllendirilmiştir.
- Genelde cariyelik kurumu ve alafrangalık özentiğinin işlendiği romanlarda rastlantılara çok yer verilmiştir.

- "Toplum için sanat" anlayışında oldukları ve toplumu eğitmeyi amaçladıklarından dilde sadeleşmeyi savunmuş ancak bunu tiyatro eserlerinde gerçekleştirebilmişlerdir.
- Eserlerin teknik yönü zayıftır. Eserlerde noktalama işaretleri kullanılmaya başlanmıştır.

II. Dönem Tanzimat Edebiyatı

- Siyasi şartların ağırlaşması nedeniyle toplumsal konular yerine bireysel konuları işlemişlerdir.
- Realizm ve biraz da natüralizmin etkisiyle "Sanat için sanat" anlayışıyla eser vermişlerdir.
- Romanlarda konular günlük yaşamdan seçilmiş ve gerçeğe uygun biçimde işlenmiştir.
- Toplumu eğitmeyi amaçlamadıkları için dil birincilere göre ağırlaşmıştır.
- Şiirde divan edebiyatının etkisi azalmıştır.

2. Servetifünun Edebiyatı (Edebiyat-ı Cedide)

- Rezaizade M. Ekrem'in etrafında toplanan gençlerin Servetifünun adlı bir dergi çıkarmalarıyla başlamıştır.
- Hikâye ve romanda realizmle naturalizm, nazımda parnasizm ve sembolizmin etkisinde kalmışlardır.
- Sanat için sanat anlayışıyla eser vermiş, halktan kopuk elit bir edebiyat yaratmışlardır.
- Şiir, hikâye, roman, fıkra, makale türlerinde eserler yazmış; tiyatro ve eleştiri ihmal etmişlerdir.
- Tanzimatçılara göre teknik seviyesi yüksek eserler yazan Servetifünuncular eserlerinde siyasi baskıdan ötürü bireysel konuları işlemişlerdir.
- Olayların genelde İstanbul'da geçtiği roman ve hikâyelerde çok başarılı tasvir ve tahliller yapmışlardır.
- Eserlerde düşünle gerçek çatışması, karamsarlık ve kaçış temaları egemendir.
- Şiirde konu ve bütün güzelliğine önem vermiş, kulak için kafiye anlayışını savunmuşlardır.
- Şiirde konu ve ölçü arasında ahenk aramış, aruzu çok başarılı kullanmış ve nazmı nesre yaklaştırmışlardır.
- Dilde sadeleşme eğilimini devam ettirmemiş, yabancı sözcükler ve yabancı dil kurallarıyla yüklü son derece ağır bir dil kullanmışlardır.
- Eski sözcüklerle yeni imge oluşturmayı amaçlamış, doğayı önemli bir anlatım aracı olarak kullanmışlardır.
- Aruzun klasik kalıplarını bozarak serbest müstezat nazım biçimini ortaya çıkarmışlardır.

3. Fecriati Edebiyatı

- Türk edebiyatında kuruluşunu bir bildiriyle duyuran ilk topluluktur.
- Servetifünun Edebiyatı'na tepki olarak doğmuş ancak edebiyata bir yenilik getirememişlerdir.

- "Sanat, şahsi ve muhteremdir." anlayışıyla eser vermiş, sanatın toplumu eğitime katkı sağladığına inanmışlardır.
- Şiiri müziğe yaklaştırmışlardır. Eserlerinde Servetifünuncular gibi ağır bir dil kullanmışlardır.
- Fecriaticiler bireysel hareket etmeleri yüzünden bir akım olamamışlardır.
- Fecriati'nin en önemli sanatçısı Ahmet Haşim'dir.

4. Millî Edebiyat

- Selanik'te çıkan Genç Kalemler dergisiyle başlamıştır.
- En önemli özelliği bir dil hareketi olmasıdır.
- Millî edebiyatçılar Türkçenin sadeleşmesi ve doğallaşmasına büyük hizmet etmiş, Yeni Lisan olarak bilinen dilde sadeleşme hareketini başlatmışlardır.
- Eserlerin Türkçe sözcüklerle ve kurallarla yazılması, Türkçede karşılığı olan yabancı sözcüklerin kullanılmamasını istemişlerdir. İstanbul halkının konuşma dilinin eğitim-öğretim ve edebiyat dili olmasını amaçlamış, bu amaçlarında başarılı olmuşlardır.
- Halk edebiyatından yararlanmış, eserlerinde memleket hayatını yansıtmışlardır.
- Realizm ve natüralizmin etkisinde kalmış, eserlerinde işledikleri konuları Anadolu'dan seçmişlerdir.
- Roman ve hikâyelerde sosyal sorunları, milliyetçilik düşüncesini ve Kurtuluş Savaşı'nı; şiirlerde bireysel konuları işlemişlerdir.
- Şiirlerini hece ölçüsü ve dörtlülük nazım birimiyle yazmışlardır. Şiirde bunlar dışında bir yenilik yapamamışlardır.

5. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

- Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle Atatürk ilke ve inkılâpları, yeni kurumlar, yeni eğitim sistemi, Latin harflerinin kabulü gibi köklü değişiklikler dönemin zihniyetine ve edebî anlayışına yön vermiştir.
- Kurtuluş Savaşı'nın kazanılması ve yeni devlet kurmanın sevinci eserlere yansımıştır. Millî Edebiyatçıların başlattığı Anadolu'ya yönelik devam etmiş, "toplum için sanat" anlayışı egemenliğini – özellikle Cumhuriyet'in ilk yıllarında 1923-1940 – sürdürmüştür.
- Edebiyatta ve diğer sanat dallarında çeşitlilik artmış, Batı edebiyatı daha yakından takip edilmiştir.
- Bu dönem yazarları eserlerinde Anadolu insanının yaşayışı ve sorunları, Kurtuluş Savaşı'nın sosyal ve siyasal alandaki yansımaları, kalkınma yolundaki arayışlar, Osmanlı'yla hesaplaşma – özellikle ilk on yıldagibi konuları işlemişlerdir. Edebiyatta gerçekçilik önem kazanmıştır.

7. I. Ürünlerin söyleyeni belli değildir.
II. Nazım birimi dördlük, ölçü aruzdur.
III. Ürünler dinsel törenlerden doğmuştur.
IV. Genellikle zengin uyak kullanılır.
V. Sade, anlaşılır bir dil kullanılmıştır.

Numaralanmış yargılardan hangileri sözlü dönem Türk edebiyatının özelliklerinden biri değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

8. **Divan edebiyatı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Arapça, Farsça ve Türkçenin birleşmesinden oluşan Osmanlıca adı verilen Türkçe kullanılmıştır.
B) Anlatılan konudan çok, anlatım biçimine önem verilmiştir.
C) Divan şiirinde "kulak için kafiye" anlayışına bağlı kalınmıştır.
D) Soyut bir edebiyat olması nedeniyle düşünce ve duygular gerçekte olduğundan farklı biçimde anlatılmıştır.
E) Sanat yapmak bir amaç olduğundan edebî sanatlardan bolca yararlanılmıştır.

9. Türk halk edebiyatının bütün türlerinde eserler başlangıcından bu yana büyük ölçüde ---- yaratılmış, ezberlenip hafızalarda muhafaza edilerek sözlü gelenek vasıtasıyla yayılmıştır. Halk edebiyatı verimlerinin bu özelliklerinden dolayı çok kere meraklılarınca ---- kaydedilerek yazıya geçirilmeyen şiirlerin ve diğer edebî ürünlerin ilk şekilleri kaybolmuştur. Sözlü gelenekte muhafaza edilen bu deyişler, bir edebiyat tarzından diğerine aktarılmasının yanında zamana ve zemine uyma esnekliğiyle yeni unsurlarla zenginleştirilmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) irticalen – divanlara
B) ustalarca – mecmualara
C) doğaçlama – cönklerle
D) şairlerce – defterlere
E) ozanlarca – kitaplara

10. Yaptıklarından çok, yapmak istedikleri önemlidir. Çünkü onlar yeni bir uygarlık ülküsünün, yeni bir insan tipinin ardına düşmüşlerdir. Yetiştikleri ortam gereği eskiden kopamazlar ama eskiyi sürdürmekten kaçınıyor, onu sürekli olarak eleştirirler. Bu bakımdan ----, içeriği yönünden eski şiire, karşı bir tepkinin ürünüdür. Eski şiirin tanışık olmadığı yeni kavramlar üzerine temellenmiştir. Örneğin, medeniyet, hak, adalet, kanun, eşitlik gibi kavramlar Şinasi'nin şiirlerinde birer tema olarak çıkar karşımıza.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) divan şiiri
B) halk şiiri
C) Tanzimat şiiri
D) Servetifünun şiiri
E) Millî Edebiyat şiiri

11. I. Göktürklerin yazıyı kullanmasıyla sona ermiştir.
II. Ozanlar; toplumda hekimlik, büyüçülük gibi meslekleri de yapmışlardır.
III. Şiirlerde ahengi sağlamak için yarım uyak ve rediften yararlanılmıştır.
IV. Şiirlerde sadece dinî düşünceler işlenmiştir.
V. Dörtlüklerden oluşan şiirler genellikle düz uyak düzeni ile söylenmiştir.

Sözlü edebiyat dönemi ile ilgili olarak numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

I. Grup	II. Grup
I. Kam, baksı	Divan edebiyatı
II. Modernizm	Servetifünun edebiyatı
III. Fenafillâh	Halk edebiyatı
IV. Anjanbuman	İslamiyet öncesi Türk edebiyatı
V. Tehzil	

Yukarıda I. grupta verilen kavramlardan hangisi II. gruptakilerden birisiyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. • Eserler yabancı sözcük ve yabancı dil kurallarının çok kullanıldığı Osmanlıca olarak adlandırılan ağır bir dille yazılmıştır.
- Ölçü olarak aruz, nazım birimi olarak genellikle beyit kullanılmıştır.
 - Söyleyiş güzelliği sağlamak için eş anlamlı sözcükler çok kullanılmış, parça güzelliği bütün güzelliğinden üstün tutulmuştur.
 - Şiirlerde tasavvufla ilgili terimler çok kullanılmış, şairler kendileri için mahlas adı verilen lakaplar kullanmışlardır.
 - Noktalama işaretlerinin olmadığı, hüner gösterme amacıyla yazılan nesirlerde uzun cümleler kullanılmıştır.

Bazı özellikleri verilen edebiyat dönemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halk Edebiyatı Dönemi
- B) Divan Edebiyatı Dönemi
- C) Tanzimat Dönemi
- D) Servetifünun Dönemi
- E) Milli Edebiyat Dönemi

2. Türk tarihi üç büyük çağa ayrılır:
- I. Uzak Doğu medeniyeti çerçevesinde ---- Türk tarihi
 - II. Yakın Doğu medeniyeti çerçevesinde ---- Türk tarihi
 - III. Batı medeniyeti çerçevesinde ---- Türk tarihi
- Birinci devir Türklerin İslâmiyet'i kabulüne kadar yani 11.yüzyıla kadar sürer. İkinci devir 11. yüzyıldan Tanzimat'a kadar yani 1839 yılına kadar sürer. Üçüncü devir ise 1839'dan sonraki zamandır.

Bu parçadaki boşluklara aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) İslamiyet'ten önceki – İslami devir – modern
- B) İslami devir – modern – İslamiyet'ten önceki
- C) modern – İslamiyet'ten önceki – İslami devir
- D) İslamiyet'ten önceki – modern – İslami devir
- E) İslami devir – İslamiyet'ten önceki – modern

3. **Servetifünun Edebiyatı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Hem biçim hem içerik açısından önemli yenilikler gerçekleştirilmiştir.
- B) Şiirde ağırlıklı olarak aruz ölçüsü kullanılmış, aruz Türkçeye başarıyla uygulanmıştır.
- C) Şiir düzyazıya yaklaştırılmış, konuşma doğallığında şiirler yazılmıştır.
- D) Göz için kafiye anlayışı benimsenmiştir.
- E) Ahenk oluşturmak için kelime seçimine, vezne ve kafiyeye önem verilmiştir.

- 4.

Sözlü Edebiyat	Divan Edebiyatı	Halk Edebiyatı
Ozan	----	Tapşırma
----	Aruz ölçüsü	----
Sığır	Mahlas	Âşık

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Baksı – Koşuk – Varsağı
- B) Kam – Semai – Yuğ
- C) Koşuk – Kaside – Hece ölçüsü
- D) Şamanizm – Devriye – Mazmun
- E) Şathiye – Gazel – Sagu

5. Daha hiçbir şey yokken, uçsuz bucaksız bir feza ve uçsuz bucaksız bir su vardı. Gökyüzünde yalnız olan Tanrı Kayra Han'ın canı sıkılıyordu. Ne yapayım? diye düşünürken suyun içinde ışıklı bir dalgalanma oldu. Nurdan bir kadın hayali belirdi ve Tanrı'ya "yarat!" deyip kayboldu. Böylelikle, eski Türk düşüncesine göre, Tanrı'ya bile yaratma ilhamını nurdan bir kadın hayali vermişti.

Bu parça aşağıdaki dönemlerden hangisi ile ilişkilendirilebilir?

- A) Destan Dönemi Türk edebiyatı
- B) Divan Edebiyatı Dönemi
- C) Tanzimat Dönemi
- D) Servetifünun Dönemi
- E) Millî Edebiyat Dönemi

6. Bu dönem edebiyatı bir yüksek zümre edebiyatıdır. Bu dönemde saray şairleri yahut saraylar tarafından teşvik ve himaye edilen şairler olmuştur. Saraya veya herhangi bir devlet büyüğüne bağlanarak (bağlı kalarak) onlardan teşvik ve anlayış görmek, bütün bu devir şairlerinin büyük emelleri ve talihleriydi. Bunlardan bazıları saraylar tarafından sultanuş-şuara (şairlerin sultanı) rütbesi ve unvanıyla taltif edilmişlerdir. Bu dönemde saray çevreleri birer akademik muhit vazifesi görmüştür.

Bu parçada sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halk edebiyatı dönemi
B) Divan edebiyatı dönemi
C) Tanzimat edebiyatı dönemi
D) Servetifünun edebiyatı dönemi
E) Millî Edebiyat Dönemi
7. **Aşağıdaki cümleler doğru (D) / yanlış (Y) şeklinde değerlendirilirken hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?**
- A) Halk edebiyatında az da olsa aruz ölçüsüyle oluşturulan eserlere rastlanır. (D)
B) Destan ve masal haricinde halk edebiyatı genellikle yaşam ile iç içe bir edebiyattır. (Y)
C) Divan edebiyatında medrese kültürüyle yetişen ve aydın zümreye seslenen nitelikler ağır basmaktadır. (D)
D) Tercüman-ı Hakikat gazetesi Tanzimat edebiyatının başlangıcı kabul edilir. (Y)
E) Servetifünun Dönemi'nde cümlenin dizede ya da beyitte tamamlanması kuralını aşmış sık sık anjanbumana başvurulur. (D)

8.

I	II	III
Hoca Dehhani	Yunus Emre	Şinasi
Fuzûlî	Âşık Ömer	Namık Kemal
Şeyh Galip	Karacaoğlan	Ziya Paşa

Yukarıdaki numaralanmış sanatçılar aşağıdakilerden hangisiyle sırasıyla ilişkilendirilmelidir?

- A) İslamiyet'ten önceki dönem – Divan edebiyatı – Servetifünun Dönemi
B) Divan edebiyatı – Halk edebiyatı – Tanzimat Dönemi
C) Halk edebiyatı – Millî Edebiyat Dönemi – Cumhuriyet Dönemi
D) Divan edebiyatı – Tanzimat Dönemi – Fecriati Dönemi
E) Halk edebiyatı – Servetifünun Dönemi – Millî Edebiyat Dönemi

1. Tabşırma	a. Tanzimat Dönemi
2. Anjanbuman	b. Servetifünun Dönemi
3. Hürriyet	c. Divan edebiyatı
4. Mahlas	d. Halk edebiyatı
5. Şaman	e. Sözlü Dönem

Yukarıdaki sayılarla harflerin eşleştirilmesi aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) 1-b, 2-c, 3-e, 4-d, 5-a
B) 1-d, 2-b, 3-a, 4-c, 5-e
C) 1-c, 2-d, 3-a, 4-b, 5-e
D) 1-d, 2-a, 3-b, 4-e, 5-c
E) 1-e, 2-c, 3-e, 4-a, 5-d

10. Bu yapıt, "Türk ve Dünya Edebiyatı"nın nirengi noktalarını saptama, tarihin akışı içinde düşünce ve duyarlılıkta oluşan başlıca dönüşümleri ayrıntılara yönelmeden tanıma gereğiyle hazırlanmıştır. İlk bölümünde edebiyatın abecesi niteliğini taşıyan temel bilgiler ve kavramlar üzerinde durulmuştur. İkinci ve üçüncü bölümlerde de edebiyatla toplumsal yaşam arasındaki etkileşim yasa-sına bağlı kalınarak Türk ve dünya edebiyatının gelişim serüveni gösterilmiştir

Bu parçada sözü edilen yapıtın türü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Dinler tarihi
B) Siyaset tarihi
C) Edebiyat tarihi
D) Uygarlık tarihi
E) Bilim tarihi

11. Türk Edebiyatı, İslamiyet'in kabulünden ve tarihindeki siyasi gelişmelerden dolayı Anadolu beylikleri, Selçuklu ve Osmanlı İmparatorluğu Dönemleri'nde iki farklı tarzda gelişme göstermiştir: Birincisi saray, konak, medrese ve bunlara yakın çevrelerde tahsilli kişilerin yarattığı Arap ve Fars geleneğine dayanan ---- İkincisi eğitimleri daha çok sözlü kültür birikimine dayanan, daha çok kırsal kesime ve yeniçeri ocaklarına has olan kişilerin, din ve tasavvuf çevrelerinden olan kişilerin ve halkın kendisinin oluşturduğu ve Orta Asya geleneğine dayalı ----

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Sözlü Dönem – Yazılı Dönem
B) divan edebiyatı – halk edebiyatı
C) halk edebiyatı – divan edebiyatı
D) Tanzimat Dönemi – Servetifünun Dönemi
E) Fecriati Dönemi – Millî Edebiyat Dönemi

1. • Ürünler genellikle sözlüdür.
• Eserlerin dili yabancı etkiye kapalıdır.
• Ürünler çeşitli törenlerden doğmuştur.

Yukarıda özellikleri verilen edebi dönem aşağıda-kilerden hangisidir?

- A) Destan Dönemi B) Halk edebiyatı
C) Divan edebiyatı D) Tanzimat Edebiyatı
E) Millî Edebiyat

2. **Aşağıdaki dizelerin hangisi diğerlerinden farklı bir dönemde yazılmıştır?**

- A) Çarşambayı sel aldı
Bir yâr sevdim el aldı
Keşke sevmez olaydım
Elim koynumda kaldı
B) Zeytinyağlı yiyemem
Basma da fistan giyemem
Senin gibi cahile
Ben efendi diyemem
C) Esrarını dil zaman zaman söyler imiş
Mengame-i gamda dostan söyler imiş
Aşk ehli olup da mihnet-i hicrane
Ben sabr iderin diyen yalan söyler imiş
D) Camiler direk ister
Demeye yürek ister
Sizin çirkin kızınız
Kapıda börek ister
E) Gönül gurbet ele varma
Ya gelinir ya gelinmez
Her dilbere meyil verme
Ya sevilir ya sevilmez

3. (I) Konargöçer yaşamın, ilkel ekonomik düzenin edebiyatı sözcüğün tam anlamıyla yerel bir özellik taşıyor. (II) Yabancı etkilerden uzak kalamamıştır, öz ve biçim yönünden evrenselliğin bütün ürünlerini içerir. (III) Sözlü ve yazılı olmak üzere sınırlı da olsa iki dönem oluşmuştur. (IV) Sözlü edebiyat ürünleri yazının bulunmadığı dönemlerde oluşmuş, ağızdan ağıza, kuşaktan kuşağa geçerek varlığını sürdürmüştür. (V) Bütün ulusların edebiyatında olduğu gibi, bu sözlü edebiyatın doğuşunu hazırlayan etkenler dinsel kökenlidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. I. Ulusal ve sözlü bir edebiyattır.
II. Benzetmeler ve konular gerçek yaşamdan alınmıştır.
III. Dışarıya kapalı toplum yapısından dolayı dil, benliğini korumuştur.
IV. Bu dönemin ürünleri aruz ölçüsü ile yazılmış ve bentlerden oluşmuştur.
V. Bu dönemin ürünleri; destanlar, savlar, sagular ve koşuklardır.

İslamiyet öncesi Türk edebiyatı ile ilgili olarak numaralanmış bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. • Bu dönemde gazetecilik yoktur, gazetenin yerini dergi almıştır. Dergiler edebiyatçıların bir araya toplanıp grup oluşturmalarını sağlamıştır. Bu dönemde Hazine-i Fünun, Mütalaa, Resimli Gazete, Malumat, Mirsat, Musavver Fen, Mektep gibi birçok dergi yayımlanmıştır.
• Sanat, toplumu bilinçlendirmek ve toplumun Batılılaşması için bir araç olarak düşünüldüğünden sanatçılar "Sanat toplum içindir." anlayışına bağlı kalmışlardır.
• Türk edebiyatında beyanname (bildiri) yayımlayan ilk edebi topluluktur. Sanat anlayışlarını "Sanat şahsi ve muhteremdir (kişisel ve saygıdeğerdir)." görüşüyle açıkladılar. Servetifünun'a tepki olarak ortaya çıkmışlar, onları yeteri kadar Batı yanlısı olamamakla suçlanmışlardır.
• Dilde sadeleşmeyi savunan sanatçılar Türkçe karşılıkları olan Arapça, Farsça kelime ve tamlamaları mümkün olduğunca kullanmamaya çalışırlar. Yazı dilinde İstanbul Türkçesini esas almışlardır. Türkiye Türkçesine diğer Türk lehçelerinden sözcük alınmasına karşı çıkmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçalardan biriyle ilişkilendirilemez?

- A) Cumhuriyet Edebiyatı
B) Fecriati Edebiyatı
C) Tanzimat Edebiyatı
D) Servetifünun Edebiyatı
E) Milli Edebiyat

6. I. Tanzimat sanatçıları, Fransız edebiyatını örnek almışlardır.
II. Dilde sadeleşmenin ilk adımları bu dönemde atılmış olsa da istenen ölçüde başarılı olunamamıştır.
III. Roman ve öyküde estetik açıdan olgun ürünler verilmeye başlanmamıştır.
IV. Halit Ziya Uşaklıgil, Mehmet Rauf, Tevfik Fikret en önemli temsilcileridir.
V. "Vatan, hak, eşitlik, hürriyet" gibi kavramlar ilk kez ortaya konmaya başlanmıştır.

Yukarıda numaralanmış cümlelerin hangisinde Tanzimat Dönemi Edebiyatı'yla ilgili olarak bir bilgi yanlışı yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. **Tanzimat Dönemi ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Bu dönemde bazı sanatçıların eserlerinde parnasizmin etkileri görülür.
B) Noktalama işaretleri kullanılarak düzyazı, Batılı örneklerine yaklaştırılmıştır.
C) Romanlarda konular günlük yaşamdan seçilmiş ve gerçeğe uygun biçimde işlenmiştir.
D) Tanzimat I. Dönem sanatçıları göz için kafiye ilkesini benimsemiştir.
E) Tanzimat II. Dönem'de teknik bakımdan daha sağlam ve başarılı eserler verilmiştir.

8. Servetifünun Dönemi sanatçıları ----

Bu sözler, aşağıdakilerden hangisiyle sürdürülürse verilen bilgi yanlıştır?

- A) Batı tekniğine uygun roman ve hikâyeler kaleme aldılar.
B) dönemin siyasi koşullarının etkisiyle toplumsal konulardan uzak durdular.
C) roman ve hikâyelerde realizm ve natüralizm akımlarının etkisinde kaldılar.
D) Arapça-Farsça sözcüklerle yüklü ağır bir dil kullandılar.
E) aruz ölçüsünü ve divan edebiyatı nazım biçimlerini kullandılar.

9. **Aşağıdakilerden hangisinde bilgi yanlışı vardır?**

- A) Divan edebiyatı Arap ve Fars etkisiyle oluşurken Tanzimat Edebiyatı'nda Batı dünyasına bir yöneliş başlar.
B) Divan edebiyatı duygu edebiyatıyken Tanzimat Edebiyatı bir düşünce edebiyatı niteliği gösterir.
C) Divan edebiyatında şiir türünün ağırlığı varken Tanzimat Edebiyatı'nda yepyeni türler denenir.
D) Divan edebiyatında sanat yapma kaygısı varken Tanzimat Edebiyatı'nda toplum kaygısı ön plana çıkar.
E) Divan edebiyatında beyit birimi ve aruz ölçüsü kullanılırken Tanzimat Edebiyatı'nda genellikle dörtlülük ve hece ölçüsü kullanılır.

10. **Servetifünun ile Fecriâti edebiyatları ile ilgili olarak aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Fecriâti, Servetifünun'a oranla kısa sürmüş ama ondan çok daha etkili olmuş bir edebiyattır.
B) "Sanat, sanat içindir." anlayışı, iki akımın da ortak paydasıdır.
C) Her iki dönemde de aruz ölçüsü haceden daha çok tercih edilmiştir.
D) İki edebiyat anlayışı da Osman Devleti'nin içinde bulunduğu sıkıntılı yıllarda faaliyet göstermiştir.
E) Fecriâti Topluluğu da Servetifünun Edebiyatı da dönemlerindeki tüm sanatçıları kendi çizgilerine bağlayamamıştır.

11. **Aşağıdakilerden hangisi Millî Edebiyat Dönemi'nin özelliklerinden biri değildir?**

- A) Sadece edebiyatla sınırlı kalmamış; siyasal, düşünsel ve kültürel anlamda da topluma yön verme ilke edinilmiştir.
B) Türk edebiyatını Doğu ve Batı edebiyatlarının etkisinden çıkarmaya çalışılmış, edebiyata öz benliğinin kazandırılması doğrultusunda şekillenmiştir.
C) Dilde sadeleşme hareketi bu dönemde hız kazanmış, konuşma diline giren yabancı sözcüklerin atılması ve konuşma dilinin yazı dili hâline getirilmesi gibi dil görüşleri benimsenmiştir.
D) Şiir alanında Türkçülük düşüncesiyle hareket edilmiş, duygudan ziyade fikirler ön plana çıkmış ve didaktik eserler verilmiştir.
E) Roman ve öyküde bireysel konulara yönelinmiş, bireyin iç dünyası kendi iç yaşantısındaki çalkantılara yer verilerek psikolojik çözümlemeler yapılmıştır.

TÜRK YAZI DİLİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

Türk yazı dilinin ele geçen ilk örnekleri Orhun Abideleri'nin metinleridir. Fakat bu metinler şüphesiz Türk yazı dilinin ilk örnekleri değildir. Çünkü Orhun Abideleri'ndeki dil yeni teşekkül etmiş bir yazı dili olarak değil, çok işlenmiş bir yazı dili olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bakımdan, Türk yazı dilinin başlangıcını ele geçen bu ilk metinlerden çok daha öncelere çıkarmak gerekir. Türk yazı dilinin sekizinci yüzyıldan sonraki gelişmesi ile karşılaştırılarak bir tahmin yürütülürse Orhun Abideleri'ndeki yazı dilinde hiç değilse birkaç yüzyıllık bir gelişme mevcut olduğuna kolaylıkla hükümlenabilir. Buna göre Türk yazı dilinin başlangıcını milâdın ilk asırlarına, hiç olmazsa Orhun Abideleri'nden birkaç asır önceye çıkarmak doğru olur. Fakat Orhun Kitabeleri'nden daha eski bir metin ele geçmediği için bu yazı dilini ancak sekizinci asırdan itibaren takip edebilmekteyiz.

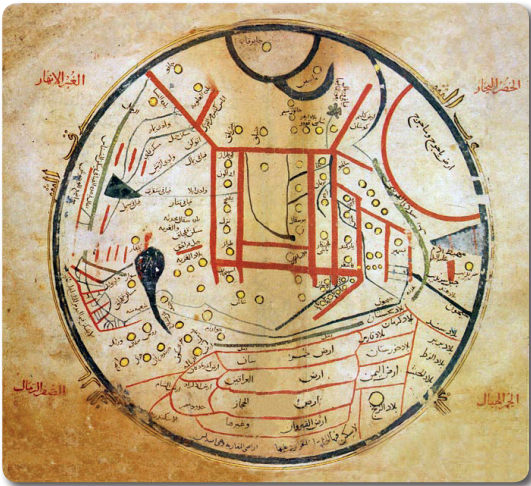
ESKİ TÜRKÇE

Türkçenin yazılı ürünlerle takip edilebilen 8. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan dönemine Eski Türkçe denir. Türkçe yaklaşık altı yüzyıl boyunca; ses, biçim ve söz varlığı bakımından son derece durudur, dönem Türkçesinin özellikleri Göktürk, Uygur ve Karahanlı metinlerinde görülmektedir.

Göktürk Metinleri: Bilge Kağan Yazıtı, Kültigin Yazıtı, Tonyukuk Yazıtı

Uygur Metinleri: Altun Yaruk, Sekiz Yükme, Irk Bitig

Karahanlı Metinleri: Kutadgu Bilig, Divanü Lûgat-it Türk, Atebetü'l Hakayık, Divan-ı Hikmet

Divân-ü Lûgat-it Türk

Türkler, 11. yüzyılın başlarından itibaren Anadolu'ya göç etmeye başlamışlardır. Bu göçler sonucunda Türkler 13. yüzyılda batıda Anadolu'ya, kuzeyde Karadeniz'in kuzeyi ve batısına kadar yayılmışlardır. Yerleştikleri bölge halkının ağız ile eserler yazmaları sonucu Türkçe çeşitlenmiştir. Türkçe, yayıldığı bölgelere göre Kuzey-Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesi olmak üzere iki kola ayrılmıştır.

KUZEY-DOĞU TÜRKÇESİ

Eski Türkçenin bir devamı olarak 13. ve 14. yüzyıllarda Orta Asya ile Hazar Denizi'nin kuzeyindeki Türkler arasında kullanılmıştır. Kuzey-Doğu Türkçesi 15. yüzyılda Kuzey Türkçesi ve Doğu Türkçesi olmak üzere iki kol hâlinde gelişmesini sürdürmüştür. Farklı kollarda gelişen Türkçenin özelliklerini o dönemlerde yazılan şu eserlerden takip etmek mümkündür:

Kıpçak Türkçesi Metinleri: Hüsrev ü Şirin, Gülistan Tercümesi, Kodeks Kumenikus

Çağatay Türkçesi Metinleri: Muhâkemetü'l Lûgateyn, Şecere-i Türkî, Şecere-i Terâkime

BATI TÜRKÇESİ

Batı Türkçesi, 12. yüzyılın sonları ile 13. yüzyılın başlarından günümüze kadar devam eden Eski Türkçeden sonra Türkçenin iki büyük kolundan biridir. Batı Türkçesi, tarihî gelişimi içinde üç ana döneme ayrılır:

Eski Anadolu Türkçesi: Türkçenin 13. ve 15. yüzyıllar arasındaki dönemidir. Yunus Emre *Divanı*, *Mantıku't Tayr*, *Garipname* bu dönem eserlerine örnek gösterilebilir.

Osmanlı Türkçesi: Batı Türkçesinin 15. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başları arasındaki dönemidir. Bu dönemde, Türkçeye çok sayıda Arapça, Farsça kelime girmiştir. 17. yüzyıldan itibaren Osmanlı Türkçesinde "mahallîleşme" hareketi başlar. Bu hareket Tanzimat'a kadar devam eder. Türkçe, yabancı kelimelerle yüklü ağır bir dil olarak varlığını "Türkiye Türkçesi"ne kadar sürdürür. *Şikâyetname*, *Sihâm-ı Kaza*, *Hüsn ü Aşk* bu dönem eserlerine örnek gösterilebilir.

Türkiye Türkçesi: Batı Türkçesinin 3. dönemidir. Ömer Seyfettin ve arkadaşlarının konuşma dilinden (İstanbul ağzı) yeni bir yazı dili oluşturmak amacıyla Genç Kalemler dergisinde başlattıkları Yeni Lisan Hareketi bu dönemin başlangıcı kabul edilir. Bu hareketin temsilcileri “Millî bir edebiyat meydana getirmek için önce millî bir dile ihtiyaç vardır.” görüşünden hareket etmişlerdir. Türkiye Türkçesinin gelişimi içinde bu hareketten sonra en kapsamlı çalışma Dil Devrimi’dir. 1928’de Harf Devrimi’nin yapılması ve 1932’de Türk Dil Kurumunun kurulmasıyla Türkçe, çok yönlü ve sistemli bir şekilde ele alınarak sadeleştirilmiş ve olgunlaştırılmıştır.

Kuzey-Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesinin çağdaş kolları günümüzde yazı dili olarak kullanılmaktadır. Kuzey-Doğu Türkçesinin çağdaş kolları; Özbek, Kazak, Kırgız, Uygur, Tatar, Başkurt Türkçeleridir. Batı Türkçesinin çağdaş kolları; Azerbaycan, Türkmen, Gagavuz ve Türkiye Türkçeleridir.

TÜRK YAZI DİLİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

A. ANA ALTAYCA DÖNEMİ

B. İLK TÜRKÇE DÖNEMİ

C. ESKİ TÜRKÇE DÖNEMİ (VII- XIII)

1. Göktürk Metinleri	3. Karahanlı Metinleri
• Bilge Kağan Yazıtı	• Kutadgu Bilig
• Kültigin Yazıtı	• Divanü Lügat-it Türk
• Tonyukuk Yazıtı	• Atebetü'l Hakayık
	• Divan-ı Hikmet

2. Uygur Metinleri
• Altun Yaruk
• Sekiz Yükmek
• İrk Bitig

D. ORTA TÜRKÇE DÖNEMİ

1. Kıpçak Türkçesi	3. Çağatay Türkçesi
• Hüsrev-ü Şirin	• Muhâkemetü'l Lügateyn
• Gülistan Tercümesi	• Şecere-i Türkî
• Kodeks Kumenikus	

2. Harezm Türkçesi	4. Eski Anadolu Türkçesi
• Mukaddimetül Edep	• Şikâyetname
• Kısasül Enbiya	• Sihâm-ı Kaza
• Muinül Mürid	• Hüsnu Aşk
• Nehcül Feradüs	

E. YENİ TÜRKÇE DÖNEMİ

TÜRKLERİN TARİH BOYUNCA KULLANDIĞI ALFABELER

1. KÖKTÜRK ALFABESİ

Türklerin kullandığı ilk alfabadir. 38 harften meydana gelmiştir. Sağdan sola ve yukarıdan aşağıya doğru yazılır. Harfler birbirleriyle bitişmez.

2. UYGUR ALFABESİ

Türklerin kullandığı ikinci alfabadir Soğd alfabesinden geliştirilmiştir. 18 harfli olup 4 ünlü ve 14 ünsüz harf vardır. Sağdan sola doğru yazılır.

3. ARAP ALFABESİ

İslamiyet’in kabulünden sonra kullanılmaya başlanmıştır. 32 harfli olup, 3 ünlü, 29 ünsüz vardır. Sağdan sola doğru bitiştirilerek yazılır. Harf şekilleri; kelime başında, ortasında, sonunda farklıdır. Türkçenin yazıya geçirilmesinde yetersiz kalmıştır.

4. LATİN ALFABESİ

Harf İnkılâbı’ndan sonra kullanılmaya başlanmıştır. 29 harfli olup 8 ünlü ve 21 ünsüz vardır. Her harf, ayrı bir sesin karşılığıdır. Harfler, asıl Latin alfabesinden farklıdır.

5. KİRİL ALFABESİ

Eski Sovyetler birliği idaresinde yaşayan Türklere, 1937-1940 yılları arasında Stalin rejimi tarafından Kiril harfleri kabul ettirilmiş ve bu harflerden her Türk ulusu için ayrı ayrı alfabeler yapılmıştır.

TÜRK DİLİ İNKILÂBI

Türk dili için ilk bilinçli sadeleştirme girişimi, Tanzimat Devri’nde yapılmıştır. İkinci girişim; Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp’in öncülüğünde gelişen “Yeni Lisan” hareketidir. Üçüncü ve en köklü, en bilinçli girişim ise Atatürk’ün önderliğinde oluşturulan “Türk Dil İnkılâbı”dır.

1. Batı Türkçesinin 15. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başları arasındaki dönemdir. Bu dönemde, Türkçeye çok sayıda Arapça, Farsça kelime girmiştir. 17. yüzyıldan itibaren mahallîleşme hareketi başlar. Bu hareket Tanzimat'a kadar devam eder. Türkçe, yabancı kelimelerle yüklü ağır bir dil olarak varlığını Türkiye Türkçesine kadar sürdürür. *Şikâyetname*, *Sihâm-ı Kaza*, *Hüsn ü Aşk* bu dönemin eserlerinden bazılarıdır.

Bu parçada sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eski Anadolu Türkçesi
B) Osmanlı Türkçesi
C) Türkiye Türkçesi
D) Kıpçak Türkçesi
E) Çağatay Türkçesi
2. (I) Eski Türk yazı dilinden gelişen İslami Orta Asya Türk yazı dilinin ilk evresi, Karahanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin oluşturduğu Karahanlı Dönemi'dir. (II) XI-XIII. yüzyıllar arasında gelişen bu yazı dilinin merkezi Doğu Türkistan'da Kaşgar'dır. (III) Orhon ve Uygur Türkçesinin devamı olan bu dönem Türkçesi için Türkiye Türkçesi terimi de kullanılmaktadır. (IV) On birinci yüzyılda başlayıp on dokuzuncu yüzyılın ortalarına kadar devam eden İslami Türk edebiyatı dönemindeki edebî eserler, Doğu Türkçesi ve Batı Türkçesi ile kaleme alınmış eserlerdir. (V) Orta Asya'daki bu yazı dilinin, İslami Dönem Doğu Türk edebiyatının başlangıç döneminin devamını Harezmi-Altınordu Türkçesi ve Çağatay Türkçesi ile yazılmış eserler oluşturur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3.

I. <i>Kodeks Kumenikus</i>	Harezmi Türkçesi
II. <i>Muhâkemetü'l Lûgateyn</i>	Karahanlı Türkçesi
III. <i>Mukaddimetül Edep</i>	Kıpçak Türkçesi
IV. <i>Kutadgu Bilig</i>	Çağatay Türkçesi
V. <i>Şikâyetname</i>	

Numaralanmış eserlerle Türkçenin dönemleri eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. • *Mukaddimetül Edep*
• *Kıyasül Enbiya*
• *Muinül Mürid*
• *Nehcül Feradüs*

Yukarıdaki eserler Türkçenin hangi dönemine ait eserlerdir?

- A) Harezmi Türkçesi
B) Osmanlı Türkçesi
C) Türkiye Türkçesi
D) Kıpçak Türkçesi
E) Çağatay Türkçesi

5. Günümüzdeki biçimde yazım 1928 yılında ---- geçilmesinden sonra geliştiği için Türkçenin yazımı oldukça yeni sayılır. Buna rağmen söyleyişle yazım arasında, önemli farklar ortaya çıkmıştır. Bu farklar, zaman zaman bozulma olarak da algılanabilmektedir. Ancak bu, her dilde görülen bir gelişmedir ve değişkenliği, popüler dilcilikte olduğu gibi, bozulma olarak adlandırmak yanlıştır. Dildeki değişimin birçok nedeni vardır?

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kök Türk alfabesine
B) Uygur alfabesine
C) Arap alfabesine
D) Kiril alfabesine
E) Latin alfabesine

6. Çağdaş sesçil alfabelerin kökenlerinin resim yazılara dayandığı bilinmektedir. Önceleri insanlar, ifade etmek istedikleri varlıkların resimlerini mağaralarda hâlâ görebildiğimiz çizimlerle gösterirken zamanla bu resimlerden, anlatılmak istenen varlığa benzeyen semboller ortaya çıkmıştır. Bu semboller kimi alfabelerde heceleri gösteren işaretlere dönüşürken kimi alfabelerde de tek tek sesleri gösterecek biçimde düzenlenmişlerdir. Hem hece hem harf gösteren işaretler taşıyan alfabeler de vardır. Örneğin Orhon Türkçesinin yazımında kullanılmış olan ---- bazı harfler heceleri bazıları da sesleri gösteriyordu.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Runik alfabede
B) Uygur alfabesinde
C) Arap alfabesinde
D) Kiril alfabesinde
E) Latin alfabesinde

7. Ali Şir Nevai, bu eserinde dünyadaki başlıca dilleri Arapça, Hintçe, Çağatayca ve Farsça olarak sayar. Arapçanın en üstün Hintçenin de en değersiz dil olduğunu belirttikten sonra eserde Türkçe ile Farsçanın karşılaştırmasını yapmış, Türkçenin Farsçadan üstün bir dil olduğunu kanıtlamaya çalışmıştır. Örnek olarak "ördek" kelimesini verir. Türkçe lehçelerde "ördek" anlamını taşıyan dokuz kelime olduğunu Farsçada ise bu kelimenin anlamını taşıyan sadece bir kelime olduğunu dile getirir.

Bu parçada sözü edilen eser Türkçenin hangi dönemine aittir?

- A) Eski Anadolu Türkçesi
- B) Osmanlı Türkçesi
- C) Türkiye Türkçesi
- D) Kıpçak Türkçesi
- E) Çağatay Türkçesi

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Türk yazı dilinin ele geçen ilk örnekleri 11. yüzyılda kaleme alınan Kutadgu Bilig adlı eserdir.
- B) 12-13. asırdan sonra biri Kuzey-Doğu Türkçesi, diğeri Batı Türkçesi olmak üzere iki Türk yazı dili meydana gelmiştir.
- C) Batı Türkçesinin esasını Oğuz şivesi teşkil eder, onun için bu yazı diline Oğuz Türkçesi de denebilir.
- D) Osmanlıca Batı Türkçesinin ikinci devri olup 15. asrın sonlarından 20. asrın başlarına kadar devam eden yazı dilidir.
- E) Türkiye Türkçesi Batı Türkçesinin üçüncü devresidir. Bugün de devam etmekte olan bu devre, 1908 meşrutiyetinden sonra başlar.

9. I. 38 harften meydana gelmektedir.
II. Dördü sesli geri kalan harfler sessiz harf statüsündedir.
III. Bu yazının kâtiplerine, bakışı, bakışigeri veya serbahşı adı verilmektedir.
IV. Sağdan sola doğru yazılır bu alfabe ve bu şekilde okunur.
V. Bu alfabe ile Türk İslam tarihinde birçok eser verilmiştir.

Yukarıdaki numaralanmış yargılardan hangileri Göktürk alfabesine ait değildir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve V

10. (I) Çağatay Türkçesinden Türkiye Türkçesine geçiş, yazı dilini konuşma diline yaklaştırmak suretiyle olmuştur. (II) Eski dil, konuşma dilinden çok uzaklaşmış son derece sunî bir yazı dili idi. (III) Türk yazı dilini daima temiz kalan konuşma diline yaklaştırdı yazı dili kolaylıkla Türkçeyi bulmuş ve sunî eski Türkçe tarihi karışmıştır. (IV) Esasen Türkçeye sokulan olan yabancı unsurlar Arapça, Farsça gibi gerek menşe gerek yapı bakımından Türkçe ile hiç ilgisi bulunmayan biri Sami, biri Hint-Avrupa dilinden gelme idi. (V) Bu sebeple bu unsurlar Türkçenin bünyesi içinde daima yabancı kalmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

11. 13. asırdan günümüze kadar Batı Türklerinin yazı dili olagelmiş bulunan Batı Türkçesi iç ve dış gelişme ve değişiklikler bakımından şu üç devreye ayrılır:

- I. ----
- II. ----
- III. ----

Yukarıdaki numaralanmış yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eski Anadolu Türkçesi - Kıpçak Türkçesi - Osmanlı Türkçesi
- B) Osmanlı Türkçesi - Çağatay Türkçesi - Kıpçak Türkçesi
- C) Eski Anadolu Türkçesi - Osmanlı Türkçesi - Türkiye Türkçesi
- D) Kıpçak Türkçesi - Eski Anadolu Türkçesi - Çağatay Türkçesi
- E) Çağatay Türkçesi - Kıpçak Türkçesi - Osmanlı Türkçesi

1. Karahanlılar ülkesinde devlet dili, saray dili, halk dili, kısaca yurttan kullanılan dil Türkçeydi. Bunun sebebi Karahanlılar yurdunda halkın da büyük ekseriyetle Türk olması idi. O kadar ki Karahanlılar devrinde şekil, vezin ve ideoloji bakımından İslamiyet altında gelişen yüksek zümre edebiyatında edebî eserler bile Türk diliyle yazıldı.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen dönemde yazılan eserlerden biri değildir?

- A) Kutadgu Bilig
B) Divanü Lügat-it Türk
C) Atebetü'l Hakayık
D) Divan-ı Hikmet
E) Kodeks Kumenikus

2. Kaşgarlı Mahmut'un en çok beğendiği ve eserinde şivelerle karşılaştırırken Türkçe diye adlandırdığı, ----. Bu yazı dili devresinden gelen eserlerin büyük bir kısmı Uygur yazısı ile yazılmış olduğu için bu devreye Uygur devresi, bu yazı diline de Uygurca denebilir. Fakat Türkoloji öğretiminde Türkçenin bu ilk devresi için bugün en uygun isim olarak "Eski Türkçe" tabirini kullanmaktayız.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Eski Anadolu Türkçesidir
B) Osmanlı Türkçesidir
C) Türkiye Türkçesidir
D) Hakaniye Türkçesidir
E) Çağatay Türkçesidir

3. Türkçenin yazılı ürünlerle takip edilebilen 8. yüzyıldan 13. yüzyıla kadar olan dönemine Eski Türkçe denir. Türkçe yaklaşık altı asır boyunca; ses, biçim ve söz varlığı bakımından son derece durudur, dönem Türkçesinin özellikleri Göktürk, Uygur ve Karahanlı metinlerinde görülmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen dönemde yazılan eserlerden biri değildir?

- A) Bilge Kağan Yazıtı
B) Divanü Lügat-İt Türk
C) Irk Bitig
D) Divan-ı Hikmet
E) Sihâmı Kaza

I. Bilge Kağan Yazıtı	Göktürk Metinleri
II. Sekiz Yükmek	Karahanlı Türkçesi
III. Hüsn ü Aşk	Kıpçak Türkçesi
IV. Divanü Lügat-it Türk	Uygur Metinleri
V. Hüsrevi Şirin	

Numaralanmış eserlerle Türkçenin dönemleri eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Kuzey-Doğu Türkçesi 12. asrın ikinci yarısı ile 13. asrın ilk yarısında teşekküle başlamıştır. (II) 13. asrın ikinci yarısından itibaren de metinlerini günümüze kadar aralıksız bir şekilde takip ettiğimiz yazı dilidir. (III) Selçuklulardan başlayarak bugüne kadar gelen ve devam eden bu yazı dili, Türklüğün en büyük ve en verimli yazı dili durumundadır. (IV) Bu dönem Türkçesinin esasını Oğuz şivesi teşkil eder. (V) Onun için bu yazı diline Oğuz Türkçesi de denebilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Türklerin kullandığı ilk alfabedir. 38 harften meydana gelmiştir. Sağdan sola ve yukarıdan aşağıya doğru yazılır. Harfler birbirleriyle bitişmez.
II. Türklerin kullandığı ikinci alfabedir Soğd alfabesinden geliştirilmiştir. 18 harfli olup 4 ünlü ve 14 ünsüz harf vardır. Sağdan sola doğru yazılır.
III. İslamiyet'in kabulünden sonra kullanılmaya başlanmıştır. 32 harfli olup 3 ünlü, 29 ünsüz vardır. Sağdan sola doğru bitişirilerek yazılır. Harf şekilleri; kelime başında, ortasında, sonunda farklıdır. Türkçenin yazıya geçirilmesinde yetersiz kalmıştır.
IV. Harf İnkılabı'ndan sonra kullanılmaya başlanmıştır. 29 harfli olup 8 ünlü ve 21 ünsüz vardır. Her harf, ayrı bir sesin karşılığıdır.

Numaralanmış cümlelerde aşağıdaki alfabelerden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Köktürk alfabesi B) Uygur alfabesi
C) Kiril alfabesi D) Arap alfabesi
E) Latin alfabesi

7.

Kıpçak Türkçesi	Harezmi Türkçesi	Eski Anadolu Türkçesi
----	<i>Mukaddimetül Edep</i>	<i>Şikâyetname</i>
<i>Hüsrev ü Şirin</i>	----	<i>Sihâmı Kaza</i>
<i>Gülistan Tercümesi</i>	<i>Kıyasül Enbiya</i>	----

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) *Muhâkemetül Lügatayn - Nehcül Feradüs - Altun Yaruk*
 B) *Kodeks Kumenikus - Muinül Mürid - Hüsn ü Aşk*
 C) *Şecere-i Türkî - Sekiz Yükmek - Divanü Lügat-it Türk*
 D) *Kudadgu Bilig - Bilge Kağan Yazıtı - Irk Bitig*
 E) *Kültigin Yazıtı - Atebetül Hakayık - Divan-ı Hikmet*

8. Batı Türkçesinin üçüncü devresi ---- devresidir. Genellikle "Yeni Lisan Hareketi" bu dönemin başlangıcı kabul edilir. 1908 yılından bu yana yüz yıla yakın bir zamanı içine alan bu devrede Türkçe yabancı gramer şekillerini bırakmış ve kendi yatağında akmaya başlamıştır. Bu devrin temelinde, İstanbul konuşmasının esas alındığı bir yazı dili vardır. Türkiye Türkçesinin gelişmesi içinde Yeni Lisan Hareketi'nden sonra en geniş çalışma Dil İnkılâbı'dır. 1928'de Latin alfabesinin kabulü 1932'de Mustafa Kemal Atatürk tarafından Türk Dili Tetkik Cemiyeti (Türk Dil Kurumu)'nin kuruluşu bu hareketin önemli halkalarıdır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Harezmi Türkçesi
 B) Kıpçak Türkçesi
 C) Eski Anadolu Türkçesi
 D) Osmanlı Türkçesi
 E) Türkiye Türkçesi

9. (I) Eski Anadolu Türkçesi yabancı unsurlar bakımından denebilir Kuzey-Doğu Türkçesinin en temiz devridir. (II) Bu devirde Türkçeye Arapça ve Farsça unsurlar girmeğe başlamıştır. (III) Fakat bu unsurlar kesifliğini yavaş yavaş arttırmış ve ancak devrenin sonlarında geniş bir istilâ başlangıcı hâlini alarak Osmanlıca'nın doğuşunu hazırlamıştır. (IV) Eski Anadolu metinlerinde görülen Arapça ve Farsça kelimeler henüz çok fazla olmadığı gibi devrenin sonlarına doğru artan terkipler de henüz açık ve basit bir durumdadır. (V) Yabancı unsurlar bakımından bu devirde manzum ve mensur metinler arasında da oldukça fark vardır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. ---- 38 harften oluşmaktadır. 4 tane sesli, 25 tane sessiz, 9 tane de birleşik sesli harf vardır. Kelimeler birleştirilmez. Kelimeler birbirinden " : " işareti yapılarak ayrılır. Bu sebeple " : " Türk edebiyatının kullanılan ilk noktalama işareti sayılır. Harfler genellikle yukarıdan aşağıya doğru sıralanmış, satırlar bu şekilde yazılmıştır. Aynı satırların yan yana dizilişi ise çok kere soldan sağadır. Bazen sağdan sola doğru yazılır. Metinlerinde tarih boyunca değişmeyen büyük ünlü uyumu kuralı vardır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Köktürk alfabesi B) Uygur alfabesi
 C) Kiril alfabesi D) Arap alfabesi
 E) Latin alfabesi

1. Bu kiraathanenin ilginç yanı, yalnızca İstanbul sınırları içindeki okuryazarlarla değil, taşrayla da ilişki kurmuş

I

II

olmasıdır. Herhangi bir konuda bilgi isteyen kişilerin

III

mektupları karşılıksız bırakılmazdı. Denebilir ki Sarafim

IV

Efendi Kiraathanesi, yüklendiği işleyle kiraathane nitelemesini tam anlamıyla hakeden kiraathanelerden biri

V

olmuştur.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “de”nin yazımıyla ilgili bir yanlışı yapılmıştır?

- A) Belki de seni kızgınlığımızda yok ettiğimiz sedir ve servi ağaçları kederlendiriyor.
B) Kafilede askerler, ülkenin üst düzey yöneticileri ve bazı köleler de yer alıyordu.
C) Anlattıkları, milyonlarca okur gibi beni de derinden etkilemişti.
D) Bu roman, sadece kurgusuyla değil yayımlanış öyküsüyle de beni şaşırtıyor.
E) Ağaç ve insan toplulukları arasındaki sosyolojik ortak yönlerde oldukça ilgi çekicidir.

3. Baki'nin şiirlerinde doğa önemli bir yer tutar doğaya

I

bakarken insanı ve cemiyeti görür ve izah eder. Şi-

II

irlerinde bağ, çınar, gül, bülbül bahçe, ırmak, fidan,

III

ağaç, yaprak, rüzgar insanları ve davranışlarını temsil ediyor gibidir. Tabiata bakarak duyguları insanlara

IV

ait tavırları, eylemleri benzeştirir. Yaptığı aktarmalar diğer şairlerde görülemeyecek kadar zengin ve

V

ince hayaller ile fikir ve teşbihlerden oluşur.

Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden hangileri yanlışı kullanılmıştır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) II ve V E) III ve V

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Bu andan sonra dünya git gide uzaklaşıyor, yok olmaya yüz tutuyor.
B) Masalarda küçük ve önemsiz bir dizi olay art arda sıralanır.
C) Birdenbire gözlerimden yaşlar boşandı, niçin böyle ağlıyordum, bilmiyorum.
D) Tabiatla baş başa kalarak güneşin doğuşunu beklediği bilinmektedir.
E) Romanı bitirmeye çalışan kahramanın iç dünyası da ülke kadar karmakarışıktı.

5. Millî Park sınırlarındaki tek yerleşim olma özelliğine sahip köy bugün Rum ve Türk mimarisinin eşsiz

I

örneklerinin sergilendiği bir açık hava müzesi gibi. Rengarenk çiçekler bitkiler ve yemyeşil ağaçların

II

doğal dekorasyonu ile süslü dar sokaklarında yürürken eski zamanlara dair tüm ayrıntılar birer

III

birer karşınıza çıkıyor. Taş evlerin arasında önce eski bir çeşme takılıyor gözünüze ardından da bir

IV

kilise... Eski yıllarda Rumların okul binası olarak kullandıkları yapıysa günümüzde Ziyaretçi Tanıtım

V

Merkezi olarak konuklarını ağırlıyor.

Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden hangileri yanlışı kullanılmıştır?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) II ve V E) III ve V

6. Bu grup üyeleri içinde, heykeltıraş Faruk Morel ve afiş

I

sanatçısı Yusuf Karaçay gibi Türk sanatının gelecekteki büyük isimleri de vardır. İlk sergilerini 28 Mart 1940'da İstanbul'daki Gazeteciler Cemiyetinin

II

III

Beyoğlu'ndaki lokalinde açarlar. Yine o dönemde Avni

IV

Arbaş, dönemin Milli Eğitim Bakanı Hasan Ali Yücel

V

tarafından düzenlenen yurt gezilerine seçilerek 1942 yılında 23 yaşında Siirt'e gider.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. I. Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.
II. Anlama güç kazandırmak için tekrarlanan kelimeler arasına konur.
III. Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
IV. Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.

Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgülün yukarıda verilen özelliklerinden biriyle ilgili örnek kullanılmamıştır?

- A) Kelimeler torba gibidir, içine konan şeyin şeklini alır.
B) Sadelik, iyilik ve doğruluk olmayan yerde büyüklük yoktur.
C) Hayat, bazen insanları birbirleri için ne kadar çok şey ifade ettiklerini anlasınlar diye ayırır.
D) Dostum siz şemsiye yapın, hep şemsiye yapın, sadece şemsiye yapın.
E) Fakir bir bozacıya kimse ilişmez, dedi Mevlüt gülümseyerek.

8. Erken yaşta fark edilen omurga eğrilikleri, ilerleyen

I

yaşlarda ciddi bel ve sırt ağrılarından tutun da kişisel

II

özgüven eksikliğine kadar doğabilecek birçok sonucu

III

IV

önleyebilir

V

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki dizelerin hangisinde "ki"nin yazımıyla ilgili bir yanlılık yapılmıştır?

- A) Yaralı tavşan ne bırakır ki
ardında kan izinden başka?
B) Düşüğüm yer öyle açık seçik ki
Başucumda bir sen varsın bir de evren
C) Ölüyüm çoktan, bir baksana gözlerime
Gör, içinde ki o kanlı cam kırıklarını
D) Ben ki çağ dışı bir uyumsuzluk delisi
Kendi ipimi belki kendim çekerim.
E) Dilimde bu buruk türkü tadıyla
Bilmem ki buradan nereye giderim.

10. Mutsuz bir çocukluk geçiren Beethoven, küçük yaşlarda ailesinin geçimine katkıda bulunmak için kilisede piyano

I

çalarak çalışmaya başlamıştır. Mozart örneğinin çeciciliğine kapılan babası, onu 1778'de altı yaşında

II

virtüöz olarak sahneye çıkarır. Öğretmeni Neefe'nin

III

çabalarıyla 1787 yılında Mozart'la çalışmak umuduyla

IV

Bonn'dan ayrılarak Viyana'ya gider.

V

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Son zamanlarda sık sık düşünüyorum, acaba yaşasaydı bu olanlara ne derdi? Bütün ömrü boyunca uzak diyarlardaki tutsak Türklerin birgün özgürlüklerine kavuşacaklarını hayal etmişti. Bu hayalin mutlaka gerçekleşeceğine inanıyor ancak epeyi ileri bir tarihte olacağını tahmin ediyordu. Ayrıca bunun çok kanlı biçimde olacağını ve sonunda, bütün Türklerin tek bir bayrak altında toplanacağını öngörüyordu.

Bu parçadaki yazım yanlışı aşağıdaki değişikliklerin hangisiyle giderilebilir?

- A) "sık sık" ikilemesi ayrı yazılmalıdır.
B) "diyarlardaki" sözcüğündeki "ki" ayrı yazılmalıdır.
C) "birgün" ifadesi "bir gün" şeklinde ayrı yazılmalıdır.
D) "tahmin ediyordu" birleşik fiili bitişik yazılmalıdır.
E) "öngörüyordu" sözcüğü ayrı yazılmalıdır.

HİKÂYE (ÖYKÜ)

- Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayları yer, zaman ve kişiye bağlı olarak anlatan kısa yazılara hikâye denir.
- Hikâyede düş ürünü veya gerçek bir olay kısaca anlatılır.
- Hikâyeler büyük çoğunlukla kişilerin anılarını anlatması şeklinde ortaya çıkarlar.
- Hikâyede bir olay veya durum vardır.
- Hikâyede dar bir zaman söz konusudur.
- Karakterlerin sadece bir yönü üzerinde durulur.
- Hikâyede etkileyici ve sürükleyici bir anlatım söz konusudur.
- Öyküde kişilerin değil yerin tasviri yapılır.
- Hikâyede fazla ayrıntı yer almadığı için okurun düş gücü birçok yerde devreye girer.
- Realizm akımıyla birlikte hikâye türü büyük bir gelişme göstermiştir.
- Boccaccio'nun, "Decameron" isimdeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır.
- Edebiyatımızda ilk hikâye örneklerini "Letaif-i Rivayat" isimdeki eseriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir.
- Batılı anlamda ilk öykü örneğini "Küçük Şeyler" adlı yapıtıyla Samipaşazade Sezai vermiştir.

DEDE KORKUT HİKÂYELERİ

- Destan geleneğinden halk öykücülüğüne geçişin ilk ürünleridir.
- Dede Korkut Hikâyeleri olarak bildiğimiz hikâyelerin asıl ismi "Kitab-ı Dede Korkut Ala Lisan-ı Taife-i Oğuzan"dır.
- 12. ve 13. yüzyıllarda Doğu Anadolu'da ve Azerbaycan'da yaşayan İslamiyeti seçen Oğuz boylarının iç mücadelelerini, gelenek ve göreneklerini, doğaüstü güçlerle olan savaşlarını anlatır.
- Hikâyelerde geçen Dede Korkut; yaşlı, herkesçe saygı duyulan, çocuklara isim veren, kavgınları barıştıran, gelecekte haber veren, eğlencelerde kopuz eşliğinde şiir söyleyen biridir.
- Hikâyeler, tarih boyunca dilden dile aktararak günümüze ulaşmış sözlü gelenek ürünleri içerisinde yer alır.
- Dede Korkut Hikâyeleri, bir ön söz ve on iki hikâyeden oluşur.
- Nazım-nesir karışık olarak oluşturulan hikâyelerde, nazım yani dizelerden oluşan kısım ağırlıktadır.
- Dede Korkut Hikâyeleri'nde 8.000 adet farklı kelime ve deyim yer alır.

- Hikâyelerde açık, yalın, duru ve zengin bir dil kullanılmıştır.
- Hikâyelerde bol bol aliterasyonlara başvurulmuştur.
- Hikâyelerde yer yer öğüt verme söz konusu olduğu için Dede Korkut Hikâyeleri, didaktik bir özelliğe sahiptir.
- Dede Korkut Hikâyeleri, 15. yüzyılın ikinci yarısında kimliği belli olmayan bir kişi tarafından yazıya geçirilmiştir.

Dede Korkut Hikâyeleri

MESNEVİ

- Mesnevi, aynı vezinde ve her beyti diğer beyitlerden bağımsız olarak kendi arasında kafiyeli bir nazım biçiminin adıdır.
- Mesnevide beyitlerin diğer beyitlerden bağımsız olması şairleri kafiye bulma ve sayısı önceden belli birkaç beyit ile düşüncelerini ifade etme sıkıntısından kurtarmıştır.
- Bu nedenle de uzun, bazen binlerce beyit tutan manzumeler bu nazım biçimiyle yazılmıştır.
- Divanlarda beyit sayısı en fazla otuza kadar çıkmış kısa mesnevilere de rastlanmakla birlikte bu nazım biçimiyle genellikle "Leylâ vü Mecnun", "Hüsrev ü Şirin", "Yusuf u Zeliha" gibi uzun aşk hikâyeleri, destani konular ile öğretici yönü ağır basan dinî, tasavvufî, ahlaki eserler ve manzum sözlükler yazılmıştır.
- Mesnevi, divan edebiyatımızda çağdaş hikâye ve romanın yerini tutmuştur.
- İlk başlarda nazire geleneği ile yazılan mesneviler 17. yüzyıldan sonra millî kimliğe bürünmüştür.
- Edebiyatımızdaki bazı önemli mesneviler şunlardır: Mevlânâ (Mesnevi), Yunus Emre (Risâletü'n-Nushiyye), Tursun Fakih (Gazavat-ı Resulullah), Âşık Paşa (Garipnâme), Şeyyad Hamza (Yusuf u Zeliha), Fuzuli (Leyla vü Mecnun), Şeyhi (Hüsrev ü Şirin) ve Şeyh Galip (Hüs ü Aşk).
- Aynı şair tarafından yazılmış beş mesneviye "hamse" denir.

Edebiyatımızdaki başlıca hamse yazarları ve eserleri

- Ali Şir Nevâî (*Hayretü'l Ebrar, Ferhad ü Şirin, Leyla vü Mecnun, Seb'a-i Seyyare, Sedd-i İskender*)
- Hamdullah Hamdi (*Yusuf u Züleyha, Leyla vü Mecnun, Mevlid, Kıyafetname, Tuhfetü'l Uşşak*)
- Taşlıcalı Yahya (Şâh ü Gedâ, Yusuf ve Züleyha, Gencîne-i Râz, Gülşen-i Envâr, Nâz ü Niyâz)
- Nevzade Atâyî (*Sakiname, Nefhatü'l Ezhar, Sohbetü'l Ebkar, Heft Han, Hiyetü'l Efkâr*)
- Lâmiî (*Vamıku Azra, Visü Ramin, Ferhad-name, Şemü Pervane, Guy u Çevgan Heft Peyker, Ebsal ü Selaman, Maktel-i Hüseyin, Şehrengizz-i Bursa*)

Mesnevinin Bölümleri

1. Giriş: Mesnevi şairinin biçim gerekliliklerini yerine getirdiği kısımdır. Bu bölümde şairler genellikle eseri ya rüyalarında duydukları fakat sahibini görmedikleri bir sesle yani manevi bir işaretle ya da samimi bir dostlarının isteği üzerine kaleme aldıklarını söylerler. Bu kısımda aynı konuda daha önce eser yazmış mesnevi şairleri ve eserleri hakkında edebiyat tarihimiz açısından önemli olabilecek bilgiler de bulunabilir.

2. Konunun İşlendiği Bölüm: Asıl konunun işlendiği bölümdür. Mesnevilerde bu ana başlığa bağlı olarak çok sayıda alt başlık kullanılmıştır. Bu bölüm mesnevilerin konusuna göre farklılık gösterir. Mesnevilerde ana konu işlenirken bazen ana konuyla bir şekilde bağlantılı başka konular da kısaca anlatılır, sonra tekrar asıl konuya dönlür.

3. Bitiş Bölümü: Mesnevilerin sonuna doğru ayrı bir başlık altında eser için bir bitiş bölümü yazılmıştır. Mesnevinin adı, bazen şairi, kaç beyit olduğu, nerede ve ne zaman yazıldığı gibi bizzat şairi tarafından verilmiş edebiyat tarihimiz açısından son derece önemli bilgiler de genellikle bu bölümlerde yer alır. Bu kısımlar, bazen şairlerin eser hakkındaki değerlendirmelerini de içerdiği için ayrı bir değer taşır.

MESNEVİ ÖZETLERİ**Cemsidü Hurşid- Ahmedî**

Mesnevi nazım şeklinde oluşan ve Farsçadan dilimize çevrilen bir eserdir. Türk destanları ile Dede Korkut Hikâyelerinden izler taşır. Eserde, Çin hükümdarının oğlu Cemşid ile Rum imparatorunun kızı Hurşid arasında geçen aşk serüveni anlatılır. Eser, İran şairi Selman Saveci'nin aynı ismi taşıyan eseri temel alınarak oluşturulmuştur. 1403 yılında kaleme alınan eser, aruz ölçüsünün mefâilün / mefâilün / faülün kalıbıyla yazılmıştır.

Yusuf u Züleyha- Şeyyad Hamza

Anadolu sahasında Türk edebiyatının bilinen ilk Yusuf u Züleyha mesnevisidir. Kur'an-ı Kerim'de geçen Yusuf kıssasına dayanan eser, 1529 beyitten oluşmaktadır. Şeyyad Hamza, bu eserinde Kur'an tefsirlerinden yararlanmış konuyu kendi duygu ve düşünce dünyasında geliştirerek anlatmıştır. Şair, eserini sanat kaygısından uzak sade bir dille kaleme almıştır. Eser ayrıca Eski Anadolu Türkçesinin kuruluş özelliklerini yansıtır. Yusuf u Züleyha aruz vezninin "fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün" kalıbıyla yazılmıştır.

Hüsrevü Şirin- Şeyhî

Hüsrev ü Şirin, İkinci Muratın ricası üzerine, onun adına Şeyhî tarafından kaleme alınmış bir mesnevidir. 6400 beyitten oluşan Hüsrev-ü Şirin'de Sasani hükümdarlarından Hüzmüzün oğlu Hüsrev-i Perviz, Berde prensesi Şirin ve kimliği belirsiz bir genç olan Ferhat arasında geçen olayları konu edinmiştir. Dram ve aşk temalıdır. Bazı tarihçilere göre eserin kaynağı gerçek bir olaya dayanmaktadır. Hüsrev ü Şirin ilk kez (Genceli) Nizami (1140-1203) tarafından kaleme alınmış, daha sonraları eserin konusu farklı şairler tarafından tekrar tekrar işlenmiştir. Şeyhî de bu önemli eserin yaklaşık 2000 beyitten oluşan baş kısmını Nizamiden değiştirerek tercüme etmiş, kalan bölümünü ise kendisi yazmıştır. Fakat Şeyhî bu eserini bitirmeden vefat etmiştir.

Leyla vü Mecnun - Fuzûlî

Türk edebiyatında bu konuda yazılmış eserlerin en meşhuru ve en güzeli olup bir şaheser hüviyetindedir. 3098 beyit olan bu mesnevi 1536 yılında Bağdat ve Halep Beylerbeyi Üveys Paşa'ya sunulmuştur. Fuzûlî, bu eserini kaleme alma sebebini dibacede yer alan kıt'ada açıkça dile getirmektedir. Buna göre Fuzûlî, eserinde "mecaz yolu" olarak nitelendirdiği edebiyat vasıtasıyla ilahî hakikatleri ve sırları açıklamak istemiş, Leylâ ismi altında Allâh'ın sıfatlarını, Mecnun kimliği ile de Allâh'ı arayan ve ona ulaşma yolunda meşakkatlere katlanan insanı ifade etmeyi amaçlamıştır. Eserde platonik aşk anlatılır.

Hüsnü Aşk- Şeyh Galip

Şeyh Galip'in henüz 26 yaşındayken oluşturduğu en önemli eseridir. Bir mecliste Nabî'nin "Hayrabad" isimli mesnevisinden daha güzel bir eser yazılamayacağı fikri ortaya atılmış Şeyh Galip de bu fikri çürütmek için bu eserini kaleme almıştır. 2001 beyitten oluşan eser, tasavvufun esinlenerek oluşturulmuştur. En çok Mevlana'nın Mesnevi eseri örnek alınarak oluşturulmuştur. Eserdeki olaylar ve kişileri sembolleri gerçekleştirmek için kullanmıştır. Görünüşte bir aşk hikâyesine benzeyen eser gerçekte tasavvuf yolunda yürüyen ve Allah aşkına ulaşmaya çalışan dervişin maceralarını dile getirilir.

1. “Dede Korkut Hikâyeleri” ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Destandan halk hikâyesine geçişin en önemli ürünü olan bu eser, bir ön söz ve on iki hikâyeden oluşur.
B) Eserde Türklerin sadece İslâmiyet öncesi hayatları anlatılmıştır.
C) Dede Korkut, hikâyelerin içinde de adı geçen yaşlı, bilge bir meçhul halk ozanıdır.
D) *Kitab-ı Dede Korkut* XV. yüzyılda yazıya geçirilmiştir, eserin yazarı belli değildir.
E) Oğuz Türklerinin iç ve dış mücadelesi, kahramanlık, yiğitlik, boylar arasındaki savaşlar ve aşk işlenen başlıca konulardır.

2. (I) Mesnevi bir edebiyat terimi olarak aynı vezinde ve her beyti diğer beyitlerden bağımsız olarak kendi arasında kafiyeli bir nazım biçiminin adıdır. (II) Diğer nazım biçimleri için konulmuş olan beyit sayısı sınırlaması bu nazım biçiminde yoktur. (III) Mesnevide beyitlerin diğer beyitlerden bağımsız olarak kendi içinde kafiyelenmesi diğer nazım şekillerinde olduğu gibi şairleri kafiye bulma ve sayısı önceden belli birkaç beyit ile düşüncelerini ifade etme sıkıntısından kurtarmıştır. (IV) Bu nedenle de uzun, bazen binlerce beyit tutan manzumeler bu nazım biçimiyle yazılmıştır. (V) Mesnevilerde genellikle uzun vezinler kullanılmış bu da şairler için anlatımı kolaylaştıran bir etken olmuştur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Aruz ölçüsünün kısa kalıplarıyla yazılır, beyit sayısı binleri bulabilir.
II. Bugünkü hikâye ve romanın divan edebiyatındaki karşılığı sayılır.
III. Uyak düzeni “aa/ba/ca/da/ea...” şeklindedir.
IV. Çoğunlukla aşk, din, tasavvuf, ahlâk, savaş ve kahramanlık, şehir, bilim, tarih gibi konular işlenir.
V. Divan edebiyatında din ve devlet büyüklerini övmek amacıyla yazılmış şiirlerdir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri mesneviye ait bir özellik değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

4. XI-XII. asırlarda Orta Asya’dan Kafkaslara, Irak’a ve Avrupa’ya geçen zengin Oğuz boyları arasında bütün Türk edebiyatının en güzel destanî verimlerinden biri, belki de birincisi olan ---- yayılıyordu. Yeni yurtlarda yeni olaylar ve yeni coğrafyalarla birleşen bu hikâyeler XV. asırda Doğu Anadolu’da yazılı edebiyata geçmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Âşık Garip* hikâyesi
B) *Arzu ile Kamber* hikâyesi
C) *Yaralı Mahmut* hikâyesi
D) *Tahir ile Zühre* hikâyesi
E) *Dede Korkut Hikâyeleri*

5. Aşağıdaki cümleler doğru (D) / yanlış (Y) şeklinde değerlendirilirken hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) *Dede Korkut Hikâyeleri*, destan geleneğinden halk öykücülüğüne geçişin ilk ürünleridir. (D)
B) Mesnevi, divan edebiyatımızda çağdaş hikâye ve romanın yerini tutmuştur. (Y)
C) Türk edebiyatında yazılmış ilk mesnevi Yusuf Has Hacib’in *Kutadgu Bilig* adlı eseridir. (D)
D) *Dede Korkut Hikâyeleri*, nazım yani dizelerden oluşmuştur. (Y)
E) Türk edebiyatının Anadolu sahasında ilk hamse yazan şair Ali Şir Nevaî’dir. (Y)

- 6.

Aşk Mesnevileri	Dinî-Tasavvufî Mesneviler	Alegorik Mesneviler
<i>Leyla vü Mecnun</i>	----	<i>Hâr-nâme</i>
----	<i>Vesiletü'n-Necât</i>	----
<i>Yusuf u Züleyha</i>	<i>Garibnâme</i>	<i>Mantıku't-Tayr</i>

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) *Şâh u Gedâ – Hüsn ü Dil – Rebâbnâme*
B) *Hüsrev ü Şirin – Çarh-nâme – Hüsn ü Aşk*
C) *Şem u Pervâne – Vamık u Azrâ – Pendnâme*
D) *Usulnâme – Nakş-ı Hayâl – Süheyl ü Nev-bahâr*
E) *Hilye-i Saâdet – Varka ve Gülşâh – Hayriye*

7. Mesnevînin bölümler hâlinde düzenlenmiş kendine özgü bir kompozisyonu vardır. İlk dönem Türkçe mesnevîlerde her şairin uyduğu bir mesnevî formundan söz etmek mümkün değildir. Ancak bu edebiyatın tarihî gelişimi içinde mesnevî formu da bir düzen kazanmış ve mesnevîler bu düzene uyularak yazılır olmuşlardır.

Aşağıdakilerden hangisi mesnevînin bölümlerinden biri değildir?

- A) Dibace B) Tevhit C) Şathiye
D) Miraciye E) Hatime

8. I. Boccaccio'nun, ---- ismindeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır.
II. Edebiyatımızda ilk hikâye örneklerini ---- ismindeki eseriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir.
III. Batılı anlamda ilk öykü örneğini ---- adlı yapıtıyla Samipaşazade Sezai vermiştir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) *Decameron – Küçük Şeyler – Letaif-i Rivayat*
B) *Gargantua – Letaif-i Rivayat – Küçük Şeyler*
C) *Decameron – Muhayyelât-ı Aziz Efendi – Mûsameretnâme*
D) *Decameron – Letaif-i Rivayat – Küçük Şeyler*
E) *Gargantua – Küçük Şeyler – Gurbet Hikâyeleri*

9. Türk edebiyatında bu konuda yazılmış eserlerin en meşhuru ve en güzeli olup bir şaheser hüviyetindedir. 3098 beyit olan bu mesnevî 1536 yılında Bağdat ve Halep Beylerbeyi Üveys Paşa'ya sunulmuştur. Fuzûlî, bu eserini kaleme alma sebebini dibacede yer alan kıt'ada açıkça dile getirmektedir. Buna göre Fuzûlî, eserinde "mecaz yolu" olarak nitelendirdiği edebiyat vasıtasıyla ilahî hakikatleri ve sırları açıklamak istemiştir.

Bu parçada sözü edilen mesnevî aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yusuf u Züleyha B) Leyla vü Mecnun
C) Vesiletü'n-Necât D) Mantıku't-Tayr
E) Hüsrev ü Şirin

10. (I) *Dede Korkut Hikâyeleri* IX ve XI. yüzyıllarda oluşmuş, XIII. yüzyılın sonunda, adını bilmediğimiz biri tarafından yazıya geçirilmiştir. (II) Hikâyeler, Hanlar Hanı Bayındır Han veya Salur Kazan'ın verdiği ziyafetle başlar. (III) *Dede Korkut Hikâyeleri*'nde Hanlar Hanı Bayındır Han en üst mevkidedir. (IV) Hikâyelerin geçtiği coğrafi alan Hazar Denizi'nin doğusu ve batısıdır. (V) Hikâyelerde Oğuzlar Müslüman'dırlar, ancak din kuvvetli bir unsur olarak görülmez.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. • Mesnevîlerde ana başlığa bağlı olarak çok sayıda alt başlık kullanılmıştır. Bu bölüm mesnevîlerin konusuna göre farklılık gösterir. Mesnevîlerde ana konu işlenirken bazen ana konuyla bir şekilde bağlantılı başka konular da kısaca anlatılır, sonra tekrar asıl konuya dönülür.
- Mesnevî şairinin biçim gerekliliklerini yerine getirdiği kısımdır. Bu bölümde şairler genellikle eseri ya rüyalarında duydukları fakat sahibini görmedikleri bir sesle yani manevi bir işaretle ya da samimi bir dostlarının isteği üzerine kaleme aldıklarını söylerler. Bu kısımda aynı konuda daha önce eser yazmış mesnevî şairleri ve eserleri hakkında edebiyat tarihimiz açısından önemli olabilecek bilgiler de bulunabilir.
- Mesnevînin adı, bazen şairi, kaç beyit olduğu, nerede ve ne zaman yazıldığı gibi bizzat şairi tarafından verilmiş edebiyat tarihimiz açısından son derece önemli bilgiler de genellikle bu bölümlerde yer alır. Bu kısımlar, bazen şairlerin eser hakkındaki değerlendirmelerini de içerdiği için ayrı bir değer taşır.

Bu parçalarda mesnevînin bölümleri ile ilgili bilgi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Giriş Bölümü - Konunun İşlendiği Bölüm - Bitiş Bölümü
B) Konunun İşlendiği Bölüm - Bitiş Bölümü - Giriş Bölümü
C) Giriş Bölümü - Bitiş Bölümü - Konunun İşlendiği Bölüm
D) Konunun İşlendiği Bölüm - Giriş Bölümü - Bitiş Bölümü
E) Bitiş Bölümü - Giriş Bölümü - Konunun İşlendiği Bölüm

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) Hikâye, insan yaşamının bir bölümünü yer ve zaman kavramına bağlayarak ele alır.
B) Hikâyelerde düşündürmekten çok, duygulandırmak ve heyecanlandırmak esastır.
C) Hikâyeler, gerçek ya da düş ürünü bir olayı uzun şekilde anlatır.
D) Hikâyeler genellikle kişilerin anılarını anlatması şeklinde oluşur.
E) Hikâyede temelde bir olay vardır ve olaylar genellikle yüzeyseldir.

2. Hikâyelerde tabiat çok canlıdır, heybetlidir, hırçındır, dağlar geçit vermez. Hikâyelerde dağlar, sular canlı gibi düşünülmüş ve onlarla konuşulmuştur. Hikâyelerin değişmezlerinden birisi de avdır. Hemen hemen her hikâyede ava çıkılmaktadır. Av alanında önemli kararlarında alındığını hatırlatmakta yarar vardır. Eser, Türk dili ve kültürü açısından olduğu kadar halk bilimi açısından da son derece önemli bir kaynaktır. Oğuzların doğum, evlenme ve ölüm âdetleri, antları, çocuk oyunları, halk hekimliği ve halk baytarlığı, vb. konularda başvurduğumuz ilk kaynakların başında bu hikâyeler gelir. Türk âşıklık geleneğinin kökeni hakkında bilgi sahibi olduğumuz en önemli eserdir.

Bu parçada sözü edilen halk hikâyesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Âşık Garip* B) *Arzu ile Kamber*
C) *Yaralı Mahmut* D) *Tahir ile Zühre*
E) *Dede Korkut Hikâyeleri*

3. I. Sözlük anlamı "ikişer ikişer, ikil" demektir.
II. Her beytin dizeleri kendi aralarında uyaklıdır.
III. Aruz ölçüsünün kısa kalıpları ile yazılır.
IV. Türk edebiyatına Fars edebiyatından geçmiştir.
V. Divan edebiyatının en uzun nazım şeklidir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gazel B) Kaside C) Mesnevi
D) Müstezat E) Koşma

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen açıklama yay araç içerisindeki kavramla uyuşmamaktadır?

- A) Manzum veya mensur olabilir, bu bölümde mesnevinin yazılış amacı belirtilir. (Dibace)
B) Eserin sunulduğu kişiye övgülerin yer aldığı bölümdür. (Medhiye)
C) Mesnevinin yazılış nedeninin belirtildiği bölümdür. (Sebeb-i Telif)
D) Esere konu olan asıl olayın anlatıldığı bölümdür. (Münacat)
E) Mesnevinin bittiğini belirten bölümdür, burada mesnevinin bitiş tarihi, adı ve son söz söylenir. (Hatime)

5. Genellikle aruzun kısa kalıplarıyla yazılan mesnevilerde beyit sınırlaması yoktur. Mesnevilerde aşk, kahramanlık, din, tasavvuf gibi konular işlenmektedir. Divan edebiyatında Şeyhî'nin ----, Ahmedî'nin ----, Gülşehrî'nin ---- adlı eserleri mesnevi şeklinde yazılmış belli başlı eserlerdir. Mesneviler bir bakıma Divan Edebiyatı Dönemi'nde günümüz roman ve hikâyesinin yerini tutan uzun soluklu eserlerdir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) *Yusuf u Züleyha – Vesiletü'n-Necât – Hüsrev ü Şirin*
B) *Leyla vü Mecnun – İskendername – Mantıku't Tayr*
C) *Harname – İskendername – Mantıku't Tayr*
D) *Mantıku't-Tayr – Harname – İskendername*
E) *Harname – Hüsrev ü Şirin – Vesiletü'n-Necât*

6. Bu hikâye, diğer hikâyeler kadar olmasa bile hem Anadolu'da hem de Türkiye dışındaki Türkler arasında sözlü kaynaklarda bilinmektedir. Hele hele köprüden geçenden otuz üç, geçmeyenden döve döve kırk akçe alınması olayı, küçük değişikliklerle halk arasında, "Başıma ---- mu kesildin?" sözleriyle deyimleşmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Tepegöz B) Bamsı Beyrek
C) Bey Böyrek D) Kan Turalı
E) Deli Dumrul

7. Köyün dışına çıkıp zeytinlikler arasına dalınca Hacer sarı entarisinin eteklerini toplayıp beline soktu; alçak topuklu, kalın rügan ayakkabılarını çıkarıp heybesine koydu. Toprak üzerinde çıplak tabanlarının izini bırakarak yürümeye başladı. Başındaki ince,oyalı yazmanın altında küçük bir bal kutusu gibi kabaran altınlı fesi, her adımda hafifçe titriyor; uzun boyu, heybenin ağırlığı ile azıcık öne eğiliyordu.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi kullanılmıştır?

- A) Örneklendirme B) Benzetme
C) Karşılaştırma D) Tanımlama
E) Tanık gösterme

8. Dede Korkut Hikâyeleri aynı kahramanların maceralarının

I anlatıldığı fakat birbirinden bağımsız on iki hikâyeden oluşmaktadır. Hikâyelerin IX ve XI. yüzyıllar aralığında

II oluştuğu ve XV. yüzyılın sonunda, yazıya geçirildiği

III görüşü yaygındır. Biri Dresten'de, diğeri de Vatikan'da IV

olmak üzere iki yazması bulunan Dede Korkut Hikâyeleri'nin konusu Göktürkler'in kendi iç mücadeleleri,

V kuzeylerinde yaşayan düşmanlarıyla yaptıkları mücadeleler, çeşitli olağanüstü varlıklarla yapılan mücadeleler ve sevdâ konuları olmak üzere çeşitlilik göstermektedir.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. **Aşağıdaki cümleler doğru (D) / yanlış (Y) şeklinde değerlendirilirken hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?**

- A) Bâkî, Nedîm, Nef'î, ve Nâîlî gibi şairler mesnevi nazım şeklini hiç kullanmamıştır. (Y)
B) Bir şairin 5 mesneviden oluşan eserlerinin bütününe hamse adı verilir. (D)
C) Mesnevide dört halifenin övgüsünün yapıldığı bölüme naat adı verilir. (Y)
D) Nâbî'nin yazdığı Hayriye konusuna göre ahlakla ilgili mesnevi türündedir. (D)
E) Mesnevilerin ilk bölümüne nesib ya da teşbib adı verilir. (Y)

10. Bir giriş ve on iki hikâyeden oluşan Dede Korkut Hikâyeleri'nin konusu da çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan birinci Basat'ın Tepegöz'ü Öldürdüğü ve Beyrek'in Öl-

I II
dürülmesi hikâyelerinde Oğuzların kendi aralarındaki mücadeleler anlatılmaktadır. Dirse Han Oğlu Boğaç

III
Han ile Duha Koca Oğlu Deli Dumrul Hikâyesi'nde ise

IV
Oğuzların olağanüstü güçlerle olan mücadelesi ele alınmıştır.

Bu parçadaki bilgi yanlışının giderilmesi için numaralanmış sözlerden hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) II ve IV

11. I. Çocuk önümüze düştü, kırk elli adım ötede kısmen toprağa gömülmüş, ini andıran bir odaya vardık. Burası yarı karanlıktı ve birtakım şüpheli kokular ile doluydu. Kimse var mı idi? En önce hiçbir şeyin farkına varamadık fakat gözlerimiz biraz karanlığa alışır alışmaz odanın içinde bir iki vücudun kımıldadığını gördük; daha sonra bunlardan birinin bir kadın, diğeri bir ihtiyar adam olduğunu sezdik.
- II. Annemde benim için yeni bir düşkünlük hâsıl oldu. Odada ayağa kalksam "Nereye?" diye soruyor. Ben bu düşkünlüğü anladım. Ah! Pek ziyade sevindi, koltukları kabardı. Artık dalı büyüdü. Aile ağacı daha fazla yeşillendi. Akşam namazını beraber kıldık. Ben artık koca adam olduğumdan odama çekildim. Bir müddet sonra uyudum.
- III. Bir zamanlar bir yolcu dağların derinliklerinde, kalın bir kar tabakasıyla kaplı az kullanılan bir patikada tek başına yürüyordu. Kar giderek daha derinleşiyor, yol giderek daha tehlikeli olmaya başlıyordu. Sonunda yolcu soğuğa dayanamayacak hale geldi ve yere yığıldı. Şansı varmış ki aynı yoldan ikinci bir yolcu geçti ve diğeri durumunu görünce çok üzüldü. Onu kaldırdı ve kendine getirecek bir şeyler verdi.

Yukarıdaki numaralanmış parçalardan hangileri kahraman bakış açısıyla yazılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

1. (I) *Muhayelât'ta* İstanbul yansımaları, öykücülüğümüzde gerçeğe, gerçekçi kavrayışa ilk yaklaşımlar sayılabilir. (II) Ahmet Mithat'ın ürünlerinde ve *Müsâmeretnâme*'de, meddah öykücülüğünden de birtakım gerçekçi kavrayışlar bulabiliriz. (III) Ancak gerçeklik özlemi henüz doğmamıştır öyküde, 1892'de Halit Ziya Uşaklıgil, *Küçük Şeyler'iyle* öyküyü andıran ustalıkla ürünler verir. (IV) Bu yapının ürünlerinde *Pantomima*, benim o güne kadar görebildiğim örneklerin hepsinden üstün. (V) Artık doğaötesi güçler, rastlantılar ayıklanmıştır öyküden.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Sanatçı ulaşmak istediği yere ulaşmak, olmak istediği kişi olmak ya da benzeri bir takım amaçlarla yola çıktığı bir yolculuk sonucunda edebiyatın herhangi bir dalında ya da sanatın herhangi bir dalında kendisini ifade edebilir. Bu noktada edebiyat açısından, roman ya da öykü açısından bir fark yok. Tabii modern dönemde bu türler karşımıza çıktığında, bu kavramların içeriğini doldurmak için birçok şeye bakmamız gerekiyor. İş, bu kavramların içerikliğini doldurmak noktasına geldiğinde öykü ve roman birbirlerine benzerler. İkisi de modernist sanattır sonuçta ama ikisi arasında bizi harekete geçiren, ulaşmak istediğimiz yere ulaşmamızı sağlayan şeyler olmasının yanı sıra birtakım farklılıklar var.

Aşağıdakilerden hangisi hikâye ile roman arasındaki farklardan biri değildir?

- A) Uzunluk-kısalık farkı
B) İlk duygu-plan farkı
C) Okuru etkileme farkı
D) Seçilmiş anlar farkı
E) Karakter farkı

3. Aynı şair tarafından yazılmış beş mesneviye hamse denir. Divan edebiyatında bazı şairler hamse sahibi oldukları için onlara ayrı bir önem verilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi hamse sahibi şairlerden biri değildir?

- A) Ali Şir Nevaî B) Şeyyad Hamza
C) Hamdullah Hamdi D) Taşlıcalı Yahya
E) Nevzade Atayî

4. Yolun adamakıllı çetinleştiği, iki taraftaki taşlara, çalılara, çam fidanlarına tutunmadan yürümenin güçleştiği bir yerde önümüze koskocaman bir büvet çıktı. Bir başından bir başı on beş adım vardı. Üç adam boyu kadar derin olan suyu yüksekçe bir kayadan dökülüyordu. Gövdesini dört kişinin zor kucaklayacağı bir çınar havuza doğru eğilmiş, kalınlı incele dallarını suyun üstüne uzatmıştı. Şimdi boğazın alt başı hizasına gelen güneş, iri yapraklar arasından geçerek büvetin dibindeki süt gibi beyaz çakılları, iri kumları ışılatıyordu. Döküldükleri kayanın dibinden başlayarak yer yer anaforlar yapıp kenarları dolaşan sular, havuzun alt başına gelince, birdenbire yollarını bulmuşlar gibi, geniş bir kayanın üstünden hızla geçerek akıp gidiyorlardı.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Kişileştirme B) Öyküleme
C) Betimleme D) Örneklendirme
E) Benzetme

5. Mesnevi nazım şeklinde oluşan ve Farsçadan dilimize çevrilen bir eserdir. Türk destanları ile *Dede Korkut Hikâyeleri*'nden izler taşır. Eserde, Çin hükümdarının oğlu ile Rum imparatorunun kızı arasında geçen aşk serüveni anlatılır. Eser, İran şairi Selman Savecî'nin aynı ismi taşıyan eseri temel alınarak oluşturulmuştur. 1403 yılında kaleme alınan eser, aruz ölçüsünün mefâilün / mefâilün / faülün kalıbıyla yazılmıştır. Ahmedî'nin en önemli eserlerinden biridir.

Bu parçada sözü edilen mesnevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Yusuf u Züleyha* B) *Leyla vü Mecnun*
C) *Cemsid ü Hurşid* D) *Hüsün ü Aşk*
E) *Hüsrev ü Şirin*

6. Okyanus'u bir bardak veya kaşık içinde daha güvenli, daha gerçek olarak görebiliriz. Azı ve ufağı incelemek elbette çoğu ve büyüğü tetkikten kolaydır. Köşe penceresini, işte ben bu bakımdan insan çevresinin bir damlası üstüne çevrilmiş bir mikroskop camı sayarım. Baktığınızı sanki büyütür. Gözlem evleri nasıl göklere ve yıldızlara bakmak için havaya uzanmış birer bilim gözü ise köşe pencereleri de yeri ve yerde yaşayanları seyre yarar, yere eğilmiş birer deney gözlüğüdür. Onun içindir ki pencereden sokağa kendimize bakmayı, göğe dalıp kalmaya yeğlerim. Bu ilkel teleskopun önüne geçip insanlarla hayvanları inceleme, en hoşlandığım eğlencelerin başında gelirdi.

Bu parçanın dil ve anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Benzetmeye başvurulmuştur.
B) Kişisel düşüncelere yer verilmiştir.
C) Karşılaştırmadan yararlanılmıştır.
D) Gözlemci bakış açısıyla yazılmıştır.
E) I. kişili anlatım kullanılmıştır.
7. Şeyh Galip'in henüz 26 yaşındayken oluşturduğu en önemli eseridir. Bir mecliste Nabi'nin *Hayrabad* isimli mesnevisinden daha güzel bir eser yazılamayacağı fikri ortaya atılmış Şeyh Galip de bu fikri çürütmek için bu eserini kaleme almıştır. 2001 beyitten oluşan eser, tasavvuftan esinlenerek oluşturulmuştur. En çok Mevlana'nın *Mesnevi* eseri örnek alınarak oluşturulmuştur. Eserdeki olaylar ve kişileri sembolleri gerçekleştirmek için kullanmıştır. Görünüşte bir aşk hikâyesine benzeyen eser gerçekte tasavvuf yolunda yürüyen ve Allah aşkına ulaşmaya çalışan dervişin maceralarını dile getiren sembolik unsurları barındırır.

Bu parçada sözü edilen mesnevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Yusuf u Züleyha* B) *Leyla vü Mecnun*
C) *Cemsid ü Hurşid* D) *Hüsn ü Aşk*
E) *Hüsrev ü Şirin*
8. "Dede Korkut Hikâyeleri" ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?
- A) Kişiler, destan kişilerine benzer. Boy soyundan kişiler ile olağanüstü olay ve kişilere yer verilmiştir.
B) Zaman, Türklerin İslamiyet'i kabul ettikleri ilk dönemlerdir.
C) Sıfatlara, halk söyleyişlerine, aliterasyonlara sıkça yer verilmiştir.
D) Yalın bir halk Türkçesi kullanılmıştır.
E) XV. yüzyılda mesnevi nazım biçimiyle kaleme alınmıştır.

9.

I

Bırakılınca azat edilmiş bir kırlangıç gibi fırladı. Ay ışığını ve esmer tarlasını, keskin bir kanat gibi sıyrarak kaçı gitti. Ben, o zamanlar malların istif edildiği imalathanenin üstündeki bölmede yatardım. Odam ne güzeldi. Hele mehtaplı gecelerde ne şirin olurdu. Tam pencereme yakın bir dut ağacı vardı. Ay ışığı dut yapraklarından süzülür, odaya pare pare dökülürdü.

II

Büzülmüş bir hâlde yolun çamurları üzerine uzanan vücudunu kar örtmeye çalışırken o hâlâ birbirine vuran dişlerinin arasından, "Ana... Anacığım... Ana!" diye mırıldanmaya çalışıyordu. Bu sırada, birkaç yüz metre ötede, evlerinin tahta kapısı arkasında rüzgârın sesini dinleyerek küçük Hasan'ı bekleyen iki kardeş, onunkine pek benzeyen bir korku ile titriyorlar ve köyün etrafında dolaşan kurtların sesini duydukça, birbirlerine sokularak ağlaşıyorlardı.

III

Gülnaz Kadın, yattığı yerden çocuklarının nefeslerini dinliyor, bağırmamak için alt dudağını ısıyor, kapalı kirpiklerinin arasından sızan gözyaşları şakaklarına doğru sessizce süzülüyordu. Dışarıda hayat gene eskisi gibi sürüp gitmekteydi. Birkaç gündür başka türlü yiyeceğe alışan ağızları Gülnaz Kadın'ın sade suya denecek kadar az yağlı patatesini yadırgadı ise de buna alışmaktan başka yapacak yoktu.

Yukarıdaki numaralanmış parçalardan hangileri gözlemci bakış açısıyla yazılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

10.

	I. Grup	II. Grup
I.	Ali Şir Nevai	Deli Dumrul
II.	Dede Korkut Hikâyeleri	Hamse
III.	Ahmet Mithat Efendi	Yusuf u Zuleyha
IV.	Şeyyad Hamza	Letaif-i Rivayat
V.	Yunus Emre	

Yukarıdaki I. grupta verilenlerden hangisi II. grupta verilenlerden biriyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

HALK HİKÂYESİ

- Gerçek ya da gerçeğe yakın olayların anlatıldığı büyük çoğunluğu aşk maceralarına dayanan kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılan öykülere halk hikâyesi denir.
- Türk edebiyatında halk hikâyelerinin ilk örneğini Dede Korkut Hikâyeleri oluşturur.
- Dede Korkut Hikâyeleri destandan halk hikâyeciliğine geçişin ürünü olarak kabul edilir.
- Halk hikâyeleri destanların zamanla, biçim ve öz değıştirmesiyle oluşmuşlardır.
- XVI. yüzyıl ile birlikte hikâyeler destanların yerini alır.
- Nazım-nesir karışımı bir anlatıma sahiptirler; zamanla, nesirle yazma yaygınlaşmıştır.
- Hikâyeleri anlatan âşıklara "kıssa-han" adı verilir.
- Halk hikâyelerinin girişinde, masallardaki kadar olmasa bile kalıplaşmış sözler de görülür.
- Halk hikâyelerinin dili sözlü anlatımlarda sade, anlaşılır olmasına karşılık, yazıya aktarılmış metinlerde daha ağırdır.
- Halk hikâyelerinin giriş kısmına hikâyenin aslında olmayan parçalar eklenebilir. Bunlar bölgelere göre farklı adlar altında (selçuk, peşrov, sersuhane) söylense de işlevleri aynıdır.
- Halk hikâyelerinde kahramanların hareketleri, bir yere gidişleri, bir olaydan başka bir olaya geçişleri ve uzun zamanı kısaca ifade etme, vb. gibi olaylar kalıplaşmış sözlerle ifade edilir.
- Halk hikâyelerindeki güzel ve çirkin tasvirlerinin dili Arapça ve Farsça tamlamalarla süslü bir dil olup oldukça da ağırdır.
- Yazma ve basma kaynaklardaki halk hikâyelerinin uzun olmasına karşılık, kaynak kişilerin anlattığı halk hikâyeleri daha kısadır.

Halk Hikâyeleri Konularına Göre Üçe Ayrılır:

1. **Aşk Hikâyeleri:** Toplum hafızasında uzun süre yaşayan aşkların hikâyeleştirildiği sevgi temalı halk hikâyeleridir. Bu hikâyelere Elif ile Mahmut, Derdiyok ile Zülfü-Siyah, Kerem ile Aslı, Arzu ile Kamber, Tahir ile Zühre, Ercişli Emrah ile Selvihan örnek verilebilir.

2. **Dinî Temalı Kahramanlık Hikâyeleri:** Tarihe mal olmuş kahramanları veya dinsel açıdan önemli kabul edilen erdemli kişileri konu edinen halk hikâyeleridir. Bu hikâyelere Danişment Gazi ile ilgili hikâyeler, Hayber Kalesi, Van Kalesi, Hz. Ali ile ilgili hikâyeler örnek verilebilir.
3. **Destanî Halk Hikâyeleri:** İçinde destana ait bazı özellikleri barındıran halk hikâyeleridir. Bu hikâyelere Dede Korkut Hikâyeleri ve Köroğlu hikâyesi örnek gösterilebilir.

Halk Hikâyelerinin Kaynaklarına Göre Değerlendirilmesi

- **Türk Kaynaklı Hikâyeler:** Dede Korkut Hikâyeleri, Kerem ile Aslı, Ercişli Emrah ile Selvihan, Âşık Garip
- **Arap Kaynaklı Hikâyeler:** Yusuf u Züleyha, Leyla ile Mecnun...
- **Hint-İran kaynaklı hikâyeler:** Kelile ve Dimne, Ferhat ile Şirin...

Türk Halk Hikâyelerinde Bölümler

1. **Fasıl:** Dinleyici kitlesinin hazır hâle getirilmeye çalışıldığı ve âşık olan kişinin ustalığını göstermeye çalıştığı bölümdür.
2. **Döşeme:** Hikâyenin geçtiği yer, zaman ile kahramanların tanıtıldığı bölümdür, döşeme kısmında kalıplaşmış ifadeler yer alır.
3. **Asıl Konu:** Âşığın sevgiliye ulaşma yolunda çektiği bütün sıkıntıların dile getirildiği bölümdür. Aşk hikâyelerinde âşığın sevgilisine kavuşmak için çektiği sıkıntılar; dinî-destanî hikâyelerde ise din ve kahramanlık konuları ağır basar.
4. **Sonuç ve Dua:** Sevgililerin çoğunlukla kavuşamadığı kısımdır, hikâyelerin sonunda dua edilir.
5. **Efsane:** Âşıkların kavuşamadığı hikâyelerde âşıkların diğer dünyada birbirlerine kavuşacaklarına inanılan bölümdür.

TANZİMAT'TAN CUMHURİYET'E HİKÂYE**Cumhuriyet'e Kadarki Türk Hikâyesine Genel Bir Bakış**

Hikâye, Türk kültür tarihinde en azından bin yıllık geçmişe sahip ve giderek zenginleşen bir anlam çemberi içinde köklü ve yaygın bir kelime ve kavramdır. Çünkü kelime kültür tarihimizde; "tarih, destan, kıssa, masal, mesel, menkıbe, rivayet, lâtife, fıkra, hurafe, roman, öykü, anlatı, benzetme anlamlarında da kullanılmıştır. Bunlardan destan, kıssa, masal, menkıbe, lâtife, fıkra, öykü ve roman, bugün ayrı birer tür olarak kabul edilir. Modern hikâye ise gerçek ya da gerçeğe uygun olay ve durumların; insan, zaman ve mekân unsurlarıyla birlikte kurgusal bir dünya

gerçevesinde ve üzerinde durulan konu, tema ve mesaja uygun bir biçimde kurgulanıp; ayrıntıya girilmeden yoğunlaştırılarak, okuyucuya estetik haz verecek tarzda anlatılmasından doğan kısa ve mensur türdür.

Türk edebiyatında modern hikâye, diğer bazı türlerde (roman, tiyatro vb.) olduğu gibi, Osmanlı-Türk toplumunun Batı'ya yönelmesinden sonra 1870'li yıllardan itibaren görülmeye başlar. Bu hikâye, Cumhuriyet'e gelinceye kadar ki sürede söz konusu olan üç dönem içinde modern olarak niteleyebileceğimiz bir forma sahip olur. Buna göre 1923 öncesi Türk hikâyesini; Tanzimat hikâyesi, Servetifünun hikâyesi ve Millî Edebiyat hikâyesi gibi üç dönem veya ekol altında toplayıp değerlendirmek mümkündür.

Bunlara -daha geri plânda olmak üzere- Fecriati hikâyesi ile Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ahmet Rasim gibi bağımsız yazarların hikâyelerini de ilâve etmek gerekir.

Tanzimat Hikâyesi

Gelenekten pek çok unsur taşımakla birlikte modern Türk hikâyesi veya Tanzimat hikâyesi, Giritli Aziz Efendi'nin *Muhayyelât-ı Aziz Efendi'si*, Emin Nihat'ın *Müsamere-nâme'si*, Ahmet Mithat Efendi'nin *Kıssadan Hisse* ve *Letâif-i Rivâyât* ile başlar.

Adı geçen kitaplarda yer alan hikâyeler, geleneksel hikâye anlayışından önemli tesirler taşırlar. Bunları bir sonraki nesle mensup olan Sami Paşazâde Sezâi'nin *Küçük Şeyler* adı altında kitaplaştırdığı hikâyeleri, Re-caizâde Mahmut Ekrem'in üç hikâyesi ile Nâbizâde Nâzım'ın -başta *Karabibik* olmak üzere- hikâyeleri takip eder.

Sami Paşazâde Sezâi ve Nâbizâde Nâzım'ın hikâyeleri gerek kurgu, gerek temel unsurlar, gerekse dil ve üslupları bakımından modern Batı hikâyesine daha yakın eserlerdir.

Servetifünun Hikâyesi

Edebiyatımızda hikâyenin hem yapı hem de dil bakımından gerçek formuna ulaşması ve yaygınlaşması, Halit Ziya Uşaklıgil'in on beş kitabı dolduran 150 civarındaki hikâyesi ile mümkün olmuştur. Ayrıca Halit Ziya hikâyelerinin konuları, dilleri ve üsluplarıyla, Servetifünun mektebinin diğer hikâye yazarları olan Mehmet Rauf, Hüseyin Cahit, Ahmet Hikmet ve Safveti Ziya'yı geniş ölçüde etkilemiştir. Bu sebeple Servetifünun hikâyesi; sanatı önemseyen anlayışı, bireyin iç dünyası üzerinde yoğunlaşan psikolojik özelliği, romantik ve içe dönek kahramanları, hayal-hakikat çatışması eksenindeki konu ve temaları (aile, hayat mücadelesi, aşk, merhamet, yalnızlık, ölüm vb.), sağlam kurguları ve okuyucuyu zorlayan dilleriyle, oldukça homojen bir görünüm arz eder.

Önemli ölçüde realizmin esas olduğu Servetifünun hikâyesi, Millî Edebiyat'ın kendini büyük ölçüde kabul ettirdiği Balkan Harbi yıllarına kadar geçerliliğini korur.

Fecriati Hikâyesi

Fecriati mensupları karşılıklı konuşmalara dayanan hikâye türünü geliştirerek buna Batı dillerindeki "nuvel dialog" karşılığında "tekellümî hikâye" dediler. Bu tür hikâyeler, hacim kısalığından dolayı sahnede temsil edilme amacına uygun düşmezler ve piyes sayılmazlar. Fecriati hikâyecileri için öncelikli tema daima aşk olmakla birlikte toplumsal meseleleri ele alan metinler de vardır. Özellikle Trablusgarp ve Balkan Savaşları, Fecriati hikâyesine toplumsal temanın girmesine yol açmıştır.

Bağımsızlar

Servetifünun, Fecriati ve Millî Edebiyat anlayışlarının geçerli olduğu dönemlerde eser vermelerine rağmen bu gruplara katılmayan bazı yazarlar da mevcuttur. Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Ahmet Rasim gibi isimler bu grupta sayılabilir.

Bunlardan Hüseyin Rahmi Gürpınar, ilk hikâyesini yayımladığı 1884'ten Cumhuriyet sonrasında da devam eden uzun sanat hayatında herhangi bir edebiyat topluluğa katılmadan, büyük ölçüde Ahmet Mithat Efendi'nin yolundan giderek halk için yazmayı amaç edinmiş popüler bir yazardır.

Romanlarına göre teknik bakımından daha başarılı olduğu toplam 100 civarındaki hikâyesinden bir kısmını 1920'den sonra kitaplaştıran Cumhuriyet hikâyesine de katkıda bulunmuştur.

Bunlar; Kadınlar Vaizi, Meyhânedeki Kadınlar, Kâtil Buse, Namusla Açlık Meselesi, İki Hödüğün Seyahati, Tünel-den İlk Çıkış, Gönül Ticareti, Melek Sanmışım Şeytani, Dirilen İskelet, Eti Senin Kemiği Benim'dir.

Millî Edebiyat Hikâyesi

Millî Edebiyat hareketi, "Yeni Lisan" olarak bilinen dilde sadeleşme hareketi ile birlikte 1911'de başlar.

Türkçü/milliyetçi düşünceye dayanan Millî Edebiyat, dilinin yalın ve anlaşılır; konularının millî, milliyetçi ve yerli oluşu ile kendinden önceki mekteplerden ayrılır.

Millî Edebiyat anlayışı içinde hikâye türünde eser veren yazarlar; Ömer Seyfettin, Memduh Şevket Esendal, Refik Halit Karay, Ahmet Hikmet Müftüoğlu, Aka Gündüz, Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Halide Edip Adıvar, Reşat Nuri Güntekin'dir.

Adı geçen yazarlar, II. Meşrutiyet sonrasında tanınıp şöhrete ulaşmışlarsa da Cumhuriyet sonrasında da hikâye yazma ve yayımlamayı sürdürmüşler; dolayısıyla hem Cumhuriyet hikâyesinin hazırlayıcıları hem de bilfiil yazarları olmuşlardır.

1. Halk hikâyeleri gerçek olmanın yanında olağanüstülüklerle de süslenmiştir. Konuyu örneklendirecek olursak ---- su üzerindeki üç köpüğü içmesi üzerine şairlik, kahramanlık ve ölümsüzlük özelliklerini kazanması; Âşık Garip'in, Hazreti Hızır'ın atının ayağının altından aldığı toprağı, annesinin görmeyen gözlerine sürmesi üzerine gözlerinin açılması; Kamber'in bedduası üzerine Arzu'nun gelin giderken bindiği bütün atların belinin kırılması; Kerem ile Aslı'nın yanarak kül olması gibi.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Şah İsmail'in
B) Köroğlu'nun
C) Yaralı Mahmut'un
D) Battal Gazi'nin
E) Veysel Karani'nin
2. Hikâye kavramı başlangıçta Arapçada kıssa ve rivayet

I
anlamlarında kullanılmıştır. Daha sonra eğlendirmek amacıyla taklit anlamında görülürse de hikâye gerçek veya hayalî olayların, maceraların özel bir üslupla nakil veya tekrar demektir. Halk hikâyesi ise Anadolu'da

II
göçebelikten yerleşik hayata geçişin ilk edebî ürünlerinden olup aşk, kahramanlık gibi konuları işleyen;

III
Yunan kaynaklı olan, büyük ölçüde âşıklar ve meddahlar
IV
tarafından anlatılan, nazım nesir karışımı anlatmalardır.

V
Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V
3. I. Halk hikâyesi metinleri içinde, kıssadan hisse almak, konuyu daha iyi anlatmak gibi amaçlarla diğer halk edebiyatı ve halk bilimi ürünlerinin örneğine bolca rastlanabilir.
II. Halk hikâyelerinde kahramanların hareketleri, bir yere gidişleri, bir olaydan başka bir olaya geçişleri ve uzun zamanı kısaca ifade etme gibi olaylar kalıplaşmış sözlerle ifade edilir.
III. Halk hikâyelerindeki güzel ve çirkin tasvirlerinin dili Arapça ve Farsça tamlamalarla süslü bir dil olup oldukça da sadedir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde bilgi yanlışı vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

Türk Kaynaklı Hikâyeler	Arap Kaynaklı Hikâyeler	Hint-İran Kaynaklı Hikâyeler
<i>Dede Korkut Hikâyeleri</i>	----	<i>Kelile ve Dimne</i>
<i>Kerem ile Aslı</i>	<i>Leyla ile Mecnun</i>	----
----	<i>Yusuf u Züleyha</i>	<i>Ferhat ile Şirin</i>

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) *Ercişli Emrah ile Selvihan – Battal Gazi –Pañçatantra*
B) *Veysel Karani – Ercişli Emrah ile Selvihan – Pañçatantra*
C) *Köroğlu – Pañçatantra – Binbir Gece Masalları*
D) *Pañçatantra – Veysel Karani – Battal Gazi*
E) *Arzu ile Kamber – Pañçatantra – Ercişli Emrah ile Selvihan*

5. Halk hikâyelerinde genellikle Ercişli Emrah, Derdiyok

I
ile Zülfî Siyah, Arzu ile Kamber, Tahir ile Zühre'de gibi

II
aşk ve Şah İsmail, Kaçak Nebi hikâyelerinde olduğu
III
gibi kahramanlık konuları işlenir. Bazen de Kırmanşah,

IV
Yaralı Mahmut, Köroğlu, Bey Böyreğ hikâyelerinde oldu-
V
ğu gibi iki konu birlikte işlenmiştir.

Bu parçadaki bilgi yanlısının giderilmesi için numaralanmış sözlerden hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?**

- A) *Dede Korkut Hikâyeleri* destandan halk hikâyeciliğine geçişin ürünü olarak kabul edilir.
B) Halk hikâyeleri destanların zamanla, biçim ve öz değiştirmesiyle oluşmuşlardır.
C) XVI. yüzyıl ile birlikte halk hikâyeleri destanların yerini alır.
D) Halk hikâyeleri nazım olarak yazılır, nesre yer verilmez.
E) Halk hikâyelerinin girişinde, masallardaki kadar olmasa bile, kalıplaşmış sözler de görülür.

7. Gerçek ya da gerçeğe uygun olay ve durumların; insan, zaman ve mekân unsurlarıyla birlikte kurgusal bir dünya çerçevesinde ve üzerinde durulan konu, tema ve mesajı uygun bir biçimde kurgulanıp; ayrıntıya girilmeden yoğunlaştırılarak, okuyucuya estetik haz verecek tarzda anlatılmasından doğan kısa ve mensur metinlerdir.

Bu parçada tanımı verilen edebî tür aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Roman B) Hikâye C) Destan
D) Efsane E) Masal

8. Türk kültüründe hikâye kültürü, oldukça eski zamanlara dayanır. Kökleri Orta Asya Dönemi'ne kadar uzanan bu gelenek, önceleri toplumun şifa dağıtıcılığı ve din adamlığı görevlerini de üstlenen ----, ----, ozanlar tarafından yerine getirilirdi. Konularını aşk, göç, kıtlık, ölüm ve daha çok kahramanlığın oluşturduğu bu anlatılar, daha sonra düzyazı ile şiirin birlikte kullanıldığı formlara dönüştü ve ----, ----, âşık denen ve yaşamlarını köy köy dolaşıp masallar, efsaneler, menkıbeler, kurmaca öyküler anlatarak kazanan kişiler tarafından genellikle sözlü gelenek biçiminde yaşatıldı.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) kamlar B) baksılar C) kışsahan
D) karagöz E) meddah

9. ---- gibi yazarları, modern Türk öykücülüğünün öncüleri olarak sayabiliriz. Toplumsal sorunlara dikkat çekerek bir farkındalık yaratma çabası içinde olan ve ayrıca okuyucuyu eğitime misyonunu da kendiliğinden üstlenmiş bu yazarların elinde Türk öykücülüğü yavaş yavaş Batı tarzında modern bir görünüm kazanmaya başlar. Daha sonraki kuşaklar öyküyü geliştirerek Türk edebiyatında güçlü bir tür olmasını sağladılar.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Ahmet Mithat Efendi
B) Ömer Seyfettin
C) Recaizade Mahmut Ekrem
D) Sami Paşazade Sezai
E) Emin Nihat Bey

10. 18. yüzyılın sonunda yazılan eser, klasik öykü çizgisi içinde ortaya çıkan değişimin ilk örneği olarak dikkat çeker. İçinde üç hayal ve her hayalin başında bir çerçeve öykü bulunur. Çerçeve öykünün içinde değişik şekillerde birbirine bağlanmış birkaç öykü yer alır. Eser, Bin Bir Gece, Bin Bir Gündüz öykülerinin kurgusunu hatırlatır. 1897'de yazılan eserin, ilk olarak 1852'de basıldıktan sonra 1873'e kadar üç baskısının daha yapılmış olması gördüğü ilgiyle açıklanabilir.

Bu parçada sözü edilen eser ve yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Letâif-i Rivâyât* - Ahmet Mithat Efendi
B) *Kıssadan Hisse* - Ahmet Mithat Efendi -
C) *Muhayyelât-ı Aziz Efendi* - Giritli Ali Aziz Efendi
D) *Müsâmeretnâme* - Emin Nihat Bey
E) *Küçük Şeyler* - Sami Paşazade Sezai

11. Batı dillerinden yapılan öykü ve roman çevirilerinden sonra Türk yazarları da öykü yazmaya başlar. İlk öyküler Ahmet Mithat Efendi tarafından yazılır. Ahmet Mithat Efendi *Kıssadan Hisse* adlı kitabında topladığı, bir kısmı Aisopos ve Fenelon'dan alınmış fıkralardan oluşan ilk öykülerinden sonra 1870-1895 yılları arasında yirmi beş kitap içinde bir kısmı uyarlama, bir kısmı telif olmak üzere otuz parçadan oluşan ---- serisinin ilk cildini 1870'te kitap hâlinde yayımlar.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Letâif-i Rivâyât* B) *Karabibik*
C) *Muhayyelât* D) *Müsâmeretnâme*
E) *Küçük Şeyler*

12. I. Türk edebiyatında öykü romandan önce yazılmaya başlanmıştır.
II. Öykü türünde çok sayıda ürün ortaya koyan yazar Ahmet Mithat Efendi'dir.
III. Halit Ziya Uşaklıgil Tanzimat Dönemi'nin önemli hikâye yazarlarındandır.
IV. Türk öykücülüğünün gelişiminde Recaizade Mahmut Ekrem önemli rol oynamıştır.
V. Nabizade Nâzım, az sayıda da olsa küçük öykü-süyle öykü türünün gelişiminde etkili olmuştur.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Emin Nihat Bey'in yedi uzun öyküden oluşan ve kuruluş olarak Bin Bir Gece öyküleriyle Boccacio'nun Decameron'unu hatırlatan ---- adlı kitabı, 1872'de cüz cüz yayımlanmaya başlar. Eser, edebiyatımızın geçiş döneminin ürünü olarak eski ile yenin yan yana bulunduğu tipik bir örneği görünümündedir. Öykü kişilerinin başlarından geçen serüvenlerin anlatıldığı, hoşça vakit geçirmeyi amaçlayan, sanat endişesi taşımayan, daha çok halk öykücülüğü geleneği içinde değerlendirilebileceğimiz özelliklere sahiptir. Yaşanan hayatı ve gerçekliği gereğince yansıtmaz.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Letâif-i Rivâyât*
B) *Kıssadan Hisse*
C) *Muhayyelât-ı Aziz Efendi*
D) *Müsâmeretnâme*
E) *Küçük Şeyler*
2. (I) Türk öykücülüğünün gelişiminde asıl önemli adım Sami Paşazade Sezai ile Nabizade Nâzım'dan gelir. (II) Bu iki yazar, İbrahim Şinasi'den itibaren plansız şekilde gelen öyküye Batılı çehre kazandırır. (III) Sayıca çok olmamakla birlikte onların öyküleri tür üzerinde gerçek değişimi yapan kalem ürünleri olur. (IV) Öykü, romandan ayrılır, küçük öykü tür olarak gelişme yoluna girer. (V) Sosyal fayda, kıssadan hisse çıkarma, öğretici ve eğitici olma kaygısı geriye düşer; bunların yerini sanat endişesi ve bireysel konular almaya başlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V
3. • Yoksula vermek için zenginden alır.
• Yalnızca kendini savunmak ve intikam almak için adam öldürür.
• Ömrü yeterse halkına şerefli bir adam olarak geri döner. Aslında topluluğunu fiilen terk etmez.
• Halkı ona hayrandır, yardım eder, destekler.
• Görünmez, efsunlu olduğuna inanılır.
• Adaletin kaynağı kral ya da imparatorun değil, zalim yerel otorite sahiplerinin düşmanıdır.

Yukarıda kahramanı ile ilgili bilgi verilen halk hikâyesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Şah İsmail* B) *Koroğlu*
C) *Yaralı Mahmut* D) *Battal Gazi*
E) *Veysel Karani*

Tanzimat Dönemi	Servetifünun Dönemi	Milli Edebiyat Dönemi
<i>Letâif-i Rivâyât</i>	----	Ömer Seyfettin
Sami Paşazade Sezai	<i>Hayal İçinde</i>	----
----	Mehmet Rauf	<i>Memleket Hikâyeleri</i>

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) *Küçük Şeyler* – Halit Ziya Uşaklıgil – Refik Halit Karay
B) Memduh Şevket Esenal – *Çağlayanlar* – *Kaşığı*
C) *Gurbet Hikâyeleri* – Ahmet Hikmet – Nâbizâde Nâzım
D) *Yalnız Efe* – *Mendil Altında* – Hüseyin Cahit Yalçın
E) *Hava Parası* – Ahmet Rasim – Ahmet Mithat Efendi
5. Hem romantizm hem de realizmin izlerini taşıyan ve gözleme dayanan eserde olaylar ve kahramanlar olağanüstü özellikler taşımaz. Bunun yanında eser hikâyecinin bakışındaki dikkati, tabiat ve eşya tasvirlerinin ruh hâllerine ve temaya uygun bir fonksiyon yüklenmiş olması, hikâyeye yabancı unsurların atılması ile sağlanan sanatkârane yoğunluğuyla Türk edebiyatında Avrupaî tarz küçük hikâyenin ilk örneği sayılır. Söz diziminde kendinden önceki Tanzimat yazarlarının etkisinden kurtularak Fransızcanın etkisiyle oluşmaya başlayan yeni bir ifade tarzının kendini hissettirmesi, ---- düzyazıda Servetifünun yazarlarının kılavuzu durumuna getirmiştir.
- Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?**
- A) *Letâif-i Rivâyât'ı* B) *Kıssadan Hisse'yi*
C) *Muhayyelât'ı* D) *Müsâmeretnâme'yi*
E) *Küçük Şeyler'i*

6. **Aşağıdakilerden hangisi halk hikâyelerinin içerik özelliklerinden biri değildir?**

- A) Halk hikâyelerinde anlatılan bazı olayların tarihle çok yakın ilişkisi vardır.
B) Halk hikâyeleri gerçek olmanın yanında olağanüstülüklerle de süslenmiştir.
C) Kahramanlar genellikle ailenin tek çocuğu olup olağanüstü bir şekilde dünyaya gelir.
D) Halk hikâyelerinin dili Arapça ve Farsça tamlamalarla süslü bir dil olup oldukça ağırdır.
E) Halk hikâyelerinin kahramanları değişik şekillerde birbirlerine âşık olurlar.

7. I. Dinleyici kitlesinin hazır hâle getirilmeye çalışıldığı ve âşık olan kişinin ustalığını göstermeye çalıştığı bölümdür.
II. Hikâyenin geçtiği yer, zaman ile kahramanların tanıttığı bölümdür, kalıplaşmış ifadeler yer alır.
III. Âşığın sevgiliye ulaşma yolunda çektiği bütün sıkıntıların dile getirildiği bölümdür.
IV. Âşıkların kavuşamadığı hikâyelerde âşıkların diğer dünyada birbirlerine kavuşacaklarına inanılan bölümüdür.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde halk hikâyelerinin bölümlerinden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Sonuç ve dua B) Fasil
C) Döşeme D) Efsane
E) Asıl konu

8. Yenileşme Dönemi öykü yazarlarından biri de ----. Sami Paşazade Sezai ile Nabizade Nâzım'dan daha önce sanat hayatına girmiş olmakla birlikte öykü yazmaya geç başlar. O, şiir sanatının, edebiyat eleştirisi ve edebiyat kuramcılığının yanında üç de uzun öykü yazmıştır. Öyküleri *Sâime*, *Muhsin Bey yahut Şairliğin Hazin Bir Tecellisi*, *Şemsâ*'dır. Baskısı yarıda kalan *Saime*'de çocuk sevgisi ve çocuğun yetiştirilmesi üzerinde durulur. *Muhsin Bey yahut Şairliğin Hazin Bir Tecellisi* öyküsü Tanzimat sonrası Türk edebiyatında çokça karşılaşılan romantik aşkı konu alır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ahmet Mithat Efendi'dir
B) Halit Ziya Uşaklıgil'dir
C) Recaizade Mahmut Ekrem'dir
D) Ömer Seyfettin'dir
E) Memduh Şevket Esendal'dir

9. Aşağıdakilerden hangisi sevgi konulu halk hikâyelerinden biri değildir?

- A) *Âşık Garip*
B) *Tahir ile Zühre*
C) *Arzu ile Kamber*
D) *Şah İsmail*
E) *Hurşit ile Mahımihi*

10. Hikâye Türk dünyasının pek çok bölgesinde bilinmektedir. Bazı araştırmacılara göre hikâyenin çıkış yeri Azerbaycan'dır. Daha sonra doğuya ve batıya yayılmıştır. Hikâye, yetimlik, dua ederek âşık olma, başlık parası için gurbete çıkma, nişanlı kızın sevgilisinin dönüşünü yedi yıl beklemesi, Hızır'ın yardımıyla engelleri aşma ve âşığın, nişanlısı genç kızın başka biriyle yeniden evlendirildiği düğün töreni sırasında geri gelmesi motifleri ile özelleşmektedir.

Bu parçada sözü edilen halk hikâyesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Kerem ile Aslı* B) *Arzu ile Kamber*
C) *Âşık Garip* D) *Ferhat ile Şirin*
E) *Yusuf u Züleyha*

11. Mehmet Rauf'un hikâyeleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Konuları genellikle aşk, kadın ve evlilik ekseninde etrafında döner.
B) Romanlarında olduğu gibi ferdî arzu ve isteklerin yol açtığı ümitsizlikler ve ızdırap işlenmiştir.
C) Yazar yazdığı yüz otuz iki hikâyeyi on iki kitapta toplamıştır.
D) Hikâyelerinde realizmin etkisi ağır basmaktadır.
E) Eserlerinin çoğunda toplumsal problemleri ele almaya çalışır.

12. Bu dönem hikâyesinde göze çarpan en büyük yenilik konuların günlük yaşamdan, tarihten, sosyal ve ahlaki sorunlardan alınmış olmasıdır. Bunun yanı sıra yanlış Batılılaşma, zoraki evlilik, kadın-erkek eşitsizliği gibi konular da bu dönem hikâyecilerinin üzerinde durduğu konular olmuştur. Bu dönemde ortaya konulmuş ilk hikâye örneklerimizde geleneksel öykü anlatımımız meddahlığın etkileri görülmektedir. Bu dönem hikâyecilerinin büyük çoğunluğu hikâyeyi halka ulaşturma bir araç olarak görmesine rağmen eski edebiyat geleneğinin etkisiyle dili ağır ve süslü bir şekilde kullanmışlardır.

Bu parçada sözü edilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tanzimat Dönemi
B) Servetifünun Dönemi
C) Fecriyat Dönemi
D) Millî Edebiyat Dönemi
E) Cumhuriyet Dönemi

1. Türk dili ve edebiyatı dersinde anlatmaya bağlı metin türlerini anlatan bir edebiyat öğretmeni, metinlerin özelliklerini anlatmanın yanı sıra bu türde eser veren sanatçıların isimlerini de vermiştir.

Buna göre, edebiyat öğretmenin, aşağıdaki metin türlerinden hangisi ile ilgili bir şair ya da yazar ismi vermesi beklenemez?

- A) Öykü
B) Roman
C) Mesnevi
D) Manzum hikâye
E) Halk hikâyesi

2. I

Ertesi yıl annem, yazın gene İstanbul'a gitti. Biz yalnız kaldık. Hasan'a ahır hâlâ yasaktı. Geceleri yataкта atların ne yaptıklarını tayların büyüyüp büyümediğini bana sorardı. Bir gün birdenbire hastalandı. Kasabaya at gönderildi. Doktor geldi. "Kuşpalazı" dedi. Çiftlikteki köylü kadınlar eve üşüştüler. Birtakım tekir kuşlar getiriyorlar, kesip kardeşimin boynuna sarıyorlardı. Babam yatağın başucundan hiç ayrılmıyordu. Dadaruh çok durgundu. Pervin hüngür hüngür ağlıyordu.

(Millî Edebiyat Dönemi)

II

Bununla beraber gizli gizli bu ilk görücülerden bir haber beklemekten hâli değilsiniz. Kızı beğendiler mi beğenmediler mi? Bu nokta sizin gurûr-ı vâlidîyyetinize âid bir şeydir, buna mutlaka bir cevap ve bir cevab-ı muvafık beklersiniz. Bildiklerinizden, kız analarından buna müteferri merasim hakkında izahat alırsınız. Görücüler gelir, sonra ne olur? Çıkarlarken eğer beğendiklerini sezdirmek isterlerse ne derler? Beğenmemiş olursa nasıl davranırlar? İkinci müracaat neye delalet eder? Bütün bu şeyler, bu dakik meseleler uzun uzun öğrenilecek derslerdir.

(Servetifûnun Dönemi)

Farklı edebiyatların hikâyelerinden alınan bu parçaların yazıldığı dönemlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. hikâyenin alındığı dönemde sade bir dil kullanılır.
B) II. hikâyenin alındığı dönemde dil ağırdır.
C) I. hikâyenin alındığı dönemde toplumsal konular işlenir.
D) II. hikâyenin alındığı dönemde bireysel konular işlenir.
E) I. hikâyenin alındığı dönemde konular İstanbul'da geçer.

3. I

Evin içinde sâhib-ül-beytten ziyade bir revîş-i âmirâne ile kuyruklarını kaldırıp, bu bedbaht kocaya bir nazar-ı istihfâf ve istihkaar atfederek dolaşan bu kirli hayvanât, kanapelerini istilâ etmiş, koltuk sandalyalarında uyurlar, o senenin soğuk kışında, ısınmak için yaktığı ateşin karşısında düşünürler, sofralarında, odalarında sâmia-hırâş sesleriyle kavga ederlerdi. Günden güne etvâr-i küstâhânelerini artırarak tekessür eden kediler, bu adama, evinde bir câ-yi tevakkûf bırakmamağa başladılar.

(Tanzimat Dönemi)

II

Sıkı sıkı yüzüne çekip çenesinin altından iğnelemiş olduğu, üzeri mor ve beyaz dallı yazma peçesinin arkasında gözlerinin canlılığı, dikkatli dikkatli baktığı fark olunuyor, bu gergin tülbindin bastırıldığı burnunun ucu da beyaz, toparlak bir benekle yüzünün tam ortasında göze çarpıyordu. Sabri şimdi yan gözle onu tedkik ediyordu fakat o kadar kapalı, o kadar şekilsizdi ki insana ne iğrenme ne beğenme hiçbir his vermiyordu.

(Millî Edebiyat Dönemi)

Farklı edebiyatların hikâyelerinden alınan bu parçaların yazıldığı dönemlerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. hikâyenin alındığı dönemde dilde sadeleşme amaçlanmış ancak başarılamamıştır.
B) I. hikâyenin alındığı dönemde gelenekten pek çok unsur bulunur.
C) II. hikâyenin alındığı dönemde bireysel konular işlenir.
D) II. hikâyenin alındığı dönemde eserlerde Türkçülük düşüncesi işlenir.
E) I. hikâyenin alındığı dönemde türün ilk örnekleri verilir.

4. I. Romantizm akımının tesiri eserlere yansımıştır.
II. Hikâyeler gazetelerde bölümler hâlinde yayımlanarak okuyucuya ulaştırılmıştır.
III. Bu dönemde hikâyecilik teknik olarak kusurludur.
IV. Hikâyelerin içinde yazarın konuşmalarına ve düşüncelerine sık sık yer verilmiştir.
V. Aşk, kadın, evlilik, tabiat, yalnızlık ve ümitsizlik gibi bireysel temalar işlenmiştir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangisi Tanzimat hikâyesine ait bir özellik değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) 1911-1922 yılları arasında devam eden Millî Edebiyat hikâyesi, Servetifünun ile önemli noktaya gelmiş bir mirası devralır. (II) Ancak bunu tam anlamıyla devam ettiremez. (III) Çünkü içinde yaşanan olağanüstü şartlar türün kendini sanat eseri olarak olgunlaştırmasını engeller. (IV) Buna rağmen yine de Ziya Gökalp'ın sanatsal kaygı taşıyan hikâyeleri, Türk hikâye tarihi açısından önemlidir. (V) Dönem hikâye ve romanında Türkçülük düşüncesi, millî kimliği uyandırma ve onun etrafında bir bilinç oluşturma düşüncesi temel bir eksen oluşturur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. **Servetifünun hikâyesi ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Yazar eserde kişiliğini gizlemiştir; olaylar yazarın gözüyle değil, eser kişilerinin bakış açısıyla verilmiştir.
B) Teknik kuvvetlenmiş, gereksiz tasvirler yapılarak ya da gereksiz bilgi verilerek hikâyenin akışı kesilmemiştir.
C) Arapça ve Farsça kelime ve tamlamaların kullanıldığı, tasvir ve tahlillerin yapıldığı, edebi açıdan ustalık isteyen bir dil kullanılmıştır.
D) Millî duygular ve sosyal konular yalın bir dille anlatılmıştır.
E) Geleneksel hikâye tarzı bırakılmış, Batılı tarzda hikâyeler yazılmıştır.

7. **Aşağıdakilerden hangisi Millî Edebiyat hikâyesinin temel karakterini belirleyen olgulardan biri değildir?**

- A) Tanzimat Fermanı
B) Balkan Savaşları
C) Birinci Dünya Savaşı
D) Yeni Lisan Hareketi
E) Milliyetçilik hareketleri

8. (I) Servetifünun hareketinde tarihe ve destana ciddi bir yöneliş söz konusudur. (II) Çünkü Türk milletinin oluşması sürecinin önemli beslenme kaynaklarından birisi tarih ve destanlardır. (III) Bunun için de bu dönemde Türk insanına kendi tarihi sunulur. (IV) Türklerin kendi tarihleriyle karşılaşarak tanışmaları, kendi tarihlerini öğrenmeleri ve sevmeleri bu dönemin getirisi. (V) Böylece kolektif şuurları denen bir bütünlüğün etrafında buluşması mümkün olur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Hanımefendi insanlar kendi kendilerini pek iyi tanıyamazlar ve onun içindir ki daima daima bedbaht olurlar. Sizin ve benim ruhumda öyle hiç kapısı açılmamış mahzenler vardır ki onların zulmet ve esrarı içinde neler yatar neler saklanır? Onu hiç kimse bilmez. Bazen bir el, bazen bir rüzgâr, bir hiç o kapılardan birini aralar, o zaman siz müthiş bir şeyin karşısında titrer donar kalırsınız. Ruhun o mahzenlerinden, dehlizlerinden, karanlıklarından o zaman neler çıkar bilir misiniz? Deli, azgın, kükremiş ve kudurmuş bir sürü hayvan! İşte bunlar bizim benliğimizin meçhul, uyuyan benlikleridir.

(Millî Edebiyat Dönemi)

Aşağıdakilerden hangisi bu metnin alındığı döneme ait bir özellik değildir?

- A) Bu dönemde olay hikâyesi de denilen Maupassant tarzı hikâyeler vardır.
B) Bu dönem yazarları, okuyucuyu zorlayan dilleriyle, oldukça homojen bir görünüm arz eder.
C) Millî duygular ve sosyal konular yalın bir dille anlatılır.
D) Konularının millî ve yerli oluşu ile kendinden önceki dönemlerden ayrılır.
E) Hikâyelerde savaşlar, sürgünler ya da Anadolu anlatılmıştır.

- 10.

	I. grup	II. grup
I.	Sami Paşazâde Sezâi	Servetifünun Dönemi
II.	Halit Ziya Uşaklıgil	Millî Edebiyat Dönemi
III.	Ömer Seyfettin	Tanzimat Dönemi
IV.	Refik Halit Karay	Fecriyat Dönemi
V.	Sait Faik Abasıyanık	

Yukarıda I. grupta verilen sanatçılardan hangisi II. grupta verilenlerden biriyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

FİİLİMSİLER (EYLEMSİLER)

Fiiller gibi yargı anlamı taşımalarına rağmen onlar gibi zaman ve şahıs anlamı taşımayan sözcüklere fiilimsi denir.

Fiilimsiler Aldıkları Ek ve Kullanıldıkları Görev Bakımından Üçe Ayrılır:

1. **İsim-fiil (Ad-eylem):** Fiil kök ya da gövdelerine “-iş, -me, -mek” ekleri getirilerek yapılır.

– Me:

- **Okuma** yok, **yazma** yok, bilmeyiz eski yeni; Kuzular bize söyler yılların geçtiğini.

– Mek:

- İmkânın sınırını **görmek** için imkânsız **denemek** lazım.

– İş:

- Benim yârim **gelişinden** bellidir, Ak elleri deste deste güllüdür.

NOT

Bazı sözcükler isim-fiil ekleriyle türetildiği hâlde zamanla isimleşip fiilimsi özelliğini kaybetmiştir.

Koyun verdi, kuzu verdi, süt verdi

Yemek verdi, **ekmek** verdi, et verdi

Kazma ile dövmeyince kit verdi,

Benim sadık yârim kara topraktr.

2. **Sıfat-fiil (Ortaç):** Fiil kök veya gövdelerine “-an, -ası, -mez, -ar, -dik, -ecek, -miş” ekleri getirilerek yapılır.

– An:

- **Gülen** ayvam, **ağlayan** narımsın; Kadınım, kısırağım, karımsın.

– Ası:

- Bakarım, bakarım sılam görünmez Ara yerde **yıkılası** dağlar var.

– Mez:

- Seni sevmek yaşamanın **aşılmaz** büyüklüğü... Senden kopardım çiçeklerin en **solmazını**

– Ar:

- Bu **güler** yüzlü adam ben değilim, Yalandır kaygısız olduğum yalan.

– Dik:

- Yürü hür maviliğin **bittiği** son hadde kadar İnsan alemde hayal **ettiği** müddetçe yaşar.

– Ecek:

- Sen ki burçlara bayrak **olacak** kumaştasın.
- Sana dar **gelmeyecek** makberi kimler kazsın?

– Miş:

- Dünyada **sevilmiş** ve seven nafile bekler, Bilinmez ki giden sevgililer dönmeyecekler.

NOT

Sıfat-fiil ekleri zaman ekleri ile karıştırılmamalıdır, karıştırmamak için şuna dikkat etmeliyiz: Sıfat-fiil eki alan sözcük genellikle sıfat görevinde kullanılır, kip eki alan sözcük yüklem olur.

Şark'a **bakmaz**, Garp'ı **bilmez**, görgüden yok vayesi; (kip eki)

Bir **kızarmaz** yüz, **yaşarmaz** göz bütün sermayesi. (sıfat-fiil eki)

NOT

Bazı sözcükler sıfat-fiil ekleriyle türetildiği hâlde zamanla isimleşip fiilimsi özelliğini kaybeder.

- **Keser** döner, sap döner; gün gelir, hesap döner.
- Bahçende en güzel dal/Unuttu **yemiş** vermeyi.

NOT

Fiilden türeyip sıfat olan her sözcük sıfat-fiil değildir.

- **Dağınık** saçlarından pervasız esen Rüzgârların elinde bir **kırık** neyim.

NOT

Sıfat-fiil ekini alan her sözcük sıfat görevinde kullanılmayabilir. Bazen sıfatın önündeki isim düşer ve sıfat adlaşır yani isim görevinde kullanılır.

- **Ağladığın** duyulmasın/ Aldırma gönül aldırma.
- Ne doğan güne hükmüm geçer. Ne hâlden **anlayan** bulunur.

3. **Zarf-fiil (bağ-fiil, ulaç):** Fiil kök veya gövdelerine getirilen “-asıya, -ip, -ince, -eli, -ken, -a, -madan, -erek, -dikçe, -r...mez, -dığında, -maksızın, -casına, -anda” ekleriyle yapılır.

– **Asiya:**

- Biz de bir kere sevinebilseydik,
Çiçek açmış ağaçlar gibi **çıldırasıya**.

– **İp:**

- Dışarıda deli dalgalar/ **Gelip** duvarları yalar.
- Seviyorum seni ekmeği tuza **banıp** yer gibi.

– **İnce:**

- Yüksek sesle **söylenince** hiçbir şey korkutucu görünmüyordu insana.
- Düş dünyasından çıkıp gerçeklerle **karşılaşınca** tedirgin oluyordum.

– **Eli:**

- Yârdan ayrılalı yaralı sinem.
Gam ile kurulmuş temelim binam.

– **Ken:**

- Üsküdar'a gider **iken** aldı da bir yağmur.
- Geyik dağdan dağa **atlarken** güzel.

– **A:**

- Ağzım dilim kurudu kız sana **yalvara yalvara**.

– **Madan:**

- Hava keskin bir kömür kokusuyla dolar,
Kapanırdı daha gün **batmadan** kapılar.

– **Erek:**

- Mevlam gül **diyerek** iki göz vermiş,
Bilmem ağlasam mı, ağlamasam mı?

– **Dikçe:**

- Seçkinler **beğendikçe** alkışlar halk ise **alkışladıkça** beğenir.

– **r...mez:**

- Kara gözlüm efkârlanma gül gayri,
İbibikler **öter ötmez** ordayım.
Mektubunda diyorsun ki "Gel gayri!"
Sütler kaymak **tutar tutmaz** ordayım.

– **Casına:**

- Bir çiçek duruyordu, orda bir yerde, bir yanlışı **düzel-tircesine** açmış.

– **Maksızın:**

- Aşkın hikâyesini **durmaksızın** feryat eden bülbüle de-
ğil, sessiz sedasız can veren pervanelere sor.

– **Diğında:**

- Gerçeklikle **karşılaştırıldığında**, bilimde vardığımız düzey ilkindir.
- Hava aydınlanmaya **başladığında** yağmur hâlâ yağıyordu.

– **Anda:**

- Davullar zurnalar **döğende** / Biz seni hatırlarız
Binip trene **gezende**/ Biz seni hatırlarız.
- Ve o gün bu gün bir su devinir
Ay buluta usulca girende.

NOT

"-ken" eki isimlere de gelir ama onları fiilimsi yapmaz.

- Bu akşam gün batarken gel
Sakin geç kalma **erken** gel.
- Aramazdık gece mehtabı yüzün parlarken
Bir uzak yıldıza benzerdi güneş sen **varken**.

NOT

"-madan, -meden" eki isim-fiil ya da sıfat-fiil ekiyle karıştırılmamalıdır.

- Bir başka semte doğru dönerken bu **gezmeden**
Bir tas ziya alıp içiyorlar o çeşmeden. (isim-fiil)
- Ey ruhuna günlerinin matemini **resmeden** (sıfat-fiil)
Bizi kurtar, yolumuzu boş çukurlar **kesmeden**. (zarf-fiil)

NOT

Fiillerden türeyerek zarf görevinde kullanılan her sözcük zarf-fiil değildir.

- **Dalgın** yüzüyor gözlerin eylül havasında.
- **Kırgın kırgın** bakma yüzüme Roza,
- Henüz dinlemedin benden türküler.

FİİLİMSİLERLE İLGİLİ ÖRNEK CÜMLELER

- Pazar yerini terk **etmeden** önce, yoluna boş ellerle **giden** hiç kimsenin **kalmadığından** emin olun.
- Şafak vakti ardında tarlalardaki çiyden başka bir şey **birakmadan dağılan** pus, **yükselip** bulut olur, yağmur olup yağar sonra.
- O, kendi öz memleketinde kendilerini yabancı **gören** ama aramızdaki insanların en iyisi **olan** sayısız insanlardan biriydi.
- Koca bir dağ, annem suretinde karşıma dikildi, azgın bir sel **olup** taşıtı yoluma.
- Her şey ben ve benim düşüncelerimden ibaret olsa da bu dünyada **yaşamak** zevkli bir şey.
- Gece oldu mu pişmanlık **çağrılmadan** çıkagelir ve insanlar derin uykularından **uyanıp** kendilerine baksınlar ister.

1. (I) Çiçeklerden, kuşlardan ve elbette insandan çok evvel dünyaya geldi ilk ağaçlar. (II) Gövdesi kalınlaşan eğrelti otlarının ayaklanıp boylanmasıyla ormana dönüştüler. (III) Sayısız yıkıma ve yok oluşa tanık oldular. (IV) Çöllere, bataklıklara, dağ başlarına, deniz kıyılarına yayıldılar; her yerde, her koşulda yaşadılar. (V) Dönüştükçe canlanıp can verdikçe çoğaldılar ve sonunda yeryüzünün en dayanıklı canlılarından biri olup çıktılar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde üç fiilimsi türüne de örnek kullanım vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde farklı türde fiilimsiler bir arada kullanılmıştır?

- A) Aşk, topuklarından etine kadar işlemiş bir nasır gibidir.
B) Varlığın bana yetmiyorken yokluğunla avunmak zorundayım.
C) Toprak gibi sessiz olduğum an bil ki şimşek gibi gökte gürüyor feryadım.
D) Kula bela gelmez hak yazmadıkça hak bela yazmaz kul azmadıkça.
E) Düşmanı tanımak, tehlikeyi bertaraf etmek demektir.

3. Forbes dergisinin geçen hafta yayımladığı 2019

I

milyarderler listesinin tepesinde Amazon'un kurucusu Jeff Bezos yer alıyor. Bezos, yaklaşık 131 milyar dolar olarak tahmin edilen servetiyle günümüzün en zengin

II

kişisi olma unvanını elinde tutuyor. Ancak Bezos'un tüm zamanların en zengin insanı olması pek mümkün

III

görünmüyor. Zira bu unvan 14'üncü yüzyılda Batı Afrika'da bulunan Mali Krallığı'nın lideri Mansa Musa'ya ait. Musa'nın serveti bugün dahi tahmin edilemiyor.

Bu parçadaki numaralanmış fiilimsilerin türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Zarf- fiil	Sıfat - fiil	İsim - fiil
B)	Sıfat - fiil	İsim - fiil	Zarf- fiil
C)	Sıfat - fiil	Zarf- fiil	İsim - fiil
D)	İsim - fiil	Zarf- fiil	Sıfat - fiil
E)	Zarf- fiil	İsim - fiil	Sıfat - fiil

4. I. Yerinde söz söylemesini bilen, özür dilemek zorunda kalmaz.
II. Dağlar, insanlar ve hatta ölüm bile yorulduysa şimdi en güzel şiir barıştır.
III. Bir insan konuşmayı da içine gömüldü müydü sonu felakettir.
IV. Dünya on binlerce çiçekli bir kültür bahçesidir, her çiçeğin ayrı bir rengi ve kokusu vardır.
V. Belki bir yerlerde, kuş alıp salıverecek kadar yüreği yufka birkaç insan kalmıştır

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde fiilimsi kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

5. Ne düşüneceğimize dair karar verildikçe beyin yönetsel

I

bölgeleri hangi düşünce izinin daha güçlü olduğunu

II

III

seçer. Bir diğer ifadeyle, eğer seçimlerinizden birisi daha önceden var olan herhangi bir beyin aktivitesiyle eşleşirse beyniniz bu seçeneği önceden var olan beyin aktivitesiyle geliştirdiği için seçme olasılığı daha yüksektir.

IV

V

Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Bir pişmanlık mıdır yaşananlar?

I

Elini bir an suda unutup gitmesi,

II

III

bakarken ardından ağbani hırkaların.

İnsaninkine benzer kederi

yalnız kalan tahta köprülerin.

IV

Gün kaydını düşer çıplak çocuklarla

bellek körelir düşürülmüş bir elmas gibi

V

Bu dizelerdeki numaralanmış fiilimsilerden hangileri aynı türdendir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil kullanılmamıştır?

- A) Tüm mutlu aileler birbirine benzer, her mutsuz aile ise kendince mutsuzdur.
B) Yalnız işsiz olanlar değil, daha iyi işler yapabilecek olanlar da başıboştur.
C) Bedenim birkaç sokağın ya da adı bir coğrafyanın bizi ayırdığını anlayamıyor.
D) Ağlamamın, inlememin ve çılgınlıklarımın duvarların ötesinden duyulduğu söyleniyor.
E) İnsan; geçmişin hasretçisi, geleceğin özlemcisi, yaşadığı anın şikâyetçisidir.

8. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zarf-fiil kullanılmamıştır?

- A) Her şeyin bu sudan ibaret olduğu bir âlemde neden çöp olarak kalayım.
B) Mağaradan çıkınca yemyeşil vadi manzarasında yokuş aşağı yürüyoruz.
C) Sokaklarda bir süre dolaşıp bir kahve molası verdikten sonra Beyrut'a dönüyoruz.
D) Cahil insan kendinin bile düşmaniyken başkasına dost olması nasıl beklenir.
E) Dolmakalemin rengiyle mürekkebin uyumu saplantısından kurtulalı çok oluyor.

9. (I) Her okurun bir aydınlanma anı vardır. (II) Benimki bir kış akşamı, yatılı okul penceresinde Akşam Şiirleri'nin kapağını kaldırdığım andı. (III) Türkçe şiirin yirminci yüzyıldaki son başarıyla tanıştığım o mevsimden bu yana yıllar geçti. (IV) Bir okur olarak saf mutluluğu hâlâ şöyle tarif ederim: (V) 17 yaşındayım, boğaza bakan o pencerenin içine oturmuş, yakamozları seyrederek Hilmi Yavuz'un beyaz kapaklı, Varlık baskısı kitabının sayfalarını ilk kez çeviriyorum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde farklı türde fiilimsiler bir arada kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. I. Ne sabahtır bu mavilik, ne akşam!
II. Uyandırmayın beni, uyanamam.
III. Kaybolmuş sevdiklerimiz aşkına,
IV. Allah aşkına, gök, deniz aşkına
V. Yağsın kar üstümüze buram buram...

Yukarıdaki numaralanmış dizelerin hangisinde fiilimsi vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Kim bilir kaç kere karar verip de başlayamadığım bir işi

I

bu yıl da ertelemek zorunda kaldım. Türkçe Sözlük'ü

II

alıp baştan sona okuma düşüncem yine hayal oldu. Oysa sözcüklerin kuytlara yatmış öteki yüzleriyle kar-

III

IV

şılaşmak tadına doyum olmaz bir eğlence olacaktı benim

V

için.

Bu parçadaki numaralanmış fiilimsiler ikişerli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. (I) Türkler, 7 ile 11. yüzyıllar arasında kalan 400 yıllık bir süreç içinde İslamiyet'i kabul eder. (II) Bu dönemde eve kapanan kadın hem sosyal yaşamdan hem de bu yaşamdaki siyasi haklarını kullanma yetisinden mahrum kalır. (III) Osmanlı toplumunda kadın kamusal hayatta boy göstermekten daha çok ev yaşamına doğru çekilir. (IV) Türk toplumunda kadının tekrar toplumda istenen yere varmasında, Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle Tanzimat'ın ilanından sonra gelen süreçte verilen mücadele önemli rol oynamıştır. (V) Meşrutiyet Dönemi'nde, kadınların, sayısı 40'a ulaşan dergi ve gazete çıkardıklarını biliyoruz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi sayısı daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Bazı ülkelerde severek tüketilen balkabağı baharatları,
I
market rafları ve restoran menülerinde yerini alırken
II
Asian Perspectives dergisinde bu baharatların ayrılmaz
III
bir parçası olan muskatın bir besin maddesi olarak
bilinen en erken kullanımını konu alan yeni bir çalışma
IV V
yayımlandı.
Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?
A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde birden fazla fiilimsi yoktur?**
A) Tünele girdiğinizde dikkat edin dostlarım, umut sandığınız ışık tren farı olabilir.
B) Bence içmek, her gün tekrarlanabilen ve ertesi gün tekrar hayata dönülebilen bir intihar şeklidir.
C) İnsanların size karşı olması diye bir şey yoktur dostlarım, onlar sadece kendilerinden yanadırlar.
D) Yalnız kalmaktan hoşnut biriydim eskiden, şimdi yıkıldı duvarlarım her şeyin kenarları var.
E) Düştüğümüz kuyular sandığımız kadar dipsiz değil aslında, tutunmaya çalıştığımız ipler çok kısa.

3. (I) Ormanlar ve korularda halklar hâlinde yaşayan ağaçlara hayranım ben. (II) Tek başına duran ağaçlara daha da hayranım, yalnız insanlar gibidir onlar. (III) Şu ya da bu zaaftan ötürü sıvışıp giden münzeviler gibi değil, yalnızlaşmış büyük insanlar gibidirler. (IV) Tepelerinde uçuldar dünya, kökleri sonsuzluğa uzanır ama sonsuzlukta kaybolup gitmez. (V) Var güçleriyle tek bir şey için onlara özgü büyüyüp serpmek, varlıklarını ortaya koymak için çabalarlar.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde farklı türde fiilimsiler bir arada kullanılmıştır?
A) I ve II B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) III ve V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde, fiilimsi ayrıç içindeki açıklamayla uyuşmamaktadır?**
A) Yeni bir ateş söndürür başkasının yaktığını, yeni bir acıyla hafifler eski bir ağrı. (sıfat-fiil)
B) Dilenciler ölüren kuyruklu yıldız görünmez, büyüklerin ölümü tutuşturur gökleri bile. (zarf-fiil)
C) Şimdi otobüs gelir biner gideriz dönmeyeceğimiz bir yer beğen başka türlü güc. (isim-fiil)
D) Varlığı büyük boşlukları dolduracak mahiyette değildi fakat yokluğu müthişti. (sıfat-fiil)
E) İnsanlara ne kadar muhtaç olursam onlardan kaçmak ihtiyacım da o kadar artıyordu. (isim-fiil)
5. Mustafa Kemal, "Ne öğretmeni olmak istiyorsun?"
I
sorusunu sorar. Refet Angın, matematik diye cevaplar
II
bu soruyu. Mustafa Kemal ise Osmanlı İmparatorluğu'nun tarih, bilinç ve bilgisizliğinden çıktığını gözleriyle görmüş birisi olarak başka bir şey önermektedir
III
genç çocuğa: "Tarih öğretmeni ol çocuk, memleketimizin ciddi tarih öğretmenlerine ihtiyacı var."

Bu parçadaki numaralanmış fiilimsilerin türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Zarf- fiil	Sıfat - fiil	İsim - fiil
B)	İsim - fiil	Sıfat - fiil	Zarf- fiil
C)	Sıfat - fiil	Zarf- fiil	İsim - fiil
D)	İsim - fiil	Zarf- fiil	Sıfat - fiil
E)	Zarf- fiil	İsim - fiil	Sıfat - fiil

6. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat-fiil ek fiil eki olarak yüklem olmuştur?**
A) Yüz dilde seni seviyorum desen ne fayda, bir dilde adam gibi sevmedikten sonra.
B) Yeni bir adım atma, yeni bir kelime söyleme, insanların en fazla korktuğudur.
C) İnsanın yaptığı yanlışlardan en büyüğü, başkaları karşısında gülünç olmaktan korkmasıdır.
D) Bazıları büyük doğar, bazıları büyüklüğü kazanır; bazılarının da büyüklük yakıştırılır.
E) Eleştirme sanatı; edebiyatta, müzik ve dramda her ticaretin en aşağısıdır.

7. Bir kitabı okurken geçen iki saatin, ömrümün birçok senelerinden daha dolu, daha ehemmiyetli olduğunu fark edince insan hayatının ürkütücü hiçliğini düşünür ve yeis içinde kalırdım.

Bu cümledeki numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. (I) 1998 baharı olmalı, birkaç kafadar Kuleli dergisine söyleşi yapmak için futbol kulüplerinin kapısını çalıyoruz. (II) Liverpool ve Beşiktaş'la yatıp kalktığım günler, hâliyle önce Fulya'nın yolunu tutuyoruz. (III) Liverpool'un efsanevi santrforu, artık Beşiktaş'ın teknik direktörü: John Benjamin Toshack'la görüşmek için tesislerin kapısında. (IV) Randevu almak aklımıza bile gelmemiş ama nasıl oluyorsa asker üniforması bize bütün kapıları açıyor ve kendimizi antrenman öncesi futbolcuların yanında buluyoruz. (V) Çok vakti olmadığından Toshack'la bir soru-cevap yapamamak da ağzından birkaç laf alıyoruz.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde isim-fiil kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) II ve V

9. I. Bunu söylerken üzülüyorum ama ne yapayım işte, en sevmediğim ders matematikti.
II. Buz kadar lekesiz, kar kadar temiz olsan bile iftirdan kurtulamazsın.
III. Şeytan bir günah işleteceği zaman, işe bu günahı kutsallık zırhına sarmakla başlar.
IV. Şiir kendisi var, bir rastlantıyla değil, tersine bir özel irade ile çıkıyor yeryüzüne.
V. Özgürlüğü savunanların direnme gücü, zulmedenlerin gücünden daha fazladır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) I. cümlede farklı türde fiilimsiler bir arada kullanılmıştır.
B) II. cümlede sıfat-fiil kullanılmıştır.
C) III. cümlede hem sıfat-fiil hem isim-fiil vardır.
D) IV. cümlede fiilimsiye yer verilmemiştir.
E) V. cümlede sıfat-fiil isim görevinde kullanılmıştır.

10. İnsanların yaşadığı yerlerin tarihi ile ilgili, her gün önünden geçtikleri yerlerin, yapıların geçmiş hakkında bilgi sahibi olduğunu söylemek pek mümkün değildir. Günümüz dünyasında ne yazık ki günlük hayatın rutin akışı karşısında insanların bu tarz şeyleri merak etmesi de aslında pek olası değildir.

Bu parçadaki numaralanmış sözcüklerden hangisi fiilimsi değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde fiilimsi kullanılmamıştır?**

- A) Eğer kirlenmiş bir ırmağı içine alıyorsan bozulmadan kalabilmen için deniz olmalısın.
B) Bu hâlimizle hepimiz acınmaya layığız ama kendi kendimize acımalıyız.
C) İyi yürekli akılsız bir aptal, kötü yürekli akıllı aptallar kadar mutsuzdur.
D) Bir gün sana dair yazacak yer olursa o yerde ilk karşılaşmamızı anlatırım.
E) Kitap okumayan bir kimsenin, okuma bilmeyene karşı bir üstünlüğü yoktur.

12. (I) Ankara ilkçağlardan beri Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biri olmuştur ve yaklaşık beş bin yıllık bir mazisi vardır. (II) Ankara, Anadolu'nun tam ortasında yer almasından dolayı ve tüm yönlerde açılmasından dolayı ve sekiz yönden gelen yolların Ankara'da kesişmesinden ötürü stratejik bir öneme sahiptir. (III) Millî Mücadele sırasında da zaten meclisin Ankara'da açılması stratejik açıdan önemini göstermektedir. (IV) Kent merkezindeki ilk yerleşmenin bugünkü Ankara Kalesi'nin bulunduğu bölge olduğu sanılmaktadır. (V) İlkçağ kentleri için olması gereken üç önemli koşulun hepsini Ankara barındırmaktadır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Anadolu'nun içimize huzur, coşku katan türküleri vardır. Tınısı içimde gezindikçe coşkun akan bir nehir gibi

I

nereye gittiğini bilemediğim ama sonunda okyanusların

II

coşkunluğuyla buluşmanın verdiği dinginliği bağrında

III

taşıyan o türküler. İşte o türkülerden birisi gelip içimde öylece durdu. Bir türlü, türkünün adını koymadım; arayıp bulamadığım bir sır gibi çöreklendi en tenhama.

Bu parçadaki numaralanmış fiilimsilerin türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Zarf- fiil	Sıfat - fiil	İsim - fiil
B)	İsim - fiil	Sıfat - fiil	Zarf- fiil
C)	Sıfat - fiil	Zarf- fiil	İsim - fiil
D)	İsim - fiil	Zarf- fiil	Sıfat - fiil
E)	Zarf- fiil	İsim - fiil	Sıfat - fiil

2. I. Bulutların çerçeveye doğru taşması gerek, diye düşünüyordu.
II. Yaşam, en beklenmedik anda şaşırtıcı, güzel sürprizler hazırlar insana.
III. Unutmayın dostlarım, daha çok seven taraf kaybetmeye daha yakın taraf olur hep.
IV. İnsan, tabiattaki insan ve eşya dengesine bakarak inanç içinde yastığa başını koyar.
V. Yiğitlik intikam kazanmakta değil, tahammül göstermektedir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde farklı türde fiilimsiler bir arada kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

3. (I) Afife Jale, ben size mutsuzluk veririm diyerek Selahattin Pınar'dan ayrılıyor. (II) Çok üzülüyor Selahattin Pınar fakat bestelerini yapmaya devam ediyor. (III) Afife Jale'den yıllar sonra Selahattin Pınar ve Müzeyyen Senar, Atatürk'ün huzurunda konser veriyor. (IV) Müzeyyen Senar, şarkıdan sonra hepimiz çok içlenmiştik, hâlâ Afife Jale'yi deliler gibi sevdiğini biliyorduk. (V) Selahattin şarkıyı bitirir bitirmez sazını bıraktı ve dışarı çıktı, diyor.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde fiilimsi yoktur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Hiçkırarak ağlayan bir kadının gözyaşları, ağlatan adamın

I

II

III

başına geleceklerinin altına atılacak imzadır.

IV

V

Bu cümledeki fiilimsilerden hangileri sözcük türü yönüyle ayırdır?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve V
D) II ve IV E) III ve V

5. I. Hayatta kimseyi değiştiremezsin ve kimse için değişmemelisin.
II. Sanki tüm hayatım boyunca yanlış melodiyle dans etmiş gibiyim.
III. Yaşamı anlamaya başladığın andır durabilmek ayaküstünde.
IV. Yiğitlik, en büyük korkunun ve en büyük ümidinin üstüne üstüne gitmektir.
V. Birçok şeyi yarım yamalak bilmektense hiç bilmek daha iyidir!

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde fiilimsi kullanılmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

6. Yazar, Titanik batmadan önce batan bir Titanik hikâyesinin

I

çoktan yazılmış olduğunu belirtir. Her şey gibi medeniyet

II

de kendi sonuyla birlikte var olur. Çünkü dünyanın en büyük transatlantığı yapmaya başladığınızda onun

III

IV

batışını da çoktan başlatmış olursunuz. Çünkü kaza sadece, yeteri kadar zaman geçtiğinde mutlaka gerçekleşecek bir olasılık sorunudur.

V

Bu parçadaki numaralanmış fiilimsiler görevleri bakımından ikiye eşleştirildiğinde aşağıdakilerden hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

HİKÂYE YAZMA AŞAMALARI**1. Hazırlık**

- a) Hazırlık aşamasında öncelikle yazılacak metnin konusu, amacı, hedef kitlesi ve türü belirlenir. Belirlenen konunun iyi sınırlandırılmış olması yazmayı kolaylaştırır. Konuyu sınırlandırmak için konunun hangi yönünün ele alınacağı açıkça belirlenmelidir. Yazılacak metnin türünün belirlenmesi de bu aşamada oldukça önemlidir çünkü yazılacak yazı, türün temel yapı unsurlarını taşımaktadır.
- b) Hazırlık aşamasında ikinci olarak metinde kullanılacak düşünce, bilgi ve olaylar belirlenir.

2. Planlama

- a) Yazının planlanmasında öncelikle metnin ana düşüncesi/iletişi belirlenir. Her yazı bir ana düşünce veya ileti etrafında gelişir. Bu ana düşünce yazının merkezidir ve bütün diğer düşünceler onun çevresinde gelişir.
- b) Planlama aşamasında ana düşünceyle/iletiyle bağlantılı yardımcı düşüncelerin belirlenmesi ve sıralanması gerekir. Bunların ana düşünceyi destekleyen veya geliştiren yardımcı düşünceler olmasına dikkat edilmelidir.
- c) Yardımcı düşünceleri destekleyen düşünceyi geliştirme yollarının belirlenmesi, planlama aşamasının son basamağını oluşturur.

3. Taslak Metin Oluşturma

Yazı planına uygun biçimde metin yazma, sürecin üçüncü aşamasını oluşturur. Taslak metin, daha önce belirlenen ana düşünce, yardımcı düşünce ve düşünceyi geliştirme yolları doğrultusunda oluşturulur. Taslak metin oluşturulurken farklı cümle yapılarının kullanılması metni hem anlam hem de yapı açısından zenginleştirecektir. Örneğin bir durum anlatılıyorsa isim cümleleri, olay anlatılıyorsa fiil cümleleri daha sık kullanılır.

4. Düzeltme ve Geliştirme

Taslak metni, açıklık, yalınlık, duruluk; paragraflar arası ilişki ve tutarlık; yazım, noktalama, sayfa düzeni vb. açılardan gözden geçirme ve düzeltme, yazma sürecinin önemli bir aşamasını oluşturur. Bu aşamada kelime tercihleri, metnin bağlamı dikkate alınarak yeniden değerlendirilir ve yazıdaki anlatım bozuklukları düzeltilir. Ayrıca metnin yazım, noktalama, sayfa düzeni ve okunaklılık açısından da bu aşamada değerlendirilmesi ve varsa yanlışlıkların giderilmesi gereklidir.

5. Metni Paylaşma

Yazılan metnin öğretmen, arkadaş veya aile üyeleriyle paylaşımı ve onların yazı hakkındaki değerlendirmelerinin alınması yazma sürecindeki son aşamayı oluşturur. Yazılan yazılar; sınıfta yüksek sesle okunarak, okul panosunda sergilenerek, elektronik ortamlarda veya çeşitli dergilerde basılarak da okurlarla paylaşılabilir. Paylaşım aşamasında dikkat edilmesi gereken en önemli nokta, üretilen ve paylaşılan metinlerin hukuki ve ahlaki sorumluluğun bilincinde hareket edilmesidir. Bu bakımdan her metnin sorumluluğu, kendisini yazan ve paylaşan kişiye aittir. Bu sorumluluğun üstlenilmesi aynı zamanda ahlaki ve hukuki bir gerekliliği de beraberinde getirir.

Yazma Sürecinde Hazırlık Aşamasında Yapılacak Uygulamalar

Hazırlık, yazma sürecinin ilk ve en önemli aşamasıdır. Bu aşamada yazılacak konu, yazının amacı, hedef kitlesi ve türü belirlenir. Burada belirlenenler, yazının bütün özelliklerini etkileyeceği için bu aşama iyi planlanmalıdır. Hazırlık aşamasında metinde kullanılacak düşünce, bilgi ve olayların belirlenmesi için şu yollar kullanılabilir:

- a) **Beyin fırtınası:** Bu teknik, bir konu hakkındaki kavram, fikir veya çağrışımların herhangi bir süzgeçten geçirilmeden açığa çıkarılmasını amaçlar. Özgürce ortaya konulan, düşünce veya hayaller bir yere yazılır. Konuyla doğrudan ilgili olanlar birbiriyle ilişkilendirilerek farklı ve yaratıcı olanlar seçilir. Genellikle bir grupla uygulanan bu teknikte ana konuyla ilgili çok sayıda fikrin ve bilginin ortaya konulması önemlidir. Söz gelişi, “Kurtuluş Savaşı” hakkında bir hikâye yazmaya karar verdiniz. Sınıfınızda beyin fırtınası yoluyla bu konuyu genişletmek ve bununla ilgili yaratıcı fikirleri ortaya çıkarmak istiyorsunuz. Bir arkadaşınızı yönetici olarak seçiniz. Yöneticiniz belirlenen konuyla ilgili herkese sırayla söz vererek onların söylediklerini tahtaya yazar. Ortaya çıkan fikirler gruplandırılır. Son aşamada ise yazma konusu ile doğrudan ilgili olan fikirler bir sıraya konularak diğer aşamalara geçilir.
- b) **Kavram ağı oluşturma:** Bir konu veya kavram ile ilgili anlamsal çerçevenin belli bir düzen içerisinde oluşturulması ve görsel hâle getirilmesidir. Kavram ağları konuyla ilgili önceki bilgilerin harekete geçirilmesini, kavramlar arasında yeni ilişkilerin kurulmasını ve bilgilerin düzenlenmesini sağlar.

- c) **Araştırma yapma:** Bir konu hakkında, görsel, işitsel ve yazılı kaynaklardan gerekli bilgilerin toplanmasıdır. Araştırma yaparken dikkat edilecek en önemli nokta, konuyla ilgili gereksiz bilgilerin ayıklanması ve elde edilen bilgilerin güvenilirliğinin kontrol edilmesidir. Yazı yazılacak konuyla ilgili derlenen bilgiler belli bir sıraya konularak yazıya geçirilmelidir.
- ç) **Tartışma:** Üzerine yazı yazılacak konunun farklı yönleri hakkında birden fazla düşünce veya yaklaşımın bir arada değerlendirilmesidir. Tartışmada herkesin fikrine saygı duyulmalı, konuyla ilgili farklı yönlerin ortaya çıkarılması sağlanmalıdır. Tartışırken ikna edici bilgi ve fikirlerin ortaya konulması, yazılacak konu hakkında bir sınırlandırma yapılabilmemesinin önünü açar.
- d) **Gözlem:** Belli bir konuda kişinin çevresindekileri veya belirlediği bir olayı çeşitli yöntemlerle izlemesidir. Gözlem yapılacak konu, durum veya olayla ilgili belirlenen bazı noktaların izlenmesi sonucunda pek çok bilgi edinilir ve bunlar belli bir düzen içinde kaydedilir.
- e) **Görsellerden yararlanma:** Belirli bir konu hakkındaki fotoğraf, resim veya farklı görsel öğeler yazıya hazırlık aşamasında incelenebilir. Bunlar, konu hakkında bize yeni bakış açıları sunduğu gibi yaratıcı fikirlerin ortaya çıkmasına da yardımcı olabilir.

Örnek Hikâye

BALKON

Boyunlarında lastik sapan taşıyan düşsel çocukların ısıklarına yakalanmış ölü bir kuşluk vakti, balkanda oturuyorduk. Sen maviler giymiştin, omuzlarından dökülen saçların usul usul uçuşuyordu. Yüzüme bakıyordun ikide bir, derime sinen geldiğin yeri arıyordun belki; ellerimin nasıl el olduğunu, kirpiklerimin nereye doğru kıvrıldığını öğrenmek istiyordun.

Bense, büyümelerinden korkarak gözlerimi kapatmıştım. Büyürlerse onlarla birlikte ben de büyüyecektim sanki; dedelerimden kalan kelepçe ürpertisi bileklerimde ışıltılamaya başlayacak, ruhuma karışan zincirlenmiş köpek ruhu zincir şakırtılarını işittikçe vahşileşecek, çobansı yanımdan yanık kaval sesleri yükselecek, ninemin erkek gövdesinde kuraklaşan gözleri gözlerimden dışarı bakacak ve sesime yüreğimdeki bozkırın sessizliği karışacaktı.

O gün Tanrı'nın, kendine sorduğu en zor bilmeceydin sen ve ben çözmek bana düşmüş gibi sevinçliydim. Çekirdek çitirtileriyle kırmızı iğde kabuklarına adanamayacak ellerin vardı, parmakların her yöne dağılan sorulardı ve küçük değişikliklerle süslenemeyecek kadar büyüktün.

Piknik tüpünün üstündeki çayımız fısıldamaya başladığında, caddeden tank homurtularıyla trompet sesleri geliyordu. Davul gümbürtülerini işitmiştik daha sonra, göğüs kafeslerimizin altında bir yerler zangırdarken

...

Gözlerimi açmıştım (görmeden yaşanmıyor çünkü körler bile kulaklarıyla parmaklarını göze dönüştürüyor). Sen dizlerimin dibinde karmakarışık bir bilmeceydin hâlâ ve bir güzelliğin (kuşkusuz kendi güzelliğinin) içinde yüzüyordun. Aşağıdaki trompet sesleri masal uzaklığının ardına çekilmişti artık; tanklar öldürme, kurtulma, sevme ve ezilme duygularının üstünden geçerek vergi memuruyla polis korkusundan daralmış matbaa kapılarına yürümüşler, kurşun harflerin kanına karışarak kitap sayfalarına girmişlerdi.

Gene de geçtikleri caddelerin vitrinlerinde temizlikçi çocukların silemeyeceği görüntü artıkları bırakmışlardı. O görüntü artıklarının gölgesinde dikilecekti artık gömlekler, kunduracının alnı daha hızlı karışacak ve berberlerin elleri zamanından önce titremeye başlayacaktı. O günden sonra yaratılacak her şarkıda birkaç notanın tadını kaçıracaktı gökyüzüne asılıp kalan tank homurtuları; mimarların merdiven çizimlerine bulaşacaktı paletlerin dönüşü; yükselen bir kavakta minare uzunluğu görmemiz gibi bir anlamda, Osmanlı İmparatorluğu'nu yeniden kurmamız gibi ya da baktığımız her şadırvanda.

...

Balkondaki birlikteliğimiz ayrılığı besliyordu kuşkusuz. Susuyorduk.

Dalıp gitmeler, birbirimize doğru eriyip akarcasına gülümsemeler, kirpik düşürüp, kaş kaldırmalar sözlerden daha anlamlıydı. Kuralsız bir tapınışı sürdürüyorduk belki; çağlar öncesiyile iletişimini koparmamış birkaç hücremizin ilkel sarhoşluğuna kapılmıştık. Mevleviler gibi dönüyorduk ya da; ya da öyle hızlı dönüyorduk ki, üçüncü bir göz olduğumuzu sanabilirdi. istesek zamanın dışına bile çıkabilirdik seninle çünkü zaman tank paletlerine dolanmıştı o sırada, gazilerin göz çukurlarına birikmişti, kaldırımda alkış tutanların karın gurultusuna dönüşmüştü. Belki de atış menziline ötesinde düşler kuran ve arkadaşlarıyla değil de düşleriyle birlikte yürüyen trompetçi bir askerin kirpik kırımıydı zaman. O, bunu bilmiyordu ama et ve kemikti kendi gözünde ve bozkırlara dönecekti bir gün, ot çitirtileriyle köpek havlamalarına yaslayacaktı kulaklarını, trompetini özleyecekti belki, onun yerine başka şeyleri sevecekti neden sevdiğini bilmeden; horozların ötüşünü söz gelimi, atların kişneyişini, ya da rüzgârın uğultusunu...

Çaylarımızı içmiş miydik o gün, bilmiyorum. Birkaç dakika, saat, gün ya da yıl sonra ben ayağa kalkmıştım. Gidiyordum. Dudaklarımın kenarında bir bilmeceyi çözememenin sıkıntısı. Balkondan salona, salondan antreye, kapıya ve merdivenlere yürüdüğümü anımsamıyorum.

Yürümemişimdir belki, balkon kuşları gibi uçmuş gitmişimdir tek başıma.

1. I. Yazılacak hikâyenin temasını ve konusunu belirleme
- II. Hikâyenin olay örgüsünü ve hikâyedeki çatışmaları belirleme
- III. Hikâyede yer alacak kişileri ve metindeki işlevlerini belirleme
- IV. Hikâyenin geçtiği mekânı ve zamanı belirleme
- V. Hikâye anlatım biçimlerinden ve hikâye anlatım tekniklerinden yararlanma

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri hikâyenin hazırlık aşamasında yapılır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

2. (I) Gülünç bir hayal olsa da kimsenin söylemediğini, söylemek zorunda olduğumuz için yazdığımıza inanırız. (II) Kimsenin söylemediğini söylemek, herkesin söylediğinin tersini söylemek anlamına gelir. (III) Demek ki yazmak, tersini söyleme zevkidir, herkese karşı tek başına olma mutluluğu, düşmanlarını kışkırtma ve dostlarını kızdırma zevki. (IV) Ne yazık ki kitap bitince de beğenilmek ister insan; kaçınılmaz bir şeydir bu, insanca bir şey. (V) Ama herkese meydan okumaya can atan biri nasıl beğenilebilir; işte bu mesleğimizin dayandığı, çıkışı olmayan, korkunç çelişkidir.

Bu parçada asıl anlatılmak istenen numaralanmış cümlelerin hangisinde verilmiştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. I. Hikâyedeki anlatıcıyı seçme ve bakış açısını belirleme
- II. Planlamadaki sıraya uygun hikâye metnini yazma
- III. Hikâye metninin tutarlılığını kontrol edip değerlendirmeye
- IV. Yazılan hikâyeyi; sosyal medya ortamları, e-postalar, dergiler ve diğer yayın organları ile paylaşma.
- V. Hikâye metnindeki yazım yanlışlarını ve noktalama hatalarını düzeltme

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri hikâyenin metni düzeltme ve geliştirme aşamasında yapılır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

4. **Aşağıdakilerden hangisi yazma eğitiminde öğrencilere kazandırılacak alışkanlıklar ve yapılabilecek çalışmalardan biri değildir?**

- A) Sözlük ve yazım kılavuzu kullanma
- B) Yazma eğitiminde seçkin edebî ürünlerden yararlanma
- C) Yazma becerisinin geliştirilmesinde farklı etkinliklere yer verme
- D) Yazma becerisinin geliştirilmesinde farklı yazma biçimlerine yer verme
- E) Ana ve yardımcı düşünceleri plana göre yazıya geçirme

5. **Öğrencilerin yazma becerisinde yetkin ve başarılı olabilmesi için birtakım niteliklere sahip olması gerekir. Örneğin**

- I. öğrencilerin; bilgi birikimi ve kültürel zenginliğinin olması,
- II. yaşam deneyiminin bulunması,
- III. Türkçeyi etkin ve doğru bir biçimde kullanabiliyor olması,
- IV. yazma konusunda teknik bilgiye sahip olması,
- V. birden fazla yabancı dil biliyor olması

yargılarından hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Taslak metni, açıklık, yalınlık, duruluk; paragraflar arası ilişki ve tutarlık; yazım, noktalama, sayfa düzeni vb. açılardan gözden geçirme ve düzeltme, yazma sürecinin önemli bir aşamasını oluşturur. Bu aşamada kelime tercihleri, metnin bağlamı dikkate alınarak yeniden değerlendirilir ve yazıdaki anlatım bozuklukları düzeltilir. Ayrıca metnin yazım, noktalama, sayfa düzeni ve okunaklılık açısından da bu aşamada değerlendirilmesi ve varsa yanlışlıkların giderilmesi gereklidir.

Bu parçada aşağıda verilen yazma aşamalarından hangisiyle ilgili bilgi verilmiştir?

- A) Hazırlık
- B) Planlama
- C) Taslak metin oluşturma
- D) Düzeltme ve geliştirme
- E) Metni paylaşma

7. ----, yaratıcı ve özgün fikirlerin doğmasına yardımcı olan ve eğitim ortamında birçok etkinlikte kullanılabilecek etkili bir yaratıcı düşünme türüdür. Öğrencilerde yaratıcı düşünme ve belirlenen konu ya da kavramlarla ilgili değişik fikirler üretmede etkin bir uygulama biçimidir. Oldukça kolay ve öğrencilerin istekle katılabilecekleri bir yöntemdir. Yazma çalışmalarında öğrencilerin konuya yoğunlaşması ve konu ile ilgili özgün çıkarımlarda bulunmalarını sağlamak amacıyla kullanılmalıdır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kümeleme ya da salkım oluşturma
B) Beyin fırtınası
C) Kayıp kelimeleri bulma
D) Zihinde tasarlama
E) Serbest yazma

8. Gabriele L. Rico, beynin bölümlerinin işlevleri ve bu işlevlerin yaratıcılıkla ilgisinden ve öğrencilerde var olan doğal yazma yeteneğinden hareketle yaratıcı yazma etkinlikleri geliştirmiştir. İnsan beynini oluşturan iki yarım küreden sol kürede mantıksal özellik sağ kürede de üretkenlik öne çıkar. İnsanın sağ küreyi etkin kullanması yaratıcı, orijinal ve özgün düşünceler üretmesini sağlar. Hayal dünyasında yolculuğa çıkmak, hayalleri göz önünde canlandırmak, bir bakış açısı kazanmak ve genişletmek beynin sağ küresinin daha etkin işlev görmesini sağlar. Bilim adamları, insan beyninin sağ yanında, daha özgür düşünen, imgesel anlatıma yatkın, mecaz ve benzetmeleri kullanan sözel zekânın ağırlıkta olduğunu belirtmektedir.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) İnsan beyninin kürelerinin farklı özelliklere sahip olduğu
B) Beynin bölümlerinin işlevleriyle ilgili çalışmalar yapıldığı
C) Sağ küreyi etkin kullanan insanları daha yaratıcı olacağı
D) Sol küreyi etkin kullanan insanların hayatta daha başarılı olacağı
E) Sağ beyni kullanan insanların sözel zekânının daha iyi olduğu

9. I. Taslak metin oluşturma
II. Planlama
III. Hazırlık
IV. Metni paylaşma
V. Düzeltme ve geliştirme

Yukarıda verilenlerden hangileri yazmanın ilk ve son aşamasıdır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve V
E) III ve IV

10. Yazma öğretiminin can damarı, öğrencilerin yazma ve yaratma gücünü harekete geçirmektir. Öğrencilerin yazma ve yaratma gücünü geliştirme, belirlenen amaçlar doğrultusunda anlatılmak istenene uygun sözcükleri seçme, bunları doğru cümlelere dönüştürme, doğru cümlelerle sağlam paragraflar kurma ve noktalama işaretlerini yerli yerince kullanarak yazma öğretimi vermeye bağlıdır. Bu bağlamda, sözcüğün, bir kavram birimi; cümlelerin, bir yargı birimi ve paragrafın da bir düşünce birimi olduğu kavratılmalıdır. Bunun gibi, bir konuyu seçme, sınırlandırma, belirli bir amaca bağlama, bilgi toplama, planlama ve planlamayı yazıya dönüştürmeyi öğreten yazılı anlatım tekniklerini kavratmaya bağlıdır.

Bu parçaya göre öğrencilerin yazma ve yaratma gücünü geliştirmek için aşağıdakilerden hangisi kavratılması gereken konulardan biri değildir?

- A) Sözcükte anlam
B) Cümlede anlam
C) Parçada anlam
D) Noktalama işaretleri
E) Sözcük yapısı

1. Eserde, bir delikanlı, bir güzele sevdalanır. Fakat onun önünde sevgilisine ulaşmasını engelleyen ateşten der-yalar vardır. Aşk, buzdan bir kayıkla bu ateşten denizleri aşmak zorundadır. Burada buzdan gemi, ateşten deniz gibi ifadeler, kavramsal ve simgesel düzlemde anlatının içeriğini, izleksel kurgusunu belirleyen unsurlardır. Mes-nevideki sembolik anlatımla Şeyh Galip, aşkın, buzdan gemilerle ateşten denizleri aşmak kadar zor, imkânsız, aynı zamanda da yürekli bir oluşa çağrı olduğunu yük-sek düzeyli bir estetik tarz ile vurgulamak ister.

Bu parçada sözü edilen mesnevi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Yusuf u Züleyha*
B) *Leyla vü Mecnun*
C) *Vesiletü'n-Necât*
D) *Hüsün ü Aşk*
E) *Hüsrev ü Şirin*
2. İpek fabrikasının geniş cephesi, ayla ışıldadı. Kapının önünden birkaç kişi acele acele geçtiler. Ben isteksiz, nereye gideceği meçhul adımlarla yürürken kapıcı ar-kamdan seslendi.

– Nereye?

– Şöyle bir gezineyim, dedim.

– Cambaza gitmiyor musun?

Cevap vermediğimi görünce, ilave etti:

– Herkes gidiyor. Bursa'ya daha böylesi gelmemiş.

– Hiç niyetim yok, dedim.

Yalvardı, yalvardı, beni fabrikayı beklemeye razı etti. Bi-raz oturdum, dinlendim, bir türkü söyledim. Sonra canım sıkıldı. "Ne etsem?" dedim, kalktım, kapıcı odasındaki çivili bastonu aldım, fabrikayı dolaşmaya çıktım.

Bu parça, hikâyede kullanılan aşağıdaki anlatım tekniklerinden hangisine örnek gösterilebilir?

- A) Bilinç akışı
B) Geriye dönüş
C) Monta
D) Diyalog
E) Leitmotif
3. **Aşağıdakilerin hangisinde dönem-yazar eşleştirmesinde yanlışlık yapılmıştır?**
- A) Tanzimat Dönemi – Ahmet Mithat Efendi
B) Servetifünun Dönemi – Halit Ziya Uşaklıgil
C) Fecriati Dönemi – Ahmet Hikmet Müftüoğlu
D) Millî Edebiyat Dönemi – Ömer Seyfettin
E) Cumhuriyet Dönemi – Sait Faik Abasıyanık

4. **Millî Edebiyat Dönemi hikâyesi ile ilgili aşağıda ve-rilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Yazarlar hikâyelerinde realizmin ilkelerini benimse-mişlerdir.
B) Memleket edebiyatı çığırının başarılı ilk örnekleri verilmiştir.
C) Hikâyelerin en önemli özelliği sade dil ile yazılmış olmalarıdır.
D) Batılı anlamda hikâye örnekleri ilk defa bu dönem-de verilmiştir.
E) Hikâyelerde teknik gelişmiş, hatta birtakım yeni de-nemelere dahi girilmiştir.

5. --- hikâyesi, göçebe hayatın izlerini taşıması bakımın-dan diğer halk hikâyelerinden biraz farklılık gösterir. Kahramanın koyun çobanı olması, koyunların köy çeş-mesinden sulanması, kızların su doldurmak için çeş-meye gelmeleri, dayısının atları gibi unsurlar göçebe hayatın izleridir. Hikâye Türkiye'nin dışında, Musul'da, Kerkük'te ve Balkanlar'da da bilinmektedir. Araştı-rıcıların büyük çoğunluğuna göre hikâyenin doğuş yeri Kerkük'tür. Bu hikâyenin diğerlerinden ayrılan en önemli özelliklerinden birisi manzum kısımların mâni şeklinde olmasıdır. Ayrıca hikâye, sonundaki ölen sevgililerin mezarı üzerinde gül bitmesi ve onların karaçalı ile bir-birinden ayrılması motifi ile de özelleşmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Kerem ile Aslı*
B) *Arzu ile Kamber*
C) *Âşık Garip*
D) *Ferhat ile Şirin*
E) *Yusuf u Züleyha*

6. **Mesnevi nazım biçimi ile ilgili aşağıda verilen bilgi-lerden hangisi yanlıştır?**

- A) Mesnevîde beyit sayısı sınırsızdır, divan şiirinin en uzun nazım biçimidir.
B) Divan edebiyatındaki hamse sahibi ilk şairimiz Ali Şir Nevai'dir.
C) Türk edebiyatının ilk mesnevisi Yusuf Has Hacib'in yazdığı Kutadgu Bilig'dir.
D) Daha çok felsefi ve toplumsal düşünceler, eleştiri-ler, hicivler mesnevi biçimiyle anlatılır.
E) Mevlana Celaleddin-i Rumi'nin 25700 beyit olan ve 6 cilt tutan ünlü eseri *Mesnevi* adıyla bilinir.

7. ---- hikâyecilerinin ortak tarafları, toplum ve fert problemlerini dengeli olarak işlemek, memleket ve millet sevgisini didaktik değil, romantik duygularla beslemek, millî değerlere sempati ile yaklaşmak formülü altında toplanabilir. Özellikle kendisinden önceki dönem hikâye kahramanlarının kendi benliklerinin dar çerçevesine sıkışmış, sadece kendi aşkları ve dertleriyle didişen insanlar olmalarına mukabil, bu dönem hikâyelerinde dışa açılmış, başka insanların da var olduğu bilinciyle hareket eden, içinde yaşadığı toplumun meselelerine, sıkıntılarına yabancı kalmayan kahramanların hikâyesi olmuştur. Mekân olarak şehir, kasaba ve köyleriyle Anadolu hikâyeye bir taraftan gerçekçi bir gayretle diğer taraftan da bir memleket romantizmiyle girer.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Tanzimat Dönemi
B) Servetifunun Dönemi
C) Fecriati Dönemi
D) Millî Edebiyat Dönemi
E) Cumhuriyet Dönemi
8. Hikâyelerde sık sık tekrarlanan birçok klişeleşmiş cümleler ve manzum söyleyişler vardır ki bunlar hikâyelerin söylenişinde şahsi bir üslup bulunduğu zannını uyandır. Mesela bu hikâyelerde Allaha, çok defa:

Yücelerden yücesin

Kimse bilmez nicesin

Görklü Tanrı

gibi sözlerle hitap edilir. Dede Korkut kahramanları, yanlarındaki 40 savaşçıya:

Hey kırk gün kırk yoldaşım

gibi sözlerle seslenirler. Kadınlar, kocalarına karşı sevgilerini :

Göz açuban gördüğüm

Gönül verip sevdiğim

Koç yiğidim şah yegüdüm

diye izhar ederler.

Hikâyelerde dağlardan, karşı yatan karlı dağlar; sular-
dan soğuk soğuk pınarlar; ağaçlardan gölgelice kaba
ağaçlar diye bahsedilir.

Bu parçadan hareketle Dede Korkut Hikâyeleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Manzum parçalar bulunmaktadır.
B) İslamiyet'in etkisine rastlanılmaktadır.
C) Şiirler aruz ölçüsü ile yazılmaktadır.
D) Niteleyici sözcüklere yer verilmektedir.
E) Kalıplaşmış sözler bulunmaktadır.

9. Baktım, yeşil üst kabuğu düşmüş bir ceviz esmerliğiyle esmerdi. Yine bir taze ceviz beyazlığıyla beyaz ve gevrek dişleri vardı. Ben bilirim, yazın başlangıcından ta ceviz mevsimine kadar Bursa çocuklarının yalnız elleri erik ve şeftali, yalnız çizgili mintanlarının kopmuş düğmelerinden gözükken göğüsleri fındık yaprağı kokar. O sırada kapıcının saati on ikiyi çaldı. Nerede ise cambaz bitecekti.

Kaçayım, dedi.

– Onu ipekli mendil vermeden gönderdiğime müteessir düşünürken dışarıda bir gürültü ile silkindim. Kapıcı söylene söylene odadan içeri giriyordu. Arkasından da hırsız...

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Benzetme
B) Öyküleme
C) Betimleme
D) İkilime
E) Örneklendirme

10. I. Egeli zeybeklerin geniş ve kavisli figürlerini düşlemiştik. Seslerle birlikte pul pul cadde görüntüleri uçuşmuştu üstümüze, kulaklarımıza doluşarak caddeyi gözkapaklarımızın içinden geçirmişlerdi. Pencerelede, balkonlarda ve teraslarda olup bitenleri izleyen ve renkleri sık sık değişip dalgalanan insan salkımları vardı. Kuyruklarına kırmızı kurdele bağlanmış, yeşileli boncuklu atlar yürüyordu bando takımının arkasından.
- II. Çayımız demlenmişti. Sen bardakları doldurmaya başlamıştın ve çırpınan buharlar ellerini örtmüştü. Kuşlar geçiyordu çay tepsisinin ışıltılı gümüşünden; ötüşlerinin yarısı balkonumuza dökülüyordu, yarısı tankın üstüne. Çevredeki apartmanlar, caddelere, askerlere alkış tutan ellere, omuzlara yağın; kamyonların kasesini, kapaksız mataraları, trompetlerin ağzını ve tüfek namlularını, hatta gazilerin buruşturulmuş tarih sayfasına benzeyen yüzlerini dolduran gökyüzü, her şeyi kucaklamaktan masmavi kesilmişti.
- III. Küçük grup, havaalanının bekleme salonunda dağınık bir şekilde duruyordu. Janice niçin gerçek hislerini açığa vuracak kadar aptal olduğunu merak ediyordu. Paul fotoğraf makinesinin merceğindeki tozu sildi ve evliliğini bozan adamdan kurtulabilirdi. Bir aktris olan Lee reklamda görünmezse bir basın üyesi olarak işinin bittiğine dair kaygılarından söz etti.

Yukarıdaki numaralanmış parçalardan hangileri kahraman bakış açısıyla yazılmıştır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) II ve III

1. Romanda aynı hücrede kalan 4 farklı karakter var ;
I
her biri bir bölümü anlatıyor. Yerin 3 kat altındalar ,
II
orada tek bir yön var . yukarısı. Okuyucu , İstanbul'a
III IV
aşağıdan yukarı bakanların, acı çekenlerin gözünden
bakacak .
V

Bu parçadaki numaralanmış noktalama işaretlerinden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde büyük harflerin yazımıyla ilgili bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Babam usulca yanıma gelip beni dünyalar kadar sevdiğini söyledi.
B) Geceleyin uykularım kaçıyor o güzel yüzlü Leyla'yı düşündükçe.
C) Hayal dünyamı genişlettikçe genişletiyorum Bilim Teknik dergisi okuyarak.
D) Ahmet amcamın sesine hasret kaldım bayramdan beri.
E) Veli beyin işleri her zaman böyle gariptir, ne yaptığını kimse anlamaz.

3. Denizli'nin Buldan İlçesindeki Tripolis Antik Kenti'nde

I
sürdürülen kazılarda, tavlının erken versiyonu olan Roma Dönemi'nin popüler oyunu "Ludus duodecim
II
scriptorum"a ait kanıtlara ulaşıldı. Arkeologların
III
tapınaklarda birçok oyun tahtası bulmalarından görüldüğü
IV
üzere, bu oyun 2000 yıldan daha fazla zaman önce Roma İmparatorluğu'nda da oynanıyormuş.
V

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Yasin Usta geleceğiz size () dedi ()
Yasin Usta cevap verdi ()
Neden ()

Bu parçada ayraçlarla belirtilen yerlere aşağıdaki noktalama işaretlerinden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (,) (...); (;) (?)
B) (,) (,) (;) (?)
C) (,) (,) (;) (.)
D) (,) (,) (;) (?)
E) (,) (...); (;) (?)

5. Bu iki yapıtı, Paris'ten döndükten yaklaşık yirmi yedi yıl

I II
gibi uzun bir süre sonra resmetmiştir. Avrupa'da alınan
III
uzun bir eğitim döneminden sonra bile, Şeker Ahmet Pa-
IV
şa'nın bu yapıtları sanki akademik değerler biraz
gözardı edilerek ya da naif bir anlayışla yaptığı
V

izlenimi uyandırır.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir yazım yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Bildiğiniz gibi çok dergi çıkıyor Türkiye'de (I) Başka ülkelerde bu kadar edebiyat dergisi çıkarıldığını sanmıyorum. Dergi çıkarmak, heves ve sevgi işidir (II) para pul, makam mevki kazandırmaz insana. Bu iş (III) insanın içindeki hevesle ilgili olduğundan o heves sönerse şayet dergi kapanır (IV) Genelde de böyle olur. İnsan (V) ilk günkü, heyecanını kaybedince bu durum dergiye de yansır.

Bu parçadaki numaralanmış yerlere getirilecek noktalama işaretleri işlevli eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Mısır'a kadar uzanan geniş bir coğrafi alanın yaklaşık üçbin yıllık tarihini öykü tadında anlatan yapıt kendi
- I
alanındaki en önemli başvuru kaynağı. Günümüzde
- II III IV
günderlik yaşamın vazgeçilmez parçası olan tabletlerin
- V
en eski ataları olan kil tabletler tarihi aydınlatıyor.
- Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Evin ı başını sokacak bir yer olmasından öte anlamları
- I
vardır. Bu anlamları orada yaşayanlar ı kendi elleri,
- II
dilleri ve gözlerinin ışığıyla örmüştür. Bir çocuk için evin anlamı ı oyundan bıktığında dinleneceği bir
- III
yer, bir düş ülkesidir. En çok da bahçeli, havuzlu ve salıncaklı evleri sever çocuklar. Bir kadın için mutlu bir yuvanın sembolü... Bir erkek için "tüttürülen bir ocak"tır ev. Bu yüzden ev yıkıldı mı ı çocuğun hayalleri ı
- IV V
kadının mutlulukları, erkeğin dünyası yıkılmış olur.
- Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden hangisi yanlıştır kullanılmıştır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Ahmet Hamdi Tanpınar, estetik mükemmelliği aradığını birçok yazısında dile getirir. Bu mükemmellekle yazdığı
- I
başyapıtı Huzur, huzursuzluğun romanıdır. Roman
- II
kahramanları Mümtaz ile Nuran'ın aşkı İstanbul gibi karma karışıktır. Eserde aşk ve İstanbul özellikle de
- III IV
Boğaz iç içedir.
- V
Bu parçadaki numaralanmış sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde virgül (,) ötekilerden farklı bir görevle kullanılmıştır?**
- A) Bebeğin ikinci ayın sonunda uyku düzeni oluşur, bebek anneye tepkiler vermeye başlar.
- B) Bebek dördüncü ayın sonunda görme yetisi kazanır, bebeğin hareketleri işlevsellik kazanır.
- C) Sekizinci ayda bilinçli hareketler yapar, istediklerini göstererek belirtir.
- D) Bir yaşına giren çocuk, yürümeye ve yavaş yavaş konuşmaya başlar.
- E) Bebek on beş aylıkken iyi yürümeye başlar, bebeğin sosyal iletişimi gelişir.

11. Dünya'nın en güzel yürüyüş yolundan biri seçilen Likya
- I
Yolu, Türkiye'nin ilk uzun mesafeli yürüyüş yolu. 2015 yılına kadar uzunluğu 509 km idi. Ancak yeni
- II
eklenen rotalarla birlikte uzunluğu 535 km'ye ulaştı.
- III
Fethiye'den başlayıp Antalya'da son bulan bu tarihî yürüyüş rotası, Teke Yarımadası'ndaki patikalardan bir
- IV V
kısının işaretlenip haritalanması ile oluşturulmuş.
- Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?**
- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Karanlık Kanyon, Fırat Nehri'nin Karasu Irmağı üzerinde
- I II
ve Kemaliye'nin hemen 2 km kadar kuzeyinden baş-
- III
lamaktadır. Burada yazın düzenlenen şenliklerin yanı sıra bazı etkinliklerde yer verilmekte.
- IV V
Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?
- A) I B) II C) III D) IV E) V

YAZILIYA HAZIRLIK ÇALIŞMA KARTLARI

Edebiyat	Tarih	Edebiyat tarihi	Edebî eser	Sanat
Duygu, düşünce ve hayallerin estetik zevk uyandıracak şekilde dile getirilmesi sonucu ortaya çıkan metinlerdir.	Toplumları etkileyen hareketlerden meydana gelen, olayları yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalıdır.	Edebî eserleri ve bu eserleri ortaya koyan sanatçıları, devirleri ile birlikte inceleyen bilim dalıdır.	Duygu düşünce ve hayalleri dil aracılığı ile etkili ve güzel bir şekilde anlatan güzel sanatların bir dalıdır.	Malzemesi dil, kaynağı yaşantılar ve hayal gücü olan bir yaratıcılık, başka bir deyişle bir sanat dalıdır.
Edebiyatın Dönemlere Ayrılmasında Kullanılan Ölçütler	KÖKTÜRK ALFABESİ	UYGUR ALFABESİ	ARAP ALFABESİ	LATİN ALFABESİ
1. Dil Anlayışı 2. Dil Coğrafyası 3. Kültürel Farklılaşma 4. Dinî Hayat	Türklerin kullandığı ilk alfabedir. 38 harften meydana gelmiştir. Sağdan sola ve yukarıdan aşağıya doğru yazılır. Harfler birbirleriyle bitişmez.	Türklerin kullandığı ikinci alfabedir. Soğd alfabesinden geliştirilmiştir. 18 harfli olup 4 ünlü ve 14 ünsüz harf vardır. Sağdan sola doğru yazılır.	İslamiyet'in kabulünden sonra kullanılmaya başlanmıştır. 32 harfli olup 3 ünlü, 29 ünsüz vardır. Sağdan sola doğru bitleştirilerek yazılır.	Harf İnkılabı'ndan sonra kullanılmaya başlanmıştır. 29 harfli olup 8 ünlü ve 21 ünsüz vardır. Her harf, ayrı bir sesin karşılığıdır.
TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ A. İslamiyet Öncesi Türk Edebiyatı	B. İslamiyet Etkisindeki Türk Edebiyatı 1. Halk Edebiyatı	2. Divan Edebiyatı	C. Batı Etkisindeki Türk Edebiyatı 1. Tanzimat Edebiyatı	2. Servetifünun Edebiyatı
Milattan önce tam olarak bilinmeyen bir dönemden, Türklerin 10. yüzyılda Müslüman oldukları döneme kadarki edebiyatın adıdır.	İslamiyet öncesi Türk edebiyatı geleneğini sürdüren sözlü edebiyattır. Anonim, âşık ve tekke edebiyatı olmak üzere üç bölüme ayrılır.	Türklerin İslamiyet'i kabul etmesinden sonra gelişen edebiyattır. Genelde İran ve Arap edebiyatı etkisinde kalmıştır. Şiirler, divan adı verilen kitaplarda toplandığı için divan edebiyatı denmiş, nazım nesirden çok gelişmiştir.	19. yüzyılda Batı etkisiyle gelişen Türk edebiyatıdır. Bu dönemde roman, hikâye, deneme, makale, eleştiri, sohbet gibi birçok türün ilk örnekleri verilmiştir.	Recaizade M. Ekrem'in etrafında toplanan gençlerin Servetifünun adlı bir dergi çıkarmalarıyla başlamıştır. Hikâye ve romanda realizmle natüralizm, nazımda parnasizm ve sembolizmin etkisinde kalmışlardır.
3. Fecriati Edebiyat	4. Millî Edebiyat	5. Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı (1923 - ...)	ESKİ TÜRKÇE DÖNEMİ	ORTA TÜRKÇE DÖNEMİ
Türk edebiyatında kuruluşunu bir bildiriyle duyuran ilk topluluktur. Servetifünun Edebiyatı'na tepki olarak doğmuş ancak edebiyata bir yenilik getirememişlerdir	Selanik'te çıkan Genç Kalemler dergisiyle başlamıştır. En önemli özelliği bir dil hareketi olmasıdır. Türkçenin sadeleşmesi ve doğallaşmasına büyük hizmet etmişlerdir.	Cumhuriyet'in ilan edilmesiyle Atatürk ilke ve inkılâpları, yeni kurumlar, yeni eğitim sistemi, Latin harflerinin kabulü gibi köklü değişikliklerin anlatıldığı dönemdir.	1. Göktürk Metinleri 2. Uygur Metinleri 3. Karahanlı Metinleri	1. Kıpçak Türkçesi 2. Harezmi Türkçesi 3. Çağatay Türkçesi 4. Eski Anadolu Türkçesi

Hikâye Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayları yer, zaman ve kişiye bağlı olarak anlatan kısa yazılara hikâye denir.	Boccaccio'nun, "Decameron" isimdeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır.	Edebiyatımızda ilk hikâye örneklerini "Le-taif-i Rivayat" isimdeki eseriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir.	Batılı anlamda ilk öykü örneğini "Küçük Şeyler" adlı yapıtıyla Samipaşazade Sezai vermiştir.	Destanî Halk Hikâyeleri Dede Korkut Hikâyeleri, Koroğlu Hikâyesi
Gerçek ya da gerçeğe yakın olayların anlatıldığı büyük çoğunluğu aşk maceralarına dayanan kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılan öykülere halk hikâyesi denir.	Türk edebiyatında halk hikâyelerinin ilk örneğini Dede Korkut Hikâyeleri oluşturur.	Dede Korkut Hikâyeleri destandan halk hikâyeliğine geçişin ürünü olarak kabul edilir.	Halk hikâyeleri, nazım-nesir karışımı bir anlatıma sahiptirler; zamanla, nesirle yazma yaygınlaşmıştır.	Türk Kaynaklı Halk Hikâyeleri: Dede Korkut Hikâyeleri, Kerem ile Aslı, Ercişli Emrah ile Selvihan, Âşık Garip
Arap Kaynaklı Halk Hikâyeleri:	Hint-İran Kaynaklı Halk Hikâyeleri:	Halk Hikâyelerinin Bölümleri	Aşk Hikâyeleri	Dini Temalı Kahramanlık Hikâyeleri
Leyla ile Mecnun Yusuf u Züleyha	Kelile ve Dimne Ferhat ile Şirin	1. Fasil 2. Döşeme 3. Asıl Konu 4. Sonuç ve Dua 5. Efsane	Kerem ile Aslı, Arzu ile Kamber, Tahir ile Zühre, Ercişli Emrah ile Selvihan	Hayber Kalesi, Van Kalesi, Hz. Ali, Danişment Gazi
Mesnevinin Bölümleri 1. Dibace (ön söz)	2. Tevhit	3. Münacat	4. Naat	5. Miraciye
Manzum veya mensur olabilir, bu bölümde mesnevinin yazılış amacı belirtilir.	Allah'ın varlığı ve birliği anlatılır.	Allah'a yalvarış ve yakarışlarda bulunulan bölümdür.	Hz. Muhammed'in (SAV) birçok özelliği ile övüldüğü bölümdür.	Mesnevilerde miraç olayının anlatıldığı bölümdür.
6. Medh-i Çihar-yâr-i Güzin (Dört Güzide Halifeye Övgü)	7. Methiye	8. Sebeb-i Telif	9. Ağaz-ı Dâstan	10. Hatime (son söz)
Dört halifenin övgüsünün yapıldığı bölümdür.	Eserin sunulduğu kişiye övgülerin yer aldığı bölümdür.	Mesnevinin yazılış nedeninin belirtildiği bölümdür.	Esere konu olan asıl olayın anlatıldığı bölümdür.	Mesnevinin bittiğini belirten bölümdür, burada mesnevinin bitiş tarihi, adı ve son söz söylenir.
Türk edebiyatında yazılmış ilk mesnevi Yusuf Has Hacib'in "Kutadgu Bilig" adlı eseridir.	Bâkî, Nedîm, Nefî, ve Nâilî gibi şairler mesnevi nazım şeklini hiç kullanmamıştır.	Bir şairin 5 mesneviden oluşan eserlerinin bütününe "hamse" adı verilir.	Türk edebiyatında ilk hamse sahibi şair Ali Şir Nevaî'dir.	Anadolu sahasında ilk hamse sahibi şair Hamdullah Hamdî'dir.
Fuzûlî, Taşlıcalı Yahyâ Bey, Nevi-zâde Ataî, Nergisî önemli hamse sahibi şairlerdir.	Mesnevi Türk edebiyatına İran edebiyatından geçmiştir.	Dede Korkut Hikâyeleri, Oğuz boylarının iç mücadelelerini, gelenek ve göreneklerini, doğüstü güçlerle olan savaşlarını anlatır.	Hikâyelerde yer yer öğüt verme söz konusu olduğu için Dede Korkut Hikâyeleri, didaktik bir özelliğe sahiptir.	Dede Korkut Hikâyeleri, 15. yüzyılın ikinci yarısında kimliği belli olmayan bir kişi tarafından yazıya geçirilmiştir.

1. YAZILI

1. EDEBİYATIN TANIMINI YAPARAK TARİHLE İLİŞKİSİNİ KISACA AÇIKLAYINIZ.

-
-
-

2. AŞAĞIDAKİ TABLODA BOŞ BIRAKILAN YERLERE UYGUN DÖNEMLERİ YAZARAK DOLDURUNUZ.

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ		
İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI (... -XI. yüzyıl)	İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (XI-XIX. yüzyıl)	BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (1860-...)
Sözlü Edebiyat	1. ----	Tanzimat Dönemi Edebiyatı
.....	2. Halk Edebiyatı	----
	a. Anonim Halk Edebiyatı	Fecriati Topluluğu
	b. ----	----
	c. Tekke-Tasavvufi Edebiyatı	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

3. EDEBİYATIN DÖNEMLERE AYRILMASINDA KULLANILAN ÖLÇÜTLERİ YAZINIZ.

-
-
-
-

4. AŞAĞIDA NUMARALAR İLE VERİLEN DÖNEM İSİMLERİNİ HARF İLE VERİLEN ESER İSİMLERİYLE EŞLEŞTİREREK HARFLERİ NUMARALARIN YANINDAKİ YAY AYRAÇLARIN İÇİNE YAZINIZ.

	Dönem	Eser
()	1. Geçiş Dönemi	a) Uygur metinleri
()	2. Yazılı Dönem	b) Tiyatro
()	3. Sözlü Dönem	c) Gazel
()	4. İslami Dönem	d) Koşuk
()	5. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı	e) Divanü Lügat-it Türk

5. HALK HİKÂYELERİNİN TANIMINI YAPARAK BÖLÜMLERİ HAKKINDA KISACA BİLGİ VERİNİZ.

6. AŞAĞIDAKİ CÜMLELERDE DOĞRU OLANIN KARŞISINA (D) YANLIŞ OLANIN KARŞISINA (Y) YAZINIZ.

	D / Y
a. Boccacio'nun, "Decameron" isimdeki eseri öykü türünün dünya edebiyatındaki ilk örneği sayılır. ()	☐
b. Tanzimat döneminde ilk hikâye örneklerini "Letaif-i Rivayat" isimdeki eseriyle Ahmet Mithat Efendi vermiştir. ()	☐
c. Öykü türü edebiyatımıza Servetifünun Dönemi'nde girmiştir. ()	☐
d. Türk edebiyatında halk hikâyelerinin ilk örneğini Dede Korkut Hikâyeleri oluşturur. ()	☐
e. Batılı anlamda ilk öykü örneğini "Küçük Şeyler" adlı yapıtıyla Şemsettin Sami vermiştir.	☐

7. AŞAĞIDAKİ CÜMLELERDE BOŞ BIRAKILAN YERLERİ UYGUN İFADELERLE TAMAMLAYINIZ.

1.	Türk edebiyatında yazılmış ilk mesnevi Yusuf Has Hacib'in ----- adlı eseridir.
2.	Bir şairin 5 mesneviden oluşan eserlerinin bütününe ----- adı verilir.
3.	Türk edebiyatında ilk hamse sahibi şair -----
4.	Anadolu sahasında ilk hamse sahibi şair ise -----
5.	Mesnevi Türk edebiyatına ----- edebiyatından geçmiştir.

9. AŞAĞIDAKİ PARÇADA YAZIM YANLIŞI OLAN SÖZCÜKLERİ BULARAK DOĞRULARINI YAZINIZ.

Kimi adam vardır sabahtan akşama kadar oturur ve düşünür. Kimi adamda vardırki sabahtan akşama kadar ayak üstü çalışır fakat yaptığı iş dört tuğlayı üstüste koymaktan ibaretdir. Evvelki insan tenbel görünür velâkin çalışkandır, diğer insan çalışkan görünür fakat yaptığı iş sudandır.

8. BİR HİKÂYEDEN ALINAN AŞAĞIDAKİ PARÇADA BULUNAN FİİLİMSİLERİ TÜRLERİ İLE BİRLİKTE YAZINIZ.

Aşağılarda kalan derenin uğultusu rüzgârın esişine göre azalıp çoğalarak bize kadar geliyor, çamların mırıltısına karışıyordu. Baygın bir kekik ve çam kokusu ortalığı doldurmuştu. Kız, elini yanına uzatarak yerden kuru bir kozalak aldı; parmaklarıyla onun dişlerini büküp kırmaya başladı. Sonra başını bana çevirdi, elinde ufaladığı kozalağın çıtırtılarına karışan hafif bir sesle yeniden anlatmaya başladı.

10. AŞAĞIDAKİ PARÇADA AYRAÇLARLA BELİRTİLEN YERLERİ UYGUN NOKTALAMA İŞARETİ İLE DOLDURUNUZ.

Romanya () Rusya'dan sonra Avrupa () nın en çok petrol üreten ülkesidir. Ayrıca dünyada nadir olarak çıkarılan metan gazı bakımından da oldukça zengindir () Ülkede çıkarılan diğer yeraltı zenginlikleriyse şunlardır () Kömür, linyit, manganez, krom, bakır, kurşun, çinko, gümüş, altın, boksit, civa ve uranyum ()

2. YAZILI

1. TÜRKLERİN BUGÜNE KADAR KULLANDIĞI ALFABELERİ YAZARAK İLK KULLANILAN ALFABE HAKKINDA KISACA BİLGİ VERİNİZ.

-
-
-

2. TANZİMAT EDEBİYATI İLE SERVETİFÜNUN EDEBİYATI'NI BEŞ MADDEDE KARŞILAŞTIRINIZ.

Tanzimat Dönemi Edebiyatı	Servetifünun Dönemi Edebiyatı

3. AŞAĞIDA NUMARALAR İLE VERİLEN DÖNEM İSİMLERİNİ HARF İLE VERİLEN ESER İSİMLERİYLE EŞLEŞTİREREK HARFLERİ NUMARALARIN YANINDAKİ YAY AYRAÇLARIN İÇİNE YAZINIZ.

1. Karahanlı Türkçesi	a. Mukaddimetül Edep
2. Kıpçak Türkçesi	b. Hüsn ü Aşk
3. Harezmi Türkçesi	c. Kudadgu Bilig
4. Eski Anadolu Türkçesi	d. Kodeks Kumenikus
5. Çağatay Türkçesi	e. Muhâkemetü'l-Lügateyn

4. MESNEVİNİN TANIMINI YAPARAK BÖLÜMLERİ YAZINIZ.

-
-
-
-

5. AŞAĞIDAKİ CÜMLELERDE DEDE KORKUT HİKÂYELERİ İLE İLGİLİ VERİLENLERDEN DOĞRU OLANIN KARŞISINA "D" YANLIŞ OLANIN KARŞISINA "Y" YAZINIZ.

		D / Y
a.	Destan geleneğinden halk öykücülüğüne geçişin ilk ürünleridir.	☐
b.	Dede Korkut Hikâyeleri, bir ön söz ve on iki hikâyeden oluşur	☐
c.	Nazım-nesir karışık olarak oluşturulan hikâyelerde, nazım yani dizelerden oluşan kısım ağırlıktadır	☐
d.	Hikâyelerde süslü, sanatlı ağır bir dil kullanılmıştır.	☐
e.	15. yüzyılın ikinci yarısında Dede Korkut yazıya geçirilmiştir.	☐

6. AŞAĞIDAKİ MESNEVİLERİN YAZARLARINI KARŞILARINA YAZINIZ.

Risâletü'n- Nushiyye	
Yusuf u Zeliha	
Leyla vü Mecnun	
Hüsrev ü Şirin	
Hüsn ü Aşk	

7 - 8. soruları aşağıdaki parçaya göre cevaplayınız.

Uzak ve bilinmez masal adalarından gelmiş benzeyen süt gibi beyaz martılar etrafımızda uçuşuyorlar, çıkardıkları tatlı ve derin sesleriyle şehirde kalmış, kalabalıktan, uğraşmalardan, hırslardan, kederlerden bunalmış zavallı insanları kendi vatanlarına, gerçekten pek uzak, تنها, sakın yerlere biraz aşk ve şiir tatmak için çağırıyorlardı. Lacivert dalgalar içinde bir masal, bir efsane köşkünü andıran Kız Kulesi hayalime dokunuyor, ruhumu, hissimsi beyaz ve aydınlık dualarıyla uyutarak aklımdan bütün çevremi, semtimin yankılarını siliyordu.

7. HİKÂYEDE KULLANILAN BAKIŞ AÇILARI HAKKINDA BİLGİ VEREREK YUKARIDAKİ PARÇANIN HANGİ BAKIŞ AÇISIYLA OLUŞTURULDUĞUNU YAZINIZ.

8. BİR HİKÂYEDEN ALINAN YUKARIDAKİ PARÇADA BULUNAN FİİLİMSİLERİ TÜRLERİ İLE BİRLİKTE YAZINIZ.

Fiilimsi	Türü	Fiilimsi	Türü	Fiilimsi	Türü

9. AŞAĞIDAKİ CÜMLELERDE YAZIM YANLIŞI OLAN SÖZCÜKLERİ BULARAK DOĞRULARINI YAZINIZ.

O aralık açık gözün biri de ayağımdan çıkan ayakkabıyı almış, savuşmuş.

Balık sırtı geniş bir yolun iki tarafında büyük akasyalar sakın gölgeleriyle her tarafı kaplıyor.

Uzun boylu, kara saçları fil dişi beyazı geniş alınına zülüfler hâlinde inen güzel bir kadındı.

Kent sokaklarında kaldırımla taşıyolu arasındaki yükseklik farkı yok olmuştu.

Usta başı Salih Ağa, yumruğunu göğüsüne vurarak bağırırdı.

10. AŞAĞIDAKİ PARÇADA AYRAÇLARLA BELİRTİLEN YERLERİ UYGUN NOKTALAMA İŞARETİ İLE DOLDURUNUZ.

Öğretmen her şeyden önce bizzat düşünen ve öğrencilerini düşündüren insandır. Peki () düşünme nedir () Düşüncenin ne olduğunu tarif güçtür () Fakat onun objektif, herkes tarafından kullanılan bir vasıtası vardır () Kitap ()

1. YAZILI

1. Edebiyat; duygu, düşünce, hayal, gözlem ve olayların sözle veya yazıyla etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır.

Edebiyat-Tarih İlişkisi

Tarih, ulusların ya da toplulukların birbiriyle olan ilişkilerini, savaşlarını, uygarlıklarını, kendi iç sorunlarını yer ve zaman göstererek inceleyen bilim dalıdır. Her edebî metnin içinde bulunduğu bir dönem vardır ve edebî metinler olduğu bu dönemin izlerini taşır. Hatta bazı edebî metinler konusunu tamamen tarihten alır. Bu nedenle edebî metinler tarih bilimine kaynaklık eder.

2.

TÜRK EDEBİYATININ DÖNEMLERİ		
İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI (... -XI. yüzyıl)	İSLAMİYET ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (XI-XIX. yüzyıl)	BATI ETKİSİNDE GELİŞEN TÜRK EDEBİYATI (1860-...)
Sözlü Edebiyat	1. Divan Edebiyatı	Tanzimat Dönemi Edebiyatı
Yazılı Edebiyat	2. Halk Edebiyatı	Servetifünun Dönemi Edebiyatı (Edebiyat-ı Cedit) (1896-1901)
	a. Anonim Halk Edebiyatı	Fecriati Topluluğu
	b. Âşık Tarzı Halk Edebiyatı	Millî Edebiyat Dönemi (1911-1923)
	c. Tekke-Tasavvufi Edebiyatı	Cumhuriyet Dönemi Türk Edebiyatı

3. 1. Dil Anlayışı
2. Dil Coğrafyası
3. Kültürel Farklılaşma
4. Dinî Hayat

4.

	Dönem	Eser
(d)	1. Geçiş Dönemi	a) Uygur Metinleri
(a)	2. Yazılı Dönem	b) Hikâye
(ç)	3. Sözlü Dönem	c) Gazel
(c)	4. İslami Dönem	ç) Koşuk
(b)	5. Batı etkisinde gelişen Türk edebiyatı	d) Divanü Lügat-it Türk

5. Gerçek ya da gerçeğe yakın olayların anlatıldığı büyük çoğunluğu aşk maceralarına dayanan kuşaktan kuşağa sözlü olarak aktarılan öykülere halk hikâyesi denir.

Halk Hikâyelerinin Bölümleri

1. **Fasıl:** Dinleyici kitlesinin hazır hâle getirilmeye çalışıldığı ve âşık olan kişinin ustalığını göstermeye çalıştığı bölümdür.
2. **Döşeme:** Hikâyenin geçtiği yer, zaman ile kahramanların tanıtıldığı bölümdür; döşeme kısmında kalıplaşmış ifadeler yer alır.
3. **Asıl Konu:** Âşığın sevgiliye ulaşma yolunda çektiği bütün sıkıntıların dile getirildiği bölümdür.
4. **Sonuç ve Dua:** Sevgililerin çoğunlukla kavuşamadığı kısımdır, hikâyelerin sonunda dua edilir.
5. **Efsane:** Âşıkların kavuşamadığı hikâyelerde âşıkların diğer dünyada birbirlerine kavuşacaklarına inanılan bölümdür.

6. a) D b) D c) Y d) D e) Y

7. Türk edebiyatında yazılmış ilk mesnevi Yusuf Has Hacıb'in *Kutadgu Bilig* adlı eseridir.

Bir şairin 5 mesneviden oluşan eserlerinin bütününe "hamse" adı verilir.

Türk edebiyatında ilk hamse sahibi şair Ali Şir Nevaî'dir.

Anadolu sahasında ilk hamse sahibi şair Hamdullah Hamdî'dir.

Mesnevi Türk edebiyatına İran edebiyatından geçmiştir.

8.	Fiilimsi	Türü	Fiilimsi	Türü	Fiilimsi	Türü
	kalan	sıfat-fiil	uzatarak	zarf-fiil	ufaladığı	sıfat-fiil
	azalıp	zarf-fiil	büküp	zarf-fiil	karışan	sıfat-fiil
	çoğalarak	zarf-fiil	kırmaya	isim-fiil	anlatmaya	isim-fiil

9.	Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru
	adamda	adam da	üstüste	üst üste
	vardırki	vardır ki	ibaretdir	ibarettir
	ayak üstü	ayaküstü	tenbel	tembel

10. Romanya (.) Rusya'dan sonra Avrupa (')nın en çok petrol üreten ülkesidir. Ayrıca dünyada nadir olarak çıkarılan metan gazı bakımından da oldukça zengindir (.) Ülkede çıkarılan diğer yeraltı zenginlikleriyse şunlardır (:) Kömür, linyit, manganez, krom, bakır, kurşun, çinko, gümüş, altın, boksit, cıva ve uranyum (.)

2. YAZILI

1. • Köktürk Alfabeti
• Uygur Alfabeti
• Arap Alfabeti
• Latin Alfabeti
• Kiril Alfabeti
• **Köktürk Alfabeti:** Türklerin kullandığı ilk alfabetidir. 38 harften meydana gelmiştir. Sağdan sola ve yukarıdan aşağıya doğru yazılır. Harfler birbirleriyle bitişmez.

2.

Tanzimat Dönemi Edebiyatı	Servetifünun Dönemi Edebiyatı
"Sanat, toplum içindir" anlayışı benimsenir.	"Sanat, sanat içindir" anlayışı benimsenir.
Başarılı olmasa da dilde sadeleşme amaçlanır.	Süslü sanatlı ağır bir dil kullanılır.
Edebî faaliyetler daha çok gazetecilik yoluyla gerçekleşir.	Edebî faaliyetler daha çok dergicilik yoluyla gerçekleşir.
Klasizm ve romantizm etkisi görülür.	Realizm ve romantizm etkisi görülür.
Divan edebiyatı nazım biçimleri kullanılır.	Batıdan alınan yeni nazım biçimleri kullanılır.

3.

Dönem	Eser
(c) 1. Karahanlı Türkçesi	a) Mukaddimetül Edep
(ç) 2. Kıpçak Türkçesi	b) Hüsnü Aşk
(a) 3. Harezmi Türkçesi	c) Kudadgu Bilig
(b) 4. Eski Anadolu Türkçesi	d) Kodeks Kumenikus
(d) 5. Çağatay Türkçesi	e) Muhâkemetü'l-Lügatayn

4. Her beyit diğer beyitlerden bağımsız olarak kendi arasında kafiyeli divan edebiyatı nazım biçimidir.

Mesnevinin Bölümleri

1. Dibace
2. Tevhit
3. Münacat
4. Naat
5. Miraciye
6. Dört Halifeye övgü
7. Methiye
8. Sebebi Telif
9. Ağaz-ı Destan
10. Hatime

5. a) D b) D c) D d) Y e) Y

6. Risâletü'n- Nushiyye	Yunus Emre
Yusuf u Zeliha	Şeyyad Hamza
Leyla vü Mecnun	Fuzûlî
Hüsrev ü Şirin	Şeyhî
Hüsn ü Aşk	Şeyh Galip

7. a. **Hâkim (İlahi-Tanrısal) Bakış Açısı:** Anlatıcının, yaşanmış, yaşanan ve yaşanması muhtemel olan her şeyi bilip, görüp ve duyduğu bakış açısıdır.
b. **Kahraman Bakış Açısı (Birinci Kişi-Ben Anlatım):** Kahramanın hem anlatıcı hem de anlatılan konumunda olduğu bakış açısıdır.
c. **Gözlemci Bakış Açısı (3. Kişi Ağızdan Anlatım):** Anlatıcının, kahramanların geçmiş ve geleceği ile ruh hâlini bilmediği sadece gördüklerini dile getirdiği bakış açısıdır. Bu parça hâkim bakış açısıyla yazılmıştır.

8.

Fiilimsi	Türü	Fiilimsi	Türü	Fiilimsi	Türü
bilinmez	sıfat-fiil	kalmış	sıfat-fiil	andıran	sıfat-fiil
benzeyen	sıfat-fiil	bunalmış	sıfat-fiil	uyutarak	zarf-fiil
çıkardıkları	sıfat-fiil	tatmak	isim-fiil		

Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru
açık gözün	açıkgözün	taşıtıyolu	taşıtı yolu
balık sırtı	balıksırtı	usta başı	ustabaşı
fil dişi	fil dişi	göğüsüne	göğsüne

10. Aşağıdaki parçada ayrıçlarla belirtilen yerleri uygun noktalama işareti ile doldurunuz. (10 puan)

Öğretmen her şeyden önce bizzat düşünen ve öğrencilerini düşündüren insandır. Peki (,) düşünme nedir (?) Düşüncenin ne olduğunu tarif güçtür (.) Fakat onun objektif, herkes tarafından kullanılan bir vasıtası vardır (:) Kitap (.)

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK EDEBİYATI

NAZIM TÜRLERİ

1. KOŞUK

- Aşk, tabiat ve kahramanlık gibi konularda söylenen şiirlere koşuk denir.
- Koşuklarda Türklerin yaşayış biçimi, duygu ve düşüncelerini bulmak mümkündür.
- Dörtlükler hâlinde 7'li hece ölçüsü ile söylenir.
- Bu şiirlerde düz kafiye kullanılır: **aaaa, bbba, ccca... (aaab, cccb, dddb...)**
- Sığır denen sürek avlarında ve şölen denen eğlence törenlerinde söylenen lirik şiirlerdir.
- Halk edebiyatındaki koşmaya, divan şiirindeki gazele benzer.
- Günümüzdeki koşuk örnekleri Divanü Lügati't-Türk'te yer almaktadır.
- Geleneksel bir çalgı aleti olan kopuz eşliğinde söylenir.

2. SAV

- Uzun deneyimler sonucu doğruluğu ispatlanmış kısa ve özlü sözler sav denir.
- Türk toplumunun dünyaya bakışını, geleneklerini, varlık anlayışlarını ortaya koyan özlü sözlerdir.
- Günümüzdeki atasözlerinin karşılığıdır.
- Savların bazıları hece sayısının eşit ve uyaklı olması nedeniyle nazım özelliği göstermektedir.
- Günümüzdeki sav örnekleri Orhun Kitabeleri'nde ve Divanü Lügati't-Türk'te yer almaktadır.

3. SAGU

- **Yuğ** törenlerinde ölen kişinin ardından duyulan acıyı dile getirmek için söylenen şiirlere **sagu** denir.
- Ölen kişinin iyiliklerini, yiğitliklerini, başarılarını, erdemlerini ve ölümlerinden duyulan üzüntüleri anlatır.
- Uyaklanışı koşmada olduğu gibi **aaaa, bbba, ccca... (aaab, cccb, dddb...)** şeklindedir.
- Dörtlükler hâlinde 7'li hece ölçüsü ile söylenir.
- Halk edebiyatında "ağıt"a, divan edebiyatında "mersiye"ye benzer.
- Günümüzdeki sagu örnekleri Divanü Lügati't-Türk'te yer almaktadır.
- Geleneksel bir çalgı aleti olan kopuz eşliğinde söylenir.
- Divan-ü Lügati't-Türk'teki **Alp Er Tunga Sagusu** bu türün önemli bir örneğidir.

4. DESTAN

- Bütün bir toplumu derinden etkilemiş savaş, göç ve doğal afet gibi önemli olaylar sonucu ortaya çıkmış olağanüstülüklerle süslü uzun manzum öykülere destan denir.
- Destanlar toplumun yaşayışı, dini, dili, gelenek ve görenekleri hakkında bilgi verir.
- Genellikle manzumdurlar, az olmakla beraber nazım-nesir karışık olan destanlar da vardır.
- Destanlar nazım biçiminde dörtlükler hâlinde söylenir.
- Destanlar savaş, deprem, yangın, mizah, ünlü kişilerin yaşamları konularında söylenir.
- Destanlar, tarihî ve sosyal olaylardan doğarlar.
- Bu eserlerde genellikle, yiğitlik, aşk, dostluk, ölüm ve yurt sevgisi gibi temalar işlenir.
- Destandaki kişiler kral, han, hakan gibi seçkin kişilerdir.
- Destanlar toplumun ortak görüşlerini yansıtır.
- Genellikle 8'li ve 11'li hece ölçüsü ile söylenir.
- Genellikle yarım kafiye kullanılır, kafiye düzeni şöyledir: abab, cccb, dddb, eeeb...

GEÇİŞ DÖNEMİ (11 - 12. YÜZYIL) TÜRK EDEBİYATI

KUTADGU BİLİĞ

- 1069-1071 yıllarında Balasagunlu **Yusuf Has Hacib** tarafından yazılan olan Kutadgu Bilig **İslami Dönem'in bilinen ilk eseridir.**
- Eser "**Mutluluk veren bilgi ya da devlet olma bilgisi**" anlamlarına gelmektedir.
- 1070'te Doğu Karahanlı hakanı **Tabgaç Buğra Han'a** sunulmuştur.
- Mesnevi nazım şekliyle oluşturulmuştur.
- Eser, edebiyatımızda **ilk mesnevi** örneği sayılır.
- Didaktik tarzda yazılmış bir eserdir.
- Hakaniye Türkçesi ile yazılmış manzum bir eserdir.
- **Beyit nazım** birimi ile yazılan Kutadgu Bilig, 6645 beyitten oluşur.
- İranlılara ait Şehname'nin vezni olan fâ'ülün /fa'ülün/fa'ülün/fa'ül aruz kalıbıyla yazılmıştır.
- Eserin son kısmında 124 beyitten oluşan bir kaside ve 173 dörtlük yer alır.
- Kutadgu Bilig, **siyasetname türünün Türk edebiyatındaki ilk örneği** sayılır.
- **Aruz ölçüsüyle yazılmış ilk Türk eseri olarak bilinir.**
- Kutadgu Bilig, Uygur ve Arap alfabesiyle yazılmıştır.
- Eser tam anlamıyla 18 ayda tamamlanmıştır.

- Günümüze kadar Viyana, Fergana ve Mısır olmak üzere üç nüshası bulunmuştur.
- Eser dört sembolik kişi üzerinden anlatılmıştır.

Küntogdı: Adaleti temsil eden hükümdar,

Aytoldı: Mutluluğu temsil eden vezir,

Ögdülmüş: Vezirin akli temsil eden oğlu,

Odgurmuş: Akıbeti temsil eden bir dindar.

DİVANÜ LÜGATİ'T TÜRK (11. YÜZYIL)

- 1072-1074 yılları arasında Kaşgarlı Mahmut tarafından Bağdat'ta yazılmış ve Abbasi halifesine takdim edilmiştir.
- Kaşgarlı Mahmut, Divanü Lügatit Türk adlı eserini **Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu kanıtlamak için** yazmıştır.
- Eserde 7500 Türkçe sözcüğün Arapça karşılığı verilmiştir.
- Her bir maddeden sonra bazı Türkçe metinler örnek olarak verilmiştir; bu yönüyle eser, ansiklopedik bir eser niteliğindedir.
- **Türkçenin ilk sözlüğü** olması, dil bilim açısından da önemli olduğunu gösterir.
- Türkçenin dil bilgisi kuralları ve şive özellikleri de eserde yer alır.
- Türkçenin ilk antolojisi olarak da kabul edilir.
- Kaşgarlı Mahmut, bu eserini oluşturma aşamasında pek çok Türk boyunu gezerek derlemeler yapmıştır.
- Eser, İslamiyet'ten önceki Türk edebiyatının sav, sagu, koşuk örneklerini içermesi, edebiyatımızın kaynağını belirlemesi açısından da önemlidir.
- Eserin içerisinde hece ölçüsüyle yazılmış birçok dörtlülük yer almaktadır.
- Divanü Lügatit Türk, Türk lehçelerinde yer alan harflerin alfabe sıralarına göre tanzim edilmiş; eserde örnek cümleler de yer almıştır.
- Eserin **düzyazı** ile yazılmış olması onu diğer eserlerden ayırır.
- Kitabın yazıldığı metin Hakaniye lehçesiyle, kitaptaki açıklamalar da Arapçayla yazılmıştır.
- Eserde Türklerin o dönemde yaşadığı coğrafya ile ilgili bir **harita** da yer almaktadır.

ATABETÜ'L HAKAYIK (12. YÜZYIL)

- "**Gerçeklerin eşiği**" anlamına gelen Atabetü'l Hakayik, 12. yüzyılda **Edip Ahmet Yükneci** tarafından yazılmıştır.
- Bir ahlak ve öğüt kitabı olan eser, tarihî kişiliği hakkında fazla bilgi bulunmayan Muhammed Dad İspehsalar Bey'e sunulmuştur.

- On dört bölümden oluşan eserin her bir bölümü farklı bir konuyu işler.
- Eser, ayet ve hadislerle dayanarak iyilikten, ahlaktan, cömertlikten ve dindar olmanın faziletlerinden söz eder.
- Nasihatname türünde yazılan eser didaktik özelliğiyle ön plana çıkar.
- Eserde ahlak ilkeleri açıklanmış ahlaklı insan olmanın yolları belirtilmiştir.
- Allah'ın, peygamber efendimizin ve dört halifenin met-hedildiği giriş kısmı gazel ve kaside biçiminde uyaklanmıştır.
- Eserde aruz ve hece ölçüsü bir arada kullanılmıştır.
- Aruz ölçüsünün olduğu yerlerde aruzun feülün/ feülün /feülün /feül vezni kullanılmıştır.
- Eserde **40** beyit ve **101** dörtlülük yer almaktadır, eserin tamamı 484 dizedir.
- Eserin nazım birimi beyit ve dörtlülük, dörtlülükler manilerdeki gibi "aaxa" şeklinde kafiyelenmiştir.
- Nazım biçimi mesnevi olan eser, Hakaniye Türkçesiyle yazılmıştır.
- Eserde daha çok tam ve yarım uyak kullanılmıştır, rediflere de zaman zaman başvurulmuştur.
- Arapça ve Farsça kelimeler eserde yoğun şekilde yer alsada Edip Ahmet, eserini herkesin anlayabileceği bir dil ile yazmaya gayret etmiştir.
- Kaşgar şivesiyle yazılmış eserin ilk yazma nüshası İstanbul'daki Ayasofya Kütüphanesi'nde yer almaktadır.
- Eser, Uygur harfleriyle kaleme alınmıştır.

DİVAN-I HİKMET (12. YÜZYIL)

- Türk tasavvuf edebiyatının bilinen en eski ve ilk ürünü olan Divan-ı Hikmet, 12. yüzyılda **Ahmet Yesevi** tarafından yazılmıştır.
- Halka İslam esaslarını hikmetli bir biçimde öğretmek amacıyla yazılmıştır.
- Divan-ı Hikmet'te, Yesevîlik tarikatı ile ilgili bilgiler, cennet ve cennet betimlemeleri, peygamberimizin hayatı ve mucizeleri yer alır.
- Divan-ı Hikmet'te ana konuları şeriatın hükümleri ve tasavvuf adabı oluşturur.
- İlahi aşkın konu edindiği bu eser, didaktik ve canlı bir anlatıma sahiptir.
- 7'li **hece ölçüsüyle** yazılmış ve yarım uyak kullanılmıştır.
- Gazel tarzında yazılanlarda aruz ölçüsü de kullanılmıştır.
- Divan-ı Hikmet, dörtlülük nazım birimiyle yazılmış dörtlülükler de "**hikmet**" adı verilmiştir.

1. **Divan-ı Hikmet ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) 12. yüzyılda Hoca Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.
B) Hakaniye Lehçesi ile yazılmış öğretici bir eserdir.
C) Allah aşkını anlatan tasavvufi bir eserdir.
D) Hikmetler, hece ölçüsüyle ve beyit nazım birimiyle yazılmıştır.
E) Yunus Emre, Hacı Bektaşî Veli gibi mutasavvif şahsiyetlere ilham kaynağı olmuştur.

2. I. Yazar, Türkçe kelimelerin karşılıklarını halk dilinden derlediği örneklerle delillendirmiştir.
II. Mesnevi şeklinde aruz vezniyle 6645 beyit olarak yazılmıştır.
III. Türk boyları ve coğrafyası ile Türklerin örf ve gelenekleri üzerine önemli bilgiler vardır.
IV. Cömertlik, doğruluk, ilim, cahilliğin zararı, dünyanın geçiciliği, alçakgönüllülük, kibirlilik gibi konular işlenmiştir.
V. Türk dilini Araplara öğretmek amacıyla yazılmıştır, bu nedenle Arap Alfabesiyle kaleme alınmıştır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri Divan-ü Lügati't-Türk'e ait bir özellik değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

3. **Ozanlar ve baksılar, törenlerin dinî mahiyetini kaybet-**

- I
mediği dönemlerde bağlama adlı bir müzik aletiyle
II
şiiirler okuyup törene katılanları günlük sıkıntılarından uzaklaştırmışlardır. Dinî içerikli şiiirlerin yanında
III
şölenlerde ozanlar, Oğuzların atalarına ait destanları
IV
ve hikâyeleri de anlatmışlardır. Bu yönüyle şölenler, Oğuz boylarında tarih ve toplum bilincinin gelişmesine
V

katkı yaptığı gibi Türk halk şiiirinin icra edildiği alanlar haline gelmiştir.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?**

- A) Yuğ, eski Türklerde ölen kişinin ardından düzenlenen cenaze merasimlerinin genel adıdır.
B) Oğuz Türklerinin kurban törenlerine şeylan veya şölen adı verilmiştir.
C) Savlar; halk edebiyatındaki koşmaya, divan şiiirindeki gazele benzer.
D) Yuğ törenlerinde ölen kişinin ardından duyulan acıyı dile getirmek için söylenen şiiirlere sagu denir.
E) Günümüzdeki koşuk örnekleri Divanü Lügati't-Türk'te yer almaktadır.

5. Ansiklopedik bir sözlük olan ---- içerik olarak bize o dönemdeki Türk boyları, bu boyların kullandıkları Türkçe arasındaki farklılıklar ve en önemlisi de sözcükler hakkında bilgi veren geniş bir sözlüktür. "Türk Lehçeleri Divanı" anlamını taşıyan eser, eserin yazarının yaşadığı dönemdeki Türk toplulukları ve onların dili hakkında ses, biçim, anlam ve sözcük konusunda bilgiler vermektedir. Araplara Türkçe öğretmek, sözcükleri, anlatım özelliği, kültürel zenginlik açısından Türkçenin Arapçadan hiç de geri kalmayan bir dil olduğunu göstermek amacıyla meydana getirilen eser, Türkçenin en önemli kültür hazinesidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Divan-ı Hikmet* B) *Kutadgu Bilig*
C) *Atabetü'l-Hakayık* D) *Divan-ü Lügâti't-Türk*
E) *Vesiletü'n-Necât*

6.

Kutadgu Bilig			
Adı	Semboller	Temsil Ettiği Kavram	Anlamı
Kün Togdı	Hükümdar	----	Doğan Güneş
----	Vezir	İkbal	Dolunay
Ögdülmüş	Vezirin Oğlu	Akıl ve Anlayış	----
Odgurmuş	----	Akıbet	Uyanık

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Ay Toldı – Vezirin Ağabeyi – Bağımsızlık – Övünen
B) Küsemış – Vezirin Kardeşi – Adalet – Öven
C) Ay Toldı – Vezirin Kardeşi – Adalet – Övülmüş
D) Ersig – Vezir Babası – Gelecek – Övgülü
E) Kumaru – Vezir Dayısı – Geçmiş – Öncü

7. Bir milletin tarih içinde geçirdiği maceralardan doğmuş şiiirleridir. Bir gerçeğe dayanmakla birlikte daha çok gerçeğe söylentinin birbirine karıştığı manzum bir edebiyat ürünüdür. Halkın ortak yaşamının ve kültürünün ürünleridir. Bu şiiirlerin oluşabilmesi için toplumu derinden etkileyen bir doğa olayının ya da tarihi olayın olması gerekir. Adı bilinmeyen ozanlar tarafından söylenen bu şiiirler, daha sonra büyük bir ozan tarafından derlenir.

Bu parçada sözü edilen nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koçaklama B) Koşuk C) Sav
D) Sagu E) Destan

8. Eski Türk yazı dilinden gelişen İslamî Orta Asya Türk yazı dilinin ilk evresi, Karahanlı Türkçesiyle yazılmış eserlerin oluşturduğu Karahanlı Dönemi'dir. XI-XIII. yüzyıllar arasında gelişen bu yazı dilinin merkezi Doğu Türkistan'da Kaşgar'dır. Orhon ve Uygur Türkçesinin devamı olan bu dönem Türkçesi için Hakaniye Türkçesi terimi de kullanılmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen dönemde yazılmış eserlerden biri değildir?

- A) *Divan-ı Hikmet*
B) *Kutadgu Bilig*
C) *Muhakemetül Lügatayn*
D) *Divan-ı Lügâti't-Türk*
E) *Atabetü'l-Hakayık*

9. • Aşk, tabiat ve kahramanlık gibi konularda söylenen olan şiiirlerdir.
• Türklerin yaşayış biçimi, duygu ve düşüncelerini bulmak mümkündür.
• Dörtlükler hâlinde 7'li hece ölçüsü ile söylenir.
• Kafiye düzeni aaab-cccb-dddb... şeklindedir.
• Sığır denilen sürek avlarında ve şölen denilen eğlence törenlerinde söylenen lirik şiiirlerdir.
• Halk edebiyatındaki koşmaya, divan şiiirindeki gazele benzer.

Yukarıda bazı özellikleri verilen nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koşuk B) Varsağı C) Semai
D) Sagu E) Destan

10. XI. yüzyılın önemli şairlerindedir. İyi bir eğitim görmüş, Arapçayı ve Farsçayı öğrenmiş, zamanının bilimlerine hâkim olmuştur. Doğduğu şehir olan Balasagun'da kendini gösterme fırsatı bulamayan sanatçı, ilerleyen yaşlarında Kaşgar şehrine gitmiştir. Orada hükümdara sunduğu "Kutadgu Bilig" adlı eseriyle başmâbeyincilik makamına getirilmiştir.

Bu parçada kendisinden söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yusuf Has Hacib
B) Kaşgarlı Mahmut
C) Edip Ahmet Yükneci
D) Hoca Ahmet Yesevi
E) Ali Şir Nevai

11. Bayat atı birle sözüg başladım
Törütgen igidgen keçürgen idim
Üküş ögdi birle tümen min sena
Ugan bir bayatka anar yok fena
1. Çoğaltan, besleyen, geçimi sağlayan Tanrı adıyla söze başladım.
2. Muktedir olan Tanrı'ya sayısız, binlerce övgü olsun; ona yokluk, yok olma yoktur.

Yukarıda günümüz Türkçesiyle birlikte verilen dizelerden hareketle *Kutadgu Bilig* ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İslami dönemde yazılmış bir eserdir.
B) Mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır.
C) Hikmek adı verilen dörtlüklerle yazılmıştır.
D) Feülün / feülün / feülün / feül vezniyle yazılmıştır.
E) Ahenk unsurlarından yararlanılmıştır.

1. Karahanlı Türkçesiyle yazılmış onan eser Yükneklî Edib Ahmet bin Mahmut tarafından XII. yüzyılda kaleme alınmıştır. Eser, "hakikatlerin eşiği" anlamına gelir. Yazarın, yaşadığı dönem ve çevresi hakkında hemen hemen hiç bilgimiz yoktur. Eserine eklenen parçalar ve yazar için söylenen sözler de bize istediğimiz bilgileri vermekten uzaktır. Kime ait olduğu bilinmeyen bir dörtlükte yazarın kör olduğu ve edipler edibi olduğu belirtilmektedir.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Kutadgu Bilig*
B) *Divan-ı Hikmet*
C) *Risaletin Nushiye*
D) *Divan-ü Lügâti't-Türk*
E) *Atabetü'l-Hakayık*

2. Aşağıdaki cümleler doğru (D) / yanlış (Y) şeklinde değerlendirilirken hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) Uzun deneyimler sonucu doğruluğu ispatlanmış kısa ve özlü sözler sagu denir. (Y)
B) Savların bazıları hece sayısının eşit ve uyaklı olması nedeniyle nazım özelliği göstermektedir. (D)
C) Sagular, geleneksel bir çalgı aleti olan kopuz eşliğinde söylenir. (Y)
D) Destanlar, genellikle 8'li ve 11'li hece ölçüsü ile söylenir. (D)
E) Günümüzdeki sav örnekleri Orhun Kitabeleri'nde ve Divanü Lügati't-Türk'te yer almaktadır. (D)

3. ---- didaktik bir eser olmasına rağmen yer yer şiirselliğin ve lirizmin görülmesi, özellikle eserin başındaki Tanrı ve Peygamber övgüleri, bahar kasidesi ve hükümdar övgüsü bölümleri Yusuf Has Hacib'in duyarlı bir şair olduğunu göstermektedir. Dört kişi arasında geçen münazarayı andıran eser, eski dönemlerden kalma atasözleri ve bilgelik ifadesi taşıyan deyimlerle süslenmiştir. Hatta yazar, eserine önceden yazdığı şiirlerini de katmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Kutadgu Bilig*
B) *Süheyl-ü Nevbahar*
C) *Atabetü'l-Hakayık*
D) *Divan-ü Lügâti't-Türk*
E) *Divan-ı Hikmet*

4. Yuğ denen ölüm törenlerinde ölen kişilerin ardından
I
söylenen; ölenin dürüstlüğü, iyiliklerini, yiğitliklerini anlatan şiirlerdir. Biçim özellikleri bakımından koşuk
II
türüne benzeyen sagu, konu bakımından koşuktan
III
ayrılır. Hece ölçüsüyle ve dörtlüklerle, kopuz eşliğinde söylenen bu şiirler, divan şiirinde mesnevi, halk şiirinde
IV

ağıt adını alır.

V

Bu parçadaki numaralanmış sözlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. I. İlahi aşkın konu edindiği bu eser, didaktik ve canlı bir anlatıma sahiptir.
II. 7'li hece ölçüsüyle yazılmış ve yarım uyak kullanılmıştır.
III. Ayet ve hadislerle dayanarak iyilikten, ahlaktan, cömertlikten ve dindar olmanın faziletlerinden söz eder.
IV. Halka İslam esaslarını hikmetli bir biçimde öğretmek amacıyla yazılmıştır.
V. On dört bölümden oluşan eserin her bir bölümü farklı bir konuyu işler.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerden hangileri Divan-ı Hikmet'e ait bir özellik değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

6. Eser, Tanrı övgüsü ile başlamaktadır. Bunu, peygamber, dört halife, Emir Muhammed Dâd İspehsalar'ın övgüsü izler. Kitabın yazılış nedeninin belirtildiği bölümden sonra bilginin yararı, bilgisizliğin zararı, dilini tutmanın erdemi, dünyanın dönekliği, cömertliğin övülmesi, cimriliğin yerilmesi zamanenin bozukluğu gibi konuların işlendiği bölümler yer alır. Öğretici bir ahlak kitabı olan eser, işlediği konular açısından *Kutadgu Bilig* ile benzerlik göstermektedir ancak edebî açıdan *Kutadgu Bilig* daha sanatkârane yazılmıştır.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Mukaddimetül Edep* B) *Divan-ı Hikmet*
C) *Risaletin Nushiye* D) *Divan-ı Lügâti't-Türk*
E) *Atabetü'l-Hakayık*

7. (I) Türkçe şiirin musikisinde vezinden ve şekilden daha esaslı bir ses unsuru, kafiyedir. (II) O kadar ki Türk dili, ses bakımından zengin ve çeşitli bir kafiye ikliminde ve bir kafiyeler lisanı halinde gelişmiştir. (III) Yarım kafiye, tam kafiye, zengin kafiye, cinaslı kafiye, redif, iç kafiye gibi türlü kafiye tipleri Türk şiirinde, başlangıçtan beri bir kafiye saltanatı hâlinde mevcuttur. (IV) İslamiyet öncesi Türk edebiyatında bu kafiye türleri arasında en fazla zengin kafiye kullanılmıştır. (V) Şiirde kafiyenin vazifesi, musiki bestelerindeki kuvvetli nağmelerin sık sık tekrarı gibi, tamamıyla müzikal bir ses tekrarıdır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Eski Türk şairlerinin adları gördükleri vazifeyi belirtecek manalardadır. Bu şairlere Türk boyları arasında ---- gibi adlar veriliyordu. Bu adlar eski asırlarda kullanılmış geleneklerine çok bağlı Türkler arasında İslamiyet'ten sonra da yaşamıştı.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) şaman B) oyun C) baskı
D) âşık E) ozan

9. • Nasihatname türünde yazılan eser didaktik özelliğiyle ön plana çıkar.
• Eserde ahlak ilkeleri açıklanmış ahlaklı insan olmanın yolları belirtilmiştir.
• Eserde aruz ve hece ölçüsü bir arada kullanılmıştır.
• Eserde 40 beyit ve 101 dörtlük yer almaktadır, eserin tamamı 484 dizedir.

Bazı özellikleri verilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Kutadgu Bilig*
B) *Cemsid-ü Hurşid*
C) *Atabetü'l-Hakayık*
D) *Divanü Lügâti't-Türk*
E) *Divan-ı Hikmet*

10. Destan devri edebiyatında şiir sazla söylenir. Henüz yazı yokken, yüz yıllarca, sazla ve sözle söylenen bu şiir, Türk tarihinde bir şifahî edebiyat geleneği kurmuştur. Şifahî edebiyat geleneği o kadar köklüdür ki asırlarca taşlara kazınılan yazılar; İslamiyet'ten sonra aydınların yazdığı kütüphaneler dolusu yazmalar; şiir divanları, halk şiirinin geçirildiği cönkler, nihayet Türk topraklarında matbaanın gelişmesi, bilhassa halk arasında sazlarla terennüm edilen bu şifahi söyleyişi durduramamıştır.

Bu parçada sözü edilen "şifahi edebiyat" aşağıdaki dönemlerden hangisinde kurulmuştur?

- A) Halk Edebiyatı Dönemi
B) Divan Edebiyatı Dönemi
C) Tanzimat Dönemi
D) Servetifünun Dönemi
E) İslamiyet Öncesi Dönem

11. "*Divan-ü Lügâti't-Türk*" ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Eserde Türklerin o dönemde yaşadığı coğrafya ile ilgili bir harita da yer almaktadır.
B) Eserde 7500 Türkçe sözcüğün Arapça karşılığı verilmiştir.
C) Eser, diğer geçiş dönemi eserleri gibi manzum olarak yazılmıştır.
D) Türkçenin dil bilgisi kuralları ve şive özellikleri de eserde yer alır.
E) Kitabın yazıldığı metin Hakaniye lehçesiyle, kitap-taki açıklamalar Arapçayla yazılmıştır.

12. I. Uyak düzeni aaba/ccdc/eefe biçimindedir.
II. Aruzun feülün /feülün /feülün /feül ölçüsüyle yazılmıştır.
III. Eserin bilinen iki nüshası vardır.
IV. Beyitlerin uyak düzeni kaside tarzındadır.
V. Yazarı Edip Ahmet Yükeki'dir.

Atebetü'l Hakâyık ile ilgili bilgi verilen yukarıdaki numaralanmış ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. **Divan-ü Lügati't Türk'teki manzum parçalarla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi doğrudur?**

- A) Manzum parçalar dörtlüklerle yazılmıştır.
- B) Manzum parçalar sadece hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- C) Manzum parçalar hem aruz hem de hece ölçüsüyle yazılmıştır.
- D) Manzum parçaların konusu genellikle savaştır.
- E) Manzum parçalar sadece aruz ölçüsüyle yazılmıştır.

2. • Türk dilinin ilk sözlüğüdür.
• Uygur alfabesi hakkında bilgiler verir.
• Abbasi halifesi Ebulkasım Abdullah'a sunulmuştur.
• XI. yüzyılda kaleme alınmıştır.

Bazı özellikleri verilen eser aşağıdakilerden hangisine aittir?

- A) Yusuf Has Hacib
- B) Kaşgarlı Mahmut
- C) Edip Ahmet Yükeki
- D) Hoca Ahmet Yesevi
- E) Ali Şir Nevai

3. Aç ne yimes, tok ne times.
(Aç ne yemez, tok ne demez)

Bu sözle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Arı bir Türkçe ile söylenmiştir.
- B) Özlü bir anlatıma sahiptir.
- C) İç kafiye yer verilmiştir.
- D) Sav özelliği taşımaktadır.
- E) İlk örneklerine İslami Dönem'de rastlanır.

4. **Aşağıdakilerden hangisi Geçiş Dönemi Türk edebiyatının biçimsel özelliklerinden değildir?**

- A) İslamiyet'i öğretme, toplumu ve devletin başındakileri iyiye yönlendirme amaçlanmıştır.
- B) Dörtlük nazım biriminin yanında Arap ve İran edebiyatından alınan beyit de kullanılmıştır.
- C) Hece ve aruz ölçüsü beraber kullanılmıştır ancak aruza eğilim artmıştır.
- D) Mesnevi, gazel, kaside gibi Arap ve İran edebiyatına ait nazım biçimleri kullanılmaya başlanmıştır.
- E) Eserler Hakaniye Türkçesi ile verilmiş, Arapça ve Farsça sözcükler dilimize girmiştir.

5. (I) *Atabetül Hakayık* 900 yıllık bir geçmişi olan İslamî Türk edebiyatının ilk en büyük verimidir. (II) 6645 beyitlik didaktik bir manzume olan eser, aruzun feülün/feülün /feülün /feül vezniyle yazılmıştır. (III) Yusuf Has Hacib eserini meydana getirirken gerek nazım örgüsü, gerekse epik üslup açısından Firdevsî'nin *Şehnâme*'sinden etkilenmiştir. (IV) Firdevsî'nin Fars-İslam biçimine dönüştürdüğü İran destanını Türk destan geleneğini bir tarafa bırakıp Fars-İslam hükümdarlık ideallerini alarak yapmaya çalışmış ve bunları Orta Asya Türk edebiyat geleneği ile birleştirmiştir. (V) Yazar, bu eseriyle Türk hükümdarlık, devlet idaresi ve hikmet geleneklerinin Arap ve Fars gelenekleri ile karşılaştırılabilecek derecede başarılı olduğunu göstermek ve ispatlamak amacını gütmektedir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Ey oğul, dünyaya gönlümü vererek avundum; bak, o benden usandı, bana vefa göstermedi. Dünya beni aldatmış; severek yanına çağırıyor, ona gönül verdim fakat benden çabuk bıktı.

Yukarıdaki sözler Kutadgu Bilig'de yer alan kişilerden birine aittir.

Buna göre, konuşan bu kişi, aşağıdakilerden hangisine seslenmektedir?

- A) Kün Togdı B) Ay Toldı
C) Ögdülmüş D) Odgurmış
E) Dede Korkut

7. **Divanü Lügati't Türk ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Kaşgarlı Mahmut tarafından Hakaniye Lehçesi ile 12. yüzyılda kaleme alınmıştır.
- B) Türkçenin Arapçadan aşağı kalmadığını kanıtlamak amacıyla sözlük şeklinde oluşturulmuştur.
- C) Edebiyatımızda derleme yoluyla oluşturulan ilk eserdir.
- D) Türk kültürüne ve tarihine ait bilgilere de yer verilmiştir.
- E) Eserin sonunda bir Türk Dünyası haritasına yer verilmiştir.

8. (I) Atabetü'l-Hakâyık, Kutadgu Bilig gibi öğretici bir eserdir. (II) Eserin baş kısmındaki övgü ve sebep-i telif kısımları beyitlerle ve kaside tarzında asıl eser ise aaba/ccdc/eefe biçiminde kafiyelenmiş dördlüklerle yazılmıştır. (III) Anlatım tekniği ve edebî açıdan Kutadgu Bilig kadar başarılı bir eser değildir. (IV) Ayrıca İslamiyet öncesi Türk şiirinde görülen dize başı uyak da çok kullanılmıştır. (V) Eserde sıkça kullanılan zengin uyağın yanı sıra bazen rediflere de yer verilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. • Hece vezni ile beraber aruz vezni de kullanılmıştır.
• İslamiyet öncesi kültür ile İslami kültür iç içedir.
• Öğüt verici ve dini tarzda eserler yazılmıştır.
• Türk Tasavvuf edebiyatı ilk örneklerini vermiştir.

Bazı özellikleri verilen dönem aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Geçiş Dönemi Türk Edebiyatı
B) Divan Edebiyatı Dönemi
C) Tanzimat Dönemi
D) Servetifünun Dönemi
E) İslamiyet Öncesi Dönem

10. Eser, 6645 beyitten oluşmaktadır. Ayrıca eserde 173 de dördlük vardır. Eserin baş taraflarında Arapça ve Farsça kelimeler yok denecek kadar azdır. Eser ilerledikçe Türkçeyi aruza uydurmaktaki güçlük nedeniyle Arapça, Farsça kelimelerin yoğunlaştığı görülür. Fakat dili genel itibarıyla oldukça sadedir.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Mukaddimetül Edep*
B) *Divan-ı Hikmet*
C) *Risaletin Nushiye*
D) *Kutadgu Bilig*
E) *Atabetü'l-Hakayık*

11. On dört bölümden oluşan eserde kırk beyit ile yüz bir tane dördlük bulunmaktadır, eserin tamamı 484 mısradır. Nerede, ne zaman yazıldığı tam olarak bilinmeyen eser yine kim olduğunu, nerede hüküm sürdüğünü bilmediğimiz Türk ve Acem meliki Muhammed Dâd İspehsalar Bey'e sunulmuştur. Yazılış yeri ve tarihi henüz aydınlatılamamış olan ---- aruzun feülün/ feülün /feülün /feül vezniyle yazılmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Kutadgu Bilig*
B) *Divan-ı Hikmet*
C) *Atabetü'l-Hakayık*
D) *Divan-ı Lügâti't-Türk*
E) *Dede Korkut Hikâyeleri*

12. İslami Dönem Türk edebiyatı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) 11. yüzyıldan itibaren İslamiyet etkisindeki ilk büyük eserler verilmeye başlanmıştır.
B) Bu süreçte Farsça edebiyat dili, Arapça da bilim dili olarak önem kazanmıştır.
C) İslami Dönem Türk edebiyatıyla birlikte millî ölçüm olan aruz ölçüsü yerini hece ölçüsüne bırakmıştır.
D) Nazım şekilleri olarak mesnevi, gazel, kaside ön plana çıkar.
E) İslamiyet'in kabulünden sonra Doğu Lehçesi ve Batı Lehçesi olmak üzere iki lehçe ile eserler oluşturulmuştur.

13. I. İslâmiyet öncesi dönemde, ünlü bir kişinin ölümünden sonra yapılan dinsel yas törenlerinde ölünün iyiliklerinin ve yaşarken yaptığı işlerin anlatıldığı şiirlere ne ad verilir?
II. İslâmiyet'ten önceki dönemde, ünlü bir kişinin ölümünden sonra yapılan dinsel yas törenlerine ne ad verilir?
III. İslâmiyet'ten önce Türklerde, sürgün avında ava gidenler için yapılan törenlere ne ad verilir?

Numaralanmış cümlelerdeki soruların cevabı aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Koşuk	Şölen	Yuğ
B)	Sagu	Yuğ	Sığır
C)	Ağıt	Yuğ	Sığır
D)	Destan	Şölen	Yuğ
E)	Mersiye	Yuğ	Sığır

HALK ŞİİRİ**A. ANONİM HALK EDEBİYATI NAZIM ŞEKİLLERİ****1. MÂNİ**

- Aşk konusu başta olmak üzere hemen hemen her konuda yazılabilen anonim halk edebiyatı nazım şekline mâni denir.
- Anonim halk edebiyatının en yaygın ve aynı zamanda en küçük nazım şeklidir.
- Genellikle dört mısradan oluşan tek dörtlük şekildedirler.
- Mâniler bir nevi divan edebiyatındaki tuyuğun karşılığıdır.
- Cinaslı mânilerde dize sayısı dörtten fazla olabilir.
- Mâniler, 7'li hece ölçüsüyle yazılır.
- Mâninin kendine özgü bir ezgisi vardır.
- Mânilerde ilk iki mısra doldurma dizeler olup bu dizeler kafiye hazırlamak için söylenir.
- Asıl anlatılmak istenen temel duygu ve düşünce son iki dizede yer alır.
- Mânilerde birinci, ikinci ve dördüncü dizeler uyaklı, üçüncü dize ise serbest bırakılmıştır.
- Kafiye düzeni "aaxa" şeklindedir.

2. TÜRKÜ

- Belirli ezgilerle söylenen halkın dertlerini, özlemlerini, sevinçlerini, dünya görüşünü vb. özelliklerini yansıtan anonim halk edebiyatı nazım biçimine türkü denir.
- Kendine has bir söyleyişi olup belli bir ezgiyle söylenir.
- Aşk, güzellik, kahramanlık, doğa, gurbet, sosyal olaylar en çok işlenen konulardır.
- Türküler iki bölümden oluşur, türkünün asıl sözlerinin yer aldığı birinci bölüme "bent" denir.
- İkinci bölüm ise her bendin sonunda tekrarlanan "nakarat" bölümüdür, bu bölüme "kavuştak" ya da "bağlama" adı verilir.
- Türküler 7'li, 8'li veya 11'li hece ölçüsü kalıplarıyla yazılır ve söylenir.
- Türkülerin kafiye şeması genellikle "aaab/ cccb/ dddb..." şeklindedir. Kafiye şeması "aaxa/ bbxb/ ccxc..." "xaxa/ bbba/ ccca..." şeklinde olanlar da vardır.

a. Ninni

Annelerin bebeklerini uyutmak amacıyla belli bir ezgi dâhilinde söylediği parçalara ninni denir.

b. Ağıt

- Ağıtlar, genellikle bir ölümün ya da acı, üzücü bir olayın ardından söylenen halk türküleridir.

B. ÂŞIK EDEBİYATI NAZIM ŞEKİLLERİ**1. KOŞMA**

- Âşık edebiyatının en çok kullanılan nazım biçimidir.
- Koşmada doğa, sevgi, yiğitlik, acı, yakınma, eleştiri, aşk, ölüm, özlem, insanlık sevgisi gibi temalar işlenir.
- Konu olarak divan edebiyatındaki "gazel" ile aynıdır.
- On birli hece ölçüsü ile söylenir. (6+5 veya 4+4+3 duraklıdır)
- Dörtlülüklerden oluşur, dörtlük sayısı üç ile beş arasında değişir.
- Koşmalarda daha çok yarım uyak kullanılır.
- Uyak düzeni genellikle "abab/cccb/dddb" şeklindedir.
- Uyak düzeni "aaaa/bbba/ccca" ya da "abxb/dddb/cccb" şeklinde olanlar da vardır.
- Son dörtlükte ozanın adı (mahlası) yer alır, buna tapşırma denir.

KOŞMALAR KONULARINA GÖRE DÖRDE AYRILIR**a. Taşlama**

- Toplum veya kişilerin kötü taraflarını eleştiren şiirlere denir.
- Taşlama; divan edebiyatında hicviye, Batı edebiyatında satir, günümüzde ise yergi ismini almıştır.
- Bayburtlu Zihni, Dertli ve Seyrani bu türde öne çıkan kişilerdir.

b. Koçaklama

- Savaş, yiğitlik ve kahramanlık konularını işleyen şiirlerdir.
- Köroğlu, Dadaloğlu ve Kayıkçı Kul Mustafa koçaklama türünün önemli örneklerini vermişlerdir.

c. Güzelleme

- Âşık edebiyatında sevgili, hasret, ayrılık ve doğanın güzelliklerini konu alan koşmalara denir.
- Türk edebiyatında güzelleme türünün en başarılı örneklerini Karacaoğlan vermiştir.

d. Ağıt

- Sevilen kişilerin ardından duyulan üzüntüyü anlatmak, bu duyguyu belirtmek için yazılan şiirlere denir.
- Belli bir ezgi ile söylenmiş olan ağıtın, İslamiyet öncesi sözlü edebiyat dönemindeki karşılığı "sagu", divan şiirindeki karşılığı ise "mersiye"dir.

2. SEMAİ

- Âşık tarzı Türk edebiyatı nazım şekillerinden olan semai türünde daha çok sevgi, doğa, güzellik gibi konular işlenir.
- Uyak düzeni koşma gibi "aaaa/bbba/ccca" ya da "abxb/dddb/cccb" şeklindedir.
- Semailer; en az 3, en fazla 5 dördlükten oluşur.
- Semailerde şiirin son dördlüğünde şairin mahlası geçer.
- Koşmaya birçok yönden benzeyen semainin koşmadan en önemli ve tek farkı ölçüsüdür. Semai 8'li; koşma 11'li ölçüyle söylenir.
- Türk edebiyatında semai türünün en güzel örneklerini Karacaoğlan ve Erzurumlu Emrah vermiştir.

3. VARSAĞI

- Toroslar'daki Varsak boyunun kendine özgü bir ezgi ile söyledikleri şiirlerin adı olan bir nazım şeklidir.
- Genellikle "hey, bre, bre hey, be, aman" gibi ünlemlere yer verilir.
- Genellikle 8'li hece ölçüsüyle söylenir.
- Edebiyatımızda varsakları ile ünlü olan şair Karacaoğlan'dır.

4. DESTAN

- Aktarılması uzun süren olayları veya durumları aktarmak için kullanılan ve âşıklar arasında oldukça fazla rağbet gören nazım şeklidir.
- Halk şiirindeki en uzun nazım biçimidir, bazı destanların dördlük sayısı 100'ü geçer.
- Destanlar genellikle 11'li hece ölçüsüyle söylenir, 8'li kalıpla yazılan destanlar da vardır.
- Kafiye örgüsü koşmayla aynıdır, genellikle "abab/cccb/dddb" şeklindedir.

C. TEKKE (TASAVVUF) EDEBİYATI NAZIM TÜRLERİ**1. İLAHİ**

- Allah'ı övmek ve ona yalvarmak için yazılan Allah aşkı ile insan sevgisini birleştiren lirik şiirlere ilahi denir.
- Yunus Emre ismi ilahi türü ile özdeşleşmiş ve bu türün ustası sayılmıştır.
- Kafiyeleniş şekli koşma ile aynıdır, genellikle "abab/cccb/dddb" şeklindedir.
- İlahiler, Bektaşilerde "nefes", Mevlevilerde "ayin", Alevilerde "deme", Gülşeni tekkelerinde "tapuğ" Halvetilerde ise "durak" adını alır.

2. NEFES

- Bektaşi şairlerin söylemiş oldukları lirik şiirlere nefes denir.
- Nefes türünde en çok vahdet-i vücud düşüncesi işlenir.
- Hece ölçüsünün 8'li ve 11'li kalıbıyla yazılırlar.
- Pir Sultan Abdal ve Kaygusuz Abdal nefes türünün ustası olarak kabul edilirler.

3. DEME

- Alevi ozanların dinî konularda söyledikleri şiirlere demir.
- Deme türü söyleyişindeki melodik özellikler ile ön plana çıkan bir türdür.
- Demeler, 8'li hece ölçüsüyle söylenmiş şiirlerdir, genellikle hecenin 4+4 veya 5+3 duraklarıyla yazılırlar.

4. NUTUK

- Dinî-tasavvufi halk edebiyatı türlerinden olan nutuk, mürşit ve pirlarin tarikata yeni girmiş olanlara tarikat usul ve adabını öğretmek için söyledikleri şiirlere denir.
- Nutuklar 11'li hece ölçüsüyle yazılır, 7'li ve 8'li hece ölçüsüyle yazılanlar da vardır.
- Kafiye düzeni abab/cccb/dddb/eeeb şeklindedir.
- En önemli temsilcisi Kaygusuz Abdal'dır.

5. ŞATHİYE

- Allah ile şakalaşırçasına yazılan şiirlerdir.
- Daha çok Alevi-Bektaşi ozanlarınca kullanılmıştır.
- Kaygusuz Abdal bu türün en güzel örneklerini vermiştir. Yunus Emre de bu türde şiirler kaleme almıştır.

6. DEVRİYE

- İnsanın var oluşunu anlatan, devir kuramını işleyen şiirlere denir.
- İnsanın Allah'tan gelip tekrar Allah'a dönmesi düşüncesini işleyen şiirlerdir.
- Devriyeler felsefi konuları işlediklerinden anlaşılmalı oldukça zor şiirlerdir.
- Çoğunlukla Bektaşi şairleri tarafından söylenmişlerdir.
- Devriyeler, 11'li hece ölçüsüyle söylenir.
- Ölçü ve uyak bakımından ilahi türüne benzer.

1. Çoğunlukla 7'li hece ölçüsüyle ve aaxa uyak düzeniyle söylenen dördlülüklerdir. Bu özellikleriyle halk şiirinin nazım şekilleri arasına girmektedir. Bu nazım biçiminde tek bir dördlülükte anlam tamamlanır. İlk iki mısra genellikle üçüncü ve dördüncü mısralarda söylenmek istenenlere hazırlık için kullanılır. Asıl anlam, üçüncü ve dördüncü mısralarda gizli olabilir ancak ilk iki dizeyi de sadece dolgu olarak düşünmemek gerekir.

Bu parçada aşağıdaki nazım biçimlerinden hangisine ait özellikler dile getirilmiştir?

- A) Koşuk B) Koşma C) Mânî
D) Türkü E) Semai

2. Türkünün kendine özgü şekil özellikleri yoktur. Mani veya koşma gibi bazı nazım şekilleriyle veya başka özelliklerdeki şekillerde kullanılır. Türkülerin söyleyeni belli değildir. Bazı türkülerin başlangıçta söyleyeni belli şiirlerden oluştuğu bilinse de türkülerde mahlas yoktur. Türkülerin aynen tekrar edilen mısraları anlamına gelen ---- türkülere özel bir şiir tekniğidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) miyan B) kavuştak C) bent
D) cinas E) vasita

3. Aşağıdakilerden hangisinde âşık şiirindeki tür ve şekiller bir arada verilmiştir?

- A) Koşma- güzelleme- ilahi- varsağı
B) Semai- destan- taşlama- nutuk
C) Koşma- koçaklama- varsağı- şathiye
D) Semai- varsağı- destan- ninni
E) Güzelleme- koçaklama- taşlama- varsağı

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde verilen açıklama yay ayraç içerisindeki kavramla uyuşmamaktadır?

- A) İnsana ve doğaya ait güzellikleri anlatan veya öven şiirlerdir. (Güzelleme)
B) Kahramanlık ve savaş konularında söylenen şiirlerle denir. (Koçaklama)
C) Toplum içindeki aksaklıkları ve adaletsizlikleri dile getirerek eleştiren şiirlerdir. (Taşlama)
D) Âşıkların ölüm konusunda söylediği şiirlerdir. (Ağıt)
E) Sevgi, doğa ve ayrılık gibi konuların işlendiği özel bir ezgi ile söylenen şiirlerdir. (Varsağı)

5. (I) Türküler, ezgilerine göre usullü ve usulsüz şeklinde iki kısma ayrılır. (II) Usullü türküler, ağıt, bozlak, hoyrat gibi ezgilerden; usulsüzler ise oyun havalarından ibarettir. (III) Türküye yapı açısından bakıldığında bu şiirlerin bent ve kavuştaklardan oluştuğu görülür. (IV) Bentler, türkünün kavuştaklar dışında kalan asıl bölümleridir, bu bölümlerin mısra sayılarında değişmeler olabilmektedir. (V) Kavuştak kısmında ise bazı mısralar, türkü boyunca aynen tekrarlanır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Mert dayanır namert kaçar
Meydan gümbür gümbürlenür
Şahlar şahı divan açar
Divan gümbür gümbürlenür

Yiğit kendini öğende
Oklar menzili döğende
Şeşper kalkana değende
Kalkan gümbür gümbürlenür

Bu dördlülükler gerek sesinin kuvveti, gerek sözünün sağlamlığı ile birinci sınıf bir saz şiirinin dilinden çıktığı pek aşikâr bir ----.

Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) güzellemedir
B) koçaklamadır
C) taşlamadır
D) şathiyedir
E) devriyedir

7. Düzenleyicisi bilinmeyen halkın sözlü geleneğinde oluşup gelişen, çağdan çağa ve yerden yere içeriğinde olsun, biçiminde olsun değişikliklere (zenginleşmelere, bozulmalara, kırılmalara) uğrayabilen ve her zaman bir ezgiye koşulmuş olarak söylenen şiirlerdir.

Bu parçada aşağıdaki nazım biçimlerinden hangisine ait özellikler dile getirilmiştir?

- A) Koşuk B) Koşma C) Mânî
D) Türkü E) Semai

8. Türk halk şiirinin bütün dönemlerinde ağıt türüne rast-
- I II
- lanır. İslamiyet öncesinde şav olarak adlandırılan ölüm
- III
- konulu şiirler, İslamiyet'ten sonra ağıt ve mersiye olarak
- IV
- adlandırılmaktadır. Ağıtlar, mani ve koşma nazım şe-
- V

killeriyle söylendiği gibi bunların dışında başka şekil özellikleriyle de söylenmektedir. Türkülerde olduğu gibi bentlerden kurulu ağıtlar da vardır.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. I. İlk dörtlüğün ikinci ve dördüncü, diğer dörtlüklerin dördüncü mısrasından sonra ziyade adı verilen mısraların eklenmesiyle oluşturulmuş koşma çeşididir.
- II. Her dörtlüğün son mısrasındaki kafiyeli kelimenin diğer dörtlüğün başında tekrarlanmasıyla oluşur.
- III. Zincirleme şeklindeki koşmalara ziyadeler eklenecek oluşturulan koşmalardır.
- IV. İç kafiyesi olan koşmalardır, gazele benzeyen bu koşma türü 6+5 duraklı olarak yazılır.

Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış cümlelerden herhangi biriyle ilişkilendirilemez?

- A) Zincirleme Koşma B) Ayaklı Koşma
C) Koşma-Şarkı D) Zincirbent Koşma
E) Musammat Koşma

10. • Annelerin, çocuklarını sakinleştirmek ve uyutmak için söyledikleri ezgili şiirlerdir.
- Yedi heceli ve aaxa şeklindeki bir kafiye örgüsüyle söylenir.
- Belli bir konusu yoktur, her türlü konuda söylenebilir.
- Konusu ve ezgisinden daha ziyade işleviyle öne çıkan bir türdür.

Yukarıda bazı özellikleri verilen nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koşuk B) Varsağı C) Ninni
D) Ağıt E) Destan

11. I. Acıklı bir olay veya ölüm sebebiyle duyulan üzüntüyü dile getirmek için söylenmiş manzumelere ne ad verilir?
- II. Annelerin çocuklarını uyutmak için bir ezgi eşliğinde; 7'li, 8'li ve 9'lu hece ölçüsüyle söyledikleri sözlü edebiyat türüne ne ad verilir?
- III. Aşk, tabiat, ayrılık, gurbet gibi konuların işlendiği, 7'li hece ölçüsüyle söylenen, uyak düzeni "aaxa" olan, dört mısralık nazım şekline ne denir?

Numaralanmış cümlelerdeki soruların cevabı aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Destan	Ninni	Koşma
B)	Mersiye	Ağıt	Koşuk
C)	Ağıt	Ninni	Mâni
D)	Sagu	Ağıt	Semai
E)	Taşlama	Ninni	Güzelleme

12. Garibim bu gülşende
Bülbüller ötüşende
Gariplik ne çetinmiş
Baş yastığa düşende

Aşağıdakilerden hangisi bu dörtlüğün alındığı nazım biçimine ait bir özellik değildir?

- A) Divan edebiyatındaki tuyuğun karşılığıdır.
B) Cinaslı uyaklı olanlarda dize sayısı dörtten fazla olabilir.
C) Karşılıklı olarak iki kişi tarafından söylenenlere deyiş adı verilir.
D) Asıl sözlerinin yer aldığı birinci bölüme bent denir.
E) Genellikle 7'li hece ölçüsüyle söylenir.

13. (I) Âşık şiirinde en fazla kullanılan nazım şekli koşmadır. (II) Bu şiir geleneğindeki türlerin tamamına yakını koşma nazım şekliyle oluşturulmuştur. (III) 5-10 dörtlük gibi bir hacme sahip koşmaların kendine özgü bir kafiye örgüsü vardır. (IV) İlk dörtlükte farklı şekillerde olabilen koşma kafiye örgüsü, genellikle ababcccbçççd..., xaxa bbba ccca... veya aaabcccbçççb... şeklindedir. (V) Koşmaların yapı açısından düz koşma, yedekli koşma, musammat koşma, ayaklı koşma, zincirbent ayaklı koşma, zincireme, koşma-şarkı gibi çeşitli türleri vardır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Koçaklama, âşık şiirinde koşmanın kahramanlık, yiğitlik ve savaş konularında söylenen türüdür. Bu şiirlerde kahramanlıklar dile getirilir, kahramanlık yapan yiğitlerden övgüyle bahsedilir. Bu nazım türünün en iyi örneklerini ---- ve ---- gibi âşıklar vermiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kayıkçı Kul Mustafa – Köroğlu
B) Karacaoğlan – Dadaloğlu
C) Âşık Ömer – Erzurumlu Emrah
D) Dertli – Bayburtlu Zihni
E) Seyrani – Ercişli Emrah

2. Ağıdakilerin hangisinde dinî-tasavvufî halk şiirinin nazım türleri bir arada verilmiştir?

- A) İlahi – koşma – deme – nefes
B) Şathiye – nefes – devriye – ilahi
C) Taşlama – destan – nutuk – nefes
D) Mani – ilahi – nefes – deme
E) Nutuk – nefes – devriye – varsağı

3. Âşıkların aruz ölçüsüyle yazdıkları veya söyledikleri türlerdendir. Daha çok on dokuzuncu yüzyılda karşımıza çıkan bu şiirlerin sayısı oldukça azdır. Aruz vezninin müfteilün / müfteilün / müfteilün / müfteilün kalıbında yazılan şiirler hecenin 8+8=16'lı şekliyle uyum gösterir. Özel bir ezgiyle okunan bu şiirlerde iç kafiye vardır. Beyitler, içerideki kafiyeli bölümlerden bölündüğünde dörtlük şekline dönüşür. Bu yönüyle bazı araştırmacılar, bu şiirlerin hece ölçüsüne dayalı bir tür olabileceğini de ileri sürmüşlerdir. Gazel, murabba, muhammes ve müseddes şekillerinde kaleme alınmışlardır.

Bu parçada bazı özellikleri verilen aruzlu halk şiiri nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Divan B) Selis C) Semai
D) Satranç E) Kalenderî

4. Tekke –Tasavvuf edebiyatı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Genelde hece ölçüsü kullanılmış, bazı şiirler aruzla yazılmıştır.
B) Ürünlerin hemen hepsinde tanrı sevgisi işlenmiştir.
C) Şiirler beyit nazım birimi ile yazılmıştır.
D) Şiirlerde daha çok yarım uyak kullanılmıştır.
E) En çok kullanılan nazım türleri ilahi, nefes, deme, şathiye gibi şiirlerdir.

5. Destanlar, koşmalardan hacmiyle ayrılır; çok daha fazla dörtlüğe sahiptirler. Koşmalar üç veya beş dörtlükten

I II
oluşurken destanlar, yüz elli dörtlüğe varabilen bir

III IV
hacme sahiptir. Aktarılması uzun süren olayları veya durumları aktarmak için kullanılan destan nazım türü,
V

âşıklar arasında oldukça fazla rağbet görmüştür.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I.

Elim verdim eline
Kurban olam diline
Canlar feda yoluna
Pîrim Abdülkâdir'in

II
Yeri göğü ins ü cinni yarattun
Sen ey mimar başı eyvancı mısın
Ayı günü çarhı burcı var ettin
Ey mekân sahibi rahşancı mısın

III
Canım kurban olsun senin yoluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed
Şefaata eyle bu kemter kuluna
Adı güzel kendi güzel Muhammed

Biçim ve içerik özellikleri dikkate alındığında yukarıdaki dörtlüklerden hangilerinin şathiye nazım türüne ait olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

7. I. Mevlevî tekkelerinde okunur.
II. Gülşenî tekkelerinde okunur.
III. Halvetî tekkelerinde okunur..
IV. Alevî-Bektaşî tekkelerinde okunur.

Aşağıdakilerden hangisi numaralanmış cümlelerden herhangi biriyle ilişkilendirilemez?

- A) Âyin B) Tapuç C) Durak
D) Nefes E) Cumhur

8. Yunus Emre'nin "Çıktım erik dalına" ve "Denize bir ip gerseler" diye başlayan şiirleri, Niyazî-i Mısırî tarafından şerh edilmiş ve bu şiirlerin ne anlatmak istedikleri üzerine değerlendirmeler yapılmıştır. İlk bakışta Allah'la senli benli konuşmak isteyen bir şairin dini birtakım unsurlarla alay etmek veya onları eleştirmek için yazıldığı izlenimi veren şiirlerin arka planındaki anlam çözüldüğünde durumun öyle olmadığı, aslında bu şiirlerin tasavvuf kültürünü bilen kişilere hitap ettiği görülmektedir.

Bu parçada sözü edilen şiirlerin nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlahi B) Şathiye C) Devriye
D) Nefes E) Nutuk

9. I. Âşık Edebiyatı'nın en sevilen ve en yaygın olarak kullanılan şiir biçimidir.
II. Dörtlük sayısı genelde üç ile beş arasında değişir, altı dörtlükten oluşanları da vardır.
III. Sözlü Türk edebiyatındaki koşuk nazım şeklinin devamı niteliğindedir.
IV. Genellikle "hey, bre, bre hey, be, aman" gibi ünlemelere yer verilir.
V. Konu yönünden divan edebiyatındaki gazel ve şarkıya benzer.

Numaralanmış cümlelerden hangisi koşma nazım biçimine ait bir özellik değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Şeriat esaslarının hâkim olduğu medreselerden yetişen edebiyata meraklı bilginlerin Arap ve Fars edebiyatından tür, şekil, aruz ve mevzularıyla birlikte mazmunlar da alarak meydana getirdikleri manzum ve mensur eserlerle oluşturulan gelenektir?

Bu parçada sözü edilen edebiyat dönemi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Halk edebiyatı
B) Âşık edebiyatı
C) Fecriati Edebiyatı
D) Divan edebiyatı
E) Tekke ve tasavvuf edebiyatı

11. (I) Âşık şiirinde yaygın bir şekilde kullanılan güzelleme, insana ve doğaya ait güzellikleri konu edinir. (II) Âşıklar, güzellemelerde güzel bir kadının veya bir doğa parçasının methini ederler. (III) Bir sevgilinin hayaline âşık olup diyar diyar gezip saz çalan âşıklar, sevgiden, sevdadan ve sevgiliden bahsederler. (IV) Hemen bütün âşıklar, güzelleme nazım türünü kullanmışlar ve güzelin methini dile getirmişlerdir. (V) Ancak Türk edebiyatında güzelleme türünün en başarılı örneklerini Dadaloğlu vermiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Dinî-tasavvufî halk şiirinde Hz. Muhammet'in doğumunu anlatan şiirlerdir. Bu türün Türk edebiyatındaki en iyi temsilcisi 15. yüzyıl şairi Süleyman Çelebi'dir.

Bu parçada sözü edilen nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlahi B) Mevlid C) Hilye
D) Naat E) Tevhîd

- 13.

I
Bir vakte erdi ki bizim günümüz
Yiğit belli değil mert belli değil
Herkes yarasına derman arıyor
Deva belli değil dert belli değil

II
Yiğitler silkinip ata binende
Derelerden boz kurtlara ün olur
Yiğit olan döne döne dövüşür
Kötüler kavgadan kaçar dön olur

III
Keklik gibi taştan taşa sekerek
Gerdan açıp gelişini sevdiğim
Sağa sola taksim etmiş örgüsün
Onar onar bölüşünü sevdiğim

Numaralanmış dörtlüklerin nazım türü aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Koşuk	Ağıt	Güzelleme
B)	Taşlama	Koçaklama	Güzelleme
C)	Ağıt	Taşlama	Sığır
D)	Destan	Semai	Varsağı
E)	Devriye	Koçaklama	Güzelleme

1. Âşıklık geleneği mensuplarının yetişme süreçleri şu aşamalardan oluşur: ----. Eskiden âşık fasılları toplantıda bulunan en yaşlı âşığın yaptığı bir dua ile sona ererdi. Bu uygulama, XX. yüzyıl ortalarından itibaren toplantıda bulunan âşıkların koro hâlinde Köroğlu'ndan bir koçaklamanın söylenmesi şekline dönüşmüştür.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Çıraklık
B) Bade içme ve rüya motifi
C) Muamma çözme
D) Tarikata bağlanma
E) Askı asma-askı indirme

2. Şu karşıdan gelen dilber

Gelir amma neden sonra

Bir selâma kail oldum

Verir amma neden sonra

Bu dörtlüğün nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Koşuk B) Varsağı C) Semai
D) Koşma E) Destan

3. Büyük bir kısmı doğrudan ayin ve törenlerde okunmaya ve eşliklerinde tarikata has ritüel ve pratiklerin yapılması için üretilen ve bu tür sosyo-kültürel bağlamlarda tüketilen manzum ve mensur edebî ürün ve süreçlerin tamamı olarak adlandırılan edebiyat geleneğidir.

Bu parçada sözü edilen edebiyat geleneği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tekke ve tasavvuf halk geleneği
B) Ozan-baksı edebiyat geleneği
C) Âşık tarzı rüya motifi geleneği
D) Klasik edebiyat geleneği
E) Batı etkisi edebiyat geleneği

4. **Âşık edebiyatı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Şiirlerin nazım birimi dörtlüktür; 7, 8, 11'li hece kalıbı çok kullanılmıştır.
B) Şiirde aruz özentisi görülmez ama dinin etkileri gözlenir.
C) Şiirler doğaçlama yoluyla söylenir.
D) Şiirlerin son dörtlüğünde şairin adı geçer.
E) Şiirde koşma, semaî, varsağı gibi nazım biçimleri kullanılmıştır.

5. I
Çobanoğlu kulak versen sözüme
Yazılanlar mutlak gelir yüzüne
Evde bile karı bakmaz yüzüne
Hele sırtın yere yıkılsın da gör

II

Kolumdan uçurdum bazı

Yeter ettin bana nazı

Âşık Ömer'in niyazı

Geçer amma neden sonra

Yukarıdaki numaralanmış dörtlükler;

- I. hece sayısı,
II. nazım birimi,
III. nazım biçimi,
IV. ele alınan konu,
V. şiirin son dörtlüğü

özelliklerinden hangileri bakımından ortaktır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve V E) III ve IV

6. Kendisinden sonra gelen şairlere zemin hazırlayan teke ve tasavvufi edebiyatı geleneğinin bilinen ilk şairidir.

Bu cümlede sözü edilen şair ve eseri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yusuf Has Hacib – Kutadgu Bilig
B) Yunus Emre – Risaletün Nushiye
C) Mevlana Celalettin Rumi – Mesnevi
D) Hâkim Süleyman Ata – Bakırgan Kitabı
E) Hoca Ahmet Yesevi – Divanı Hikmet

7. Tarihte Çukurova civarında yaşayan bir Türk boyuna

I

has, ezgili şiirlere, "Varsak tarzı" anlamlarına gelen varsağı adı verilmiştir. Bu şiirlerde yiğitçe ve sert bir

II

eda vardır. Göçer hâlde yaşayan topluluğun yaşam

III

tarzına da uygun bir şekilde bu türün ezgilerinde didaktik bir içerik ve dirençli bir söyleyiş tarzı hâkimdir.

IV

Bu şiirler hecenin 8'li kalıbyla söylenmiştir.

V

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Tekke –Tasavvuf edebiyatı ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Daha çok sözlü olarak gelişen bir edebiyattır.
B) İlahi, nefes, deme, nutuk, devriye, şathiye gibi nazım türleri kullanılmıştır.
C) Kurucusu Ahmet Yesevi olarak kabul edilir.
D) Didaktik şiirlerin yanı sıra lirik şiirler de görülür.
E) Tanrı sevgisi, ona ulaşmanın vasıtaları, benliğin öldürülmesi, dünyanın geçiciliği işlenen konulardır.

9. (I) Toplumsal aksaklıkların dile getirildiği ve eleştirildiği şiirlere taşlama denir. (II) Taşlamalarda, toplumun her kesiminden kişi ve kuruma ait beğenilmeyen davranışlar, alaya alınır. (III) İğneleyici bir üslupları olan taşlamalar, çoğu zaman dinleyenleri güldüren şiirler konumundadır. (IV) Kimsenin dile getiremediği veya söylemeyi düşünemediği bozuk durumları âşıklar, taşlamalar vasıtasıyla gündeme taşımışlardır. (V) Türk edebiyatında taşlama türünün en başarılı örneklerini Âşık Ömer vermiştir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Anonim halk şiiriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Anlatımda süse, mecaza ve edebî sanatlara pek yer verilmez.
B) Şiirde uyak olarak yarım ve cinaslı uyak tercih edilmiştir.
C) Anonim halk edebiyatı somut ve gerçeklerle iç içe bir edebiyattır.
D) Hece ölçüsünün 7'li, 8'li ve 11'li kalıpları daha çok tercih edilmiştir.
E) Ürünler ilahi aşkla yoğrulmuş lirik ve didaktik şiirlerden oluşur.

11. Tarikata yeni girmiş müritlere, tarikatın adap ve erkânını anlatan şiirlere denir. Bu şiirler, tarikatın ileri gelen müritlerinin ağzından söylenirler. Daha çok koşma nazım şekliyle söylenen, didaktik karakterli şiirlerdir. Sade bir üslupla yola yeni girmiş bir müridi bilgilendiren, tarikatta hangi safhalarda neler yapması gerektiğini telkin eden şiirler, pir veya yüksek mertebeli tarikat büyüklerince okunurlar

Bu parçada hakkında bilgi verilen nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlahi B) Şathiye C) Devriye
D) Nefes E) Nutuk

12. Kıldan köprü yaratmışsın

Gelsin kullar geçsin deyin

Hele biz şöyle duralım

Yiğit isen geç a Tanrı

Bu dördlüğün nazım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İlahi B) Şathiye C) Devriye
D) Nefes E) Nutuk

13.

	Anonim Halk Edebiyatı	
Manzum Eserler		Mensur Eserler
• Mâni		• Masal
• - - - -		• Bilmece
		• - - - -

Bu tabloda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Ninni – Halk hikâyesi
B) Türkü – Ağıt
C) Halk tiyatrosu – Ağıt
D) Varsağı – Atasözü
E) İlahi – Destan

ÂŞIK TARZI HALK EDEBİYATININ ÖZELLİKLERİ

- Halk tarafından "âşık" olarak adlandırılan saz şairlerinin oluşturduğu bir edebiyattır.
- Âşıklar; asker ocakları, şehir ve kasabalar, köy ve oymaklar olmak üzere üç kaynaktan yetişmişlerdir.
- Asker ocakları ve şehirlerde yetişen âşıklar medrese eğitimi gördükleri için divan şiirinden etkilenmişlerdir.
- Âşıklar, şiirlerini diyar diyar gezerek saz, cura ve tambura ile söylemişlerdir.
- Âşık edebiyatında doğal güzellikler, ayrılık, özlem, yiğitlik, kıskançlık, ölüm, gurbet, sosyal olay, aşk gibi konular işlenmiştir.
- Âşık edebiyatında âşıkların doğaya bakışları divan şiirinden farklı olarak canlı, realist ve somuttur.
- Ozanların oluşturduğu din dışı bir edebiyattır.
- Sözlü özelliği ön planda olmasına rağmen şairler, şiirlerini "cönk" adını verdikleri defterlerde toplamışlardır.
- Âşık edebiyatının nazım birimi dördüktür.
- Ölçü, hece ölçüsüdür, hece ölçüsünün 8'li ve 11'li kalıpları kullanılmıştır.
- Daha çok yarım ve cinaslı uyak kullanılmıştır.
- Âşık edebiyatında "kulak için kafiye" anlayışı esastır, kafiye için aynı sesin kullanılmasını gerek görmemişlerdir.
- Âşıklar, hiçbir hazırlık yapmadan yani irticalen şiir söylemişlerdir.
- Âşıklar, usta-çırak ilişkisiyle yetişen genellikle okuması yazması olmayan oldukça zeki ve yetenekli kişilerdir.
- "Kalem şairi" adı verilen okuma-yazması olan eğitilmiş şairler de vardır, bunlar genellikle divan şiir geleneğinden etkilenen kişilerdir.
- Âşıklar; saz ile birlikte koşma, varsağı, semai, destan gibi nazım biçimlerini söylemişlerdir.
- Âşık edebiyatının dili, açık, anlaşılır, halkın konuştuğu sade bir dildir.
- Âşık edebiyatının bazı ürünlerinde yöresel özellikler görülür.
- Şiir türündeki eserlerin son dördüğünde şairin mahlası yer alır, buna "tapşırma" adı verilir.
- Âşık edebiyatı, şiirden ibaret bir edebiyattır.
- Divan şiirindeki mazmunlar yer yer halk şiirinde de görülür, sevgili için "yeşil başlı ördek, keman kaş, selvi boy, inci diş vb." benzetmeler kullanılmıştır.
- Âşık edebiyatı, somut bir edebiyattır, bu edebiyata hayalî olaylardan ziyade gerçeklik ön plana çıkmaktadır.
- Kahvehaneler, asker ocakları, tekkeler, kervansaraylar ve konaklar gelişme alanları içerisinde yer alır.

ÂŞIK EDEBİYATI SANATÇILARI

SANATÇI	YÜZYIL	AÇIKLAMA
KÖROĞLU	16. YÜZYIL	Bolu'da yaşamış halk ozanıdır. Aşk, doğa, kahramanlık gibi konularda şiirler söylemiştir. Koçaklamalarıyla ünlüdür.
KARACAOĞLAN	17. YÜZYIL	Âşık edebiyatının en önemli şairlerindedir. Kendinden sonra gelenleri etkilemiştir. Koşma, semai, varsağılarıyla ünlüdür.
KAYIKÇI KUL MUSTAFA	17. YÜZYIL	Yeniçeri ozanıdır. Hece ölçüsüyle söylemiştir. "Genç Osman Destanı" ile ünlüdür.
ÂŞIK ÖMER	17. YÜZYIL	Üretkenliği ile bilinen şairdir. Divan edebiyatından etkilense de koşma ve semailer ile ünlüdür. <i>Âşıkname</i> isimli eseri vardır.
KULOĞLU	17. YÜZYIL	Döneminin önemli halk ozanlarından biridir. 4. Murat'ın Bağdat Seferi'ne katılmıştır. Lirik ve epik şiirler söylemiştir.
GEVHERİ	17. YÜZYIL	Medrese eğitimi görmüştür. Aşk, gurbet, ayrılık ve doğa güzelliklerini işlemiştir. Türkü ve koşmalarıyla ünlüdür. Aruz ölçüsüyle de eserler vermiştir. Kendi ismini taşıyan musiki makamı vardır.
DERTLİ	19. YÜZYIL	Aruz ve hece ölçüsünü kullanmıştır. Divanı vardır. Taşlamalarıyla ünlüdür.

ERZURUMLU EMRAH	19. YÜZYIL	Medrese eğitimi görmüş mutasavvıf ozandır. Semai ve koşmalarının yanında aruzla yazdığı eserleri vardır.
SEYRANİ	19. YÜZYIL	Taşlamalarıyla ünlüdür. Dönemindeki aksaklıkları, yanlışları dile getirmiştir. Divanı vardır.
DADALOĞLU	19. YÜZYIL	Avşar Türkmenlerindedir. Osmanlı'nın Türkmenleri yerleşik hayata geçirme politikasına karşı şiirler söylemiştir. Koçaklamalarıyla ünlüdür.
BAYBURTLU ZİHNİ	19. YÜZYIL	Hem divan hem halk edebiyatında eserler vermiştir. "Sergüzeştname" isimli mesnevisi vardır. Taşlamalarıyla da ünlüdür.

TEKKE (TASAVVUF) EDEBİYATININ ÖZELLİKLERİ

- Tekke-tasavvuf edebiyatı İslamiyet'in etkisiyle ortaya çıkmış bir edebiyattır.
- Tekke-tasavvuf edebiyatında Allah aşkı, insan, ibadet, ahlak, doğruluk gibi konular işlenmiştir.
- Vahdet-i vücud anlayışı esastır. Vahdet-i vücud düşüncesine göre tek bir varlık bulunur, o da Allah'tır, bütünü yaratılmışlar Allah'ın görüntüsüdür.
- Tekke şairlerinin çoğu tarikatlardan yetişmiş olup deriş ve şeyh ismiyle bilinirler.
- Tasavvufçular düşüncelerini halka yaymak amacıyla şiiri araç olarak kullanmışlardır.
- Şair unvanlı kişilerin asıl amaçları bağlı buldukları tarikatın inançlarını yaymaktır.
- Tekke-tasavvuf edebiyatında hem aruz hem de hece ölçüsü kullanılmıştır, hece ölçüsü daha çok kullanılmıştır.
- Sanatçıların dili divan edebiyatına nispeten sade, âşık edebiyatına göre de ağır bir dildir.
- Tekke-tasavvuf edebiyatında şiirler, musiki eşliğinde söylenmiştir.
- Şiirlerde nazım birimi genellikle dördlüktür, beyit nazım birimi de kullanılmıştır.

- Tekke-tasavvuf edebiyatında daha çok yarım uyak tercih edilmiştir.
- Tasavvufta tarikat yolunda yürüyen kişiye "mürüt" veya "derviş", ona yol gösteren rehberine de "mürşit" denir.
- Tekke edebiyatında ürünler ilahi aşkla yoğrulmuş lirik ve didaktik ürünlerdir.
- Yunus Emre ile dinî-tasavvufi edebiyat en mükemmel anlatım yeteneğine ulaşmıştır
- Tekke şiiri, hem halk şiirinden hem de divan şiirinden nazım şekilleri almıştır.
- Tekke - tasavvuf edebiyatında saki, şarap, âşık, maşuk gibi mazmunlar kullanılmıştır.

TEKKE (TASAVVUF) EDEBİYATI SANATÇILARI

SANATÇI	YÜZYIL	AÇIKLAMA
HACI BEKTAŞI VELÎ	13. YÜZYIL	Bektaşî tarikatının kurucusudur. Nefesleriyle ünlüdür. <i>Makalat ve Velâyetname</i> adlı eseri vardır.
YUNUS EMRE	13. YÜZYIL	Türk edebiyatının en ünlü tasavvuf şairidir. Türkçe <i>Divanı</i> ve " <i>Risaletün Nushiyye</i> " isimli mesnevisi vardır.
KAYGUSUZ ABDAL	15. YÜZYIL	Şathiye tarzında şiirler yazmış Bektaşî ozanıdır. <i>Budalaname</i> adlı didaktik eseri vardır.
EŞREFOĞLU RUMİ	15. YÜZYIL	Tasavvufi şiirleriyle ünlüdür. <i>Müzekkin-i Nüfus</i> isimli divanı vardır.
HACI BAYRAM VELÎ	15. YÜZYIL	Bayramiyye tarikatının kurucusudur. Tasavvufi lirik-didaktik şiirler yazmıştır.
PİR SULTAN ABDAL	16. YÜZYIL	En önemli alevi-bektaşî şairlerindedir. Dili sade anlatımı liriktir. Sivas'ta çıkan ayaklanma sonucu idam edilmiştir.
AZİZ MAH-MUT HÜDAYİ	16. YÜZYIL	Tekke edebiyatının 17. yüzyıldaki temsilcisidir. Dönemin padişahları tarafından saygı görmüştür. <i>Mektubat</i> adlı eseri vardır.
ERZURUMLU İBRAHİM HAKKI	18. YÜZYIL	Çok yönlü mutasavvıf şair. <i>Marifetname'nin</i> yazarıdır.

1. XVII. yüzyılda; Gevheri, Âşık Ömer, Karacaoğlan ve

I II III IV

Erzurumlu Emrah gibi en verimli ve etkin temsilcilerini
V

yetiştiren âşık tarzı kültür geleneği, klasikleşen formlarına ve tekke-tasavvuftan ayrımı belirginleşen icra ve tematik muhteva çizgisine kavuşur.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. 17. yüzyılın en güçlü şairlerinden biri olan ----, medrese eğitilmiş bir halk ozanı olması sebebi ile divan şiirinin özelliklerini, dil, sanat, ölçü ve zevkini halk şiirine taşımış bir şairdir. Onun hem hece ile hem de aruz vezni ile yazdığı şiirleri vardır. Halk şiir tarzında yazdığı şiirlerinde bile diğer halk ozanlarına göre ağır bir dil kullanmış, Arapça ve Farsça sözcük ve tamlamalara yer vermiştir. Koşma ve semailerinde halk deyişlerini ve diline dair çok başarılı örnekler veren şairin dili diğer halk ozanlarına göre biraz ağırdır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Köroğlu B) Bayburtlu Zihni
C) Dertli D) Dadaloğlu
E) Gevherî

3. **Halk edebiyatı şairleriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Karacaoğlan'ın şiirleri aşk ve doğa üzerinde kuruludur.
B) Kayıkçı Kul Mustafa, divan şiirinin etkisinden uzak, doğal bir dille şiirlerini söylemiştir.
C) Âşık Ömer hem de divan hem de halk şiiri geleneğiyle eser vermiştir
D) Gevherî'nin, 17. yüzyılın sonlarıyla 18. yüzyılın ilk yarısı arasında yaşadığı bilinmektedir.
E) Dertli'nin, atasözlerini derleyip nazım biçiminde söylediği Atalarsözü Destanı adlı şiiri vardır.

4. XVII. yüzyılda şairin Anadolu'nun çeşitli illerini gezdiği, Rumeli'ye geçtiği, Mısır ve Trablus'a gittiği de sanılmaktadır. Yaşamının büyük bir bölümünü Çukurova yöresinde geçirmiştir. Etkileyici bir dil ve duygu evreni kurduğu şiirleriyle Türk halk şiiri geleneğinde çığır açmıştır.

Bu parçada tanıtılan Türk halk edebiyatı sanatçısı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Köroğlu B) Karacaoğlan
C) Seyrani D) Dadaloğlu
E) Âşık Feymani

5. • Kayseri'nin şu anki adı Develi olan Evrek ilçesinde doğan sanatçının asıl adı Mehmet'tir.
• Divan şiirinin etkisiyle şiirler yazsa da asıl başarısını halk geleneğiyle yazdığı koşma, semai, destanları ve Bektaşî tarikatına mensup olduktan sonra yazdığı nefes ve devriyeleriyle göstermiştir.
• Dönemdeki toplumsal ve siyasi olayları sert bir dille hicvetmiştir, bu yönüyle divan şairlerinden Nef'i ile benzerlik gösterir.

Bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Köroğlu B) Karacaoğlan
C) Seyrani D) Dadaloğlu
E) Âşık Feymani

6. Gerek deyişleri gerek saz ve söz ustalığı gerekse hikâyesi ile Doğu Anadolu, Kars, İran ve Azerbaycan'da çok tanınmış bir ozandır. Yaşadığı yıllarda ve gezileri esnasında pek çok çırak yetiştirmiş, Narman Kars ve Erzurum yöresinde çok tanınan bir ozan olmuştur. Yaşça kendisinden büyük olmasına karşın Ruhsatî'yi de etkileyen ----, birçok genç aşığın yetişmesine de katkıda bulunmuştur.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Âşık Sümmani B) Âşık Gedai
C) Âşık Şenlik D) Âşık Ömer
E) Kayserili Seyrani

7. XIV. yüzyılda Anadolu'da yaşayan ve eserleri günümüze gelen mutasavvıf şairlerden bazıları ----, ----, Elvân Çelebi'dir. XV. yüzyılda Anadolu'da yaşayan eserleri veya tesirleri günümüze gelen şair mutasavvıflar ise ---- ve ---- sayılabilir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Hacı Bektaş-ı Velî B) Eşrefoğlu Rumî
C) Abdal Musa D) Kaygusuz Abdal
E) Sâid Emre

8. I. Yüzyıllar boyunca yetişmiş saz şairlerimizin hem en ünlülerinden hem de en çok ürün verenlerindedir. 1500'e yakın şiiri vardır.
II. Ününü daha çok ressam ve nakkaş olarak yapan, minyatürleriyle tanınan sanatçının bir başka yanı da halk ozanı oluşudur.
III. 58 dörtlükten oluşan *Âşıkname* ya da *Şairname* adı verilen bir eseri vardır.
IV. Sade bir dille yazdığı aşk, özlem, gurbet, ayrılık temalarını işlediği şiirleri olan şairin kendi ismiyle anılan bir makamı vardır.
V. Divanı da bulunan şairin divanı taş baskısıyla birçok defa basılmıştır.

Numaralanmış cümlelerden hangileri Âşık Ömer'e ait bir özelliktir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve V E) III ve IV

9. Şu Feke'nin hanımları
Kara bilmez alınları
Kör olasın Derviş Paşa
Hep dul kodun gelinleri

Derviş Paşa yaktı yıktı illeri
Soldu yurdumuzun bütün gülleri
Karalar geydik de attık alları
Altınımız geçmez akçe, tunç oldu

Bu dizelerde geçen yer ve şahıs isimleri dikkate alındığında, dizeler aşağıdaki şairlerden hangisine ait olabilir?

- A) Dertli B) Âşık Şenlik
C) Dadaloğlu D) Karacaoğlu
E) Âşık Gedai

10. ---- şiiri aşk ve doğa üzerine kuruludur. Ayrılık, gurbet, sıla özlemi ve ölüm en çok değiştiği konulardır. Şiirlerinde sıkça adları geçen Elif, Zeynep ve İsmikan adlı kadınların sevgilileri olduğu sanılır. Duygularını, yaşadıklarını, düşüncelerini içten, gerçekçi ve özgün bir şiir yapısı içinde anlatır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Karacaoğlu'nın B) Kul Mustafa'nın
C) Ercişli Emrah'ın D) Kazak Abdal'ın
E) Gevheri'nin

11. I. Kayılcı Kul Mustafa *Genç Osman Destanı*
II. Bayburtlu zihni *Següzeştname*
III. Kaygusuz Abdal *Budalaname*
IV. Âşık Ömer *Şairname*
V. Karacaoğlu *Uğru ile Kadı*

Yukarıdaki numaralanmış şairlerden hangisi karşısındaki eserle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Asıl adı Alâeddin Gaybî'dir. Alanya Beyi'nin oğlu olduğu söylenir. Doğduğu, öldüğü yer ve yıl kesin olarak bilinmemektedir. Yunus Emre'nin açtığı yolda yürümüş hem aruz hem de heceyle yazmıştır. Tasavvuf felsefesine yaslanan şiirlerinde ince bir alay görülür. Yobazlıkla ham sofuluğu nükteli bir anlatımla taşlar. Tekerlemelerle beslenen temiz bir dili ve kıvrak, tatlı, özgün bir deyişi vardır.

Bu parçada tanıtılan şair aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Eşrefoğlu Rûmî B) Hacı Bektaş-ı Velî
C) Abdal Musa D) Kaygusuz Abdal
E) Hacı Bayram Velî

1. • 16. yüzyılda yaşayan şair, Bektaşî tarikatına bağlıdır.
• Divan edebiyatından etkilenmemiş, bütün şiirlerini hece ile söylemiştir.
• Şiirlerinde coşkun bir lirizm vardır. Ayrıca din dışı konuları; aşkı, doğayı, halkın gerçek yaşayışını duru bir halk diliyle anlatan koşma, semai ve türküleri de vardır.
• Bir ayaklanmaya öncülük ettiği için yetmiş üç isyancıyla birlikte yakalanıp Sivas Valisi tarafından astırılmıştır.

Bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pir Sultan Abdal B) Eşrefoğlu Rumî
C) Abdal Musa D) Kaygusuz Abdal
E) Hacı Bayram Velî

2. Bade içtiğini, rüyada âşık olduğunu iddia eden halk ozanlarımız arasındadır. Rüyasında İsfahan şahı, Şah Abbas'ın kızına âşık olduğu rivayetinde bulunulan âşığın hayatını merkez alan bir halk hikâyesi oluşmuştur. ---- ile Gülperi hikâyesi olarak adlandırılan bu halk hikâyemiz aşk konuludur. Bu hikâye Ercişli Emrah ile Selvihan hikâyesinde olduğu gibi yaşayan halk ozanlarımızın hayatı etrafında oluşturulmuş olan halk hikâyelerimizden birisidir

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Bayburtlu Zihni B) Kağızmanlı Hıfzî
C) Sümmani D) Ruhsati
E) Evrekli Seyrânî

3. **Hacı Bektaşî Velî ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) 13. yüzyılda yaşamış mutasavvıf bir şairdir.
B) Divan-ı Hikmet, dini ve ahlaki öğütler içeren şiirlerinin toplandığı eseridir.
C) Horasan'da Hoca Ahmet Yesevî'den ders almış ve Anadolu'ya gönderilmiştir.
D) Yeniçerilerin de mensubu olduğu Bektaşî tarikatının kurucusudur.
E) *Makalât*; tasavvuf düşüncesini, Bektaşî geleneklerini anlatan Arapça eseridir.

4. Divan şiirinin etkisinden uzak, âşık edebiyatı zevkine bağlı, doğal bir söyleyişle, 17. Yüzyılın ilk yarısında geniş bir üne kavuşur. Bağdat kuşatmasında, kaleden atılan oklarla yaralanıp Dicle'ye düşerek boğulan ve IV. Murat'ın hayranlığını kazanan Genç Osman için yazdığı destan, şiirlerinin en tanınmışıdır.

Bu parçada kendisinden söz edilen şair aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Kayıkçı Kul Mustafa B) Âşık Ömer
C) Köroğlu D) Karacaoğlan
E) Ercişli Emrah

5. • Şiirlerini *Nasihatnâme* adıyla Bektâşiliğin önemli örneklerinden biri olan küçük bir kitapta toplamıştır.
• Taptuk Emre'nin dergâhında uzun süre hizmet eden şair, şeyhi Taptuk Emre'nin düşüncelerini yaymak için Anadolu'yu bir derviş olarak dolaşmıştır.
• *Müzekki'n-Nüfus* adlı mensur eserinde sade bir dil kullanmıştır, bu eserde nefsin terbiyesi ve tarikat âdâbı gibi konuları işlemiştir.
• İslam inancı, tasavvuf ve dini ilimler üzerine birçok eser veren şair, şiirlerini *Divân-ı İlâhîyat* adlı eserinde toplamıştır.

Yukarıdaki açıklamalar aşağıda verilen sanatçı-lardan hangisiyle ilişkilendirilemez?

- A) Yunus Emre B) Eşrefoğlu Rumî
C) Abdal Musa D) Kaygusuz Abdal
E) Aziz Mahmud Hüdâyî

- 6.

	Nazım türü	Şair
I.	Şathiye	Kaygusuz Abdal
II.	Taşlama	Seyranî
III.	Koçaklama	Dadaloğlu
IV.	Ağıt	Ercişli Emrah
V.	Güzelleme	Karacaoğlan

Yukarıdaki halk şairlerinden hangisi karşısındaki nazım türüyle doğrudan ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. I. Sözlü özelliği ön planda olmasına rağmen şairler, şiirlerini ---- adını verdikleri defterlerde toplamışlardır.
II. Âşık edebiyatında ---- anlayışı esastır, kafiye için aynı sesin kullanılmasını gerek görmemişlerdir.
III. ---- adı verilen okuma-yazması olan eğitimli şairler de vardır, bunlar genellikle divan şiir geleneğinden etkilenen kişilerdir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerde boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) divan – kulak için kafiye – Kalem şairi
B) cönk – kulak için kafiye – Kalem şairi
C) cönk – göz için kafiye – Ümmi şair
D) münşeât – kulak için kafiye – Kalem şairi
E) divan – göz için kafiye – Ümmi şair
8. Halk edebiyatının atasözleri, mâniler ve türküler gibi, kimi tarafından söylendiği bilinmeyen, tamamıyla anonim hikmetleri, şiirleri, hikâye ve masalları vardır. Fakat aynı edebiyatın Yunus Emre, Pir Sultan Abdal, Karacaoğlan, Fuzûlî ve Dertli gibi büyük ve çok tanınmış

I II III
caoğlan, Fuzûlî ve Dertli gibi büyük ve çok tanınmış
IV V

şairleri de vardır.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. ----; karısı, çocuğu, komşuları, şakacı Akşehir delikanlıları; evine giren hırsızlar; zahmet veren dilenciler; ona akıl danışmaya gelen Akşehirililer; onun, halkı ellerinden kurtarmaya çalıştığı zalim Moğol emirleri ve başından geçen olayların çoğunda rolü olan çilekeş boz eşeği ile asırların hayalinden ve neşesinden silinmeyen büyük zekâdır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hacı Bektaşî Velî B) Yunus Emre
C) Hacı Bayram Velî D) Nasrettin Hoca
E) Mevlana Celalettin Rumi

10. Ne varlığa sevinirim
Ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum
Bana seni gerek seni

Aşkın şarabından içem
Mecnun olup dağa düşem
Sensin dün ü günü endişem
Bana seni gerek seni

Yapı, konu, dil ve anlatım özelliklerine göre, bu dörtlüklerin nazım türü ve şairi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

	Nazım türü	Şair
A)	Şathiye	Kaygusuz Abdal
B)	İlahi	Yunus Emre
C)	Koçaklama	Dadaloğlu
D)	Ağıt	Ercişli emrah
E)	Güzelleme	Karacaoğlan

11. ----; fakir, zengin, Hristiyan ve Müslüman ayrımı yapmadan insanı "Yaratılanı sev yaratandan ötürü." anlayışı içinde sever. Ondaki insan sevgisi, insanı Allah'tan bir parça olarak kabul etmesinden kaynaklanan bir sevgidir. İnsana "Yaratılmışların en şerefli, parça bütün ilişkisi içinde insanı sevmek Allah'ı sevmektir." düşüncesi ile bakmakta ve bu anlayış ile sevmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hacı Bektâş-ı Velî B) Yunus Emre
C) Abdal Musa D) Kaygusuz Abdal
E) Hacı Bayram Velî

12. Aşağıdakilerden hangisinde ayraç içinde belirtilen eserle ilgili bilgi yanlış yapılmıştır?

- A) Öğütler kitabı anlamına gelen mesnevi Yunus Emre tarafından yazılmıştır. (*Risaletü'n Nushiye*)
B) Hacı Bayram Velî'nin en ünlü yapıtıdır, tasavvuf konularını ele alır. (*Makalat*)
C) Bayburtlu Zihni'nin, başından geçen olayları anlattığı önemli eseridir. (*Sergüzeştname*)
D) Ahmedî'nin 14. yüzyılda yazdığı ve Süleyman Şah'a sunduğu aşk mesnevisidir. (*İskendernâme*)
E) Kayıkçı Kul Mustafa tarafından yazılmış yapma destanıdır. (*Genç Osman Destanı*)

1. Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayraç içinde verilen sanatçı ile **uyuşmamaktadır**?

- A) Sultan Abdülmecit Dönemi'nde İstanbul'a gelen sanatçı, karakteri gereği, etrafında gördüğü yanlışlıkları görmezlikten gelememiş ve şiirlerinde bu durumları ağır bir şekilde hicvetmiştir. (Seyrani)
- B) "Ferman padişahın, dağlar bizimdir." dizeleriyle, belirli bölgelere yerleşmeye zorlanan ve bu duruma isyan eden Avşarların sözcüsü olmuştur. (Dadaloğlu)
- C) "Vardım ki yurdundan ayağ göçürmüş / Yavru gitmiş ıssız kalmış otağ" dizeleriyle başlayan koşması sonradan bestelenmiştir. (Sümmani)
- D) Koşma, semai, destan türündeki şiirleri arasında en bilineni amcasının kızının genç yaşta ölümü üzerine yazdığı "Sefil baykuş ne gezersin bu yerde" dizesiyle başlayan ağıttır. (Kağızmanlı Hıfzî)
- E) Üç yüz civarında şiiri tespit edilen sanatçının ayrıca 473 beyitlik, aruz ölçüsüyle yazılmış Uğru ile Kadı adlı bir hikâyesi bulunmaktadır. (Ruhsatî)

2.

	Nazım türü	Şair
I.	Şathiye	Pir Sultan Abdal
II.	Nefes	Yunus Emre
III.	Koçaklama	Koroğlu
IV.	Ağıt	Bayburtlu Zihni
V.	Güzelleme	

Yukarıdaki I. grupta verilenlerden hangisi, II. grupta verilenlerden herhangi biriyle **ilişkilendirilemez**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. ----, eserlerinin sayısı 15'i bulan, verimli ve fazıl bir ilim, fikir ve tasavvuf adamıdır. Eserlerinin içinde en tanınmışları, İlahi-name adlı Divan'ı ve bilhassa Marifetname'sidir. Marifetname'nin sonunda Kıyafetname başlığı altında yazılan manzum bölümde insan vücudunun, insan uzuvlarının şekilleri ve manaları belirtilmiş, yapılan tariflerde asırların müşahadelерinden ve tecrübelerinden istifade edilmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hacı Bektaşî Velî B) Yunus Emre
C) Hacı Bayram Velî D) İbrahim Hakki
E) Niyazi Mısri

4. Tut atalar sözün kalbi selim ol
Gönülden gönüle yol var demişler
Gider yavuzluğun tab'ı halim ol
Sert sirke kabına zarar demişler

Çün bildin alçağa akmaktadır su
Kâmilin cahile nasihatı bu
İkrarım gözet olma abes-gu
Bir iman ile ikrar demişler

18. yüzyıl şairlerinden Levnî'ye ait olan bu dizelerde aşağıdaki şiir türlerinden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Lirik şiir B) Didaktik şiir
C) Pastoral şiir D) Epik şiir
E) Dramatik şiir

5. Halk edebiyatının XIX. asır başlarındaki hayatı tıpkı divan edebiyatı gibi parlak değildi. Yalnız Osmanlı İmparatorluğu asırlarında bile türküleri, koşmaları ve destanlarıyla; hikâyeleri, gölge veya orta oyunlarıyla; ilahileri ve din dışı şiirleriyle büyük bir halkı sarmış, okşamış ve coşturmuş bulunan bu edebiyat, günün hayat hadiseleri üzerinde daha ısrarla durabilecek bir geleneğe sahip olduğu halde, tıpkı divan şiiri gibi, aynı teraneleri tekrarlayıp durmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçada sözü edilen dönem şairlerinden biri **değildir**?

- A) Bayburtlu Zihni B) Dertli
C) Karacaoğlan D) Dadaloğlu
E) Seyranî

6. • Badeli âşıklardan olan şair, rüyasında suretini görüp âşık olduğu sevgilisi Gülperi'yi bulmak için İran, Kafkasya, Hindistan gibi birçok yeri dolaşmıştır.
• 1876 yılında meydana gelen ve 93 Harbi olarak da bilinen Osmanlı-Rus Savaşı sırasında söylediği 93 Koçaklaması çok meşhurdur.

Yukarıdaki cümlelerde sözü edilen halk şairleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Sümmanî – Âşık Şenlik
B) Ruhsatî – Kağızmanlı Hıfzî
C) Dertli – Bayburtlu Zihni
D) Seyranî – Erzurumlu Emrah
E) Dadaloğlu – Ercişli Emrah

DİVAN EDEBİYATI NAZIM BİÇİMLERİ**A. BEYİTLERLE KURULAN NAZIM BİÇİMLERİ****1. GAZEL**

- Kadınlarla âşıkâne sohbet etmek anlamındadır.
- Beyitler hâlinde yazılır, beyit sayısı değişmekle birlikte en az 5 en fazla 15 beyit arasındadır.
- Araplardan Farslara, Farslardan da Türk edebiyatına geçmiştir.
- Aruz ölçüsünün her kalıbı ile yazılır.
- Uyak düzeni aa/ba/ca/da/ea şeklindedir.
- Gazelin ilk beytine "matla" (doğu yeri), son beytine "makt" (kesildiği yer) denir.
- Makta beytine "tac beyit" adı da verilir.
- Matlanın altındaki beyte hüsn-i matla, maktanın üstündeki beyte "hüsn-i makta" adı verilir.
- Bir gazelde birden fazla matla beyti varsa, bu tür gazellere zül'-metâli ya da zâtü'l'-metâli adı verilir.
- Gazelin en güzel beytine beytü'l-gazel ya da şah-beyt denir.
- Şairin mahlası (lakabı) makta beytinde geçer.
- Beyitleri arasında anlam birliği bulunan gazellere yek-ahenk gazel denir.
- Her beyti aynı değer ve güzellikte olan gazellere ise yek-âvâz denir.
- İki şairin birlikte ya da beyit beyit söyledikleri gazeller müşterek gazel olarak adlandırılır.
- Gazeller konularına göre aşıkane gazel, rindane gazel, şuhane gazel, hikemi gazel gibi adlar alır.

2. KASİDE

- Kastetmek, yönelmek anlamındadır, Arapça "kasada" kökünden gelir.
- Din ve devlet büyüklerini övmek ya da yermek (hicvetmek) amacıyla yazılan şiirlere denir.
- Aruz ölçüsünün bütün kalıpları ile yazılır.
- Kaside en az 31 en çok 99 beyit olur, bunun dışında olan kasidelerde mevcuttur.
- Uyak düzeni gazelde olduğu gibi aa/ba/ca/da/ea şeklindedir.
- Kasidenin ilk beytine matla, son beytine de makta adı verilir.
- Şairin mahlasının geçtiği beyte "tac-beyt" denir, genellikle son beyitte yer alır.
- Kasidenin en güzel beytine "beytü'l-kasid" denir.

3. MÜSTEZAT

- Sözlük anlamı "artmış, çoğalmış" demektir.
- Gazelin her dizesine, kullanılan ölçüye uymak koşuluyla bir kısa dize ekleyerek oluşturulan nazım biçimine denir.
- Eklenen bu kısa dizelere ziyade denir.
- Ziyadelerin asıl dizenin anlamını tamamlar nitelikte olması gerekir.
- Müstezatta uzun dizeler "mef'ûlü/mefâ'ilü/mefâ'ilü/fe'ûlün" kalıbıyla, kısa dizeler de "mef'ûlü/ fe'ûlün" kalıbıyla yazılır.
- Genellikle gazel gibi kafiyelenir fakat değişik şekilleri de mevcuttur.
- Müstezatlarda kısa dizeler, dize sayılmadığı için iki uzun, iki kısa dizeye beyit denir.

4. KITA

- Sözlük anlamı "parça, bölüm, cüz"dür.
- En az iki beyitten oluşan nazım biçimidir.
- İki den fazla beyitten oluşanlara kıt'a-i kebire adı verilir.
- Beyit sayısı 2-12 arasında değişir.
- Gazele benzer fakat matla ve makta beyti yoktur.
- Kafiye düzeni "ab/cb/db/eb..." biçimindedir.
- Genellikle mahlas kullanılmaz.
- Felsefi ve sosyal düşünceler, eleştiriler, hicivler kıta biçimiyle işlenebilir.
- Beyitler arasında anlam birliği bulunur.

NOT

Beyitlerle kurulan nazım biçimlerinden biri de mesnevidir. Mesnevi ile ilgili bilgi bir önceki ünite de verilmiştir.

B. BENTLERLE KURULAN NAZIM BİÇİMLERİ**a. TEK DÖRTLÜKTEN OLUŞANLAR****1. RUBÂİ**

- Divan edebiyatına Farsların kazandırdığı bir nazım şeklidir.
- Aruz ölçüsünün 24 özel kalıbı ile yazılır, bunlar ahreb ve ahrem diye ikiye ayrılır.
- Rubailerin her dizesi ayrı ölçüde olabildiği gibi dört dize aynı ölçü ile de yazılabilir.
- Tek dörtlükten oluşur, uyak düzeni aaxa biçimindedir.
- Dizeler arasında anlam birliği vardır.
- Rubâilerde daha çok felsefi konular olmak üzere; aşk,

şarap, din, tasavvuf gibi konular işlenir.

- Rubâinin en büyük sanatçısı Fars şairi Ömer Hayyam'dır.
- Divan şiirinde rubâi yazma geleneği 14. yy. dan sonra başlamıştır.
- XVII. yüzyıl şairi Azmizâde Hâletî rubâi yazmayı meslek edinen şairdir.

2. TUYUĞ

- Divan edebiyatına Türklerin kazandırdığı, tek dörtlükten oluşan bir nazım şeklidir.
- Uyak düzeni aaxa olması yönüyle rubâiye benzer.
- Halk edebiyatındaki mânî nazım biçimiyle benzerlik gösterir.
- Aruzun "fâ'ilâtün / fâ'ilâtün / fâ'ilün" kalıbıyla yazılır, 11'li heceye denk gelir.
- Yalnızca Türk edebiyatında görülen bir şekildir.
- Edebiyatımızda en çok tuyuğ yazmış şair Kadı Burhaneddin'dir, bunun yanında Nesîmî, İvaz Paşazâde Atayî ve Ali Şir Nevaî de tuyuğlarıyla tanınmıştır.

b. MUSAMMATLAR

1. DÖRTLÜLER

a. MURABBA

- Dörder dizelik bentlerden oluşur, uyak düzeni aaaa/bbba/ccca şeklindedir.
- En az 3 en fazla 7 bentten oluşur, son bentte şairin mahlası geçer.
- Övgü, yergi, din, öğreticilik, aşk ve felsefî konular işlenebilir.
- Nedîm ve Namık Kemal bu türün önemli temsilcileridir.

b. ŞARKI

- Divan şiirine Türklerin kazandırdığı bir nazım şeklidir.
- Murabbadan doğmuş bir türdür, bunun yanında halk edebiyatındaki türkünün etkisiyle doğduğu söylenebilir.
- Uyak düzeni "abab/cccb/dddb" ya da "aaaa/bbba/ccca" şeklinde olabilir.
- Bestelenmek için yazıldığından bent sayısı en az 3 en fazla 5'tir.
- Bentlerin hepsinde tekrarlanan dizeye "nakarat" denir.
- Şarkıda her bendin üçüncü dizesine "miyan" ya da "miyanhâne" adı verilir. Şarkıların en dokunaklı yeri burasıdır.
- Şarkılarda konu genellikle aşk, sevgili, içki ve eğlenmedir.
- Şair genellikle son bentte mahlasını söyler.

- Aruzun her kalıbı kullanılır, fakat müziğe daha iyi uyum sağlaması amacıyla daha çok "mef'ûlü / mefâ'ilü / mefâ'ilü / fe'ûlün" kalıbı kullanılır.
- Şarkı türü Lale Devri'nde gelişmiş ve yaygınlaşmıştır.
- Şarkı türünün en büyük temsilcisi Nedîm'dir.

TERKİBİBENT

- Bentlerle kurulan uzun bir nazım şeklidir.
- Bent sayısı 5-10 arasında değişir, her bentte 10-20 dize bulunur.
- Bentleri oluşturan dizeler genelde gazeldeki gibi uyaklanırlar.
- Uyak düzeni aa /xa /xa /xa /xa... yy; bb /xb /xb /xb /xb... zz, ... ya da aa /xa /xa /xa /xa... aa; bb /xb /xb /xb /xb... aa ...şeklindedir.
- Her bendin son beytine "vasıta beyti" denir.
- Vasıta beyti her bendin sonunda mutlaka değişir ve kendi arasında uyaklanırlar.
- Konuları genellikle "tarihten ve hayattan şikâyetler, dinî, tasavvufî, felsefî düşünceler, toplumsal eleştiriler ve mersiyelerdir.
- Vasıta beytinin üstündeki bentlere "terkibhane, kıt'a ya da bent" adı verilir.
- Bâkî'nin Kanuni Sultan Süleyman'ın ölümü üzerine yazmış olduğu ünlü Kanuni Mersiyesi terkibibent biçiminde yazılmıştır.
- Bağdatlı Rûhî ve Ziya Paşa bu nazım biçimini ustaca kullanmışlardır.

TERCİBENT

- Biçim ve uyak yönünden terkibibande benzer.
- Vasıta beytinin her bendin sonunda aynı kalması yönüyle terkibibentten ayrılır.
- Uyak düzeni aa/ xa/ xa/ xa/ xa... ZZ; bb/ xb/ xb/ xb/ xb... ZZ... şeklindedir.
- Her bent, tercihane ve vasıta olmak üzere iki bölümden ayrılır.
- Tercihane vasıta beyitlerinin üstündeki beyitlerin bütünüdür.
- Bu biçim ile daha çok dinî konular işlenmiştir.
- Tercibent yazmak, terkibibent yazmaktan daha zor görülmüştür.
- Her bendin beyit sayısı 5-10 beyit arasında değişir.
- Vasıta beytinin her bendin sonunda aynen tekrarlanması konu bütünlüğünü sağlar.
- Edebiyatımızda bu şeklin en başarılı örneklerini Enderrunlu Fazıl, Şeyh Gâlip ve Ziya Paşa vermiştir.

1. (I) Mısra bir edebiyat terimi olarak aruz vezniyle söylenmiş beytin yarısıdır. (II) Beyit ise yine bir edebiyat terimi olarak aruz vezniyle yazılmış iki mısradan meydana gelen nazım biriminin adıdır. (III) Bağımsız şiirler hâlinde yazılmış olan beyitlere ferd ya da müfred denir. (IV) Müfredlerde iki mısra birbiriyle kafiyeli değildir. (V) Gazel ve kasidenin mısraları birbiriyle kafiyeli olan ilk beytine "makta" denir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Konu yönünden halk şiirindeki koşmaya benzer.
II. Türk edebiyatına Arap edebiyatından girmiştir.
III. Aruzun daha çok kısa kalıbıyla yazılırlar.
IV. İlk beytine matla son beytine makta denir.
V. Son beyitte şairin mahlası yer alır, makta beytine "tac-beyit" de denir.

Yukarıdaki numaralanmış yargılardan hangileri gazel ve kaside için ortak bir özellik değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve V E) III ve IV

3. • Kasidenin ikinci bölümüdür, şairin medhiye bölümüne geçerken burada söylediği beyit ya da beyitlere denir.
• Kasidenin sunulduğu kişinin övüldüğü bölümdür, bu bölümün dili ağırdır, sanatsal ifadelerle bolca yer verilir.
• Gazel söyleme, gazel tarzında şiir yazma anlamına gelir. Genellikle methiye bölümünden sonra bir fırsatını bulup kaside ile aynı ölçü ve uyakta gazel söylemektir.
• Kaside içinde şairin kendini övdüğü bölümdür, şair burada medhiye bölümünde olduğu gibi abartılı olarak kendini ve sanatını över. Ayrıca kendisinin diğer şairlerden üstün olduğunu belirtir.

Yukarıdaki cümlelerde aşağıda verilen kasidenin bölümlerinden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Girizgâh B) Methiye
C) Nesip D) Tegazzül
E) Fahriye

4. Divan edebiyatında şiirler, biçimde gösterdikleri farklılıklar dikkate alınarak birtakım gruplara ayrılmış ve çeşitli adlarla anılmışlardır. Biçimde gösterdikleri bu farklılıklara göre birbirinden ayrılarak çeşitli adlar alan bu grupların hepsine birden nazım biçimleri denir. Bu gruplandırma şiirlerin yazıldıkları nazım birimleri ve kafiye düzenleri esas alınmış ve divan edebiyatı nazım biçimleri, beyitlerden oluşan nazım biçimleri, dört mısralı nazım biçimleri ve bentlerden oluşan nazım biçimleri olmak üzere üçe ayrılmıştır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi farklı bir nazım biçimiyle oluşmuştur?

- A) Gazel B) Kaside C) Mesnevi
D) Şarkı E) Kıta

5. **Bir gazele ait üç beyit şu şekildedir:**

- I. Mecnûn diyâr-ı gamda özin kılmış idi hâk
Mûlar degüldi sinesi üzre giyâh idi
II. Mecnûna ka - met ü ruh-ı Leylîsüz Emriyâ
Bâg-ı cihânda serv ile gül şekli-i âh idi
III. Mecnûn ki mülket-i gam-ı Leylîde şâh idi
Âhı duhânı başına çetr-i siyâh idi

Bu beyitlerin şiirde yer alma sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I - III - II B) II - I - III C) II - III - I
D) III - II - I E) III - I - II

6. Beytin anlam bütünlüğüne sahip olması şarttır. Bununla birlikte her mısrası tek başına anlam ifade eden beyitler de vardır. Böyle beyitlerin mısralarına da âzâde adı verilmiş ancak bunlar, kusurlu beyitler olarak kabul edilmişlerdir. Söylenilmesinde ve anlaşılmasında zorlama olmayan, her bakımdan kusursuz mısralara ---- denir. Bu mısralar âzâde olabilecekleri gibi bir şiirden de alınmış olabilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) azade mısra B) mısra-ı berceste
C) yek-ahenk D) rindâne gazel
E) hüsnü matla

7. Rubai nazım biçimiyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Divan edebiyatına Farsların kazandırdığı bir nazım şeklidir.
B) Aruz ölçüsünün 24 özel kalıbı ile yazılır, bunlar ahreb ve ahrem diye ikiye ayrılır.
C) Tek dördlükten oluşur, uyak düzeni aaxa biçimindedir.
D) Edebiyatımızda en çok rubâi yazmış şair Kadı Burhaneddin'dir,
E) Rubâilerde daha çok felsefî konular olmak üzere; aşk, şarap, din, tasavvuf gibi konular işlenir.

8. Işkın odına gönül pervânedür
Tâkatüm yoh bilmezem pervâ nedür
Fursat olunca gönül sen yanadur
Âşıkun âyîni budur ya nedür

XIV. yüzyıl şairlerinden Nesimî'ye ait olan bu dörtlüğün nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gazel B) Kaside C) Tuyuğ
D) Şarkı E) Kıt'a

9. (I) Beyitlerden oluşan nazım biçimleri kasîde, gazel, müstezad, kıta, nazım ve mesnevidir. (II) Kasîde, ilk beyti kendi arasında beyitli, diğer beyitlerinin ilk mısraları serbest, ikinci mısraları ilk beyitle kafiyeli genellikle 5 beyit ile 15 beyit arasında yazılmıştır. (III) Dinî içerikli olanlar dışında kasîdeler genellikle övgü amaçlıdır. (IV) Nesib, girizgâh, medhiyye, tegazzül, fahriye ve dua olmak üzere altı bölümden oluşurlar. (V) Ancak her kasîdede bu bölümleri tam olarak bulmak mümkün değildir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde gazelle ilgili bilgi yanlıştır?

- A) Öğretici niteliği bulunan gazellere musammat gazel denir.
B) Her beyti aynı güzellikle söylenmiş gazellere yekavaz gazel denir.
C) Beyitleri arasında konu birliği bulunan gazellere yek-ahenk gazel denir.
D) Mutluluk gibi içli duyguların dile getirildiği gazellere âşıkane gazel denir.
E) İçki, hayata boş verme gibi konularda yazılan gazellere rindane gazel denir.

11.

	I. grup	II. grup
I.	Halk edebiyatındaki koşmanın karşılığıdır.	Fahriye
II.	Devrin yöneticilerini yermek amacıyla yazılır.	Mesnevi
III.	Olay örgüsüne sahip olmasıyla romana benzer.	Gazel
IV.	Türlere ait nazım biçimidir.	Tuyuğ
V.	Şairin kendisini övdüğü bölümdür.	

Yukarıda I. grupta verilen açıklamalardan hangisi II. grupta verilenlerden biriyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. • Divan şiirinde aruz vezniyle yazılmış, kendi içinde anlam bütünlüğüne sahip, anlamı tamamlamak için başka bir mısraya ihtiyaç duymayan bir satırlık nazım parçasıdır.
• Kimi zaman bir şiirin içinde göze çarpan, güzelliği ve anlamının yoğunluğuyla ön plana çıkan mısralardır, halk arasında dilden dile dolaşır ve atasözü gibi kullanılır.
• Aruz vezninde sözcüğün sonundaki ünsüzü, ölçü gereği kendinden sonraki sözcüğün başındaki ünlüye bağlamaktır.
• Aruz ölçüsüyle yazılmış bir dizeyi ölçünün kalıplarına göre ayırmak ve ölçüye uygun olarak okumaktır.

Yukarıdaki cümlelerde aşağıdakilerden hangisinin tanımı yoktur?

- A) Vasl B) Takti C) Mısra-ı azade
D) Zihaf E) Mısra-ı berceste

13. I. İlk beytinin mısraları kendi arasında uyaklıdır.
II. Beyit sayısı beş ile on beş arasındadır.
III. Konusu genellikle aşktır.
IV. En güzel beytine beytül-gazel denir.
V. Dört mısradan oluşan bir nazım biçimidir.

Numaralanmış yargılardan hangisi gazel nazım biçimine ait bir özellik değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

1. Miyân-ı güft-gûda bed-meniş ihâm ider kubhın
“Şecâ’at arz iderken merd-i kıbtî sirkatin söyler”
XVIII. yüzyıl şairlerinden Koca Râgıb Paşa’nın bir gazelinden alınmış bu beytin her yönüyle kusursuz olan ikinci mısraı bir vecize ya da atasözü hâline gelmiş, beytin birinci mısraı unutulmuştur. Bu tür mısralara ---- denir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) azade mısra B) mısra-ı berceste
C) yek-ahenk D) rindâne gazel
E) hüsn-i matla

2. • En az iki beyitten oluşan nazım biçimidir.
• Beyit sayısı 2-12 arasında değişir.
• Gazele benzer fakat matla ve makta beyti yoktur.
• Kafiye düzeni “ab/cb/db/eb...” biçimindedir.
• Genellikle mahlas kullanılmaz.
• Felsefî ve sosyal düşünceler, eleştiriler, hicivler işlenebilir.

Bazı özellikleri verilen divan edebiyatı nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rubai B) Kaside C) Tuyuğ
D) Şarkı E) Kıta

3. **Divan şiiri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Ürünlerde Arap ve Fars edebiyatı etkisi yoğun şekilde kendisini hissettirir.
B) Şairler, nazım birimi olarak çoğunlukla beyit tercih etmiş; ölçüde ise aruza yönelmiştir.
C) Aşk, şarap, tasavvuf gibi konular somut pencereden ele alınmıştır.
D) Arap ve İran edebiyatından alınan gazel, kaside, mesnevi gibi nazım şekilleri kullanılmıştır.
E) Mazmun denilen kalıplaşmış ifadelerle çokça başvurulmuştur.

4. Fahriye, şairlerin şiirdeki yetenekleriyle övündükleri bölümdür. Bu bölümde şairler övülenin erdemleri yanında kendilerinin de sahip oldukları özellik ve yetenekleri ona hatırlatırlar. Fahriyede şairler genellikle kendilerini diğer kaside şairleriyle karşılaştırarak onlardan daha güçlü ve yetenekli şairler olduklarını iddia etmişlerdir

Buna göre açıklamasıyla verilen aşağıdaki beyitlerden hangisi bir kasidenin fahriye bölümünden alınmış olabilir?

- A) Bâğ-ı medhünde olur cümleye g lib tenhâ
Bahs için gelse eger bülbül-i hoş-nagme hezâr
(Eğer bahse tutuşup binlerce güzel ötüşlü bülbül boy ölçüşmeye gelse Bakî, övgü bahçende hepsine tek başına galip gelir.)
B) Gül gibi gülşene kılsan n’ola arz-ı didâr
Hayli dökildi saçıldı yoluna fasl-ı bahâr
(Bahar sen geleceksin diye yoluna bir hayli dökülüp saçıldı, gül bahçesine gelip gül gibi yüzünü göstersen ne olur?)
C) Şâh-ı gül neşv ü nemâ bulsa nem-i lutfından
Ola her gonca-i ter bülbül-i şîrîn-güftâr
(Gül dalı onun iyiliğinin nemiyile sulanıp yetişse her taze gonca, bir tatlı sözlü bülbüle dönüşür.)
D) Leşker-i ebr çemen mülkine akın saldı
Turma yağmâda yine niteki bâğî Tâtâr
(Bulut askeri çemen ülkesine akın etti, asi Tatarlar gibi çemeni sürekli yağma etmede.)
E) Yine ferrâş-ı sabâ sahn-ı ribât-ı çemene
Geldi bir k Şle konurdu yüki cümle bahâr
(Yine sabâ, yükü sadece çiçek olan bir kervanı çemen kervansarayının içine konurdu.)

5. **Aşağıdaki dizelerden hangisinin divan şiiri geleneği ile yazıldığı söylenebilir?**

- A) Ilgıt ılgıt yâra değmeli
Esip esip yâra değmeli
B) Ak elleri elvan elvan kınalı
Karadır gözleri sürmeli değil
C) Bir bölük turna da havada uçar
İner enginlerden bir bade içer
D) Sabahtan uğradım ben bir fidana
Dedim mahmur musun dedi ki yok yok
E) Ey Necati yürü sabreyle elinden ne gelür
Hûblar cevri ü cefâyı kime öğretmediler

6. I. Gazel
II. Tuyuğ
III. Muhammes
IV. Rubai
V. Mesnevi

Yukarıdaki nazım şekilleri, nazım birimine göre iki-şerli eşleştirilirse hangisi dışta kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Gazelin başlıca konusu aşktır. Ancak farklı konularda yazılmış gazeller de vardır. Aşkın verdiği mutluluk ya da acıyı dile getiren gazellere şûhâne gazel, dünya zevk-

I

lerinden söz eden gazellere rindâne gazel, doğrudan

II

sevgilinin güzelliğinden ve ona duyulan arzudan bahseden gazellere âşıkane gazel, tasavvufi düşüncenin

III

hâkim olduğu gazellere ârifâne gazel, felsefî gazellere

IV

de hakîmâne gazel adları verilir.

V

Bu parçadaki bilgi yanlışının giderilmesi için numaralanmış sözlerden hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve V E) III ve IV

8. **Aşağıdakilerden hangisi, bir gazelin matla beyti olabilir?**

- A) Gül derin gülmez açılmaz bana ol gonce-dehen
Ga-libâ hep yüzine gül didüğüm terdür
B) Serv ile ka - metüne kimse dimez hem-serdür
Müntehâ ka-metün andan dahi bâlâ-terdür
C) Seyr-i deryâya ne hâcet dem-i sahrâ geldi
Gûyiyâ sahn-ı çemen şimdi yem-i ahdardur
D) N'ola gül şevkine çalup çağırursa bülbül
Mutribâ ol dahi başka başına mehterdür
E) Söyle şol kan olacağı bize sunsun Bâkî
Nev-bahâr irdi gedâlar içecek demlerdür

9. **Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde verilen bilgi ile ayraç içindeki ifade uyuşmamaktadır?**

- A) Gazelin her dizesine kullanılan ölçüye uymak koşuluyla bir kısa dize ekleyerek oluşturulan nazım biçimidir. (Müstezat)
B) Divan edebiyatına Türklerin kazandırdığı, tek dörtlükten oluşun bir nazım şeklidir. (Tuyuğ)
C) Divan şiirine Türklerin kazandırdığı bir nazım şekli olup bestelenmek için yazılmış şiirlerdir. (Türkü)
D) Bentlerle kurulan uzun bir nazım şeklidir, bent sayısı 5-10 arasında değişir, her bentte 10-20 dize bulunur. (Terkibibent)
E) Beş mısralık bentlerden oluşan nazım biçiminin ismidir, her konuda yazılabilir, bent sayısı 4-8 arasında değişir. (Muhammes)

10. (I) Terkibibent, her bendindeki beyit sayısı genellikle 3 ile 5 arasında olan ve en az üç bentten meydana gelen bir nazım biçiminin adıdır. (II) Terkibibentlerde her bende hane ya da terkipane, bentleri birleştiren beyitlere ise vasita veya bendiyye denir. (III) Bu iki terimin yerine sadece bendin kullanıldığı da görülmektedir. (IV) Terkibibentlerde vasita beyti dışında her bent kaside ve gazel gibi kafiyelidir. (V) Vasita beyti ise hem ait olduğu bentten hem de diğer bentlerden ve bentlerin vasita beyitlerinden bağımsız olarak kendi içinde kafiyelidir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Gazelde konu bütünlüğü şart değildir; yani gazelin her beytinde farklı bir konu işlenmiş olabilir. Ancak bütün beyitlerde aynı konunun işlendiği gazeller de vardır. Beyitleri arasında konu bütünlüğü olan gazellere ---- gazel adı verilir. Bir gazelin bütün beyitleri her bakımdan aynı etkileycilikte söylenilmişse bu tür gazeller de ---- olarak nitelenir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) hüsn-i matla - hüsn-i makta
B) yekâhenk - yekâvâz
C) müşterek - beytü'l-gazel
D) mülemma - şah-beyt
E) müzeyyel - zâtü'l-metâli

	I. grup	II. grup
I.	Allah'ın varlığını birliğini anlatan kasidelerdir.	Methiye
II.	Allah'a yalvarmak, yakarmak için yazılan kasidelerdir.	Mersiye
III.	Hız. Muhammet'i övmek için yazılan kasidelere denir.	Tevhit
IV.	Devrin önde gelen bir kişisini övmek amacıyla yazılan kasidelerdir.	Naat
V.	Bir kimsenin ölümünden duyulan üzüntüyü dile getirmek için yazılan şiirlerdir.	

Yukarıda I. grupta verilen açıklamalardan hangisi II. grupta verilenlerden biriyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Tecerrüd nâmına varmış dilün bir bahr-i ummânı
Ana gark oldı dirler Gâlib-i bî-sabr u sâmânı
Komazdum dâmenin bi'llâh elden olsa dâmânı
Hayâlî fakr şâlına çekenler cism-i uryânı
Anunla fahr iderler atlas u dîbâyı bilmezler

Bir musammattan alınmış olan yukarıdaki bendin ilk üç mısraı Şeyh Galip'e, son iki mısraı da Hayâlî'ye aittir.

Buna göre bu bent için aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Bir müseddesten alınmıştır.
B) Bir müstezattan alınmıştır.
C) Bir tesdisten alınmıştır.
D) Bir tahmisten alınmıştır.
E) Bir murabbadan alınmıştır.

3. ----, bir gazelin her beytinin üstüne aynı vezin ve kafiye ikişer mısra eklenerek meydana getirilmiş dört mısralı bentlerden; ----, bir gazelin her beytinin üstüne aynı vezin ve kafiye üçer mısra eklenerek meydana getirilmiş beş mısralı bentlerden; ----, bir gazelin her beytinin üstüne aynı vezin ve kafiye dörder mısra eklenerek meydana getirilmiş altı mısralı bentlerden; ----, bir gazelin her beytinin üstüne aynı vezin ve kafiye beşer mısra eklenerek meydana getirilmiş yedi mısralı bentlerden oluşur.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Tahmis B) Terbi C) Tesdis
D) Tesmin E) Tesbi

	Terim	Nazım Biçimi
I.	Tac Beyit	Kaside
II.	Yek-ahenk	Gazel
III.	Vasita Beyti	Terkibibent
IV.	Ziyade	Müstezat
V.	Hamse	Rubai

Yukarıdaki terimlerden hangisi karşısındaki nazım biçimiyle doğrudan ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. (I) Kaside ile gazel arasındaki önemli farklardan biri kasidenin kısa, gazelin ise uzun bir nazım biçimi olmasıdır. (II) Kasidenin bölümler hâlinde düzenlenmiş olması da bu iki nazım biçimi arasındaki önemli farklardan biridir. (III) Ayrıca kasideler dinî konularda yazılmış olanlar dışında genellikle bir devlet büyüğünü veya zamanın ileri gelenlerinden birini övmek için de yazılır. (IV) Bunlar, övgü karşılığında övülen kişiden caize almak amacıyla yazılmış manzumelerdir. (V) Gazelin ise başlıca amacı sanattır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Bir rütbede aldı beni aşk-ı dîdâr
Mahv oldı hayâl ü nazarımdan ayyâr
Bir yerde bu efkâr ile kendim bulamam
Âyineye baksam görürüm sûret-i yâr

Şeyh Gâlib

Bu dördlüğün nazım biçimi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rubai B) Kaside C) Tuyuğ
D) Şarkı E) Kıta

7. **Divan şiiri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?**

- A) Şiirlerde nazım birimi olarak daha çok dördlük kullanılmıştır.
B) Toplumsal konular yerine bireysel konular işlenmiştir.
C) Gazel en çok kullanılan nazım biçimlerinden biridir.
D) Şiirlerde daha çok zengin uyak ve redif kullanılmıştır.
E) Arapça, Farsça sözcük ve tamlamalara çokça yer verilmiştir.

8.

	Nazım Şekli	Nazım Birimi	Teması
I.	Gazel	Beyit	Aşk
II.	Kaside	Beyit	Övgü
III.	Rubai	Dörtlük	Felsefe
IV.	Kıta	Dörtlük	Sosyal
V.	Muhammes	Bent	Aşk

Divan edebiyatı nazım şekilleriyle ilgili bilgilerin yer aldığı bu tabloda, numaralanmış bilgilerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki nazım biçimlerinden hangileri bir başka nazım şeklinin düzenlenmesiyle oluşmuştur?

- A) Muhammes - tardiye - müseddes
B) Tahmis - taştir - terbi
C) Kıta - gezel - kaside
D) Mesnevi - terkihibent - terciibent
E) Şarkı - murabba - tuyuğ

10. Dünya malına, şan ve şöhrete önem vermeyi yaşamaktan zevk alma düşüncesini anlatan gazellere ---- gazel adı verilir. Bu tür gazellerin en güzel örneklerini ise ---- vermiştir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) rindâne - Bâkî
B) rindâne - Taşlıcalı Yahya
C) aşıkâne - Fuzûlî
D) şuhâne - Nâilî
E) şuhâne - Nedim

11. • Şairlerin, bir başka şairin şiirinin üzerine aynı uyak ve ölçü ile yazdığı şiirdir.

- Divan şiirinde bazı kavramların bütün şairlerce ortak kullanılmasıdır, kalıplaşmış sözlerdir; boy için servi, ağız için mim'in kullanılması gibi.
- Divan edebiyatında şairin kendi ismi yerine kullandığı ve şiirlerin son kısmında geçen takma adlardır.
- Şaka yoluyla tanınmış bir şaire nazireyi andırırçasına aynı ölçü ve kafiye ile kaleme alınan yazılardır.

Yukarıdaki cümlelerde aşağıda verilen terimlerden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Nazire B) Tehzil
C) Mahlas D) Mazmun
E) Fahriye

12. (I) Arap edebiyatından gelme bir nazım biçimi olan mesnevi, divan edebiyatının en uzun nazım şeklidir. (II) Aruz ölçüsünün kısa kalıplarıyla yazılan mesnevde beyit sayısı binleri bulabilir. (III) Bugünkü hikâye ve romanın divan edebiyatındaki karşılığı sayılır. (IV) Mesnevilerde çoğunlukla aşk, din, tasavvuf, ahlak, savaş ve kahramanlık, şehir, bilim, tarih gibi konular işlenmiştir. (V) Edebiyatımızda kaleme alınmış ilk mesnevi Yusuf Has Hacip'in *Kutadgu Bilig* adlı eseridir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. I. Şiirlerde bir mısra veya beytin, başka bir şair tarafından bir nazım biçimine tamamlanmasıyla ortaya çıkan şiirlerdir.
II. Bir gazelin her iki dizesinin başına üç dize daha eklenerek oluşturulan nazım biçimine denir.
III. Divanların son kısmında yer alan nesnelere özelikleri anlatılarak sorulan manzum şeklindeki bilmecelelere denir.

Numaralanmış cümlelerde aşağıdakilerin hangisiyle ilgili bilgi verilmiştir?

- A) Tanzim – Tahmis – Lugaz
B) Mahlas – Tahmis – Tardiye
C) Teşbip – Ziyade – İktibas
D) Şehrengiz – Tezkire – Surname
E) Pendname – Müseddes – Makta

SANATÇI	YÜZYIL	AÇIKLAMA
HOCA DEHHANÎ	13.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Divan şiirinin bilinen ilk temsilcisidir. Din dışı konularda da şiir yazmıştır. 3. Aladdin Keykubat'ın emriyle Farsça bir <i>Selçuklu Şehnamesi</i> hazırlamıştır.
MEVLANA CELALEDDİN RUMÎ	13.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Şems-i Tebrizi'den tasavvuf eğitimi almıştır. Ona göre insanı olgunlaştıracak ve Allah'a götürecektir şey sevgidir. Hayatını "Hamdım, piştim, yandım" sözleri ile özetler. Eserleri: Mesnevi, <i>Divan-ı Kebir</i>, <i>Fihri Ma Fih</i>, <i>Mektubat</i>.
SULTAN VELED	13.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Mevlana'nın oğludur. <i>İbtidaname</i>, <i>Rebabname</i>, <i>İntihaname</i> adlı eserleri vardır.
ŞEYYAD HAMZA	13.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> <i>Yusuf u Züleyha</i> adlı bir mesnevisi vardır.
GÜLŞEHRÎ	14.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Onun döneminde Kırşehir'e Gülşehri denirdi, bu yüzden bu ismi almıştır. Feridüddin Attar'ın <i>Mantıku't-Tayr</i> (Kuş Dili) adlı eserini Türkçeye çevirmiştir.
ÂŞIK PAŞA	14.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Bütün eserlerini Türkçeye yazmıştır. Türk dilinin gelişmesine büyük katkısı olmuştur. <i>Garipname</i> adlı bir mesnevisi en ünlü eseridir.
KADI BURHANEDDİN	14.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Şiirlerini Azeri lehçesiyle yazmıştır. Divan şairleri arasında gazel ve özellikle tuyuğlarıyla tanınmıştır.
AHMEDÎ	14.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> <i>İskendername</i> ve <i>Cemşid ü Hurşid</i> adlı mesnevileriyle <i>Divan'ı</i> vardır. İskendername'nin içinde manzum bir Osmanlı tarihi bulunmaktadır.
ŞEYHÎ	15.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Göz hekimliğinde uzmanlaşmıştır. Çelebi Mehmet'i iyileştirmiştir. Hem dini hem de din dışı konularda eserler vermiştir. Eserleri: <i>Divan</i>, <i>Harname</i>, <i>Hüsrev ü Şirin</i>
AHMET PAŞA	15.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Döneminde üstad olarak bilinmiştir. Gazel, şarkı ve murabalarıyla ünlüdür.
SÜLEYMAN ÇELEBİ	15.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Hz. Muhammet'in hayatını anlattığı <i>Vesiletü'n Necat</i> adlı mesnevisi vardır. Halk arasında Mevlit olarak bilinir.
ALİ ŞİR NEVAÎ	15.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Edebiyatımızda ilk hamse sahibi sanatçısıdır. Eserlerini Çağatayca yazmıştır. <i>Muhakemetü'l Lugateyn</i> adlı eserinde Türkçeye Farsçayı karşılaştırmıştır. <i>Mecalisü'n Nefais</i> edebiyatımızdaki ilk şairler tezkiresidir. <i>Mizanü'l Evzan</i> adlı eserinde ölçü ve nazım şekilleriyle ilgili bilgiler verir. Bunların dışında Farsça ve Türkçe <i>Divan'ı</i> vardır.
NECATÎ	15.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Divan şairi olmasına rağmen eserlerinde halk deyişlerine çokça yer vermiştir. Gazel, kaside ve mesnevileriyle ün yapmıştır. Türkçe şiirlerini Azeri lehçesiyle söylemiştir.
FUZÛLÎ	16.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Edebiyatımızın en büyük lirik şairlerindendir. Daha çok beşeri aşktan ilahi aşka geçişi ve aşk acısından duyduğu mutluluğu anlatmıştır.

BÂKÎ	16.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Din dışı konularda şiir söylemiştir ve daha çok felsefi konuları işlemiştir. Devrinde Sultanü'ş-Şuara (Şairler Sultanı) olarak anılmıştır. En ünlü eseri <i>Kanuni Mersiyesi</i>'dir.
BAĞDATLI RUHÎ	16.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Tek eseri olan <i>Divan</i>'ındaki <i>Terkibibent</i>'iyle ünlüdür.
NEFÎ	17.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Divan edebiyatında kasideleriyle ünlü bir şairdir. Övgülerinde ve hicivlerinde çok abartılıdır. Vezir Bayram Paşa, kendisi hakkında yazdığı hicviye nedeniyle şairi öldürmüştür. Türkçe ve Farsça Divan'ı ile <i>Siham-ı Kaza</i> adlı eserleri vardır.
NABÎ	17.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Divan edebiyatının en büyük didaktik şairidir. Hikemi şiir anlayışını başlatmıştır. <i>Divan</i>'ı, <i>Hayriye</i> ve <i>Hayrabat</i> adlı mesnevileri ve <i>Tuhfetü'l-Harameyn</i> adlı bir gezi kitabı vardır.
NAİLÎ	17.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Nail-i Kadim olarak tanınır. Sebk-i Hindi akımının temsilcisidir.
ŞEYHÜLİSLAM YAHYA	17.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Bakî'nin ölümünden sonra en büyük gazel şairi olarak tanınır.
NEDİM	18.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Lale Devrinin zevk ve eğlence alemini yansıtmıştır. Hep din dışı konularla ilgilenmiştir. Mahallileşme Akımı'nı başlatmıştır. Hece ölçüsüyle bir türkü de yazmıştır. Şarkı biçiminin ilk örneklerini vermiştir. Bir <i>Divan</i>'ı vardır.
ŞEYH GALİP	18.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Divan edebiyatının son büyük şairidir. Sebk-i Hindi etkisinde yeni tarz şiirler ortaya koymuştur. Bir <i>Divan</i>'ı ile <i>Hüsn ü Aşk</i> adlı bir mesnevisi vardır. <i>Hüsn ü Aşk</i>'ı Nabî'nin <i>Hayrabat</i> mesnevisinden daha güzelini yazabileceği iddiasıyla kaleme almıştır.

DİVAN NESRİNİN ÖNEMLİ TEMSİLCİLERİ

SİNAN PAŞA	15.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> 15. yüzyıl nesir yazarlarındandır. Süslü nesrin ilk temsilcisidir. Eserleri: <i>Tazarrunname</i>, <i>Marifetname</i>
MERCİMEK AHMET	15.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> 15.yüzyıl sanatçılarındandır. <i>Kabusname</i> adlı bir öğüt kitabı vardır.
EVLİYA ÇELEBİ	16.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> 16.yüzyılda sade nesirleriyle tanınır. 10 ciltlik <i>Seyahatnamesi</i> çok ünlüdür.
KÂTİP ÇELEBİ	17.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Coğrafya ve tarih olmak üzere birçok alanda eser vermiştir. Eserleri: <i>Keşfü'z-Zünun</i> – Bibliyografya, <i>Cihannüma</i>: Coğrafi bilgiler içerir. <i>Fezleke</i>: Ansiklopedik bilgiler içerir. <i>Mizanü'l Hak</i>: Dini ve sosyal konular içerir.
NAİMA	18.YÜZYIL	<ul style="list-style-type: none"> Osmanlı tarihinde ilk resmî vakanüvistir. <i>Naima Tarihi</i> adlı eseri vardır.

1. Âşık Paşa'nın en önemli eseridir. 10.613 beyitten meydana gelen eser, dinî – tasavvufi konulu bir mersiye olup halka tasavvufu öğretmek amacıyla yazılmıştır. Mevlana'nın Mesnevi'sinde yaptığını Âşık Paşa Türkçe olarak bu eserde yapmıştır. 1330 yılında yazılmış olan eser, aynı zamanda Türk edebiyatının ilk büyük te'lif mesnevisidir. Eser, yüzyılın diğer mesnevilerinin kalıbıyla yazılmıştır.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) *Garipname* B) *İskendername*
C) *Çarhname* D) *Cemsidi Hurşit*
E) *İbtidaname*

2. I. Aydınlı Visalî – Türkî-i Basit
II. Nedim – Mahallîleşme
III. Nailî – Sebk-i Hindî
IV. Mercimek Ahmet – Süslü Nesir
V. Naimâ – Vakanüvis

Yukarıda verilen sanatçılardan hangisi karşısındaki kavramla ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Şairlerin, bir başka şairin şiirinin üzerine aynı uyak ve ölçü ile yazdığı şiirdir. Nazire taklit edilen kişi için ödül ve beğenme anlamına gelir. Edebiyatımızda Bağdatlı Ruhi'nin ---- adlı şiiri en fazla nazire yapılan şiir unvanına sahiptir. ---- yazdığı nazireler ise en ünlü nazireler sayılır.

Bu parçadaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Su Kasidesi* – Ahmet Paşa'nın
B) *Terkibent* – Ziya Paşa'nın
C) *Döne Döne* – Necati Bey'in
D) *Kerem Kasidesi* – Baki'nin
E) *Terciibent* – Fuzulî'nin

4.

I.	Gülşehrî	<i>Mantiku't-Tayr</i>
II.	Ahmedî	<i>İskendernâme</i>
III.	Hoca Mesut	<i>Süheyl ü Nevbâhar</i>
IV.	Âşık Paşa	<i>Çengnâme</i>
V.	Şeyhî	<i>Hüsrev ü Şirin</i>

Yukarıdaki numaralanmış şairlerden hangisi karşısındaki eserle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Divan edebiyatı şairleriyle ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?**

- A) Hoca Dehhanî, din dışı konularda şiir yazdığından klasik şiirin başlangıcı onunla kabul edilir.
B) Gülşehrî, Eski Anadolu Türkçesini şiirlerinde kullanmış ve eserlerine tasavvufa yer vermiştir.
C) Âşık paşa, eserlerini sade bir dille yazarak Türkçenin Anadolu'da bir edebiyat dili olarak yerleşmesinde önemli hizmetler görmüştür.
D) Nesimî, Kayseri'de hüküm süren Eratnaoğulları'na vezirlik yapmış daha sonra Sivas'ta sultanlığını ilan etmiştir.
E) Şeyhî, Anadolu sahasında klasik edebiyatı ana hatlarıyla ortaya koyan ilk şairdir.

6. Dili, üslubu, benzetmeleri seçtiği konuları, temaları ele aldığı düşünceleri ile kendine özgü bir divan şairidir. Şiirlerinde anlattıkları kendi hayatından, anılarından gezip gördüğü, görüp yaşadığı olaylardan süzülüp gelen özgün anlatılardır. Gazellerinde içten, lirik ve âşıkane bir şairdir. Lirik şiirlerinde dahi cesaret, kendine özgü savaşçı edası, karakterinden ortaya çıkan yiğitçe seslenişler açıkça görülür. Şairin şiirleri bu yönüyle de klasik divan şairi şiirlerinden ayrılır. Onun diğer bir yönü de tıpkı mâni, hoyrat ve bayatılarda olduğu gibi mahlas kullanmamış olmasıdır.

Bu parçada kendisinden söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nesimî B) Ali Şir Nevaî
C) Kadı Burhaneddin D) Ahmet Fakih
E) Şeyyad Hamza

7. ----'in/nin ---- adlı eseri Batı'da tanınan en önemli yapıtıdır. Arapça bir bibliyografya sözlüğü olan kitapta 14.500 kitap ve risalenin adı ve yazarı verilir. Bilim tasnifine göre alfabetik olarak düzenlenen olan kitap, yirmi yılda tamamlanmıştır.

Bu parçadaki boşluklara sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Evliya Çelebi – *Seyahatname*
B) Katip Çelebi – *Keşfü'z - Zünun*
C) Seydi Ali Reis – *Miratül Memalik*
D) Yirmisekiz Mehmet Çelebi – *Sefaretname*
E) Mercimek Ahmet – *Kabusname*

8. • Lale Devri'nin zevk ve eğlence dönemini şiiirlerine başarıyla yansıtmıştır.
- Sebk-i Hindî akımının edebiyatımızdaki en önemli temsilcisidir.
 - Oğlu için kaleme aldığı Lütüfiye ismindeki eseri bir nasihatname kitabı olup önemli eserleri arasında yer alır.
 - 1701 yılında oğlu Ebulhayr için Hayriye adlı mesnevisini nazmetmiştir.

Yukarıdaki açıklamalar aşağıdaki sanatçılardan hangisiyle ilişkilendirilemez?

- A) Şeyh Gâlib
B) Nedîm
C) Fuzûlî
D) Nâbî
E) Sümbülzade Vehbî

9. Şiiirlerinden, Fars edebiyatını çok iyi bildiği, İranlı şairlerin kullandığı mazmunları ve sanatları ustaca kullandığı, iyi bir şair olduğu anlaşılmaktadır. Dinî ve Tasavvufî şiiirine rastlanmamıştır. Aşk, tabiat, şarap gibi lâik temaları işler. Ele geçen şiiirlerine bakılınca sanatı ve zevkinin başarılı olduğu Türk divan edebiyatının din dışı konularında yazan ilk şairi kabul edilmesi gerektiği ortaya çıkar.

Bu parçada kendisinden söz edilen şair aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mevlânâ
B) Hoca Dehhanî
C) Sultan Velet
D) Şeyyad Hamza
E) Ahmed Fakîh

10. XII-XIII. yüzyılda yazılan ilk eserlerin çoğu Arapça, Farsça ve bu dillerde yazılan eserlerden çeviri olsa da bu dönemde Mevlana'nın ve Sultan Velet'in Farsça eserlerinde bulunan az sayıda Türkçe beyitler ve şiiirler, --- ile --- yazdığı Türkçe şiiirler Anadolu'da gelişen Türk edebiyatının önünü açmış, bunlardan sonra --- ve --- başarılı eserler vermişlerdir. Bu dönemde yazılan az sayıdaki Türkçe eserler, Türk edebiyatının gelişmesine zemin hazırlamaları ve öncülük etmeleri bakımından oldukça önemlidir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) Âşık Paşa
B) Hoca Dehhanî
C) Gülşehrî
D) Taşlıcalı Yahya
E) Ahmet Fakîh

11. I. Beng ü Bade
II. Şah ü Gedâ
III. Çarhnâme
IV. Leyla ile Mecnun
V. Tazarrunâme

Yukarıdaki numaralanmış eserlerden hangileri Füzûlî'ye ait değildir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) II ve V
E) III ve V

12. Nedim'le Nâbî'yi karşılaştıran aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Nedim'in şiiirlerinde kullandığı dil Nâbî'ye göre daha sade ve anlaşılırdır.
- B) Nâbî, Hikemî şiiirin; Nedim ise Mahallîleşme akımının temsilcileridir.
- C) Nedim, şiiirine günlük hayatı yansıtmış; Nâbî ise düşünceyi ön plana alıp didaktik şiiirler yazmıştır.
- D) Nâbî, din ve töre ile ilgili şiiirler yazarken Nedim dini konuları yazmaktan kaçınmıştır.
- E) İki şairin de divanlarının yanı sıra mesnevileri de vardır.

13. Şairliği bakımından babası kadar başarılı olmasa da Mevlana'nın izleyicisi olan ---, buna rağmen 13. yüzyıl divan edebiyatının ve dini tekke-tasavvuf şiiiri edebiyatının önde gelen isimlerinden birisidir. Çok sayıda derviş yetiştirmiş, Mevleviliğin yayılması için çok çaba sarf etmiş Anadolu'ya pek çok mürit yetiştirip yollayarak görüşlerinin yayılmasında ve düşüncelerinin yaygınlaşmasında çok başarılı olmuştur. Tasavvufun ilkelerini öğretmek maksadıyla yazdığı eserlerinde ve Türkçe yazdığı şiiirlerinde sade samimi sıcak ve anlaşılır bir dil kullanmıştır. Yazdığı bu Türkçe şiiirler Eski Anadolu Türkçesinin 13. yüzyıl divan edebiyatındaki bilinen ilk örnekleridir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sultan Velet
B) Ahmet Fakîh
C) Gülşehrî
D) Âşık Paşa
E) Ahmedî

1. (I) XV. yüzyılın ilk yarısında kaleme alınan eserlerin açık ve oldukça sade bir dili vardır. (II) Sultan II. Murat Türkçeye değer vermiş ve yazılan eserlerin açık ve anlaşılır olmasını istemiştir. (III) Bu yüzyılın şairleri de şiirlerinde atasözlerini, Türkçe tabirleri, Türkçe kelimelerden yaptıkları redif ve kafiyeleri kullanmak suretiyle şiir dilini zenginleştirmek için büyük gayret göstermişlerdir. (IV) Bu dönemde tercüme faaliyetleri de kesintisiz devam etmiştir. (V) Halk için yazılan dinî eserlerde ve tarihlerde Sinan paşa gibi sanatçılar sade bir dil kullanmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Şeyhî'nin en çok beğenilen ve tanınan bu eseri, 126 beyitten meydana gelen bir mesnevidir. Özlü ve güçlü ifadesi, dilinin sadeliği ve güzelliği, hicvin inceliği ve zarafeti ile sosyal eşitsizliği başarılı bir biçimde eleştiren ---, edebiyatımızda hiciv türünün en güzel örneğidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Hüsrev ü Şirin B) Harnâme
C) Çarhname D) Tazarrunâme
E) İskendername

3. Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayraç içinde verilen sanatçı ile uyuşmamaktadır?

- A) Kastamonu'da olduğu sıralarda yazdığı ünlü döne döne redifli gazeliyle kısa sürede tanınmıştır. (Necatî)
B) Hamse sahibi bir şairdir, Anadolu'da yazılan ilk hamse ona aittir. (Hamdullah Hamdi)
C) Anadolu ve Rumeli kazaskerliği görevlerinde bulunan şair çok arzu ettiği hâlde şeyhülislamlık makamına gelemeden vefat etmiştir. (Şeyhî)
D) Şah İsmail'in Bağdat'a girmesi üzerine şaha *Beng ü Bade* adlı mesnevisini sunmuştur. (Fuzûlî)
E) Şehzade Mustafa'nın boğdurulması nedeniyle kaleme aldığı mersiyesi çok fazla okunan bir eser olarak karşımıza çıkar. (Taşlıcalı Yahya)

4. • Şiirlerini sosyal olaylara verdiği önemden sanat endişesi duymadan yazar.
• Akıcı bir üslupla yazdığı şiirlerinde samimilik ve içtenlik önemli unsurlar olarak yer alır.
• En tanınmış manzumeleri Terakibibent ve Tercii-bent'tir.
• Şairin Terakib-i Bent'ine birçok nazire yazılmış bunun en meşhuru Tanzimat Dönemi şairi Ziya Paşa'nın naziresidir.

Bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bâkî B) Fuzûlî
C) Hayâlî Bey D) Zâtî
E) Bağdatlı Rûhî

5. ---, Osmanlı'nın yetiştirdiği en büyük bilim adamlarındandır. Tarih, coğrafya, bibliyografya, biyografi alanlarında önemli eserler vermiştir. ---, on dört bin beş yüz eseri tanıttığı önemli bir kaynak eserdir. Latince, Almanca ve İngilizceye çevrilen bu eser, Avrupalı bilim adamlarının takdirini kazanmış önemli bir kültür ürünüdür.

Bu parçada boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sinan Paşa – *Tazarrunâme*
B) Kâtip Çelebi – *Fezleke*
C) Evliya Çelebi – *Seyahatname*
D) Kâtip Çelebi – *Keşfü'z Zünun*
E) Naimâ – *Osmanlı Tarihi*

6. Nâbî ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Lehistan Seferi'ne katılarak Kamanîçe'nin fethi üzerine Fetihnâme-i Kamanîçe'yi kaleme almıştır.
B) Edebiyatımızda düşünce şiiri çığırını açmıştır, daha çok didaktik şiirler yazmıştır.
C) Hikemi gazelin edebiyatımızdaki en büyük temsilcisidir.
D) Divan edebiyatının en ünlü hiciv şairidir, en yüksek mevkide olanları bile hicvetmekten geri durmamıştır.
E) Şiirlerinde okuyucusuna devamlı öğüt verip yol gösteren bir tavır takınmıştır.

7. Türk edebiyatında ilk mevlit yazarlarından olan Süleyman Çelebi; Orhan Gazi, I. Murat, Yıldırım Bayezit ve I. Mehmet'in hükümdarlık dönemlerinde yaşamıştır. ---- adlı tek eserini 60-65 yaşlarında iken 1409'da yazmıştır. Süleyman Çelebi bu eserde Peygamber'in hayatını anlatmıştır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) *Terceme-i Hadîs-i Erba'în*
B) *Vesîletü'n-Necât*
C) *Fezâil-i Mekke*
D) *Tuhfetü'l-Uşşâk*
E) *Tıbb-ı Nebevî*

8.

	I. Grup	II. Grup
I.	Divan edebiyatının ilk temsilcisi	Hamdullah Hamdi
II.	Anadolu sahasında hamse sahibi ilk sanatçı	Hayriye
III.	Divan edebiyatında çocuklar için yazılan ilk eser	Hoca Dehhani
IV.	Anadolu sahasında ilk şuara tezkiresi	Heşt Behişt
V.	Edebiyatımızın ilk aşk mesnevisi	

Yukarıdaki I. grupta verilenlerden hangisi, II. grupta verilenlerden herhangi biriyle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Fuzûlî, ortak Türkçeyi kullanması, olağanüstü ifade

I

gücü, içtenliği ve çeşitli yorumlara elverişli söyleyişiyle Türk şairleri arasında müstesna bir konuma sahiptir. Oluğça üretken bir şair ve bilginidir. Arapça, Farsça ve Türkçe

II

eserler yazmıştır. Bunlar arasında Türkçe Divanı ile

III

Hadikatü's-Süeda adlı eseri çok beğenilmiş ve okun

IV

muştur. Fuzûlî, aşk konusunu olağanüstü bir güzellikte işlediği Hüsnü Aşk mesnevisi ile özdeşleşmiştir.

V

Bu parçadaki numaralanmış yerlerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. (I) Sanat değeri, şöhreti ve etkisi bakımından Klasik Türk Edebiyatı'nın XVII. yüzyılda yetiştirdiği zirve şahsiyetlerden biri de Bakî'dir. (II) İstanbul'da bir müezzin çocuğu olarak dünyaya gelen Bakî, bir yandan medrese tahsilini sürdürürken diğer taraftan da şiirle meşgul olur. (III) Zatî'nin de teşvikiyle kendisini geliştirir ve henüz kırk yaşına gelmeden Kanunî'nin en gözde şairi olmayı başarır. (IV) Daha bu dönemde sultanu'ş-şuara unvanıyla anılan Bakî'nin şöhreti kısa zamanda Hint saraylarına kadar uzanır. (V) İstanbul'da ve diğer Osmanlı şehirlerinde müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Bakî ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Bakî şiirlerinde tevriye sanatını sık kullanmıştır.
B) Bakî kendi sanatının büyüklüğüne inanmıştır.
C) Onu en çok etkileyen şair Fuzûlî'dir.
D) Onun şiirleri devrin gücünü ve görkemini yansıtır.
E) Dünyanın geçiciliği ve hayattan zevk almak şiirinin başlıca temasıdır.

12.

I.	Keçecizade İzzet Molla	<i>Gülşen-i Aşk</i>
I.	Sehi Bey	<i>Heşt Behişt</i>
III.	Kâtip Çelebi	<i>Keşfü'z Zünun</i>
IV.	Güvahi	<i>Pendname</i>
V.	Kadı Burhaneddin	<i>Şah u Geda</i>

Yukarıdaki numaralanmış şairlerden hangisi karşı-sındaki eserle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. I. Kadı Burhaneddin
II. Nedim
III. Şeyh Galip

Yukarıda numaralanmış divan edebiyatı sanatçılarından ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aynı yüzyılda yaşamaları
B) Seb-i Hindi akımının temsilcisi olmaları
C) Hem aruzu hem heceyi kullanmaları
D) Mesnevi yazmaları
E) Tasavvufu işlemeleri

1. Kendisinden sonraki pek çok şairi etkisi altında bıraktığı onun şiirlerine yapılan çok sayıda nazirelerden anlaşıl-maktadır. Fuzûlî gibi büyük bir şair üzerinde oldukça etkili olmuştur. Kanunî Sultan Süleyman da onun meş-hur bir gazeline nazire yazmıştır. Şiirleri Anadolu, Azer-baycan ve İran'da yaygındır. Esterabadlı Fazlullah'ın yaymaya çalıştığı Hurufilik inancını anlattığı şiirlerinde dahi ahenkten ve sanattan asla ödün vermemiştir.

Bu parçada kendisinden söz edilen şair aşağıdaki-lerden hangisidir?

- A) Kadı Burhaneddin B) Hoca Mesut
C) Ahmet Paşa D) Şeyhî
E) Nesimî

2. • Türk edebiyatında tüm zamanların en büyük kasi-de yazarı olarak bilinir.
• Halk dili söyleyişlerini sıkça kullanmıştır, hece ölçü-süyle bir türkü yazmıştır.
• Keşan'a sürgüne gönderilmiş, burada meşhur Mih-net-keşân mesnevisini yazmıştır.
• Fatih Sultam Mehmet'e meşhur "kerem" redifli kasi-desini sunarak idamdan kurtulmuştur.

Yukarıdaki açıklamalar aşağıdaki sanatçılardan hangisiyle ilişkilendirilemez?

- A) Ahmet Paşa B) Nedim
C) Fuzûlî D) Nefî
E) Keçecizade İzzet Molla

3. ---, bilime olan merakı ile İran'a gitmiş; burada başta tıp ve tasavvuf olmak üzere yoğun bir eğitim görmüştür. Öğrenimini tamamlayarak Anadolu'ya geri dönmüştür. Bu sıralarda Hekim Sinan olarak anılmaktadır. Bir he-kim olarak ünlenen şairin tedavi ettiği hastalar içinde Sultan Mehmet Çelebi de vardır. Hacı Bayram Velî'den fazlasıyla etkilenmiş ve onun dervişi olmuştur. II. Murat zamanında saraya çok yakın olan şair, padişahın he-kimlerindenidir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kadı Burhaneddin B) Hoca Mesut
C) Ahmet Paşa D) Şeyhî
E) Nesimi

4. I. Âlim bir şair olan ---- şiir hakkındaki görüşlerini Türkçe Divân'ının ön sözünde "İlimsiz şiir temelsiz duvara benzer, temelsiz duvar da yıkılıp gider." sözleriyle dile getirmiştir.
II. ---, Türk edebiyatının yetiştirmiş olduğu en büyük şairlerden biri olup kendisine verilen "Sultanu'ş-Şu-arâ" unvanını asırlar boyu korumuştur.
III. Ölçüsüz bir kişi olarak bilinen ----, övgü ve yergide ölçü tanımamış bu anlamda babasını bile eleştir-mekten geri durmamıştır.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yerlere aşağıda-kilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

	I	II	III
A)	Ahmet Paşa	Şeyh Galip	Sehi Bey
B)	Fuzûlî	Bakî	Nefî
C)	Nesimi	Şeyhî	Hoca Mesut
D)	Kâtip Çelebi	Nâbî	Necatî
E)	Âşık Paşa	Ahmedi	Nedim

5.

	Akım	Özellik	Temsilci
I.	----	Kapalılık	Şeyh Galip
II.	Mahallileşme	Dilde sadelik	----
III.	Türk-i Basit	----	Aydınlı Visali

Yukarıda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdaki-lerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sembolizm – Fuzûlî – Yabancı sözcük
B) Sebki Hindi – Enderunlu Vasıf – Yoğunluk
C) Tasavvuf – Bakî – Halk dili
D) Sebki Hindi – Nedim – Deyim ve Atasözü
E) Nev Yunanilik – Nedim – Anlaşılrlık

6. **Aşağıda verilen dizelerden hangisi konu yönüyle divan şiirinin özelliklerini yansıtmaz?**

- A) Hayâliyle tesellidür gönül meyl-i visâl itmez
Gönülden taşra bir yâr olduğun âşık hayâl itmez
B) Saçma ey göz eşkden gönülmdeki odlara su
Kim bu denlü dutuşan odlara kılmaz çâre su
C) Ne efsunkâr İmişsin âh ey dîdâr-ı hürriyet
Esîr-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten
D) Bir perî-peyker gamı âşüfte-hâl itmiş mini
İlke ahvâlin dimektin keng ü lâl itmiş mini
E) Hayret ey büt sûretin gördükde lâl eyler beni
Sûret-i hâlüm gören sûret hayâl eyler beni

7. • İyi bir öğrenimin ardından çeşitli medreselerde müderrislik yapmıştır.
- XVIII. yüzyıl Türk edebiyatına şiiirleriyle yeni bir çığır açmıştır.
 - Mahallileşme Akımı'nın kurucusu olarak kabul edilir.
 - Edebiyatımızda şarkı türünün en büyük temsilcisidir.

Bazı özellikleri verilen sanatçı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bâkî
B) Fuzûlî
C) Nefî
D) Nedim
E) Şeyh Galip

8. **Aşağıdakilerden hangisinde bir bilgi yanlış yapılmıştır?**

- A) Divan edebiyatında hiciv ve mesnevi ustası olarak kabul edilen Nefî'nin en ünlü eseri "*Siham-ı Kaza*"dır.
- B) 16. yüzyıl şairlerinden olan Bakî, gazel ve kasidelerinde İstanbul Türkçesini kullanmıştır.
- C) Hikemi tarzın kurucusu kabul edilen Nabî'nin "*Hayriye*", "*Hayrabad*" adlı mesnevileri vardır.
- D) Gülşehri'nin "*Mantıku't Tayr*" adlı eseri, İranlı şair Feridüddin Attar'ın mesnevisinin çevirisidir.
- E) Sebki Hindi akımının en ünlü temsilcisi olan Şeyh Galip'in "*Hüsn ü Aşk*" mesnevisi, son büyük mesnevi kabul edilir.

9. Çevresindeki olumsuzluklar onu didaktik ve tenkitçi şiiir yazmaya itmiş, eserlerinde devleti, toplumu ve sosyal hayatı eleştirmesine neden olmuştur. Ona göre şiiir hayatın, karşılaşılan sorunların ve günlük hayatın içinde olmalı, hayattan, insandan ve insanı konulardan izole edilmemelidir. Bu yüzden şiiirleri hayat ile alakalı, çözümler üretmeye çalışan, yer yer nasihatle bulunan bir şairdir. Eserlerinin herkes tarafından anlaşılması ve hayatla iç içe olmasını istemesindedir belki de kullandığı dilin yalın ve süssüz olması. Bu vesileler ile ortaya çıkan ve bu anlayışlarla ortaya koyduğu şiiirleri ile hikemi tarz denilen üslubunun ve şiiir anlayışının doğmasını sağlamıştır.

Bu parçada sözü edilen divan edebiyatı şairi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nâbî
B) Nedim
C) Fuzûlî
D) Nefî
E) Şeyh Galip

10. Anadolu sahasında Türk edebiyatının bilinen ilk Yusuf u Züleyha mesnevisidir. Kur'an-ı Kerim'de geçen Yusuf kıssasına dayanan eser, 1529 beyitten oluşmaktadır. ----, bu eserinde Kur'an tefsirlerinden yararlanmıştır. Şair, eserini sanat kaygısından uzak sade bir dille kaleme almıştır. Eser ayrıca Eski Anadolu Türkçesinin kuruluş özelliklerini yansıtır.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Kadı Burhaneddin
B) Hoca Mesut
C) Ahmet Paşa
D) Şeyyad Hamza
E) Enderunlu Vasfı

11. I. Cemşid ü Hurşid
II. Selçuklu Şehnamesi
III. Fihi Ma Fih
IV. Çarhname

Aşağıda verilen sanatçılardan hangisi yukarıda verilen yapıtlardan birinin yazarı değildir?

- A) Şeyhî
B) Hoca Dehhanî
C) Mevlana
D) Ahmet Fakih
E) Ahmedî

12. (I) Divan edebiyatı, Arap ve Fars edebiyatlarının etkisiyle oluşmuştur. (II) 15. yüzyıldan sonra güç kazanarak gelişmiştir. (III) Anlamdan ziyade söyleyiş güzelliği ön planda tutulmuştur. (IV) Aynı değerdeki hecelerin alt alta gelmesi esasına dayanan aruz ölçüsü kullanılmıştır. (V) Şiiirler, genellikle dörtlükler hâlinde kaleme alınmıştır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

EDEBİ SANATLAR

1. TEKRİR (YİNELEME)

- Bir duyguyu güçlü bir şekilde belirtebilmek veya sözün etkisini güçlendirmek amacıyla bazı kavramların ısrarla tekrarlanmasına tekrar denir.

Söz ola kese savaşı / **Söz** ola kestire başı

Söz ola ağılu aşı / Yağ ile bal ede bir **söz**.

Kimsesiz bir **kimse** olmaz, herkesin var **kimsesi**

Kimsesiz kaldım cihanda medet ey **kimsesizler kimsesi**.

Bahçemde açılmaz **seni** görmezse çiçekler;

Sahil **seni**, rüzgâr **seni**, akşam **seni** bekler.

Gelmezsen eğer mevsimi nerden bilecekler

Sahil **seni**, rüzgâr **seni**, akşam **seni** bekler.

2. LEFFÜNEŞR (TOPLAMA-YAYMA)

- Bir dizede birden fazla kavramı söyleyip ikinci dizede bu kavramlarla ilgili aynı sayıda ve ilk dizelerdeki kavramlarla ilişkili kavrama ya da söze yer verme sanatına leffüneşr denir.

Deli eder insanı bu **deniz**, bu **gökyüzü**

Göz kırpar **yıldızlar**, türküler söyler **balıklar**

Gönlümde **ateştin**, gözümde **yaştın**

Ne diye **tutuştun** ne diye **taştın**.

Gözler şehla bakıyor **kulaklarsa** bir âlem

Kör mü oldun a gülüm **sağır** mı söyle bilem.

İçimde **kor** donar, **buzlar** çözülür

Yağan **ateş** midir, **kar** mıdır bilmem.

3. TEDRİC (DERECELENDİRME)

- Anlatımda kavramların derecelerinin dikkate alınarak kavramların sıralanmasına tedric denir.

Geçsin **günler**, **haftalar**, **aylar**, **mevsimler**, **yıllar**

Zaman sanki bir rüzgâr ve bir su gibi aksın

Meşhur olduk sayende ey sevgili

Gezer olduk **şehir**, **ülke**, **kıtalar**

4. TERDİT (ŞAŞIRTMA)

- Sözü beklenmedik bir şekilde bitirme sanatına **tedrit** denir.

En ağır işçi benim,

Gün yirmi dört saat seni düşünüyorum.

Dişin mi ağrıyor?

Çek kurtul.

Başın mı ağrıyor?

Bir çeyreğe iki aspirin

Verem misin?

Üzülme, onun da çâresi var,

Ölür gidersin...

5. İRSALİMESEL

- Yazı veya sözde atasözü ya da vecize kullanma sanatına irsalimesel denir.

Allah'a sığın şahs-ı hâlimin gazabından

Zira yumuşak huylu atın çiftesi pektir.

Kirpikleri uzundur yârin hayale sığmaz

Meşhur bir meseldir "**Mızrak çuvala sığmaz.**"

Aldırma cihanın sakın varına

Bugünün işini bırakma yarına.

Balık baştan kokar bunu bilmemek

Seyrani gafilin ahmaklığından.

Çağır Karac'oğlan çağır

Taş düştüğü yerde ağır,

Gönül sevdiğinden soğur

Görülmeyi görülmeyi.

6. NİDA (SESLENME)

- Ünlemler ya da ünlem değerindeki sözcüklerle şairin; sevinç, korku, acı, öfke vb. duyguları okuyucuya hissettirebilecek şekilde işlemesine nida denir
- Ey mavi göklerin beyaz ve kızıl süsü!

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın

Bu toprak bir devrin battığı yerdir

Ey bu topraklar için toprağa düşmüş asker!

Gökten ecdat inerek öpse o pak alını, değer

7. AKİS (YANSIMA)

- Bir cümle ya da dize içindeki sözleri ters çevirerek söyleme sanatına akis denir. Bu sanata "Aks ü tebdil ya da tard ü aks" sanatı da denir.

Dîdem ruhunu gözler / gözler ruhunu dîdem
Kiblem alalı kaşın / kaşın olalı kiblem

Gamzen ciğerim deldi / deldi ciğerim gamzen,
Bilmem nic'olur halım / Hâlîm nic'olur bilmem.

8. RÜCU (GERİ DÖNÜŞ)

- Sözün etkisini arttırmak amacıyla önce söylenen düşünceden dönüp bunun zıddını söylemeye rücu denir. Önceki sözün geri çevrilmesiyle kişi aslında o sözden vazgeçmez, aksine önceki sözü güçlendirmek için bu yola başvurur.

Kaddî libâs-ı sûrh ile âfet değil midir?
Afet değil kızılca kıyâmet değil midir?

Zaman gelir ki cihân içre ins ü cân kalmaz
Değil değil yalnız ins ü cân cihân kalmaz

9. İŞTİKAK

- Aynı kökenden türemiş birden çok sözcüğün bir yerde kullanılmasına iştikak denir.

Dünya'da **sevilmiş** ve **seven** nafîle bekler
Bilmez ki giden **sevgililer** dönmeyecekler

Gördüler ki rûyunı **görmek** nasîb olmaz ebed
Gözlerün ey şûh bu derd ile bîmâr oldılar

10. LEBDEĞMEZ (DUDAKDEĞMEZ)

- İçerisinde b, m, p, f, v dudak ünsüzleri olmayan sözcüklerle yazılan şiirlere lebdeğmez denir.

Âşıklar söylenen sözden alır
İnsanlar içinde hastan sayılır
Hakikat dersini özden alır
Yaratan Tanrı'ya dosttan sayılır

Güzel güzel diyarlardan geçerken
Soğuk soğuk sularından içerken
Al yanaklı canan orda gezerken
Nerde kaldı düşler ki ah nerede?

11. AKROSTİŞ

- Satırların ilk harfleri yukarıdan aşağıya doğru okunduğu zaman bir söz çıkacak biçimde oluşturulmasına akrostiş denir.

CANAN

Can verdi bir bakışın dalıma yaprağıma
Aşkını mı değdi yoksa kalbimin kapağına
Nasıl geldi bilmem ki başıma bu sevda
Artık bırakmak mümkün mü içimde yanardağ
Ne çabuk yeşerdi senle kalpteki viranbağ

12. SEHLİMÜMTENİ

- Söylenmesi kolay gibi görülen fakat aslında zor söylenebilen anlatımlar sehlümüteni denir.

Beni bende demen bende değilim
Bir ben vardır bende benden içeri.

Zannetme ki şöyle böyle bir söz
Gel sen dahi söyle böyle bir söz.

Kim demiş çocuk küçük bir şey
Çocuk belki en büyük bir şey

13. TEZAT

- Aralarındaki bir ilgiden dolayı aynı konu ile ilgili karşıt kavramların ya da özelliklerin bir arada kullanılma sanatına tezat denir.

Kanı ol **gülerek** geldiği demler şimdi
Ağlarım hatıra geldikçe gülüşlerimiz.

Neden böyle **düşman** görürsünüz.
Yıllar yılı **dost** bildiğim aynalar.

Baharı görmeden ömrüm **kış** oldu
Gözümde her zaman biraz yaş oldu.

Ardımda kalan yerler anlaşırken **baharla**
Önümüzdeki arazi örtülü şimdi **karla**.

Yüzünün sert çizgisi benzerken bir destana
Niçin böyle yüreğin ipeklerden **yumuşak**?

14. İKTİBÂS

- Manzum ya da mensur herhangi bir metinde bir ayetin ya da hadisin tamamını ya da bir kısmını alıntı yoluyla kullanma sanatına iktibâs denir.

Zalimlere bir gün dedirir kudret-i Mevlâ
Tallâhi le-kad âserek Allâhu aleynâ

1. Makber mi, nedir Şu gördüğüm yer?

Ya böyle reva mı cy-ı dilber?

Bir tecrübedir bu, hiledir bu

Yok, mahvıma bir vesiledir bu

Abdülhak Hmid Tarhan

İçinde bulunduğu heyecanı başarılı bir Şekilde okuyucu ya da dinleyiciye yansıtan Şair, uzun bir manzumeden alınan bu dört mısranın üçüncüsünde, durumu kendisi için bir tecrübe ya da kendisine karşı yapılan bir hile olarak tespit etmiş fakat hemen alt mısradaki "yok" sözüyle bu tespitten vazgeçerek hükmünü deđiŐtirmiŐtir. Dikkat edilirse ikinci tespit ve hüküm ilkinden daha güçlüdür, bu ileri hükmün etkisini ise ilk tespit hazırlamaktadır.

Bu açıklamaya göre yukarıdaki dörtlükte aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi vardır?

- A) Mübalağa B) Telmih C) Rücu
D) Teşbih E) Teşhis

2. İncecikten bir kar yağar

Tozar Elif Elif diye

Deli gönül abdal olmuş

Gezer Elif Elif diye

Bu dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi vardır?

- A) İstiare B) Tezat C) Teşbih
D) Tekrir E) Terdit

3. Şimdi sobadaki odunların alevleri yavaş yavaş sönüyor; bu köŐeyi karanlıkların kucağında yapayalnız bırakmak için sürekli çekiliyor, çekiliyordu.

Bu cümledeki edebî sanatın benzeri aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Volkan sner lakin benim alevlerim eksilmez.
B) Hasretinden iekler boynunu bkt.
C) Garip geldik gideriz rafa koy evi barkı.
D) Bu gece çılgınlığı üstünde denizin de!
E) Bir pırlıltı gördü m gözler hemen dalıyor.

4. Bütün sevgileri atıp içimden,
Varlığımı yalnız ona verdim ben.

Elverir ki bir gün bana derinden

Ta derinden bir gün bana: "Gel" desin.

Bu dörtlüğün üçüncü ve dördüncü dizelerinde görülen edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cinas B) Telmih C) Akis
D) Teşbih E) Seci

5. Men arefe nefsehu - fe-kad arefe Rabbehu-

Bildim bunu buldum anı inkâr iden gelsin beri

Yunus Emre

Şair hadis olduğu ileri sürülen ve edebiyatta da çok kullanılan "Kendini tanıyan Rabbinde de bilmiŐ olur." sözünü bu beytin ilk mısrasına aynen almıştır.

Buna göre yukarıdaki dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi vardır?

- A) İktibâs B) LeffneŐr C) Akrostiş
D) Teşbih E) Teşhis

6. Ziyaretten murat olan duadır,
Bugün bana ise yarın sanadır.

Bu dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi vardır?

- A) İstiare B) İstifham C) İrsalimesel
D) Tekrir E) Sehlimmteni

7. **AŞağıdakilerin hangisinde telmih sanatı yoktur?**

- A) Gece zindanda Yusuf lar sıralanmış yatıyor
Yüzlerinde okurum sapsarı rüyalarını
B) Kimi sehpa da görür kendini, çarmıhta kimi
Ve ararlar yine zindandaki dünyalarını
C) Göklerin ateŐini kalbime boŐaltarak
Benim içimde yaktı sanki gurubu akşam
D) Biliriz Rabbinde yd ettiği an İbrahim
Nrı Nemrut'un, o halile, gliistan oldu
E) Söyleyin, söyleyin ben miyim yoksa
Arzı boynuzunda taşıyan kz

8. Mecnun gibi dolanıyorum çöllerde

Hayal beni gezdiriyor yel gibi

Ah çeker ağlarım gurbet ellerde

Durmaz akar gözüm yaşı sel gibi

Bu dörtlükte aşağıdaki edebî sanatlarından hangisi yoktur?

- A) Mübalağa B) Telmih C) Terdit
D) Teşbih E) Teşhis

9. Sa'y idüp isyana destümde o kaldı akıbet

Zahir oldı leyse li'l-insâni illâ mâ-se'â

İzzet Molla

Yukarıdaki beyitte koyu yazılan kısım Kur'an'dan alınmış bir ayet parçasıdır.

Buna göre yukarıdaki dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi vardır?

- A) İktibâs B) Leffüneşr C) Akrostiş
D) Teşbih E) Teşhis

10. Salındı bahçeye girdi

Çiçekler selama durdu

Mor menekşe boynun eğdi

Gül kızardı utancından

Bu dörtlükte görülen edebî sanatlar aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

- A) Hüsnütalil - Tevriye
B) Teşhis - Tecahüliarîf
C) Telmih - Tenasüp
D) Hüsnütalil - Teşhis
E) İntak - Hüsnütalil

11. Aşağıdaki dizelerden hangisinde parantez içinde verilen söz sanatı görülmemektedir?

- A) Yoksa bunu sen kolay mı sandın
Gam leşkerini alay mı sandın (Hüsnütalil)
B) Ne efsunkâr imişsin ah ey didar-ı hürriyet
Esir-i aşkın olduk gerçi kurtulduk esaretten (Tezat)
C) Gül hasretinle yollara tutsun kulağını
Nergis gibi kıyamete dek çeksin intizar (Teşhis)
D) Açsam rüzgâra yelkenimi
Dolaşsam ben de deniz deniz (Tenasüp)
E) Hayretinden Yusuf'un kavm-i Züleyha kesti el
Sen ciğerler zahmını dillerde destan eyledin (Telmih)

12. Hasret vuruyor gecenin koynunda

Anılar vuruyor gözyaşlarıma

Çılgın bulutlar dönüyor başımda

Uykusuz geceler kapımda

Bu dizelerde aşağıdaki edebî sanatlardan hangisi vardır?

- A) İstiare B) Tezat C) Teşbih
D) Hüsnütalil E) Tecahüliarîf

13. Her zaman genç gözlerinde gülüyor

Şu kocamış ve yorgun İstanbul

Bu dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?

- A) Tezat B) Tecahüliarîf C) Hüsnütalil
D) İrsalimesel E) Telmih

1. Ahmet Muhip Dıranas'ın "Ağrı" şiirinden alınan aşağıdaki dizelerin hangisinde farklı bir uyak (kafiye) çeşidi vardır?

- A) Vardım eteğine, secdeye kapandım
Koşup bir koluna sımsıkı abandım.
- B) Karlı başın yüce dedikleyin yüce
Sükûn içindeki heybetin gönlümce
- C) Devce yapında ilk rahatlığı duydum
Şifası mı ne ki ruha bu ilk yudum
- D) His var mı bu âlemde nekahet gibi tatlı
Gönlüm bu sevincin helecanıyla kanatlı
- E) Sonsuzluğa doğru kalkacak sihirli
Bir gemisin göklerde demirli

2. Aşağıdakilerin hangisinde verilen dizelerde uyak (kafiye) yoktur?

- A) Hayâl arkasında boş çırpınışların
Sen uygun bir vakti gelince rüzgârın
- B) Kandilli yüzerken uykularda
Mehtâbı sürükledik sulara
- C) Kalbim zaman zaman bu haberlerle burkulu
Zihnim düşünceden dağınık, gözlerim dolu
- D) Kanayan ellerimize, yüreğimize
Birbirine hasret bedenlerimiz
- E) Söndüğünü görsem de bin "meşale emel"in
Ebediyet yolumuz, öyle elimde elin

3. Ormanda büyüyen adam azgını
Çarşıda, pazarda insan beğenmez
Medrese kaçkını, softa bozgunu
Selam vermek için kesian beğenmez

Bu dizelerde aşağıdaki şiir türlerinden hangisine özgü nitelikler ağır basmaktadır?

- A) Lirik şiir
B) Didaktik şiir
C) Pastoral şiir
D) Epik şiir
E) Satirik şiir

4. Bereket var toprağında taşında
Kırık kırık eser yelin Binboğa
Seyfilerin döner yanı başında
Faraz avcı ister yerin Binboğa

Bu dördlük konusuna göre aşağıdaki şiir türlerinden hangisine aittir?

- A) Pastoral şiir
B) Epik şiir
C) Lirik şiir
D) Satirik şiir
E) Didaktik şiir

5. Tam otların sarardığı zamanlar
Yere yüzü koyun uzanıyorum
Toprakta bir telaş, bir telaş
Karıncalar öteden beri dostum.

Bu dördlük konusuna göre aşağıdaki şiir türlerinden hangisine aittir?

- A) Satirik şiir
B) Pastoral şiir
C) Lirik şiir
D) Didaktik şiir
E) Epik şiir

6. Aşağıda verilen uyak düzeni eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) abba - sarmal uyak
B) aaba - mâni tipi uyak
C) aabb - düz uyak
D) abab - çapraz uyak
E) aaab - örüşük uyak

7. Sevmiyorum suyunda yıkanmış rüzgârı
Dalgaların gözümde tütüyor mavi yeşil
İçimi güldürmüyor sensiz ay ışıkları
Ufkunda yükselmeyen güneşler güneş değil

Bu dördlüğün uyak düzeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Düz uyak
B) Çapraz uyak
C) Sarmal uyak
D) Mâni tipi uyak
E) Örüşük uyak

8. Bu sene sınavı kazanmak için çok çalışıyor. Sanırım bu ağır yük onu çok yıprattı. Bunu her hâlimden anlayabiliyorum.

Bu parçada geçen “bu ağır yük” ifadesinde aşağıdaki söz sanatlarından hangisi vardır?

- A) Kinaye
B) İstiare
C) Tevriye
D) Telmih
E) Hüsnütalil

9. Gözlerim daldı gitti bir rüya denizine,
Sularda uzun uzun baktım ayın izine.
Dedim: Yirmi yaşımın ay ışığı değil bu,
Hani başım düşerdi bir sevgili dizine!

Bu dizelerin teması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sevgi
B) Özlem
C) Sitem
D) Çaresizlik
E) Karamsarlık

10. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ayraç içinde verilen uyak yoktur?

- A) Dalga kıvrımları ardında büyür tenhalık
Başka bir çerçevedir, gitgide dünya artık (tam uyak)
- B) Cihana bir daha gelmek hayal edilse bile
Avunmak istemeyiz öyle bir teselliyle (zengin uyak)
- C) Şaşkınlıkla gidip kâh sağa tos kâh sola tos
Böyle bir topluluk içinde idrake paydos (tam uyak)
- D) Tarihin gözleri var surlarda delik delik
Servi, endamlı servi, ahirete perdelik. (tunç uyak)
- E) Bir mihrap istiyorum, önünde diz çökmeye
Biraz yer istiyorum yoldan, fidan dikmeye (yarım uyak)

11. Güzel güzel diyarlardan geçerken
Soğuk soğuk sularından içerken
Al yanaklı canan orda gezerken
Nerde kaldı düşler ki ah nerede?

Bu dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) Hece ölçüsüyle yazılmıştır.
B) Ek hâlinde redif vardır.
C) Uyak düzeni aaab biçimindedir.
D) Lirik şiire ait nitelikler vardır.
E) Benzetmeden yararlanılmıştır.

12. Karac’oğlan der ki geçti çağlarım
Meyve vermez oldu gönül bağlarım
Aklıma geldikçe durmaz ağlarım
Gözüm yaşı sel olduğu zamandır

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Âşık tarzı şiir geleneği ile yazılmıştır.
B) Söz sanatlarına başvurulmuştur.
C) Açık ve anlaşılır bir dili vardır.
D) Ait olduğu şiirin son dörtlüğüdür.
E) Yiğitçe bir söyleyiş hâkimdir.

1. Baktım bir gölge bana doğru geliyor saklandım bir kuy-tuya. Bana doğru gelen bir kertenkele, kertenkele değil; bir timsah, timsah değil; bir dinazor, dinazor değil; sanki bir ejderha. Çektim çakımı...

Bu parçada kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rücu B) Telmih C) Tevriye
D) Tezat E) Terdit

2. Kendini bilenler bilir dostluğu

Bir selamla açar musluğu

Böyle zamanlarda sevgi dostluğu

Kefenini biçecek dost kazan

Bu dizelerdeki altı çizili kelime grubunda bulunan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) İstiare B) Kinaye C) Tevriye
D) Hüsnütalil E) Tezat

3. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde tecahülürif sanatı yoktur?**

- A) Yılın ilk karı yağdı
İyice kısaldı günler
Ölülerimiz üşür mü ki?
- B) Ne dökülmüş ak gerdanın üstüne
Kâkül müdür, zülûf müdür, tel midir?
- C) Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
- D) Ey türküleri çiçek döken ülke
Yurtseverlerin, yiğit şiirlerin nerde?
- E) Dün gece yoktu ki bu dağ buraya nasıl gelmiş?
Çördükler, cevizler, iğdeler
Gidin bakın gölgeleri orda mı?

4. İlâhi, kabul senden, ret senden; şifa senden, dert senden
İlâhi, iman verdin, daim eyle; ihsan verdin, kaim eyle.

Bu dizelerde görülen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mübalağa B) İstifham
C) Seci D) Kinaye
E) Hüsnütalil

5. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde irsalimesel sanatı yoktur?**

- A) Kanaat halkasın bırakma elden
Elimden çıkmasın der insan düman
Deve ahu gibi boynuz isterken
İki kulaktan da çıkar demişler.
- B) Ey dipdiri meyyit, "İki el bir baş içindir."
Davransana... Eller de senin baş da senindir.
- C) Demir tavında dövülür
Ağaç yaş iken eğilir
Çocuk küçükken sevilir
Gelsen de bir gelmesen de.
- D) Şu sılanın ufak tefek yolları
Ağırdan sızıdan tutmaz elleri,
Tepeden tırnağa şiir gülleri
Yiğidim aslanım burda yatıyor.
- E) Aldırma cihanın sakın varına
Düşmeye gör anın ahu zarına
Bugünkü işini koyma yarına
Yar yıkıldığı gün tozar demişler.

6. Elinden şekeri alınmış bir çocuk gibi kaldım

Yokluğunda... Yağmur yağar, kar yağar

Günler kısılır, geceler uzar

On parmağımın üstüne on mum yaktım

Bu dörtlükle ilgili olarak aşağıdakilerin hangisi söylenemez?

- A) Serbest ölçüyle yazılmıştır.
B) Ek hâlinde redif vardır.
C) Uyak düzeni aaab'dir.
D) Yalnızlıktan söz edilmektedir.
E) Benzetmeden yararlanılmıştır.

7. Ela gözlü dilberlerin lezzeti
Şeker midir şerbet midir bal mıdır
Ne dökülmüş ak gerdanın üstüne
Kakül müdür zülûf müdür tel midir
Bu dörtlükte yer verilen söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Telmih B) Teşhis
C) Tevriye D) Tecahülûarif
E) Leffüneş

8. Kaynaktan çağlayan su gibi serin
Saçımı okşasın yine ellerin

Benzeyen:----
Kendisine benzetilen:----
Benzetme yönü:----
Benzetme edatı:----

Yukarıdaki boşluklara aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

A) su – el – serin – gibi
B) kaynak – saç – okşamak – gibi
C) el – su – serin – gibi
D) el – çağlayan – serin – gibi
E) saç – su – serin – gibi

9. Ölümü hatırlatan ne var bu resimde
Hâlbuki hepimiz hayattayız

Bu dizelerdeki söz sanatının benzeri aşağıdakilerin hangisinde vardır?

A) Gün senin için doğuyor, senin için
Ben bir yıldızım yıldızlar ortasında
B) Tan yıldızı gibi parladın çıktın
Gören âşıkların bağırını yaktın
C) Her geçen günün bir dert olduğunu
İnsan bu yaşa gelince anlarmış
D) O çay ağır akar yorgun mu bilmem
Mehtabın hasta mı solgun mu bilmem
E) Hani o bırakıp giderken seni
Bu öksüz tavrını takmayacaktın?

10. Binlerce pazartesi geçti ömrümde
Hangisiydi o, çıkaramıyorum
Bir kiraz yediğimi hatırlıyorum, kurtluysu
Demek oldukça eski

Bu dizelerdeki söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Telmih B) Mübalağa
C) Tenasüp D) Tezat
E) Akis

11. Aşağıdaki dizelerin hangisinde ayraç içinde verilen sanat yer almamaktadır?

A) Yiyin efendiler, yiyin bu büyük iştah sizin
Doyunca, tıksırınca, çatlayıncaya kadar yiyin
(Teşbih)
B) Binbir tepeden yükselen Boğaz'dan
Baktıkça vatan görünsün engin (Mecazımürsel)
C) Bulutlar ufkunda yüzer gecenin
Bulutların yağmur kokar gövdesi (Kapalı istiare)
D) Ey şuh Nedimâ ile bir seyrin işittik
Tenhaca varıp Gökü'ya işret var içinde (Nida)
E) Ey şarap, nedir bu başımdaki dönme
Yarin bakışı mı değdi yapıldığın üzümde (Hüsnütalil)

12. Erbab-ı teaşür çoğalıp şair azaldı
Yok öyle değil şairin ancak adı kaldı

Erbab-ı teaşür: Şairlik taslamada işinin ehli olan

Bu dizelerdeki en belirgin edebî sanat aşağıdakilerden hangisidir?

A) Tezat B) Rücu C) İktibas
D) İstifham E) Hüsnütalil

13. Kaldırımlar, çilekeş yalnızların annesi,
Kaldırımlar, içimde yaşamış bir insandır.
Kaldırımlar, duyulur ses kesilince sesi,
Kaldırımlar, içimde kıvrılan bir lisandır.

Bu dizelerdeki söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

A) Terdit B) Tedric
C) Tenasüp D) Tezat
E) Tekrir

İSİM TAMLAMASI

İsim soyundan iki veya daha çok kelimenin bir nesne, olay veya hareketin başka bir nesne veya şahsa ait olduğunu bildirmek üzere sistemli bir şekilde bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubuna isim tamlaması denir.

İsim Tamlamaları Dörde Ayrılır:

a. Belirtili İsim Tamlaması: Tamlayanı ve tamlananı ek almış isim tamlamalarıdır. Tamlayan; “-im, -ın, -in, -un, -ün”, tamlanan; “-m(-im), -n(-in), -l(-sı), -ımız, -ınız, -ları” eklerini alır.

- **Uzakların ışığı** yanmaz oldu nice dir,
Senin ismin kalbimde saklı bir hecedir.

Belirtili İsim Tamlamasının Özellikleri

1. Belirtili isim tamlamalarında tamlayanla tamlanan arasına sözcük girebilir.
 - Bir fincan acı **kahvenin** kırk yıl **hatırı** vardır.
 - Sırtındaki **sepetin** ben olayım **hamalı**.
2. Belirtili isim tamlamalarında tamlayanla tamlanan yer değiştirebilir.
 - Yüreğime sığmayan **yangınlarım** var **benim**.
 - Yaş otuz beş yolun yarısı eder.
Dante gibi **ortasındayız ömrün**.
3. Kimi tamlamalarda tamlayan ya da tamlanan düşebilir.
 - Geldim işte mevsim gibi **kapına**
Gözlerimde bulut, **saçlarımda** çiğ
 - **Şakaklarıma** kar mı yağdı ne var?
Benim **(yüzüm)** mi Allah'ım bu çizgili yüz?

NOT

Bu tür kullanım, tamlayanı ya da tamlananı düşmüş isim tamlaması şeklinde sorulduğunda dikkate alınır, değilse tamlama kabul edilmez.

4. Belirtili isim tamlamalarında –dan, -den eki ilgi eki yerine kullanılabilir.
 - Eğer bir ağa köleleri olmadan yapamıyorsa **ikisinden hangisi** özgür bir insandır?
Albert Camus
 - Beğenmediğiniz bir şeyi alkışlamak, yalan söylemenin birçok **çeşidinden biridir**.
Bernard Shaw

5. Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan birden fazla olabilir.
 - Memleket isterim:
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun
Kuşların, çiçeklerin diyarı olsun.
 - Şairim şair olmasına
Canım kurban **şiiirin gerçeğine, hasına**.

6. Kişi ve işaret zamirleri yalnızca tamlayan olurken belgisiz zamirler ve soru zamirleri hem tamlayan hem de tamlanan olabilir.
 - Aynada iskeletini görmeye kadar varan
Kaç kişi var **şunun şurasında?**
 - Ah! **Kimsenin vakti** yok
durup ince şeyler anlamaya.

7. Tamlayan ya da tamlananın biri ya da her ikisi sıfat tamlaması olabilir.
 - Beyaz yelkenleriyle **ölgün bir** kızılığın
Titrek son akisleri dalgalandı belirsiz.

- Ey! **Mavi** göklerin **beyaz ve kızıl** süsü
Kız kardeşimin gelinliği şehidimin **son** örtüsü.

- b. Belirtisiz İsim Tamlaması:** Sadece tamlananı ek alan isim tamlamalarıdır, tamlanan iyelik eklerini alır.

- Bir **bahar şarkısı** ahengini vermiş sesine.
- Geçme **namert köprüsünden**, ko aparsın su seni
Sinme **tilki gölgesinde**, ko yesin arslan seni.

Belirtisiz İsim Tamlamasının Özellikleri:

1. Belirtisiz isim tamlaması sıfat görevinde kullanılabilir.
 - **Altın rengi** gözleri yanan bir semaverdi.
 - Kim bulacak **cam kırığı** gözlerinde sevgimi.
2. Belirtisiz tamlamalar sıfat olabilir ancak bu sıfat, tamlayanla tamlanan arasındaki sıkı bağ nedeniyle çokluk tamlayanı değil tamlamanın bütünü etkiler. (Tamlananı belirtisiz ad tamlaması olan sıfat tamlaması)
 - **İlik bir** çay kokusu akardı saçlarından.
 - Hava **keskin bir** kömür kokusuyla dolar,
Kapanırdı daha gün batmadan kapılar.

3. Tamlayan da tamlanan da birden çok olabilir.

- İstemem artık **ışık, rayiha, renk âlemini**.
Koklamam yosma karanfille, güzel yasemini.
- Çıtırdayan çalılar dört cana can katıyor
Kimi **haydut** kimi **kurt masalı** anlatıyor.

c. **Takısız İsim Tamlaması:** Tamlayanı da tamlananı da ek almamış isim tamlamasıdır, takısız isim tamlamasında **tamlayan tamlananın neyden yapıldığını bildirir**.

- Daralan omzuma bir yaşlı sedir oldu kaya,
Gözlerim daldı uzaklardaki **mermer saraya**.

- **Taş oluktan** dökülen bir su başında durdu,
Her geçen yolcu için başka bir söz bulurdu.

d. **Zincirleme İsim Tamlaması:** Tamlayanı veya tamlananı isim tamlamasından oluşan kelime gruplarıdır, en az üç ismin bir araya gelmesiyle oluşur.

- Yükselir semaya doğru ellerim
Mavi **gecelerin seher vaktinde**
- Ve döndüren başını içki değil artık
O baygın **kokusu kır çiçeklerinin**.

İSİM TAMLAMALARI İLE İLGİLİ ÖRNEK CÜMLELER

Deniz ne bilir senin gözlerinin rengini Çırpınıp duran benim senin için yıllardır.	Zincirleme isim tamlaması
Neden sonra sarsıldı altımda demir yaylar	Takısız isim tamlaması
Gözlerimin önünden geçti kervansaraylar.	Belirtili isim tamlaması
Gençliği geçen ömrün ne geçmez sevgisi var,	Belirtili isim tamlaması
O kızıl akşamların şimdi yalnız sesi var.	Belirtili isim tamlaması
Bulutların yayılır perde perde kâbûsu,	Belirtili isim tamlaması
Çöker fezalara artık leyâlin en koyusu.	Belirtili isim tamlaması
Senin de yolun biter, diner gözünde yaşlar;	Belirtili isim tamlaması
Benim uğursuz yolum bittiği yerden başlar.	Belirtili isim tamlaması
Âlemin küfre göre, hem başı hem sonu "hiç"	Belirtili isim tamlaması
"İki hiç" arasında bir varlık olur mu hiç?	Belirtisiz isim tamlaması
Kalemim çokça pürüzlüydü, fakat çaresi Sonra, bilmem kimin üslubu, avâmın nesine!	Belirtili isim tamlaması
Dolaşsın, sonra İslam'ın harem-gâhında nâ-mahrem...	Belirtili isim tamlaması
Benim hakkım, sus ey bülbül, senin hakkın değil mâtem! Ağır, ağır çıkacaksın bu merdivenlerden,	Belirtili isim tamlaması
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak, Ve bir zaman bakacaksın semaya ağlayarak. . .	Belirtisiz isim tamlaması
Bakınırken duyarım gözlerimin yandığını, Sarar âfâkımı binlerce sıcak kül yığını.	Belirtisiz isim tamlaması
Bir kere görse gözüm köyün aydınlığını	Belirtili isim tamlaması
Kül bağlar içerimde bu kızıl kor yığını.	Belirtisiz isim tamlaması
Önceleri yurdumun ak tenli kızlarının Türküler gibi içten, sıcak hâlleri vardı.	Zincirleme isim tamlaması

1. (I) Çocukları toplamak, dersleri yoluna koymak pek güç olmadı. (II) Köylüler kendi dilleriyle konuşanları anlamakta gecikmiyorlar. (III) Yalnız bir yol meselesi var ki bunu kendime iş edindim ve aylardır uğraşıyorum. (IV) İlk geldiğim gün kamyonca canımı çıkaran o yol, meğer bütün vilayetin en büyük derdiymiş. (V) Herkes mahsulünü, yolcusunu bunun üzerinden geçirmeye mecbur.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde isim tamlaması kullanılmamıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Alanın en önemli özelliği, Erciyes Dağı ve Hasan Dağı tüflerinin, rüzgâr ve su aşındırması sonucunda oluşan olağanüstü kaya şekilleri ve kışın ılık, yazın serin olan ve bu nedenle her mevsim için uygun iç iklim koşulları taşıyan kayaya oyma mekânlarıdır.

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Zincirleme isim tamlaması kullanılmıştır.
B) Takısız isim tamlaması kullanılmıştır.
C) Belirtili isim tamlaması kullanılmıştır.
D) Belirtsiz isim tamlaması kullanılmıştır.
E) Tamlayanı birden fazla olan isim tamlaması vardır.

3. I. Hayatta unutamayacağımız en büyük pişmanlık, pişman olurum diye yapmadıklarımızdır.
II. Sanatta temel olan, yeni ve kişisel bir şey söylemektir; büyük sanatçı bununla belli olur.
III. Kuzey yarımkürede etrafı, her dem yeşil olan çam ağaçları süsler.
IV. Herkes, insanlığın kötüye gittiğini kabul eder de kimse kendisinin kötüye gittiğini kabul etmez.
V. Her şey insandan dışarıya taşıyor; kan, gözyaşı, bulutlar, hatta yaşamın kendisi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde isim tamlaması kullanılmıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

4. Bir insanın hayatının ikinci yarısı, ilk yarıda kazanılan alışkanlıkların sürdürülmesinden ibarettir.

Bu cümledeki isim tamlamasının benzeri aşağıdakilerden hangisinde vardır?

- A) Dünyada her ne var ise kaynağı aşktır, ilim ise koca bir dedikodu.
B) Şehre söylemek, duvarlara yazmak istediği şimdi aklına gelmişti işte.
C) Her gece sokaklarda uzun uzun yürümek artık bir alışkanlık hâline gelmişti.
D) Ekip, liman şehrini antik Akdeniz dünyasına bağlayabilecek kalıntılar buldu
E) Bazen bir kavak ağacının yapraklarının rüzgârda titreyişine dikkat kesilirdim.

5. Eğer istediğin olmazsa acı çekersin, eğer istemediğin bir şey olursa yine acı çekersin, hatta istediğin şey tam

I

olarak olsa da yine acı çekersin çünkü onu kaybetme riskin

II

vardır. Zihin böyle belalı bir şeydir. Değişimden özgür

III

olmak ister hayatın koşullarından ve ölümden özgür.

IV

Fakat değişim hayatın kanunudur ve ne kadar dirensen

V

de bu gerçeği değiştiremezsin.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangileri isim tamlaması değildir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) IV ve V E) III ve V

6. Uzat saçlarını gecenin balkonundan

isteğimin çok tüylü suyuna.

Bir orman gecesinde

bir kar gündüzünde,

gördüm nasıl süzüldüğünü

yırtıcı ölüm kuşlarının.

Bu dizelerle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Tamlayanı düşmüş isim tamlaması vardır.
B) Belirtili isim tamlaması vardır.
C) Birden fazla belirtsiz isim tamlaması vardır
D) Tamlayanla tamlananı yer değiştirmiş isim tamlaması vardır.
E) Tamlayanla tamlanan arasına sözcük girmiş isim tamlaması vardır.

7. Ağaçların insan yaşamına eşlik eden gizemli yolculuğu mekânsal tasarımda anlam, biçim ve işlevi bir araya getirebilecek ağaç mekânlarını tanımak ya da üretmek yerine çoğu mimarlık ve kentsel tasarım çizimlerinde ağaçlar salt bir süs ya da boşluk kapama ögesi olarak kullanılmaya devam ediyor.

Bu parçada geçen aşağıdaki söz gruplarından hangisi isim tamlaması değildir?

- A) ağaçların yolculuğu
B) insan yaşamı
C) mekânsal tasarım
D) ağaç mekânları
E) kapama ögesi

8. Orta Asya'da kadının erkekle her alanda eşit olduğunu söyleyebiliriz. Eski Türkler anneye "ög" derlerdi. Bugün kullandığımız öksüz kelimesi de buradan gelmektedir.

I

Babadan sonra aileyi anne temsil eder, çocuklarının

II

varisi anne olurdu.

Bu parçadaki numaralanmış tamlamaların görevi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II
A)	Belirtili isim tamlaması	Belirtisiz isim tamlaması
B)	Belirtisiz isim tamlaması	Takısız isim tamlaması
C)	Belirtili isim tamlaması	Zincirleme isim tamlaması
D)	Belirtisiz isim tamlaması	Belirtili isim tamlaması
E)	Zincirleme isim tamlaması	Takısız isim tamlaması

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde zincirleme isim tamlaması kullanılmıştır?**

- A) Ayasofya'nın avizelerini bu ramazanda da ısıtamadık, bunu unutmamalı.
B) Anlaşıyor ki İslâm âleminin kaderi, Türkiye'deki kördüğümün çözülmesine bağlı.
C) Bir canavar gibi düşünün isterseniz, herkes kendi düşündüğüyle kalacak.
D) Sana uzak kentlerden birinde, seni ve senli günleri anımsattı aksam güneşi.
E) Nedensiz bir çocuk ağlaması bile çok sonraki bir gülüşün başlangıcıdır.

10. I. Karanlık bize bir derinlik kazandırırken ışık bizi bazı görme yeteneklerimizden alıkoymaz.
II. Geceye yenilmeyen her insana, ödül olarak bir sabah bir gündüz ve bir güneş vardır.
III. Çocukken bir tek ince hastalıktan ölünür sanırdım oysa hasretten de ölünürmüş sonra anladım.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde isim tamlaması kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

11. Bir tel parçasının bir ucunu aletin anten ucuna bağladı,

I

II

öbür ucunu da başlarının üzerinden geçirerek masa-

III

IV

V

nın etrafında dönmeye başladı. Tel, verici istasyonun bulunduğu yöne gelince yüksek sesle işaretler duyulmaya başladı.

Bu parçadaki numaralanmış söz gruplarından hangisi isim tamlaması değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Düşüncelerimizin, eylemlerimizin, davranışlarımızın arkasında büyüdüğümüz kültürün varlığını hissederiz. Onu dikkate almadan asla konuşamaz, onu hesaba katmadan bir adım bile atamayız. Kültür bizi her daim çevreleyen güçlü bir referans alanı olarak kendini dayatmayı sürdürür.

Bu parça ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Belirtili isim tamlaması kullanılmıştır
B) Tamlayanı birden fazla olan isim tamlaması vardır
C) Tamlayanı düşmüş isim tamlaması vardır
D) Takısız isim tamlaması kullanılmıştır.
E) Belirtisiz isim tamlaması kullanılmıştır.

1. (I) Biz, günlük yaşantımız içinde, her nesnenin gerçek biçimini görmeksizin, onunla binlerce kez karşılaşmış olabiliriz. (II) Ancak bizden onun biçimini ve yapısını betimlememiz istendiğinde, şaşırır kalırız. (III) Şiir bu boşluğu da doldurur. (IV) Dünya ile insan arasındaki yabancılaşmayı kırarak onları birbirine yaklaştırır. (V) İnsanı gündelik yaşamında kuşatan buz duvarlarında sözcük darbeleriyle gedikler açarak olanaklar sağlar.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde tamlayanla tamlanan arasına sıfat girmiş isim tamlaması vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. I. Bu sorunun yanıtı, romanın sonunda dahi belirsizliğini korur.
II. Bir yazar genel kültür bilgisine yönelik yayın yelpazesini çok geniş tutmalıdır.
III. Bir yazar genellikle yazmak istediğinde, günün her saatini çalışma saati olarak görür.
IV. Kurmaca yazmak bütün sanatlar içinde en mahrem olanıdır.
V. Günümüz dergileri niçin bol miktarda, yapısı belli olmayan öyküler yayımlıyorlar?

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde birden fazla isim tamlaması yoktur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

3. Frigya Krallığı'nın başkenti, ünlü Gordion şehrinin kalın-

I

tları; Ankara-Eskişehir karayolunun yakınında, Sakarya ve Porsuk nehirlerinin birbirlerine yaklaştıkları yerde, Polatlı'nın kuzeybatısında, Ankara'dan 90 km

II

uzaklıkta, Yassıhöyük köyündedir.

III

Bu parçadaki altı çizili isim tamlamalarının görevi aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	I	II
A)	Takisız	Belirtisiz	Belirtili
B)	Zincirleme	Belirtisiz	Takisız
C)	Belirtisiz	Belirtili	Zincirleme
D)	Zincirleme	Belirtili	Belirtisiz
E)	Belirtili	Zincirleme	Takisız

4. I. Cumhuriyet idaresi on beş yılda, Anadolu yaylasının ortasında kendine en medeni bir devlet merkezi kurdu.
II. Bu resim Ankara'da hükümet dairelerinin toplu olarak inşa edildiği devlet mahallesini gösteriyor.
III. Ankara sıfırdan üretilen bir kent olduğu için Batı normlarına en açık kenttir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde farklı türde isim tamlaması bir arada kullanılmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

5. Ruhumla karşı karşıya kaldım o med günü,
Şekvanı dinledim, ezefî mustarip deniz!
Duydum ki ruhumuzla bu gurbette sendeniz,
Dindirmez anladım bunu hiç bir güzel kıyı;
Bir bitmeyen susuzluğa benzer bu ağrısı.

Bu dizelerin kaçınıcı mısrasında isim tamlaması vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Herkesin mutlu olmak için başka bir yolu varmış, kendi yolunu çizdiğimde anladım.
II. Yalnızlık onca saçın arasında beyaz bir saç teli gibi, çektikçe çoğalıyor; çoğaldıkça arsızlaşıyor.
III. En sahici dostluklar ortak varlıklar üzerine değil, ortak yoksunluklar üzerine kurulanlardır.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfat almış isim tamlaması vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

7. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde isim tamlaması kullanılmıştır?**

- A) Ağlayanı güldürebilmek, ağlayanla ağlamaktan daha değerliyim.
B) Umursamıyorum artık hiçbir şeyi ve istemiyorum kimseyi yanımda.
C) Fukara bir midyeden başlayan deniz, nasıl da büyüdü mavi oldu.
D) Küçükken annem, yerde ekmeğe görünce yükseğe koy kuşlar yer derdi.
E) İçimin tünellerine girer girmez bir fener alıyorum elim.

8. Göbeklitepe, Şanlıurfa'nın kuzeydoğusundaki

I

Örencik köyü yakınlarında, yaklaşık 300 metre çapın-

II

da ve 15 metre yüksekliğinde geniş görüş alanına hâ-

III

kim bir konumda yer almaktadır. Neolitik Döneme ait Göbeklitepe, ilk tapınağın dolayısıyla yeryüzündeki ilk inancın merkezi olabildiği açısından önemli. Bu böl-

IV

gede yaklaşık 20 tapınak tespit edilmiş ve şu ana kadar yalnızca 6 tapınak gün ışığına çıkartılmıştır.

V

Bu parçadaki numaralanmış isim tamlamaları türlerine göre ikiye eşleştirildiğinde hangisi dışarıda kalır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlananı zamir olan isim tamlaması vardır?

- A) Yüz kızartıcı bir suç değildir hırsızlık, çalınan birinin kalbiyse eğer.
B) Senin dokunmaya kıyamadığın gülüşümü onun uğrunda soldurdum.
C) Senin için değildi yaptığım onca şey, sadece sen zannettiğim kişi içindi.
D) İnsanların çoğu kaybetmekten korktuğu için sevmekten korkuyor.
E) Belki aşk sevgiliyi kazanmayı değil, onda kendini kaybetmeyi gerektirir.

10. Mantai, Hint Okyanusu'nu kesen ve Asya, Afrika ve

I

Avrupa'nın uzak köşelerini birbirine bağlayan eski

II

ticaret ağlarında bir merkezdi. Liman kasabası o

III

IV

dönemde MÖ 200 ve MS 850 arasında gelişti. Bu zaman boyunca Endonezya karanfili ve Hint biberlerini Orta Doğu ve Roma mutfaklarına sokan baharat ticareti

V

için bir bağ oluşturdu.

Bu parçadaki isim tamlamalarından hangisinin türü farklıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. I. Gururunu hiçe sayıp dönemezsen her gün onun arkasından bakmakla yetinirsin.

II. Aşk da önemli olan aynı elleri tutmak değil, bir ömür hiç bırakmamaktır.

III. Demek ki sadece seçimlerimiz değil, rastlantılar da belirliyormuş insanın hayatını.

IV. Eğer çok konuşmak faydalı olsaydı Allah iki ağız, bir kulak verirdi.

V. Sanki içimde başkalarından değil de esas benden gizlenen bir sır taşımaktayım.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde isim tamlaması vardır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tamlayanla tamlananı yer değiştirmiş isim tamlaması vardır?

- A) Ne kadar silersen sil ya yırtılır defterin ya da izi kalır cümlelerin.
B) Aşkın hiçbir sığara ve tamlamaya ihtiyacı yoktur, başlı başına bir dünyadır aşk.
C) Hakkımda soracağın her sorunun cevabı üç aşağı beş yukarı sende saklı.
D) İnsan, tarihin rüzgârı karşısında, okyanusa düşmüş bir ceviz kabuğu gibidir.
E) Sürekli hayal kırıklıklarına uğrayınca umut etmeye korkuyor insan.

13. Hep en son görüşmemizdeki an geliyordu gözlerimin önüne.

I

II

Yaşlanmışsın deyişini hatırlıyordum. Ama annem

III

yanılıyordu, o zaman değil asıl şimdi yaşlanmıştım, onu kaybedince onun tükenmiş, incecik bedenini şu

IV

toprağın altına gömünce. Evet, o zaman yaşlanmıştım

V

işte. Çünkü anneler ölmeden çocuklar büyümezdi.

Bu parçadaki numaralanmış sözlerle ilgili aşağıdakilerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

- A) I. söz öbeği, belirtisiz isim tamlamasıdır.
B) II. söz öbeği, belirtili isim tamlamasıdır.
C) III. söz öbeğinin, tamlayanı cümle niteliğindedir.
D) IV. söz öbeğinin, tamlayanı zamirdir.
E) V. söz öbeğinin, tamlayanı sıfat almıştır.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışı vardır?

- A) Binlerce kelime, onlarca hikâye var boğazımda düğümlenmiş.
B) Aşk kahve gibidir, ne kadar sabır ve özen gösterirsen tadı o kadar güzel olur.
C) Yakup Abi, arabayı yıkıyor ama beş dakika sonra yağmur yağacak yine.
D) Doğru bildiğim şeyi söylemek için kimseden para almam gerekmez.
E) Bu ve benzeri konularda düşünmek için derhal kendimi yenilemem gerekiyordu.

2. Ağaçlar; yaydıkları kokular, kökleri aracılığıyla ürettikleri insan kulağının duyamayacağı düzeyde sesler ve düşük nabızlı elektrik sinyalleri gibi yöntemlerle birbirleriyle iletişim kuruyor ve topluluklarını koruyorlarmış. Ağaçların ve insanların ortaklıklarını destekleyen bu güncel bilimsel gelişmeler bir yandan da Nâzım Hikmet'in "Yaşamak bir ağaç gibi tek ve hür / ve bir orman gibi kardeşçesine" dizelerini hatırlatmıyor mu?

Bu parçada kullanılan noktalama işaretlerinden hangisi aşağıdakilerin herhangi biriyle eşleşmez?

- A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
B) Kendisiyle ilgili örnek verilecek cümlelerin sonuna konur.
C) Soru eki veya sözü içeren cümle veya sözlerin sonuna konur.
D) Dizeler yan yana yazıldığında aralarına konur.
E) Özel adlara getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri kesme işaretiyle ayrılır.

3. I. Arkeologlar, dünyanın en eski oyununun hangi millete ait olduğu üzerine tartışırken 5 yıl önce Türk yetkililer son noktayı koydu ve tartışmasız bir şekilde bu en eski oyun ünvanını ellerine aldılar.

II. Arkeologlar, Roma tapınaklarında bulunan tahtaların üçboyutlu farkındalığı geliştiren ve matematiksel kareleri iyi bir şekilde kavrayabilen mimarlar tarafından kullanıldığına inanıyor.

III. Mısırlılar tarafından kullanılan, suyu kolayca ve ucuz bir şekilde temizleyip arıtılabilen bir yöntem üzerinde çalışılıyor.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde yazım yanlışı vardır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

4. İnsan yüreği bir sarkaç gibidir, istediği noktaya ulaştığı anda tüm hızıyla tam tersi tarafa doğru kaymaya başlar.

Virgül aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu cümledeki göreviyle kullanılmıştır?

- A) Neticede ahlak, herkese üç aşağı beş yukarı aynı şekilde davranabilmek değil midir?
B) Çocuklar, sizlerin yanındadırlar ama sizlerin malı değildirler.
C) Kitap oku, gereksinim duyduğun her şeyi kitaplarda bulacaksın.
D) Yaşam, ruhumdaki en iyi şeyleri inatla ve kabaca kemiriyor.
E) Herkesin her şeyi kolayca unuttuğu devirde, hak etmeyi kalbinde tutup kendine haksızlık etme.

5. Ben ilişkilerime karşımdakine tam bir güven duyarak başlamayı tercih ederim. Karşımdaki güvenilir biri olduğunu gösterene kadar da böyle devam ederim. Her seferinde hayal kırıklığına uğramışsamda ahlâken bunun böyle olması gerektiğine inanıyorum.

Bu parçadaki yazım yanlışı nereden aşırdakilerden hangisidir?

- A) Ayrı yazılması gereken "ki" nin bitişik yazılması.
B) Bitişik yazılması gereken yardımcı fiilin ayrı yazılması.
C) Bitişik yazılması gereken "de" nin ayrı yazılması.
D) Ayrı yazılması gereken "de" nin bitişik yazılması.
E) Bitişik yazılması gereken birleşik sözcüğün ayrı yazılması.

6. 5 Aralık 1934'te anayasa değişikliği ile kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınır. Daha önce toplumda hiç yer almayan kadınlar (I) doktor (II) tiyatro sanatçısı (III) bilim insanı (IV) muhtar (V) belediye başkanı ve başbakan gibi görevlerde bulunurlar.

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangisine farklı bir noktalama işareti getirilmelidir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “ki”nin yazımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bu durum şu anki modern yaşantımız için pek bir anlam ifade etmez.
B) Kasabadaki doktora götürülür oysa ki burada huzura dahi kabul edilmezler.
C) Bu öyle bir doğadır ki duyuların ötesinde olanı çağırır durur.
D) Öyle oluyor ki kitapta anlatılana alternatif yeni bir kurgu sizin hayalleriniz oluyor.
E) Bu kapasitedeki bir sanatçının üretime daha uzun seneler devam etmesi gerekirdi.

8. 1 saat 20 dakika süren bir uçuşla ulaştığımız Beyrut ,
I

İstanbul'a birçok Anadolu kentinden daha yakın. Sahil şeridinde yüksek ve modern binalar , şık restoranlar
II

dizilmişken , tarihi merkezinde yüzlerce yıldır oradan
III

gelip geçmiş uygarlıkların eserlerini birkaç bin metre-karelik alan içinde yan yana , alt alta , üst üste
IV V

çarpıcı bir şekilde sunan bir görünümü var.

Bu parçadaki numaralanmış virgüllerden hangisi yanlış kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı vardır?

- A) Bir okuyucu için en lezzetli sayfalar onu başka okumalara yönlendiren kitaplarda bulunur.
B) Hoşçakal karlı dağlar ve Akdeniz'in mavisi arasında yaşayan güzel ülke Lübnan.
C) Kemal Karpat'ı diğer tarihçilerden farklı kılan birçok belirgin özelliği var.
D) Canlılık kendi başına bir ağaçtır, her bir daldaki sayısız yaşam uç uca verir.
E) İçerinin renklerinden ve kokusundan birdenbire ayrılan tatlı bir parlaklık var.

10. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) Biblos limanını tepeden gören bir terastan günbatımını izliyoruz.
B) Uçan süpürgesi ile gökyüzünde dolaşan bir cadıyı hayal edebiliyorum.
C) Ben hiçbir zaman tarihte kişinin rolünü inkâr etmem, küçümsemem.
D) Kitap, dili ve ritmiyle makineyi o kadar yakından hissettiriyor ki...
E) Farklı türde bir kitap yazmak hem onun kendisine ve okura karşı ikiyüzlülük olur.

11. Yazı masamın zulasında bir düzine mürekkep şişesinin durduğunu bilmek bana güven verir. Gerçi dolma kalemin

I
rengiyle mürekkebin uyumu saplantısından kurtulalı çok oluyor, yine de pelikanımdan yeşil mürekkebi eksik

II
etmem. Son yıllarda gözde rengim kahve renginin

III
tonları oldu. Mürekkep şişelerini görüş mesafesinde

IV
tutmak Necatigil'in mürekkebe su katmama ilkesini de
V

hatırlatır.

Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde noktalı virgül farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Klasisizmde, insan dışındaki şeyler önemsenmemiş; dekor, giysi ve doğa görüntüleri ikinci planda kalmıştır.
B) Romantizmde gerçek, bir yönüyle değil; çirkin, bozuk, gülünç bütün taraflarıyla ele alınmıştır.
C) Şinasi, Ahmet Vefik Paşa, Direktör Ali Bey klasisizmden; Namık Kemal, Ahmet Mithat Efendi de romantizm akımından etkilenirler.
D) Romantizmde sanatçılar, kendi kişiliklerini gizlememiş; olaylarla ilgili görüşlerini açıkça ortaya koymuşlardır.
E) Sembolizmde dış dünya olduğu gibi değil; hissedildiği, algılandığı, duyulduğu gibi yansıtılır.

YAZILIYA HAZIRLIK ÇALIŞMA KARTLARI

İslamiyet öncesi Türk edebiyatında aşk, tabiat ve kahramanlık gibi konularda yazılan şiirlere koşuk denir.	Koşuklar, halk edebiyatındaki koşmaya , divan şiirindeki gazele benzer.	Yuğ törenlerinde ölen kişinin ardından duyulan acıyı dile getirmek için söylenen şiirlere sagu denir.	Sagular, halk edebiyatında "ağıt"a, divan edebiyatında "mersiye"ye benzer.	Türkülerin ikinci bölümü her bendin sonunda tekrarlanan nakarât bölümüdür, bu bölüme kavuştağ ya da bağlama adı verilir.
Yusuf Has Hacib tarafından yazılan Kutadgu Bilig İslami Dönem'in bilinen ilk eseridir.	Kutadgu Bilig, " Mutluluk veren bilgi ya da devlet olma bilgisi " anlamlarına gelmektedir.	Kutadgu Bilig, edebiyatımızda ilk mesnevi örneği sayılır.	Kutadgu Bilig, siyaset-name türünün Türk edebiyatındaki ilk örneği sayılır.	Türküler iki bölümden oluşur, türkünün asıl sözlerinin yer aldığı birinci bölüme " bent " denir.
Divanü Lügat-it Türk, Kaşgarlı Mahmut tarafından Bağdat'ta yazılmış ve Abbasi halifesine takdim edilmiştir.	Divanü Lügat-it Türk'te Türklerin o dönemde yaşadığı coğrafya ile ilgili bir harita da yer almaktadır.	Divanü Lügat-it Türk, Araplara Türkçeyi öğretmek ve Türkçenin Arapça kadar zengin bir dil olduğunu kanıtlamak için yazılmıştır.	Atabetü'l Hakayık, 12. yüzyılda Edip Ahmet Yüekneki tarafından yazılmıştır.	Nasihatname türünde yazılan Atabetü'l Hakayık , didaktik özelliğiyle ön plana çıkar.
Divan-ı Hikmet, 12. yüzyılda Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.	Divan-ı Hikmet, halka İslam esaslarını hikmetli bir biçimde öğretmek amacıyla yazılmıştır.	Aşk konusu başta olmak üzere hemen hemen her konuda yazılabilen anonim halk edebiyatı nazım şekline mâni denir.	Genellikle dört mısradan oluşan mâniler tek dörtlük şeklindedir.	Mânilerde ilk iki mısra doldurma olup asıl anlatılmak istenen temel duygu ve düşünce son iki dizede yer alır.
Belirli ezgilerle söylenen halkın dertlerini, özlüklerini, sevinçlerini, dünya görüşünü vb. özelliklerini yansıtan anonim halk edebiyatı nazım biçimine türkü denir.	Kutadgu Bilig'de, dört sembolik şahsiyet yer alır: Küntogdı: Adaleti temsil eden hükümdar Aytoldı: Mutluluğu temsil eden vezir Ögdülmüş: Vezirin aklı temsil eden oğlu Odgurmuş: Akıbeti temsil eden bir dindar.	Bütün bir toplumu derinden etkilemiş savaş, göç ve doğal afet gibi önemli olaylar sonucu ortaya çıkmış olağanüstülüklerle süslü uzun manzum öykülere destan denir.	İsim soyundan iki veya daha çok kelimenin bir nesne, olay veya hareketin başka bir nesne veya şahsa ait olduğunu bildirmek üzere sistemli bir şekilde bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubuna isim tamlaması denir.	İsim Tamlamaları Dörde Ayrılır: a. Belirtili İsim Tamlaması b. Belirtisiz İsim Tamlaması c. Takısız İsim Tamlaması d. Zincirleme İsim Tamlaması
Annelerin bebeklerini uyutmak amacıyla belli bir ezgi dâhilinde söylediği parçalara ninni denir.	Âşık edebiyatının en çok kullanılan nazım biçimi olan koşmalar, konu olarak divan edebiyatındaki gazel ile aynıdır.	Âşık edebiyatında şiirlerin, son dördlüğünde ozanın mahlası yer alır, buna " tapşırma " denir.	Taşlama; divan edebiyatında hicviye , Batı edebiyatında satir , günümüzde ise yerги ismini almıştır.	Bayburtlu Zihni, Dertli ve Seyrani taşlama türünde öne çıkan kişilerdir.
Koçaklama; savaş, yiğitlik ve kahramanlık konularını işleyen şiirlerdir.	Koroğlu, Dadaloğlu ve Kayıççı Kul Mustafa koçaklama türünün önemli örneklerini vermişlerdir.	Güzelleme , âşık edebiyatında sevgili, hasret, ayrılık ve doğanın güzelliklerini konu alan koşmalara denir.	Türk edebiyatında güzelleme türünün en başarılı örneklerini Karacaoğlan vermiştir.	Koşmaya birçok yönden benzeyen semainin koşmadan tek farkı ölçüsüdür. Semai 8'li, koşma 11'li ölçüyle söylenir.

Varsağıda, genellikle "hey, bre, bre hey, be, aman" gibi ünlemlere yer verilir.	Allah'ı övmek ve ona yalvarmak için yazılan Allah aşkı ile insan sevgisini birleştiren lirik şiirlere ilahi denir	Pir Sultan Abdal ve Kaygusuz Abdal nefes türünün ustası olarak kabul edilirler.	Kaygusuz Abdal ve Yunus Emre şathiye türünün en güzel örneklerini vermiştir.	Âşık edebiyatında şairler, şiirlerini "cönk" adını verdikleri defterlerde toplamışlardır.
Levni'nin atasözlerini derleyip nazım biçiminde söylediği "Atalarsözü Destanı" ilk örnek olması bakımından önemlidir	Divanı da bulunan Dertli'nin divanı taş baskısıyla birçok defa basılmıştır. Memurluk yapan nadir ozanlarımızdan biridir.	Seyrani'yi diğer âşıklardan ayıran yönü yaşadığı dönemdeki toplumsal ve siyasi olayları sert bir dille hicvetmesidir.	Dedim- dedi'li şiir türünün ustası kabul edilen Erzurumlu Emrah'ın, şiirlerini topladığı bir Divan'ı vardır.	Toroslar'da göçebe olarak yaşayan Türkmenlerin Avşar Boyu 'ndan olan Dadaloğlu 1785 – 1865 yılları arasında yaşamıştır, asıl adı Veli'dir.
Dadaloğlu, "Ferman padişahın, dağlar bizimdir." dizeleriyle, belirli bölgelere yerleşmeye zorlanan ve bu duruma isyan eden Avşarların sözcüsü olmuştur.	Zulüm ve haksızlıklara karşı çıktığı taşlamalarıyla tanınan Bayburtlu Zihni memleket özlemi, gurbet, zamandan şikâyet gibi temalarla da şiirler yazmıştır.	Taptuk Emre'nin dergâhında uzun süre hizmet eden Yunus Emre, şeyhi Taptuk Emre'nin düşüncelerini yaymak için Anadolu'yu bir derviş olarak dolaşmıştır.	Hoca Ahmet Yesevi'nin müritlerinden olan Hacı Bektâş-ı Velî, eğitimini tamamladıktan sonra Anadolu'ya gelerek tasavvufu yaymaya çalışmıştır.	Âşık Ömer, divan şiirinin dil ve üslup özelliklerinin âşıklar arasında yaygınlaşmasına yol açmıştır. 58 dörtlükten oluşan "Âşıkname" ya da "Şairname" adı verilen bir eseri vardır.
Ankara'nın Solfasol köyünde doğan Hacı Bayram Velî, 15. yüzyılın güçlü bir tasavvuf şairi ve âlimidir.	Eşrefoğlu Rûmî, "Müzekki'n-Nüfus" adlı mensur eserinde sade bir dil kullanmıştır, bu eserde nefsin terbiyesi ve tarikat âdâbı gibi konuları işlemiştir.	Pir Sultan Abdal, Kanuni Dönemi'nde Sivas Beyi Deli Hızır Paşa tarafından bir ayaklanmaya öncülük ettiği ve İran Şahı Tahmasb'ın propagandasını yaptığı gerekçesiyle 73 kişi ile birlikte asılmıştır.	Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın kırka yakın eseri vardır, bunların arasında en bilineni tasavvufî konularla birlikte, fen bilimleri hakkında da geniş bilgiler içeren Mârifetnâme'dir.	Din dışı konularda şiir yazdığından klasik şiirin başlangıcı Hoca Dehanî kabul edilir.
Âşık Paşa, eserlerini sade bir dille yazarak Türkçenin Anadolu'da bir edebiyat dili olarak yerleşmesinde önemli hizmetler görmüştür.	Nesimi, Hurifilik tarikatına bağlılığından dolayı Şam'da derisi yüzülerek öldürülmüştür.	Kadı Burhaneddin, Kayseri'de kadılık yapmış, daha sonra Sivas'ta devlet kurup bu devletin 18 yıl hükümdarlığını yapmıştır.	Padişaha meşhur "kerem" redifli kasidesini sunan Ahmet Paşa, bunun üzerine idamdan kurtularak Bursa'ya sürülmüştür.	Necati Bey, Kastamonu'da olduğu sıralarda yazdığı ünlü "döne döne" redifli gazeliyle kısa sürede tanınmıştır.
Süleyman Çelebi'ye asıl ününü kazandıran kurtuluş vesilesi anlamına gelen Vesiletün Necat adlı yapıtıdır.	Anadolu ve Rumeli kazaskerliği görevlerinde bulunan Bâkî çok arzu ettiği hâlde şeyhülislamlik makamına gelemeden vefat etmiştir.	Fuzûlî aşkı, ızdırab, dünyevî zevk ve zenginliklerin boşluğunu ve ölüm düşüncesini olağanüstü bir lirizm ve sanat gücüyle ifade etmiştir.	Bâkî, Kanuni Sultan Süleyman'ın Zigetvar Seferi'nde ölümü üzerine ünlü Kanuni Mersiyesini yazmıştır.	Âlim bir şair olan Fuzûlî şiir hakkındaki görüşlerini Türkçe Dîvân'ının ön sözünde "İlimsiz şiir temelsiz duvara benzer, temelsiz duvar da yıkılıp gider." sözleriyle dile getirmiştir.
16. yüzyıl divan edebiyatının önemli şairlerinden Bağdatlı Ruhi'nin en tanınmış manzumeleri Terkîbent ve Tercîbent'dir.	Taşlıcalı Yahya'nın, Şehzade Mustafa'nın boğdurulması nedeniyle kaleme aldığı mersiyesi çok fazla okunan bir eser olarak karışımıza çıkar.	Nef'i, kaside alanında usta olup övgü ve yergi şairi olarak bilinir; kaside türünde "üstat" kabul edilir.	Ölçsüz bir kişi olarak bilinen Nef'i, övgü ve yergide ölçü tanınamış bu anlamda babasını bile eleştirmekten geri durmamıştır.	Hikemî Gazel'in edebiyatımızdaki en büyük temsilcisi olan Nabi, şiirlerinde okuyucusuna devamlı öğüt verip yol gösteren bir tavır takınmıştır.

1. YAZILI

1. DİVAN EDEBİYATI NAZİM BİÇİMLERİNDEN GAZEL HAKKINDA KISACA BİLGİ VERİNİZ. (10 P)

A Halk Edebiyatı	B Divan Edebiyatı	C Koşma	Ç Nefes
D Gazel	E Türkü	F Sagu	G Kaside
Ğ İlahi	H Mersiye	I Koşuk	İ Şarkı
J Mesnevi	K Ağıt	L Tuyuğ	M Murabba

2. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ ÖLÜM KONUSUNU İŞLEYEN ŞİİRLERDİR? (10 P)

3. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ EDEBİYATA TÜRKLERİN KAZANDIRDIĞI DİVAN EDEBİYATI NAZİM BİÇİMİDİR? (10 P)

4. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ BEYİT NAZİM BİÇİMİYLE YAZILAN ŞİİRLERDİR? (10 P)

5. AŞAĞIDA NUMARALAR İLE VERİLEN SANATÇI İSİMLERİNİ HARF İLE VERİLEN NAZİM BİÇİMİ YA DA TÜRÜ İLE EŞLEŞTİREREK HARFLERİ NUMARALARIN YANINDAKİ YAY AYRAÇLARIN İÇİNE YAZINIZ. (10 P)

	Dönem	Eser
()	1. Köroğlu	a) Şarkı
()	2. Karacaoğlan	b) Taşlama
()	3. Bayburtlu Zihni	c) Gazel
()	4. Fuzûlî	d) Koçaklama
()	5. Nedim	e) Güzelleme

6. AŞAĞIDAKİ İFADELER DOĞRU (D) YA DA YANLIŞ (Y) OLDUĞUNU İŞARETLEYEREK GÖSTERİNİZ. (10P)

	D	Y
• Divan-ı Hikmet, 12. yüzyılda Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.	☐	☐
• Kutadgu Bilig, siyasetname türünün Türk edebiyatındaki ilk örneği sayılır.	☐	☐
• İslamiyet öncesi Türk edebiyatında aşk, tabiat ve kahramanlık gibi konularda yazılan şiirlere koşma denir.	☐	☐
• Allah'ı övmek ve ona yalvarmak için yazılan Allah aşkı ile insan sevgisini birleştiren lirik şiirlere ilahi denir.	☐	☐
• Atabetü'l Hakayık'ta Türklerin o dönemde yaşadığı coğrafya ile ilgili bir haritadır.	☐	☐

7. AŞAĞIDAKİ CÜMLELERDE BOŞ BIRAKILAN YERLERİ UYGUN KELİMELERLE DOLDURUNUZ. (10P)

- Türkülerin ikinci bölümü her bendin sonunda tekrarlanan ----- bölümüdür, bu bölüme ----- ya da ----- adı verilir.
- Âşık edebiyatında şiirlerin, son dörtlükte ozanın mahlası yer alır, buna ----- denir.
- Âşık edebiyatında şairler, şiirlerini ----- adını verdikleri defterlerde toplamışlardır.
- Süleyman Çelebi'ye asıl ününü kazandıran kurtuluş vesilesi anlamına gelen ----- adlı yapıtıdır.

8. AŞAĞIDAKİ ŞİİRDE BULUNAN İSİM TAMLAMALARINI, TÜRLERİ İLE BİRLİKTE YAZINIZ. (10 P)

Eğer benim ile gitmek dilersen
Eğlen güzel yaz olsun da gidelim
Bizim iller kıraçlıdır aşılmaz
Yollar çamur kurusun da gidelim

Aşamazsın Karaman'ın ilini
Köprüsü yok geçemezsin selini
Gerdan yaylasının perçem belini
Lale, sümbül bürüsün de gidelim

Sökülsün dağların buzu sökülsün
Öne insan çöl ovaya dökülsün
Erzurum dağının karı çekilsin
Ak koyunlar yürüsün de gidelim

Karac'oğlan der ki buna ne fayda
Hiç rağbet kalmadı yoksula bayda
Bu ayda olmazsa gelecek ayda
On bir ayın birisinde gidelim

9. AŞAĞIDAKİ PARÇADA YAZIM YANLIŞI OLAN SÖZCÜKLERİ BULARAK DOĞRULARINI YAZINIZ. (10 P)

Demiryollarına, istasyonlara yakın yaşamış çocukların kılışikleşmiş işleriyle uğraşırdık orada. Rayların üzerine bozuk para koymak, trendekilere el sallamak, başı boş bırakılmış gibi duran vagonlara tırmanmak... Kışa doğru bu trenlerin ayrı bir önemi ortaya çıktı. Toroslardan geçerken üzerlerine yağın kar gara geldiklerinde tamamen erimemiş olurdu. Yağarken kar görmemiş biz Akdeniz'li yeni yetmeler için vagonlardan sıyrıldığımız bu karlar çok önemliydi.

10. AŞAĞIDAKİ PARÇADA AYRAÇLARLA BELİRTİLEN YERLERİ UYGUN NOKTALAMA İŞARETİ İLE DOLDURUNUZ. (10 P)

Ben sağken () daha yüreğim insan yüreğiyken göz-yaşı nedir bilmezdim çünkü kapısından üzüntünün girmediği Dolmabahçe Sarayı()nda otururdum. Gündüzün bahçede arkadaşlarımla oynar () akşamları da büyük salonda dansın başına geçerdim. Bahçenin çevresini saran pek yüksek bir duvar vardı () Ama onun gerisinde ne olduğunu sormayı aklıma bile getirmezdim. Çevremde her şey o kadar güzeldi ki ()

2. YAZILI

1. DİVAN EDEBİYATI NAZİM BİÇİMLERİNDEN GAZEL HAKKINDA KISACA BİLGİ VERİNİZ. (10 PUAN)

A Karacaoğlan	B Yunus Emre	C Niyazi Mısri	Ç Dertli
D Koroğlu	E Hacı Bektaşî Veli	F Seyrani	G Baki
Ğ Âşık Ömer	H Pir Sultan Abdal	I Bayburtlu Zihni	İ Fuzûlî
J Dadaloğlu	K Hacı Bayram Veli	L Abdal Musa	M Nedim

2. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ DİVAN EDEBİYATINDAN ETKİLENMEYEN ŞAİRLERDİR? (10 PUAN)

3. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ 19. YÜZYIL ÂŞIK EDEBİYATI SANATÇILARIDIR? (10 PUAN)

4. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ TEKKE-TASAVVUF EDEBİYATI ŞAİRLERİDİR? (10 PUAN)

5. AŞAĞIDA NUMARALAR İLE VERİLEN SANATÇI İSİMLERİNİ HARF İLE VERİLEN ESER İSİMLERİ İLE EŞLEŞTİREREK HARFLERİ NUMARALARIN YANINDAKİ YAY AYRAÇLARIN İÇİNE YAZINIZ.

	Dönem	Eser
()	1. Yusuf Has Hacib	a) Divanü Lügatit Türk
()	2. Kaşgarlı Mahmut	b) Atabetü'l-Hakayık
()	3. Edip Ahmet Yükneki	c) Kutadgu Bilig
()	4. Yunus Emre	d) Divan-ı Hikmet
()	5. Ahmet Yesevi	e) Risaletü'n Nushiye

6. AŞAĞIDA VERİLEN KAVRAMLARI KISACA AÇIKLAYINIZ. (10 PUAN)

- Nesib (Teşbib)
- Medhiye
- Fahriye
- Tevhid
- Naat
- Münacât

7. AŞAĞIDAKİ PARÇADA BOŞ BIRAKILAN YERLERİ UYGUN İFADELERLE DOLDURUNUZ. (10 PUAN)

- Gazelin başlıca konusu aşktır ancak farklı konularda yazılmış gazeller de vardır. Aşkın verdiği mutluluk ya da acıyı dile getiren gazellere -----, dünya zevklerinden söz eden gazellere -----, doğrudan sevgilinin güzelliğinden ve ona duyulan arzudan bahseden gazellere -----, tasavvufî düşüncenin hâkim olduğu gazellere ----- ya da -----, felsefî gazellere de ----- veya ----- adı verilir.

9. AŞAĞIDAKİ PARÇADA YAZIM YANLIŞI OLAN SÖZCÜKLERİ BULARAK DOĞRULARINI YAZINIZ. (10 PUAN)

Bilimkurgunun babası olarak anılan efsanevi yazar Jules Verne hem zengin bir hayal gücüne hemde müthiş bir ön görüye sahipti. Kitaplarını yazmadan önce evinde fizik deneyleri yaptığı söylenir. Kitaplarında sözünü ettiği makineler bir gün icatedildiğinde, hep onun verdiği isimler kullanılarak onurlandırıldı.

8. AŞAĞIDAKİ BEYİTLERDE BULUNAN İSİM TAMLAMALARINI, TÜRLERİ İLE BİRLİKTE YAZINIZ. (10 PUAN)

Günler kısaldı, Kanlıca'nın ihtiyarları
Bir bir hatırlamakta geçen sonbaharları.

Ölmek kaderde var, bize ürküntü vermiyor;
Lakin vatandan ayrılışın ıstırabı zor.

Hiç dönmemek ölüm gecesinden bu sahile,
Bitmez bir özleyiştir, ölümden biter bile.

Bin yıldan uzun bir gecenin bestesidir bu.
Bin yıl sürecek zannedilen kar sesidir bu.

10. AŞAĞIDAKİ PARÇADA AYRAÇLARLA BELİRTİLEN YERLERDEN HANGİLERİNE VİRGÜL GETİRİLMELİDİR? (10 PUAN)

Dönemin Batılı yazarları (I) onu Muhteşem veya Büyüyük Türk lakaplarıyla anarlar. Bazı kaynaklar (II) lüks düşkünlüğünden dolayı Batı'da Muhteşem lakabıyla anıldığını belirtse de (III) Kanuni ilerleyen yaşıyla birlikte sofuluğa varan bir hayat tarzını benimsemiştir. Müzik dinlemeyi bırakmış (IV) altın ve gümüş yemek takımlarını kaldırmıştır. Kanuni (V) uzun saltanatı döneminde siyasi başarıları yanında hayırseverliği ile de öne çıkmıştır.

1. YAZILI

1. ÂŞIK EDEBİYATI NAZİM BİÇİMLERİNDEN KOŞMANIN TÜRLERİ HAKKINDA KISACA BİLGİ VERİNİZ. (10 P)

- Taşlama:** Toplum veya kişilerin kötü taraflarını eleştiren şiirlere denir.
- Koçaklama:** Savaş, yiğitlik ve kahramanlık konularını işleyen şiirlerdir.
- Güzelleme:** Âşık edebiyatında sevgili, hasret, ayrılık ve doğanın güzelliklerini konu alan koşmalara denir.
- Ağıt:** Sevilen kişilerin ardından duyulan üzüntüyü anlatmak, bu duyguyu belirtmek için yazılan şiirlere denir.

A Halk Edebiyatı	B Divan Edebiyatı	C Koşma	Ç Nefes
D Gazel	E Türkü	F Sagu	G Kaside
Ğ İlahi	H Mersiye	I Koşuk	İ Şarkı
J Mesnevi	K Ağıt	L Tuyuğ	M Murabba

2. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ ÖLÜM KONUSUNU İŞLEYEN ŞİİRLERDİR? (10 P)

K, F, H

3. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ EDEBİYATA TÜRKLERİN KAZANDIRDIĞI DİVAN EDEBİYATI NAZİM BİÇİMİDİR? (10 P)

L, İ

4. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ BEYİT NAZİM BİÇİMİYLE YAZILAN ŞİİRLERDİR? (10 P)

D, G, J

5. AŞAĞIDA NUMARALAR İLE VERİLEN SANATÇI İSİMLERİNİ HARF İLE VERİLEN NAZİM BİÇİMİ YA DA TÜRÜ İLE EŞLEŞTİREREK HARFLERİ NUMARALARIN YANINDAKİ YAY AYRAÇLARIN İÇİNE YAZINIZ. (10 P)

	(...)	Eser
(d)	1. Köroğlu	a) Şarkı
(e)	2. Karacaoğlan	b) Taşlama
(b)	3. Bayburtlu Zihni	c) Gazel
(c)	4. Fuzûlî	d) Koçaklama
(a)	5. Nedim	e) Güzelleme

6. AŞAĞIDAKİ İFADELER DOĞRU (D) YA DA YANLIŞ (Y) OLDUĞUNU İŞARETLEYEREK GÖSTERİNİZ. (10P)

	D	Y
• Divan-ı Hikmet, 12. yüzyılda Ahmet Yesevi tarafından yazılmıştır.	☒	☐
• Kutadgu Bilig, siyasetname türünün Türk edebiyatındaki ilk örneği sayılır.	☒	☐
• İslamiyet öncesi Türk edebiyatında aşk, tabiat ve kahramanlık gibi konularda yazılmış olan şiirlere koşma denir.	☐	☒
• Allah'ı övmek ve ona yalvarmak için yazılan Allah aşkı ile insan sevgisini birleştiren lirik şiirlere ilahi denir.	☒	☐
• Atabetü'l Hakayık'ta Türklerin o dönemde yaşadığı coğrafya ile ilgili bir haritada yer almaktadır.	☐	☒

7. AŞAĞIDAKİ CÜMLELERDE BOŞ BIRAKILAN YERLERİ UYGUN KELİMELERLE DOLDURUNUZ. (10P)

- Türkülerin ikinci bölümü her bendin sonunda tekrarlanan **nakarat** bölümüdür, bu bölüme **kavuştak** ya da **bağlama** adı verilir.
- Âşık edebiyatında şiirlerin, son dördükte ozanın mahlası yer alır, buna **tapşırma** denir.
- Âşık edebiyatında şairler, şiirlerini **cönk** adını verdikleri defterlerde toplamışlardır.
- Süleyman Çelebi'ye asıl ününü kazandıran kurtuluş vesilesi anlamına gelen **Vesiletün Necat** adlı yapıtıdır.

8. AŞAĞIDAKİ ŞİİRDE BULUNAN İSİM TAMLAMALARINI, TÜRLERİ İLE BİRLİKTE YAZINIZ. (10 P)

Bizim iller	Belirtili isim tamlaması
Karaman'ın ilini	Belirtili isim tamlaması
Gerdan yaylasının belini	Zincirleme isim tamlaması
dağların buzu	Belirtili isim tamlaması
Erzurum dağının karı	Zincirleme isim tamlaması
ayın birisi	Belirtili isim tamlaması

9. AŞAĞIDAKİ PARÇADA YAZIM YANLIŞI OLAN SÖZCÜKLERİ BULARAK DOĞRULARINI YAZINIZ. (10 P)

Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru
Demiryollarına	demir yollarına	Toroslardan	Toroslar'dan
başı boş	başiboş	yeni yetmeler	yeniyetmeler
kılasikleşmiş	klasikleşmiş	Akdeniz'li	Akdenizli

10. AŞAĞIDAKİ PARÇADA YAZIM YANLIŞI OLAN SÖZCÜKLERİ BULARAK DOĞRULARINI YAZINIZ. (10 P)

(,) (') (,) (.) (...)

2. YAZILI

1. DİVAN EDEBİYATI NAZIM BİÇİMLERİNDEN GAZEL HAKKINDA KISACA BİLGİ VERİNİZ. (10 PUAN)

Beyitler hâlinde yazılır, beyit sayısı değişmekle birlikte en az **5** en fazla **15** beyit arasındadır.

Gazel, Türk edebiyatına Arap edebiyatından geçmiş bir nazım biçimidir.

Gazelin ilk beytine **matla**, son beytine **makta** denir.

Beyitleri arasında anlam birliği bulunan gazellere “**yek-ahenk**” gazel denir.

Her beyti aynı değer ve güzellikte olan gazellere ise “**yek-âvâz**” denir.

2. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ DİVAN EDEBİYATINDAN ETKİLENMEYEN ŞAİRLERDİR? (10 PUAN)

A, D, J, H

3. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ 19. YÜZYIL ÂŞİK EDEBİYATI SANATÇILARIDIR? (10 PUAN)

J, F, I, Ç

4. YUKARIDA HARF İLE GÖSTERİLEN KUTUCUKLARDAN HANGİLERİ TEKKE-TASAVVUF EDEBİYATI ŞAİRLERİDİR? (10 PUAN)

B, E, H, K, C, L

5. AŞAĞIDA NUMARALAR İLE VERİLEN SANATÇI İSİMLERİNİ HARF İLE VERİLEN ESER İSİMLERİ İLE EŞLEŞTİREREK HARFLERİ NUMARALARIN YANINDAKİ YAY AYRAÇLARIN İÇİNE YAZINIZ.

	Dönem	Eser
(c)	1. Yusuf Has Hacib	a) Divanü Lügatit Türk
(a)	2. Kaşgarlı Mahmut	b) Atabetü'l Hakayık
(b)	3. Edip Ahmet Yüekneki	c) Kutadgu Bilig
(e)	4. Yunus Emre	d) Divan-ı Hikmet
(d)	5. Ahmet Yesevi	e) Risaletün Nushiye

6. AŞAĞIDA VERİLEN KAVRAMLARI KISACA AÇIKLAYINIZ. (10 PUAN)

Nesib (Teşbib)	Kasidenin giriş bölümüdür, genellikle 15-20 beyit arasında olur.
Medhiye	Kasidenin sunulduğu kişinin övüldüğü bölümdür.
Fahriye	Kaside içinde şairin kendini övdüğü bölümdür.
Tevhid	Allah'ın varlığını birliğini anlatan kasidelerdir.
Naat	Hz. Muhammed (s. a. v)'i övmek için yazılan kasidelere denir.
Münacât	Allah'a yalvarmak, yakarmak için yazılan kasidelerdir.

7. AŞAĞIDAKİ PARÇADA BOŞ BIRAKILAN YERLERİ UYGUN İFADELERLE DOLDURUNUZ. (10 PUAN)

Gazelin başlıca konusu aşktır ancak farklı konularda yazılmış gazeller de vardır. Aşkın verdiği mutluluk ya da acıyı dile getiren gazellere **âşıkane gazel**, dünya zevklerinden söz eden gazellere **rindâne gazel**, doğrudan sevgilinin güzelliğinden ve ona duyulan arzudan bahseden gazellere **şühâne gazel**, tasavvufî düşüncenin hâkim olduğu gazellere **sûfiyâne** ya da **ârifâne gazel**, felsefî gazellere de hikemî veya **hakimâne** gazel adı verilir.

8. AŞAĞIDAKİ BEYİTLERDE BULUNAN İSİM TAMLAMALARINI, TÜRLERİ İLE BİRLİKTE YAZINIZ. (10 PUAN)

Kanlıca'nın ihtiyarları	Belirtili isim tamlaması
ayrılışın ıstırabı	Belirtili isim tamlaması
ölüm gecesi	Belirtisiz isim tamlaması
gecenin bestesi	Belirtili isim tamlaması
kar sesi	Belirtisiz isim tamlaması

9. AŞAĞIDAKİ PARÇADA YAZIM YANLIŞI OLAN SÖZCÜKLERİ BULURAK DOĞRULARINI YAZINIZ. (10 PUAN)

Yanlış	Doğru	Yanlış	Doğru
bilimkurgunun	bilim kurgunun	sahipdi	sahipti
hemde	hem de	makinaler	makinelere
ön görüye	öngörüye	icatedildiğinde	İcat edildiğinde

10. AŞAĞIDAKİ PARÇADA AYRAÇLARLA BELİRTİLEN YERLERDEN HANGİLERİNE VİRGÜL GETİRİLMELİDİR? (10 PUAN)

I, II, IV, V

EFSENE

- Gerçek veya hayalî şahıs, hâdise veya yer hakkında gerçek olduğuna inanılarak anlatılan hikâyeye efsane denir.
- Sözlü kültür ortamında yaratılan ve sözlü edebiyat geleneğinin bir türüdür.
- Tarihî bir olay dolayısıyla zamanla birleştirilmiş olmak efsaneleri, zaman bakımından başlangıç zamanı veya kozmostan kâinata dönüşüm sürecinde ilk yaratılış zamanını konu edinen mit türünden ayırt edici bir özelliktir.
- Efsanelerde kahramanlar, olağanüstü güçlere sahip olmalarına karşın tanrı veya yarı tanrı değildir.
- Efsanelerin temelinde yer alan inanç unsuru ön plandadır.
- Anlatıcı ve dinleyicileri tarafından efsanelerin gerçek olduklarına inanılır.
- Efsanelerin bazıları pek az değişikliklerle bir ülkenin değişik yerlerinde veya değişik ülkelerde, anlatıldıkları yere uygun düşen bir mahallîleşmeye uğrayıp söz konusu coğrafyaya bağlanarak anlatılırlar, bu tür efsanelere gezgin efsane adı verilir.
- Varlıkların oluşum ve kökenini anlatan efsanelere de etiyolojik efsaneler denmektedir.
- Türk kültüründeki büyük sufilerin, evliyaların, hayatlarından, kerametlerinden bahseden efsanelere menkıbe ve bu tür menkıbeleri toplayan eserlere de menakıb-nâme adı verilir.
- Masalların bir olağanüstülük içermesine karşın efsaneler, çoğu zaman gerçek olaylara ve gerçekten yaşamış kişilere dayanır.
- Kalıplaşmış ifadelerin efsanelerde kullanılmaması onu masallardan ayırır.
- Masalların tamamen hayali yer ve zaman unsurlarını içermesi de masalı efsaneden ayırır.
- Efsaneler, mitlerin çağdaş şekilleri olarak değerlendirilir.
- Bütün efsanelerin kutsal bir özellik taşımamaları onu mitten ayırır, mitlerin tümü kutsallık taşır.
- Efsaneleri araştıran bilim dalına mitoloji denir.

MIT

- İnsan davranışları için model teşkil eden, hayata anlam ve önem kazandıran, dolayısıyla insanın kendini anlamlandırmasını sağlayan ve her zaman için bir yaratılışın öyküsünü anlatan kutsal kabul edilen metinlere mit adı verilir.

- Mitlerde anlatılan öykü, kesinlikle gerçek ve kutsal olarak kabul edilir.
- Mit, her zaman için bir yaratılış ve kökenle ilgilidir.

DESTAN

- Bir milletin tarih içinde geçirdikleri maceralardan doğmuş şiirleridir. Destanlar bir gerçeğe dayanmakla birlikte daha çok gerçekle söylentinin birbirine karıştığı manzum bir edebiyat türüdür. Destanlar, halkın ortak yaşamının ve kültürünün ürünleridir. Bir destanın oluşabilmesi için toplumu derinden etkileyen bir doğa olayının (kuraklık, depresyon, göç...) ya da tarihi olayın (savaş, kahramanlık...) olması gerekir. Adı bilinmeyen ozanlar tarafından söylenen bu şiirler, daha sonra bir büyük ozan tarafından derlenir. Ancak bu durum, destanların anonim olma özelliğini yitirmesine neden olmaz. Çünkü destanlar halktan doğmuş şiirlerdir.

Destanların Özellikleri

- Destanlar doğuş, yayılma ve derleme olmak üzere üç bölümden oluşur.
- Yapma destanlar hariç anonimdirler.
- Destan kahramanları olağanüstü özelliklere sahiptir.
- Destanlarda zaman kavramı yoktur.
- Tarihi ve sosyal olaylardan doğarlar. Genellikle yiğitlik, aşk, dostluk, ölüm ve yurt sevgisi gibi konular işlenir.
- Destanların ne zaman oluştuğu belli değildir ve genellikle manzumdurlar. Yazıya geçilirken nazım – nesir karışık nitelik kazanırlar.

Destanlar üç aşamada oluşur:

- 1. Oluş Dönemi (Çekirdek):** Halka mal olmuş ve halkın üzerinde derin izler bırakmış bir olay ve olayın kahramanının zamanla kuşaktan kuşağa aktarılırken değişerek birtakım olağanüstü özellikleri aldığı dönemdir.
- 2. Yayılma Dönemi:** Olağanüstülüklerle dolu olayların ve kahramanlıkların ağızdan ağıza, nesilden nesile sözlü gelenek yoluyla aktarıldığı dönemdir.
- 3. Toplama-Derleme Dönemi:** Büyük bir halk şairinin olayları oluş sırasına göre bir bütün hâlinde nazma döküp destanı ortaya çıkardığı dönemdir. Bu dönemde destan yazıya geçirilir ve kalıcılığı sağlanır. Çoğu zaman derleyen veya yazıya geçiren belli değildir.

Destanlar Doğal Destan ve Yapay Destan Olmak Üzere İkiye Ayrılır**A. DOĞAL DESTAN**

- Halk arasında nesilden nesile yayılarak kendiliğinden oluşan olan destanlardır.

İSLAMİYETTEN ÖNCEKİ TÜRK DESTANLARI

Altay - Yakut Dönemi	Göktürk Dönemi
a. Yaradılış Destanı	a. Bozkurt Destanı
	b. Ergenekon Destanı
Sakalar Dönemi	
a. Alp Er Tunga Destanı	Uygur Dönemi
b. Şu Destanı	a. Türeyiş Destanı
	b. Göç Destanı
Hun Dönemi	
a. Oğuz Kağan Destanı	
b. Attila destanı	

İSLAMİYETTEN SONRAKİ TÜRK DESTANLARI

- Kazak-Kırgız:** Manas Destanı
- Türk-Moğol:** Cengiz Han Destanı
- Tatar-Kırım:** Timur ve Edige Destanları
- Karahanlı Dönemi:** Satuk Buğra Han Destanı
- Selçuklu-Beylikler ve Osmanlı Dönemleri**
 - Seyid Battal Gazi Destanı
 - Danişmend Gazi Destanı
 - Koroğlu Destanı

DÜNYA EDEBİYATINDAKİ DOĞAL DESTANLAR**Yunan Edebiyatı**

İlyada ve Odyssea (Homeros): Yunanlıların Troia Savaşı'na gidiş ve dönüşlerini anlatır.

İran Edebiyatı

Şehname (Fırdevsi): İran-Turan mücadelelerini, İran'ın ulusal kahramanı Rüstem'in yiğitliklerini ve Büyük İskender'in İran'ı işgalini anlatır.

Fin Edebiyatı

Kalevela (Lönrot): Doğaya karşı savaşan Finlilerin erdemlerini, bilgilerlerini anlatır.

Hint Edebiyatı

Mahabharata: Kaurava'nın Pandavalara karşı savaşlarını Krişna ve Arcuna'nın kahramanlıklarını anlatır.

Ramayana: Ayadhy prensi Rama'nın yaşamını anlatır.

Alman Edebiyatı

Nibelungen: 5. yüzyılın ilk yarısındaki Hun-Germen savaşlarını anlatır, bu destanda hun hükümdarı Attila "etzel" ismiyle geçer.

İngiliz Edebiyatı

Beowulf: Yiğit Beowulf ve arkadaşlarının bir canavarla mücadelesini anlatır.

Rus Edebiyatı

İgor: 12. yüzyılda Kıpçak Türkleriyle Rusların yaptıkları savaşları anlatır.

İspanyol Edebiyatı

Le Cid: İspanyolların ulusal kahramanı Rodrigo'nun 11. yüzyılda Araplarla mücadelesini anlatır.

Fransız Edebiyatı

Chansen de Röland: Charlemagne Dönemi'nde Müslümanlarla yapılan savaşları anlatır.

Japon Edebiyatı

Şinto: En eski dinlerden biri olan Şintoizm'i, Tanrı'ya ulaşma yolunu ve tabiat olaylarını konu edinir.

Sümer Edebiyatı

Gılgamış: Dev yapılı kuvvetli bir kahraman olan Gılgamış'ın serüvenlerini anlatır, dünyanın en eski destanıdır.

B. YAPMA DESTAN

Bazı şair ve yazarlar kendi milletlerinin tarihinden çıkmış olaylara kendi duygu ve düşüncelerini de katarak yazdığı destanlara yapma destan denir.

Dünya Edebiyatında Bazı Yapma Destanlar:

Kaybolmuş Cennet (Milton – İngiliz Edebiyatı): İnsanın cennetten kovuluşu ve Tanrı'nın şeytanla mücadelesini anlatır.

Kurtarılmış Kudüs (Tasso – İtalyan Edebiyatı): I. Haçlı seferinde Kudüs'ün alınışı anlatılır.

İlahi Komedy (Dante – İtalyan Edebiyatı): Öteki dünyaya Dante'nin yaptığı yedi günlük gezi anlatılır.

Çılgın Orlando (Ludovico Ariosto – İtalyan Edebiyatı): Bu destanda Charlemagne Dönemi'nde Hristiyanlar ile Müslümanlar arasında geçen savaşlar anlatılmıştır.

Türlere Ait Yapay Destanlar

• Üç Şehitler Destanı	• Fazıl Hüsnü Dağlarca
• İstanbul Fetih Destanı	• Fazıl Hüsnü Dağlarca
• Çanakkale Şehitlerine	• Mehmet Akif Ersoy
• Genç Osman Destanı	• Kayıkçı Kul Mustafa
• Kuvayı Milliye Destanı	• Nazım Hikmet
• Kurtuluş Savaşı Destanı	• Cahit Külebi
• Sakarya Meydan Savaşı	• Ceyhun Atuf Kansu

1. I. Bir milletin ruhundan çıkan, millî benliği, değerler sistemini, yaşanan coğrafyayı aksettiren ve bir kahramanın etrafında oluşan uzun manzum eserlerdir.
- II. İnsan davranışları için model teşkil eden, hayata anlam ve önem kazandıran, dolayısıyla insanın kendini anlamlandırmasını sağlayan ve her zaman için bir yaratılışın öyküsünü anlatan kutsal kabul edilen metinlerdir.
- III. Gerçek veya hayalî şahıs, hâdise veya yer hakkında gerçek olduğuna inanılarak anlatılan hikâyelerdir.

Numaralanmış cümlelerde tanımı verilen metin türleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

	I	II	III
A)	Mit	Destan	Efsane
B)	Destan	Mit	Masal
C)	Menkıbe	Destan	Efsane
D)	Destan	Mit	Efsane
E)	Masal	Menkıbe	Destan

2. I. Destanlar halk arasında nesilden nesile aktarılırken kendiliğinden oluşan hikâyelerdir.
- II. Destanlar toplumun yaşayışı, dini, dili, gelenek ve görenekleri hakkında bilgi verir.
- III. Destanlar, her zaman için bir yaratılış ve kökenle ilgilidir.
- IV. Destanlar nazım biçiminde dörtlükler halinde yazılır.
- V. Destanlarda genellikle, yiğitlik, aşk, dostluk, ölüm ve yurt sevgisi gibi temalar işlenir.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3.

I.	Ergenekon Destanı	Göktürkler
II.	Türeyiş Destanı	Uygurlar
III.	Alp Er Tunga Destanı	Saka Türkleri
IV.	Oğuz Kağan Destanı	Hun Türkleri
V.	Yaradılış Destanı	Karahanlılar

Yukarıdaki numaralanmış destanlardan hangisi karşısındaki milletle ilişkilendirilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Düşmanları tarafından yenilen Türkler, yok olma aşamasına gelir. Düşmanın elinden kaçabilen iki aile, yolu izi olmayan bir yere gelir ve yerleşir. Orada dört yüz yıl kadar kalırlar ve çoğalırlar. Oraya sığmayacak dereceye gelince önlerine yol almalarını engelleyen bir demir dağ çıkar. Demir dağı eritip oradan çıkarlar. Atalarının düşmanlarını yenip intikamlarını alırlar ve Göktürk Devleti'ni kurarlar. Destanın en önemli özelliği tarihle benzerlik göstermesidir. Türklerin demiri işleyen ilk kavimlerden olması da önemlidir.

Bu parçada İslamiyet öncesi Türk destanlarından hangisiyle ilgili bilgi verilmektedir?

- A) Oğuz Kağan Destanı B) Göç Destanı
C) Bozkurt Destanı D) Türeyiş Destanı
E) Ergenekon Destanı

5. **Aşağıdaki açıklamalardan hangisi ayrıç içinde verilen destan ile uyuşmamaktadır?**

- A) İran-Turan mücadelelerini, İran'ın ulusal kahramanı Rüstem'in yiğitliklerini ve Büyük İskender'in İran'ı işgalini anlatır. (Şehname)
- B) 5. yüzyılın ilk yarısındaki Hun-Germen savaşlarını anlatır, bu destanda hun hükümdarı Attila, "Etzel" ismiyle geçer. (Nibelungen)
- C) 12. yüzyılda Kıpçak Türkleriyle Rusların yaptıkları savaşları anlatır. (İgor)
- D) İspanyolların ulusal kahramanı Rodrigo'nun 11. yüzyılda Araplarla mücadelesini anlatır. (La Cid)
- E) Doğaya karşı savaşan Finlilerin erdemlerini, bilgeliklerini anlatır. (Ramayana)

6. I. Kurtuluş Savaşı Destanı
II. Kurtarılmış Kudüs
III. Çanakkale Şehitleri Destanı
IV. Saltuk Buğra Han Destanı
V. Şeyh Bedrettin Destanı

Yukarıdaki numaralanmış destanlardan hangileri Türklere ait yapay destanlara örnek gösterilemez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) II ve V E) III ve V

7. Uygur hakanının üç kızını insanoğluyla evlendirmeyi uygun bulmayıp onları bir tanrıyla evlendirmesini konu alan bir destandır. Destana göre eski Uygur hükümdarı kızlarının insanlarla değil Tanrılarla evlenmesini istiyordu. Bu yüzden onları insanlardan uzak bir yere bıraktı. Uygur hükümdarı tanrıya kızlarıyla evlenmesi için yalvarıp yakardı. Tanrı nihayet Bozkurt şeklinde geldi ve kızlarla evlendi. Bu evlenmeden Bozkurt ruhu taşıyan Uygur çocukları doğdu. Böylelikle Uygur Türkleri bu evlilikten çoğaldı.

Bu parçada İslamiyet öncesi Türk destanlarından hangisiyle ilgili bilgi verilmektedir?

- A) Oğuz Kağan Destanı B) Göç Destanı
C) Bozkurt Destanı D) Türeyiş Destanı
E) Ergenekon Destanı

8.

İslamiyet öncesi Türk destanları	İslami Dönem Türk destanları	Yapma destanlar
Türeyiş Destanı	----	Çanakkale Şehitlerine
Ergenekon Destanı	Cengiz Han Destanı	----
----	Köroğlu Destanı	İstanbul Fetih Destanı

Bu tabloda boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Manas Destanı – Göç Destanı – Kurtuluş Savaşı Destanı
B) Göç Destanı – Üç Şehitler Destanı – Edige Destanı
C) Alp Er Tunga Destanı – Cengiz Han Destanı – Attila destanı
D) Bozkurt Destanı – Köroğlu Destanı – Genç Osman Destanı
E) Şu Destanı – Oğuz Kağan Destanı – Satuk Buğra Han Destanı

9. Tabiatüstü özellikler gösteren kahramanların hayatlarının ve olayların anlatıldığı hikâyelere efsane denir. Hayal gücünün ürünü olarak ortaya çıkan efsaneler için dilimizde değişik isimler kullanılmıştır. Arapçadan geçen ----, Farsçadan geçen ----, Yunancadan geçen ---- sözcükleri bu hikâyelere ad olarak verilmiştir. Bugün, ilk devirlerden zamanımıza kadar ortaya çıkmış efsaneleri araştıran disiplin veya bilim dalına esatir veya ---- denmektedir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmez?

- A) ustüre B) fesane C) sav
D) mit E) mitoloji

10. Halk hikâyeleri ile destanların karşılaştırılmasıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Destanlar tarihe dayanırken halk hikâyelerinde, tarihi bir vakanın olması şart değildir.
B) Destanlar genellikle manzumdur, halk hikâyeleri ise nazım-nesir karışıktır.
C) Halk hikâyelerinde şahısların ve olayların anlatımı destana göre daha gerçekçidir.
D) Destanlarda aşk maceraları, halk hikâyelerinde ise kahramanlık konuları ön plandadır.
E) Her ikisi de olay çevresinde oluşan edebî metin örneğidir.

11. Destan ile ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Destanlarda yiğitçe bir söyleyiş sezilir; dil, oldukça sade ve anlaşılırdır.
B) Anonimdirler, günümüze ağızdan ağza aktarılarak gelmiştir.
C) Milletlerin hayatlarını yakından ilgilendiren büyük felaketleri anlatan uzun manzum ürünlerdir.
D) Eğiticiiliğin ön planda olduğu destanlar bu cihetle didaktik özellikler taşır.
E) Destanlarda hem gerçek hem de olağanüstü olaylar birlikte yer alır.

1. (I) Efsane gerçek olduğuna inanılan bir hikâyedir. (II) Gerçi o, tabiatüstü hâdiselerle iş görür ama anlatıcıları tarafından onun gerçek olduğuna inanılır. (III) Onu anlatanın ve dinleyenin yaşadığı dünyasına aitmiş gibi itibar edilir. (IV) Bu unsurlar içinde yer alan belirli tarihî bir olay ve kişi ile birleştirilmesi ile belirli coğrafi bir yerde birleştirilmesi hususları efsanelerin en temel özellikleri arasındadır. (V) Efsanelerin anlatımında kalıplaşmış ifadelere yer verilir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. **Aşağıdakilerden hangisi mitlerin özelliklerinden biri değildir?**

- A) Tanrısal ve olağanüstü varlıkların eylemlerini konu etmesi
B) Anlatılan öykülerin gerçek ve kutsal olarak kabul edilmesi
C) Sosyal ve toplumsal yapıdaki davranış ve düşünüş biçimlerini etkilemesi
D) Halkın ortak yaşamının ve kültürünün ürünü olması
E) Bir tören havası içinde anlatılması

3. Efsanelerin bazıları pek az değişikliklerle bir ülkenin değişik yerlerinde veya değişik ülkelerde, anlatıldıkları yere uygun düşen bir mahallileşmeye uğrayıp söz konusu coğrafyaya bağlanarak anlatılırlar, bu tür efsanelere ---- adı verilir. Bazı hayvan ve bitkilerin oluşum ve kökenini anlatan efsanelere de ---- denmektedir. Türk kültüründeki büyük evliyaların hayatlarından, kerametlerinden bahseden efsanelere de ---- adı verilir.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) etiyolojik efsaneler – gezgin efsane – menkıbe
B) gezgin efsane – etiyolojik efsaneler – menkıbe
C) menkıbe – gezgin efsane – etiyolojik efsaneler
D) gezgin efsane – menkıbe – etiyolojik efsaneler
E) etiyolojik efsaneler – menkıbe – gezgin efsane

4. Türk epik destan geleneği sözlü kaynaklardan derlenerek yazıya geçirilmiş destan sayısı ve pek çok yerde hâlâ yaşamakta oluşu gibi nedenlerle dünyanın en zengin epik destan geleneğidir.

Aşağıdakilerden hangisi Türklere ait destanlardan biri değildir?

- A) Kaybolmuş Cennet
B) Genç Osman Destanı
C) Danişmend Gazi Destanı
D) Ergenekon Destanı
E) Yaratılış Destanı

5. **Mitlerin konusu aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?**

- A) Tarihî yerleri ve olayları anlatmak
B) Tarihî kişiliklerin hayatlarını anlatmak
C) Olağanüstü varlıklarla görme, dokunma, hissetme ve konuşma yollarından biriyle kurulan iletişimi anlatmak
D) Kahramanlık ana temalı öyküler anlatmak
E) Her zaman bir yaratılışın öyküsünü anlatmak

6. • İnsan davranışları için model teşkil eden, hayata anlam ve önem kazandıran, dolayısıyla insanın kendini anlamlandırmasını sağlayan ve kutsal kabul edilen metinlere ne ad verilir?
• Yaşanmış olayların hikâyesi inancıyla, sözlü kültür ortamında ve yüz yüze bir iletişim bağlamında teatral çizgilere sahip bir biçimde anlatılıp nakledilen, temalı öykülere ne ad verilir?

Yukarıdaki soruların cevabı aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Mit – Destan
B) Efsane – Destan
C) Surname – Memorat
D) Menakıpname – Efsane
E) Mit – Menkıbe

7. Türk epik destanları, eski destanlar ve yeni destanlar olarak ikiye ayrılabilir. Yeni destanlar, sahip oldukları konusal özelliklerle arkaik, kahramanlık ve tarihî destanlar olarak üçe ayrılabilir. Türk epik destan geleneği yüzlerce destandan oluşur. Dünyanın en geniş hacimli veya büyük destanı Kırgız Türkleri arasında anlatılmakta olan ----.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Attila Destanı'dır
B) Manas Destanı'dır
C) Göç Destanı'dır
D) Köroğlu Destanı'dır
E) Türeyiş Destanı'dır
8. Aşağıdaki eser-yazar-millet eşleştirmelerinden hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

	Eser	Yazar	Millet
A)	İlahi Komedy	Dante	İtalyan
B)	Kaybolmuş Cennet	Milton	Fransız
C)	Kurtarılmış Kudüs	Tasso	İtalyan
D)	Yedi Memetler Destanı	Fazıl Hüsnü Dağlarca	Türk
E)	Genç Osman Destanı	Kayıkçı Kul Mustafa	Türk

9. Anonim halk edebiyatı türlerinden bazıları anlatma etkinliğine dayalı ve buna uygun bir anlatım tutumu ve yapısal özelliklere sahiptir. Bu tür anlatmayı esas alan şiir, düzyazı ve her ikisinin karışık olarak bulunabildiği bu sözlü edebiyat türleri anlatılabilir türler olarak adlandırılır. Anonim halk edebiyatının anlatılabilir türleri ----, halk hikâyeleri ve fıkralar olarak sıralanabilir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilemez?

- A) mitler
B) destanlar
C) efsaneler
D) romanlar
E) masallar

10. MÖ 7. yüzyılda Türk-İran savaşlarında ün kazanmış, İran ordularını defalarca mağlup etmiş bir Türk hükümdarının yiğitliklerini ve yaptığı savaşları anlatır. Destan kahramanı daha sonra İranlılarca bir hile ile öldürülmüştür. Firdevsi'nin Şehname'sinde Afrasiyap olarak geçer. Kahramanın ölümünde söylenmiş bir sagu Divanü Lügat'it Türk'te bulunmuştur.

Bu parçada sözü edilen Türk destanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Oğuz Kağan Destanı
B) Alper Tunga Destanı
C) Bozkurt Destanı
D) Türeyiş Destanı
E) Ergenekon Destanı

11. I. Dev yapılı kuvvetli bir kişi olan kahramanın serüvenlerini anlatır, dünyanın en eski destanıdır.
II. İnsanın cennetten kovuluşu ve Tanrı'nın şeytanla mücadelesini anlatır.
III. Öteki dünyaya Dante'nin yaptığı yedi günlük gezi anlatılır.
IV. Bu destanda Charlemagne döneminde Hristiyanlar ile Müslümanlar arasında geçen savaşlar anlatılmıştır.

Numaralanmış cümlelerde aşağıdaki destanlardan hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Gılgamış
B) Mahabharata
C) Kaybolmuş Cennet
D) Çılgın Orlando
E) İlahi Komedy

12. Efsane ile destanın karşılaştırıldığı aşağıdaki cümlelerin hangisinde yanlışlık yapılmıştır?

	Efsane	Destan
A)	Kısa metinlerdir.	Uzun metinlerdir.
B)	Düzyazı biçimindedir.	Şiir biçimindedir.
C)	Anlatıma özen gösterilmez.	Üslup, dil ve anlatım özenlidir.
D)	Ulusal ve geneldir.	Yerel ve özeldir.
E)	Tek bir olayı, kişiyi, yeri ele alır.	Birbirine bağlı birden çok olayı, kişiyi, yeri ele alır.

1. Aşağıdakilerin hangisinde verilenlerin tümü yapay destandır?

- A) Kurtuluş Savaşı – İlahi Komedy – Üç Şehitler
B) Kalevela – Ramayana – Le Cid
C) Şeyh Bedreddin – Kayıp Cennet – Beowulf
D) Oğuz Kağan – Göç – Roland'ın Türküsü
E) Şehname – İlahi Komedy – Manas

2. Uygur hükümdarlarının Çinlilerle savaşmamak için Çin prensesiyle evlenmek istemesi ve Çinlilerin bu prenses karşılığında Türkçede kutsal sayılan bir taşı almalarını anlatır. Taş, Çinlilere verilince Türkler tanrı tarafından cezalandırılır ve Uygur ülkesine felaket çöker. Kuraklığın başlaması üzerine de halk buradan ayrılır. Uygur halkı Beş Balığ denene yere yerleşir. Destanın en önemli özelliği değersiz bir taş parçasının bile hiçbir şey uğruna düşmana verilmeyeceği inancını anlatmasıdır.

Bu parçada sözü edilen Türk destanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Oğuz Kağan Destanı B) Göç Destanı
C) Bozkurt Destanı D) Türeyiş Destanı
E) Ergenekon Destanı

3. I. Şu Destanı
II. Saltuk Buğra Han Destanı
III. Danişment Gazi Destanı
IV. Türeyiş Destanı

Numaralanmış destanlar ait olduğu döneme göre ikiye ayrılırsa aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğru olur?

	İslamiyet'ten önce	İslamî Dönem
A)	I - II	III - IV
B)	II - III	I - IV
C)	I - III	II - IV
D)	II - IV	I - III
E)	I - IV	II - III

4. Aşağıdaki Türk destanlarından hangisi diğerlerinden farklı bir coğrafyada geçen olayları anlatmaktadır?

- A) Şu Destanı
B) Bozkurt Destanı
C) Battal Gazi Destanı
D) Göç Destanı
E) Oğuz Kağan Destanı

5. I. Ortaya koyan millet yani toplum olmalıdır.
II. Konusu millet hayatı olmalıdır.
III. Evrensel özellikler taşımalıdır.
IV. Büyük bir kahramanlık menkıbesi olmalıdır.
V. Yüksek bir coşkunculuk ifadesi taşımalıdır.

Yukarıdaki numaralanmış yargılardan hangisi destanda bulunması gereken özelliklerden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. Bu destanda XIII. yüzyılda Hazar Denizi kıyısında kurulan Altınordu Hanlığı'nın XV. yüzyılda Timurular tarafından yıkılışı anlatılmaktadır. Destanın adı, Altınordu Hanı ve bu destanın kahramanından gelmektedir. Kahramanın devletini ayakta tutabilmek için yaptığı büyük mücadeleler, ölümünden sonra XV. yüzyılda destan haline getirilmiştir. 1820 yılından itibaren yazıya geçirilen destanın Kazak-Kırgız, Kırım, Nogay, Türkmen, Kara Kalpak, Başkırt olmak üzere altı rivayeti tespit edilmiştir.

Bu parçada sözü edilen Türk destanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Köroğlu Destanı B) Edige Destanı
C) Bozkurt Destanı D) Türeyiş Destanı
E) Danişment Gazi Destanı

7.

Türk destanları	Dünya edebiyatı destanları	Yapma destanlar
Manas Destanı	----	Kayıp Cennet
Ergenekon Destanı	Gılgamış	----
----	Nibelungen	İlahi Komedy

Bu tabloda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) Gılgamış – Göç Destanı – Kurtuluş Savaşı Destanı
B) Türeyiş Destanı – İgor – Edige Destanı
C) Şu Destanı – Chansen de Röland – Kurtarılmış Kudüs
D) Bozkurt Destanı – Köroğlu Destanı – Genç Osman Destanı
E) Şinto – Oğuz Kağan Destanı – Satuk Buğra Han Destanı

8. I. Olağanüstülüklerle dolu olayların ve kahramanlıkların ağızdan ağıza, nesilden nesile sözlü gelenek yoluyla aktarıldığı dönemdir.
- II. Halka mal olmuş ve halkın üzerinde derin izler bırakmış bir olay ve olayın kahramanının zamanla kuşaktan kuşağa aktarılırken değişerek birtakım olağanüstü özellikleri aldığı dönemdir.
- III. Büyük bir halk şairinin olayları oluş sırasına göre bir bütün halinde nazma döküp destanı ortaya çıkardığı dönemdir. Bu dönemde destan yazıya geçirilir ve kalıcılığı sağlanır. Çoğu zaman derleyen veya yazıya geçiren belli değildir.

Destanların ortaya çıkış evrelerinin verildiği numaralanmış cümlelerde aşağıdakilerden hangisinin açıklaması sırasıyla verilmiştir?

- A) Oluş Dönemi - Yayılma Dönemi - Derleme Dönemi
B) Yayılma Dönemi - Oluş Dönemi - Derleme Dönemi
C) Derleme Dönemi - Yayılma Dönemi - Oluş Dönemi
D) Yayılma Dönemi - Derleme Dönemi - Oluş Dönemi
E) Oluş Dönemi - Derleme Dönemi - Yayılma Dönemi

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde doğru (D) / yanlış (Y) şeklinde değerlendirilirken bir yanlışlık yapılmıştır?**

- A) Gerçek veya hayalî belirli şahıs, hâdise veya yer hakkında gerçek olduğuna inanılarak anlatılan hikâyeye efsane denir. (D)
- B) Efsaneler, sözlü kültür ortamında yaratılan ve sözlü edebiyat geleneğinin bir türüdür. (Y)
- C) Türk kültüründeki evliyaların hayatlarından, kerametlerinden bahseden efsanelere mesnevi adı verilir. (Y)
- D) Varlıkların oluşum ve kökenini anlatan efsanelere etiyolojik efsaneler denilmektedir. (D)
- E) Anlatıcı ve dinleyicileri tarafından efsanelerin gerçek olduklarına inanılır. (D)

10. Bazı şair ve yazarların kendi milletlerinin tarihinden çıkmış olaylara kendi duygu ve düşüncelerini de katarak yazmış olduğu destanlara yapma destan denir.

Aşağıdakilerden hangisi yapma destanlardan değildir?

- A) İstanbul Fetih Destanı
B) Çılgın Orlando
C) Cengiz Han Destanı
D) Sakarya Meydan Savaşı
E) Genç Osman Destanı

11. İran'ı işgal eden Timurlenk, büyük şair Firdevsî'nin de mezarını ziyarete gider. Timur, Gazneli Mahmut'un teşvikleriyle ---- isimli bir şaheser yazan Fidevsî'nin memleketine sevdasını bildiği için "Başını kaldır da topraktan, İran'ın elimizdeki hâlini gör." der. Ancak daha sonra Firdevsî'nin kendisine ne cevap vereceğini merak ettiği için kitaptan rastgele bir yer açtırır adamlarına. Karşılına şu mealdeki beyit çıkar: Aslanların geçip gittikleri bu çimenlikte şimdi topal tilki avlanıyor. Rengi sararan ve morali fevkalade bozulan Aksak Timur, kitabı yere atarken haykırır: "Vallahi Firdevsî ölmemiştir."

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Şinto
B) Şehname
C) Gılgamış
D) Ramayana
E) Kalevela

12. Destan kahramanlarının doğaüstü özellikler göstermesi, olayların olağanüstülüklerle anlatılması destanların gerçeklerden uzak olduğunu göstermez. Destanlar, anlatımlarındaki olağanüstü özellikler ayıklandığında ulusların tarihini aydınlatan en önemli kaynaklardır. Yüzyıllar boyunca Türklerin duyuş, düşünüş, inanış ve hayallerini; güzel sanatlarını; aşk, aile, vatan, ulus ve devlet anlayışlarını Türk destanlarında görebiliriz.

Aşağıdakilerden hangisi Türklere ait destanlardan biri değildir?

- A) Gılgamış Destanı
B) Kuvayimilliyeye Destanı
C) Seyid Battal Gazi Destanı
D) Satuk Buğra Han Destanı
E) Oğuz Kağan Destanı

TÜRK DESTAN GELENEĞİNDEKİ BAŞLICA TİPLER

- 1. Alperen Tipi:** Destanlardaki başkahraman son derece güçlü yenilmez bir alp yiğit olmasının yanı sıra, davası ve toplumu için kendisini feda edecek kadar da bireyselliği aşmış, toplumcu bir dünya görüşüne sahip, eren özellikleri de gösteren bir alperendir.
- 2. Bilge Devlet Adamı Tipi:** Türk destanlarında bağımsız düşünür tipi yoktur. Türk destanlarında bilge devlet adamı vardır ve bilgisini uzmanlığını devletin geleceği için kullanır.
- 3. Kadın Tipleri:** Altın Arığ Destanı başta olmak üzere birkaç Türk destanının başkahramanı kadındır. Bunu anaerki yapının uzantıları olarak görmek mümkündür.
- 4. Kahramanın Atı Tipi:** Destanlarda en az başkahraman kadar önemli bir tip de kahramanın atıdır. Hemen hepsi mitolojik göl, ırmak ve denizlerde yaşayan mitolojik bir aygırın aştığı kısraktan doğan gereğince bakıldığında kanatlanıp uçabilen "tulpar" at özelliğine sahiptir.

TÜRK DESTANLARINDAKİ MOTİFLER

Bozkurt (Gökbörü) Motifi: Türk'ün hayat ve savaş gücünün simgesi olarak destanlarda karşımıza çıkan bozkurt, bazı destanlarda Gök Tanrı tarafından başkahramana yardım için gönderilmiş kılavuz olarak da yer alır.

Kutsal Işık Motifi: Destanlarda ilahî ve tanrısal kökenli bir olgu olarak yer alır ve başta kahramanın evleneceği kadınlar olmak üzere tanrısal iradenin iletişim yollarından birisi olarak karşımıza çıkar.

Kutsal Dağ Motifi: İnsanları düşmanlardan koruyan ve kendine has bir ruha sahip olarak görülen kutsal dağ motifi aynı zamanda Gök Tanrı'ya kurban adanan ve tören yapılan kutsal bir tapınak hüviyetindedir.

Düş Motifi: Destanlarda başkahramanın gördüğü ve aynen gerçekleşen tanrısal düş motifi yer alır. Kahraman, pek çok önemli olaydan düşler vasıtasıyla haberdar olur.

Düğün Motifi: Hemen her destanda yer alan ve destanın düğümünün çoğunlukla çözüldüğü son derece şaşalı, atçılık, okçuluk ve güreş gibi geleneksel sporların yapıldığı yarışları kazananlara ödül verilen düğünler âdeta festival mahiyetindedir.

Düğüne Son Anda Yetişme Motifi: Başta Bamsı Beyrek ve Alpamiş destan dairesi olmak üzere pek çok destanda başkahraman sevdiğinin düğüne son anda yetişir ve sevdiğine sahip olur.

Kırklar Motifi: Türk destanlarında başkahramanın ve sevgilisinin başta olmak üzere kırk yoldaşları bulunur. Kırk sayısı kültüre özel ve kalıplaşmış bir sayıdır.

Kutsal Su: Tanrı yüzü gördüğü gerekçesiyle su kutsaldır. Ayrıca kâinatı oluşturan beş elementten birisidir.

Kutsal Ağaç Motifi: Muhtemelen en eski Türk köken miti olan ağaçtan yaratılma motifinin devamı olarak kayın ağacı başta olmak üzere bazı ağaçlar kutsaldır. Ağaç Türk mitolojisinde kâinatı oluşturan beş elementten birisidir.

At Motifi: "Türk'ün kanadı at" şeklindeki atasözünü doğrularcasına, destanların çoğu zaman başkahramanlarının en büyük yardımcısı ve yoldaşı atdır. İnsan gibi konuşabilirler ve mitik kökenli tulpar atlar gerektiğinde uçabilirler. Başkahramanın adıyla birlikte onların adı da anılır.

Ok-Yay Motifi: Ok ve yay bir savaş araç ve gereci olduğu kadar bir haberleşme aygıtıdır. Oğuz Kağan Destanı'nda tanrısal bir kökene sahip olarak karşımıza çıkarlar.

Mağara Motifi: Kutsal aile ocağının yer aldığı ve atalar kültürüne kurbanların adandığı yerdir. Muhtemelen ölen ataların da ilk olarak gömüldükleri kutsal mabetlerdir. Tepegöz Destanı gibi bazı destanlarda mağaralar devasa büyüklüktedir ve buralarda devler yaşar.

Pir Motifi: Kendini aşmış ve tanrısal yakınlığa ulaşmış Türk Ata, Korkut Ata, Irkıl Ata gibi pirlere destan kahramanlarına yol gösterirler.

Sihir-Büyü Motifi: Hemen hemen bütün destanlarda karşımıza çıkan sihir ve büyü motifleri destanın mantığına aykırı değildir. Tam tersine kahramanın ve diğer tiplerin taşıdıkları olağanüstü özelliklerin kaynağı durumundadır.

Canlı Kılıç Motifi: Metaller veya demir Türk mitolojisinde kâinatı oluşturan beş elementten birisidir ve canlı oldukları düşünülür.

SIFAT TAMLAMASI

En az bir isimle sıfatın bir araya gelmesiyle oluşan tamlamalardır. Sıfat tamlamalarında birinci sözcüğe tamlayan ikinci sözcüğe tamlanan denir. Sıfatın bulunduğu her yerde bir sıfat tamlaması vardır.

- Çok insan anlayamaz eski musikimizden,

Ve ondan anlamayan bir şey anlamaz bizden.

Yukarıdaki dizelerde:

Çok: tamlayan

İnsan: tamlanan

Eski: tamlayan

Musikimiz: tamlanan

Bir: tamlayan

Şey: tamlanan

NOT

Sıfat tamlamalarında tamlayan ya da tamlanan sözcük birden fazla olabilir.

- Sanatçı, güzel öyküler, şiirler yazardı.
- Kardeşim bütün kitaplarını, defterlerini, kalemlerini okul çantasına yerleştirdi.

- **Uzun, ince bir yoldayım,**
Gidiyorum gündüz gece.
- Ne kadar **duygulu, engin ve mübarek bu seher!**
- **Solarken suladığım, koparken bağladığım,**
Ölürken canlandığım sözler getirdim geldim.
- **Bir soğuk, bir garip, bir mavi sızı**
Alev alev sardı **her tarafımı.**
- **Siyah, korkunç ve derin/ Geceler** sizin olsun
Dualar kadar serin, / Bana sabahı verin.
- Çiçeklerden taç öreyim **küçük, güzel başına**
Tel takılmaz **altın gibi parıldayan saçına.**

NOT

İsimden sonra gelen sıfatlar sıfat tamlaması kurmaz.

Bir gündü **hava ılık**

Ve **cadde kalabalık**

Bir kadın sapıverdi önümden dönemece

Yalnızca bir **endam** gördüm arkasından **ipince**

Ve görmeden sevdiğim işte bu kadın dedim

Çarpıldım, sendeledim.

NOT

Sıfat tamlamalarında tamlayan sözcük söz öbeğinden oluşabilir.

- Arif Nihat Asya, burada konaklayan **vatansever insanların** toplantılarına katılır.
- Fakat **birkaç satır** sonra gene zihnimin başka yerlerde dolaştığını görüyordum.
- **Mor salkımlı sokakta** ellerimi tut
Okşa yine saçlarımı dizinde uyut.
- Yeni mektup aldım **gül yüzlü yârdan.**
Gözletme yolları gel deyi yazmış.
- **Eli tüfekli beş yüz atlı** sarmıştır çevrenizi.
- **Çınar yeşili sundurmamdan**
Bakmalıyım ayçiçeği tarlasına.
- Asya'nın titreterek **bağrı yanık toprağını**
Geliyor, baktım, **uzaktan sökülen bir kağıdı.**
- Ortada **dededen kalma bir sandık**
Etrafta başka kimse yok sandık.
- Sevda başımda ateş, gurbet içimde düğüm...
Yangından çıkan eşya gibi kırık döküğüm.

YAPAY DESTAN ÖRNEĞİ

MALAZGİRT MARŞI

Aylardan ağustos, günlerden cuma
Gün doğmadan evvel iklim-i Rum'a
Bozkurtlar ordusu geçti hücuma

Yeni bir şevk ile güreledi gökler
Ya Allah... Bismillah... Allahu ekber

Önde yalın kılıç Türkmen Başbuğu
Ardında Oğuz'un elli bin tuğu
Andırır Altay'dan kopan bir çığı

Budur, Peygamberin övdüğü Türkler...
Ya Allah... Bismillah... Allahu ekber

Türk, Ulu Tanrı'nın soylu gözdesi
Malazgirt Bizans'ın Türk'e secdesi
Bu ses insanlığa Hakk'ın müjdesi

Bu seste birleşir bütün yürekler...
Ya Allah...Bismillah... Allahu ekber

Nağramızdır bu gün gök gürültüsü,

Kanımızdır bugün yerin örtüsü

Gazi atlarımın nal parıltısı

Kılıçlarımızdır çakan şimşekler...

Ya Allah... Bismillah... Allahuekber!..

Yiğitler kan döker, bayrak solmaya,

Anadolu başlar, vatan olmaya...

Kızılma'ya hey... Kızılma'ya

En güzel marşını vurmada mehter

Ya Allah... Bismillah... Allahu ekber

Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu

7. Anadolu'nun fethini ve bu mücadelenin kahramanlarını anlatan, XII. yüzyılda sözlü olarak şekillenen XIII. yüzyılda yazıya geçirilen İslâmî Türk destanıdır. Destanda hikâye edilen olayların tarihî gerçeklere uygunluğu, kahramanlarının yaşamış Türk beyleri olmalarından, Anadolu coğrafyasının gerçek isimleriyle anılmasından dolayı destan, uzun süre tarih kitabı olarak nitelendirilmiştir.

Bu parçada Türk destanlarından hangisiyle ilgili bilgi verilmektedir?

- A) Cengiz Han Destanı
B) Köroğlu Destanı
C) Danişmend Gazi Destanı
D) Battal Gazi Destanı
E) Satuk Buğra Han Destanı
8. (I) Efsane, halkın hayal gücüyle yarattığı "ideal insan tipi"ni verir ve nesilden nesile anlatılır. (II) Efsane ile masallar arasında uygunluk vardır, iki türde de olağanüstü olaylar işlenir. (III) Efsanelerde önceleri doğaüstü olayları açıklama amacı vardır, sonraları ise ideal insan tipini betimleme söz konusudur. (IV) Ancak masalarda eğitici amaç vardır, ders vermek esastır, herhangi bir doğa olayını yorumlamak gibi bir amaç güdülmez. (V) Efsanelerde, masalarda olduğu ölçüde bir yerellik yoktur, efsaneler evrensel mesajlar içerir.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde bir bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V
9. I. Işık
II. Alp
III. Ağaç
IV. Bozkurt
V. Ok ve yay

Yukarıda verilenlerden hangisi Türk destanlarında görülen motiflerden biri değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıdakilerden hangisi yanındaki bilgi ile ilişkilendirilemez?

- A) Türeyiş Destanı – Uygur
B) Nibelungen – Doğal Destan
C) Ağaç, Işık – Motif
D) Oğuz Kağan Destanı – Göktürk
E) Satuk Buğra Han – Karahanlılar

11. I. "Türk'ün kanadı at" şeklindeki atasözünü doğrularcasına, destanların çoğu zaman başkahramanlarının en büyük yardımcısı ve yoldaşdır.
II. Kutsal aile ocağının yer aldığı ve atalar kültürüne kurbanların adandığı yerdir.
III. Metaller veya demir Türk mitolojisinde kâinatı oluşturan beş elementten birisidir ve canlı oldukları düşünülür.
IV. Hem bir savaş araç ve gereci hem de bir haberleşme aygıtıdır. Oğuz Kağan Destanı'nda tanrısal bir kökene sahip olarak karışımıza çıkarlar.

Numaralanmış cümlelerde Türk destanlarında geçen aşağıdaki motiflerden hangisiyle ilgili bilgi verilmemiştir?

- A) Ok-yay Motifi B) At Motifi
C) Kutsal Su Motifi D) Mağara Motifi
E) Canlı Kılıç Motifi

12. I. Göktürklerin dişi bir kurttan türeyişi anlatılır. Savaşta yaralanan bir Türkün dişi bir kurt tarafından kurtarılması, korunması ve Türklerin, sözü edilen kurtla bu Türk'ten çoğalması konu edilir. Göktürkler'in ilk hakani Asena'nın bu dişi kurttan türediğine inanılır.
II. Karahanlı hükümdarı X. yüzyılda İslâmiyeti resmen devlet dini olarak kabul etmiştir. İslâmiyet'ten sonra ilk teşekkül eden destan da bu hükümdarın İslâmiyet'i kabul ve yaymak için yaptığı mücadelelerin efsanelerle zenginleştirilerek anlatımıyla doğmuştur.

Numaralanmış parçalarda hakkında bilgi verilen Türk destanları sırasıyla aşağıdakilerden hangileridir?

- A) Manas Destanı – Göç Destanı
B) Türeyiş Destanı – Edige Destanı
C) Ergenekon Destanı – Cengiz Han Destanı
D) Bozkurt Destanı – Satuk Buğra Han Destanı
E) Oğuz Kağan Destanı – Genç Osman Destanı

1. Hiçbir zaman balık olamayacağını biliyor muydun? Isık

I

Göl'e kadar yüzemeyeceğini, beyaz gemini göremeye-

II

ceğini ve ona "Selam Beyaz Gemi, ben geldim, ben!" diyemeyeceğini biliyor muydun? Çay boyunca yüzüp

III

gittin çocuğum. Şimdi ben sana yalnız şunu söyleyebilirim: Çocuk kalbinin, çocuk ruhunun bağdaşamadığı

IV

her şeyi reddettin. İşte beni teselli eden de budur.

V

Bu parçadaki numaralanmış yerlerden hangileri sıfat tamlaması değildir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

D) III ve IV E) III ve V

2. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması edatla birleşerek zarf görevinde kullanılmıştır?**

A) Üzüntü, sanki bir ikinci dert gibi bizim bütün varlığımızı sarmış.

B) Koca bir dağ, annem suretinde karşıma dikildi, azgın bir sel olup taşıtı yoluma.

C) Her şey ben ve benim düşüncelerimden ibaret olsa da bu dünyada yaşamak zevkli bir şey.

D) Bize verilmiş olan yüce unsur olan akıl kötüyü istemez ve mutlak iyidir.

E) Hiçbir şey tesadüfen gerçekleşmiyor, her şey bir plan dâhilindedir.

3. **Aşağıdaki dizelerin hangisinde sıfat tamlaması kullanılmamıştır?**

A) Yaşadın beş sene gönlümde misafir demedim

Bu firar aklına nerden, ne zaman esti senin?

B) Yaktı nice canlar o nezaketle tebessüm.

Şirin dahi kastetmesi cana gülerektir.

C) Allah'a sığın şahsı hâlimin gazabından.

Zira yumuşak huylu atın çiftesi pektir.

D) Ayinesi iştir kişinin lâfa bakılmaz.

Şahsın görünür rütbe-i aklı eserinde.

E) Pek ringine aldanma felek eski felektir.

Zira feleğin meşrebi nâ-sâzi dönektir.

4. Drina, daha çok, sarp dağlar arasındaki dar boğazlarda

I

II

ya da derin uçurumlar içinde akar. Ancak birkaç yerinde

III

IV

kıyıları geniş vadiler hâlinde açılır kâh bir kıyısında kâh her iki kıyısında insanların yaşamasına ve tarıma elverişli bazen düz bazen dalgalı ama bereketli ovalar

V

meydana getirir.

Bu parçadaki numaralanmış sıfat tamlamalarından hangileri isim tamlamasının tamlayanıdır?

A) I ve II B) I ve III C) II ve IV

D) III ve IV E) III ve V

5. I. Gece oldu mu pişmanlık çağrılmadan çıkagelir ve insanlar derin uykularından uyanıp kendilerine baksınlar ister.

II. Gülleri ve bülbülleri göremeyip gün boyu evinde oturan adam dünyanın kendisini hiç görebilir mi?

III. Çocuklarınızın kahkahaları dereler, gençlerinizin özlemleri ırmaklar hâlinde aktı benim sessizliğime.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfat tamlaması vardır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III

D) I ve II E) I ve III

6. I. Ben en hakir bir insanı kardeş sayan bir ruhum

II. Bende esir yaratmayan bir Tanrı'ya iman var

III. Paçavralar altındaki yoksul beni yaralar

IV. Bırak beni haykırayım, susarsam sen matem et

V. Unutma ki şairleri haykırmayan bir millet

Mehmet Emin Yurdakul'un, "Bırak Beni Haykırayım" adlı şiirinden alınmış dizelerin kaçınıcı mısrasında sıfat tamlaması yoktur?

A) I B) II C) III D) IV E) V

7. I. Pazar yerini terk etmeden önce, yoluna boş ellerle giden hiç kimsenin kalmadığından emin olun.
II. Şafak vakti ardında tarlalardaki çiyden başka bir şey bırakmadan dağılan pus, yükselip bulut olur, yağmur olup yağar sonra.
III. O, kendi öz memleketinde kendilerini yabancı gören ama aramızdaki insanların en iyisi olan sayısız insanlardan biriydi.

Yukarıdaki numaralanmış cümlelerin hangilerinde sıfat tamlamasının tamlananı zamirdir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

8. (I) Düşünmek için, kalpsiz mi olmak gerekir sanıyorsunuz. (II) Hayır, düşünmeyi besleyen sevgidir. (III) Düşen insana el uzatın, mahvolan bir insanla alay etmeyin. (IV) Onun hâline ağlayın, sevin onu. (V) Onda kendinizi görün ve ona kendinizmiş gibi bakın.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat tamlaması kullanılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Göçebe hayatların yaz maratonu başladı. Hayvanlarına I
daha verimli otlaklar bulabilmek için mevsim şartlarına
II III
göre yer değiştirmek durumunda kalan aileler, Şanlıur-
IV
fa'da havaların ısınmaya başlamasıyla Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki daha serin yaylalara gitmek için göç ha-
V
zırlıklarına başladı.

Bu parçadaki numaralanmış kelime gruplarından hangisi sıfat tamlaması değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bir isim hem niteleme hem belirtme sıfatı almıştır?**

- A) İnsanın sevdiği bir ev olunca, kendisine mahsus bir hayatı da olur.
B) Kendini acayip ciddiye alıp işini ciddiye almayan insanlar topluluğu olduk.
C) Fizik kanunlarına göre iki cisim aynı anda ve aynı yerde bulunamaz.
D) Bir insana dinlediğini hissettirmek sevginin en güzel ifadesidir.
E) Gerçekler işine gelmiyorsa hayatında bir yamukluk var demektir.

11. (I) Güçlükler hayatınızın önemli ve değerli bir parçasıdır. (II) Sonuç çıkarmayı başarılırsanız zorluklar bilge öğretmen gibidir. (III) Sonuç çıkarmayı bilmiyorsanız her gün dayak yediğiniz ama hiçbir şey öğrenemediğiniz öğretmene benzer zorluklar. (IV) İşin kötü tarafı derse de girmek istemezsiniz yani hayatı sevmezsiniz. (V) Yaşadığınız her zorluk sizi hayata yaklaştırır.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde sıfat tamlamasının tamlayanı birden fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde sıfat tamlamasının tamlayanının türü farklıdır?**

- A) Bazı kapıların bize kapalı görünmesi, önünde değil, arkasında durduğumuz içindir.
B) Aslında yazı da aşk da aynı şeyini tehdit ediyor insanın: özgürlüğünü.
C) Bence hepimiz kalbimizin derinliklerinde aynı şeye ihtiyaç duyuyoruz.
D) Onun yanındayken sözcükleriniz görünmez duvardan sekip size geri dönerdi.
E) İnsan aklı, sağlığını koruyabilmek için olmadık taklalar atabiliyor.

1. Hayır, senin içine çöken kasvet, bezginlik benim düşündüğüm şeyse daha çok bir güç belirtisidir. Canlı bir ruh bazen hayatın sınırlarını aşar, tatmin edilemez olur; bu yüzden umutsuzluğa düşer ve bir an için hayata küser. Bu hâl, hayatın sınırlarını arayan ruhun sıkıntısıdır.

Bu parçadaki virgüller aşağıdaki özelliklerin hangisinde kullanılmamıştır?

- A) Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
B) Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.
C) Uzun cümlelerde yüklemden uzak düşmüş olan özneyi belirtmek için konur.
D) Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.
E) Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul bildiren kelimelerden sonra konur.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “de”nin yazımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) Bazen senin iyiliğin başkasının kötülüğüne de olabilir.
B) Ben uçmak isteyip de uçamayan bir kuş gibiydim.
C) Çok hızlı giden de çok yavaş giden gibi geç varır hedefe.
D) Bize şiddet uygulamayanlara karşı bizde şiddet uygulamayız.
E) Hiç kimse özgürlüğüne sahip olmadan huzur içinde olamaz.

3. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözlerden hangisinde yazım yanlışlığı yapılmıştır?

- A) Misafirlere, limonata verilir ya da tepsi tepsi kuru yemiş ikram edilirdi.
B) Safranbolu'yu kuşbakışı izlemek isterseniz mutlaka Hıdırlık Tepesi'ne çıkın.
C) Bu meyvenin sert çekirdek kısmı kullanılarak elde edilen zeytinyağı oldukça değerlidir.
D) Bu, kasabasının demiryolu istasyonunda çalışan üç hikâyecinin anlatıldığı bir öyküdür.
E) Sanatçı, sağduyu dünyasını kabul eder ve orada çalışır.

4. (I) 85 yaşındayım, birkaç sene daha çalışacağım, sonrasında işi bırakmak zorundayım. (II) Bu körüklü çizmelere pazar açılınsın, bende bu sayede birkaç tane çirak yetiştireyim. (III) Artık bu sanatla ilgili çirak yetiştiremiyorum. (IV) Bir şeyler vermek istiyorum, verecek bundan başka bir şeyim yok. (V) Ben öğretmek istiyorum ama kimseyi bulamıyorum.

Bu parçadaki numaralanmış cümlelerin hangisinde yazım yanlışlığı vardır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde “noktalı virgül” farklı bir görevde kullanılmıştır?

- A) Şiirde konu; açık, anlaşılır ve sınırlandırılmış olmalıdır.
B) Bent; üç, dört, beş ya da daha fazla dizeden oluşabilir.
C) Şiirde dörtlük, beyit gibi nazım birimleri vardır; mensur şiirde bu birimler yer almaz.
D) Ozanlar; sığır, yağ, şölen gibi törenlerde görev yaparlardı.
E) Bu eser; kısa cümleleriyle, içten anlatımı ve zengin söz varlığıyla dikkati çeker.

6. Yapımı 12. yüzyılda başlayan ve tamamlanması 14. yüzyılın ortalarına kadar süren , zaman içinde şahit

I

olduğu tüm felaketleri çok fazla hasar almadan atlatan , yıkılması bizzat Victor Hugo'nun Notre Dame'ın

II
Kamburu adlı kitabı ile önlenen Notre-Dame de Paris , dön itibarıyla yandı. Söz konusu ülke Avrupa sınırları

III
içinde yer alan Fransa olduğu için , hepimizin ak

IV

ında aslına sadık kalınarak yeniden yapılandırılacağı olsa da , yaşamının uzunca bir dönemi sonsuza dek

V

sona erdi.

Bu parçadaki cümlelerin hangisinde virgülün kullanımıyla ilgili yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. M.Ö. 5000'lere dayanan zengin tarihiyle Van, ziyaret-
I
çilerine özellikle yüksek arkeolojik değere sahip birçok
II
keşif yapma şansı veriyor. Bir zamanlar İpek Yolu'nun
III
geçtiği bir nokta olan şehir, bu nedenle tarih boyunca
hep önemli bir yerleşim alanı olmuş, hatta Urartu'ların
IV
başkentliğini bile yapmış. Türkiye'nin doğu sınırında,
kışın buz gibi geçtiği bir yer olan Van elbette Van Gölü
V
ve çevresindeki doğal güzellikleriyle de ünlü.
**Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangilerinin yazı-
mı yanlıştır?**

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve IV
D) II ve V E) III ve V

8. **Nane:** Soğuk algınlığını ve öksürüğü iyileştirmeye yar-
dımıcı olur. Ayrıca sindirim sistemi ve mide dostudur.
İsot: Bağışıklık sistemini güçlendirir, kan akışını hız-
landırma ve direnci artırma özelliğiyle gönüllere taht
kurmaya adaydır.
Kekik: Bağırsak mikroplarının en büyük düşmanların-
dan biri olan kekik, solunum yolu hastalıklarına da iyi
gelir ve kan şekerini düşürür.
Tarçın: Kan şekeri ve kolesterolü düzenlemeye, soğuk
algınlığına, bağırsak problemlerine yardımcı olur.
Zencefil: Bağışıklık sistemini güçlendirir, romatizma
ağrılarını iyi gelir ve eklem ağrılarını azaltır.
**Yukarıdaki bitkilerin hangisinin açıklamasında bir
yazım yanlışı vardır?**

- A) Nane B) İsot C) Kekik
D) Tarçın E) Zencefil

9. **Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ki"nin yazımıyla
ilgili yanlılık yapılmıştır?**
- A) Biliyorum ki bugün ülkemizde benzer geçmişe sa-
hip olan sayısız ağaç mekânı var.
B) Denebilir ki seyyah, doğada yalnız başına kalan bir
insan misali her şeyi göğüsleyebilir
C) Demek ki iç dizayn ve kurgu tercihidir Cahit Zari-
foğlu'nun da haberi var.
D) Eğer ki insan yaptıklarına estetik katabiliyorsa o
zaman söylediği sanat oluverir.
E) Hâlbuki zaman, bizimle beraber ağır ağır akan ne-
hir gibi bir göle varıyordu.

10. **Sayıların yazımı ile ilgili olarak aşağıdaki cümlelerin
hangisinde bilgi yanlışı vardır?**

- A) Adları sayılardan oluşan iskambil oyunları bitişik
yazılır.
B) Dört veya daha çok basamaklı sayılar sondan sa-
yılmak üzere üçlü gruplara ayrılarak yazılır ve ara-
larına nokta konur.
C) Sıra sayıları yazıyla ve rakamla gösterilebilir.
D) Üleştirme sayıları yazıyla değil rakamla belirtilir.
E) Saatler ve dakikalar metin içinde yazıyla da rakam-
la yazılabilir

11. Kemal Karpat () 10 yıl önce yayımlanan *Dağı Delen
Irmak* isimli nehir söyleşi kitabında kendisine yöneltilen
"Hayatta şunu da yapsaydım keşke, keşke bunu da yap-
mış olsaydım dediğiniz () içinizde ukde olarak kalmış
bir şey yok mu hiç ()" sorusuna şu cevabı veriyordu ()
"En büyük isteğim edebiyatçı olmaktı ve kendimi aslında
edebiyatçı olmak için yetiştirmiştim ancak tarihçi oldum.
En büyük üzüntüm budur ()" diyor.

- Bu parçada ayraçlarla () belirtilen yerlere, aşağı-
dakilerin hangisinde verilen noktalama işaretleri
sırasıyla getirilmelidir?**

- A) (,) (,) (?) (:) (.) B) (,) (,) (!) (:) (.)
C) (,) (,) (?) (;) (.) D) (,) (;) (?) (:) (.)
E) (,) (,) (?) (:) (...)

12. 1516'da Yavuz Sultan Selim tarafından Osmanlı İmpa-
I

ratorluğu'na katılan bu topraklar, 1918'den sonra 30
yıl kadar Fransız sömürgesi olmuş. 1943'de bağımsız-

II
lığını kazanan ülkede pamuk ipliğiyle bağlı dengeler
ve dış etkilere açık demografik yapı nedeniyle 1975-

III
1990 arası talihsiz bir iç savaş yaşanmış. Doğu'nun
IV V

Paris'i denen görmüş geçirmiş Beyrut bu savaşla taru-
mar olmuş. Şimdilerde ise âdeta küllerinden yeniden
doğmuş.

- Bu parçadaki altı çizili sözlerden hangisinin yazımı
yanlıştır?**

- A) I B) II C) III D) IV E) V